

TÓT NÉPDALOK.

A HAZAI NEM-MAGYARAJKÚ

NÉPKÖLTÉSZET TÁRA.

ELSŐ KÖTET.

TÓT NÉPDALOK.

KIADJA

A KISFALUDY-TÁRSASÁG.

PEST.

EMICH GUSZTÁV TULAJDONA.

1866.

TÓT NÉPDALOK.

FORDÍTOTTÁK

SZEBERÉNYI LAJOS, LEHOCZKY TIVADAR, TÖRS KÁLMÁN.

BEVEZETTE

SZEBERÉNYI LAJOS.

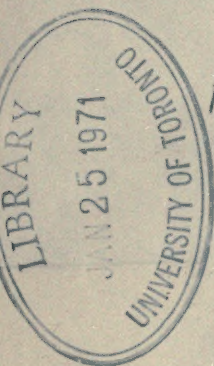
KIADJA

A KISFALUDY-TÁRSASÁG.

PEST.

EMICH GUSZTÁV TULAJDONA.

1866.

LIBRARY
JAN 25 1971
UNIVERSITY OF TORONTO

A Kisfaludy-Társaság, keletkezése óta, egyik fő feladatának tekinti a magyar népköltészet termékeinek gyűjtését. Ebbeli törekvései azonban félszegek, ha a magyar népköltészet fölkincselésében elő nem mozdítják azon szláv, oláh, német ajkú népek, melyekkel az országos élet egysége a magyart egy ezredéve összeforrasztotta s melyeknek költészete, valamint táplálkozott a magyar népköltészetből, úgy viszont maga is táplálta ezt.

A Társaság ennélfogva magyar népköltészeti kiadásait honunk más nyelvü népeinek költészeti kincseivel ohajtja kiegészíteni, s e végből mindazon hazánkfiait, kik valamely nem-magyar ajkú néptársunk költészetét ismerik s e mellett magyarúl is tudnak írni, fölhívta és fölhívja, hogy a népköltészeti maradványokat, legalább a becsesbeket, mind a magyar irodalom, mind az illető nép irodalma érdekében, fordìtsák le és küldjék be.

A Társaság oly szerencsés, hogy hazai, nemmagyar ajkú népköltészetünk tárát immár egy tetemes tót népdalgyűjteménynyel megindíthatja. A férfiak, kiknek sikeres közremunkálása e gyűjteményt létesítette, fogadják irodalmunk nevében a Társaság szíves köszönetét. Szolgáljanak egyszersmind buzdító például másoknak.

E kötetet azon ohajtással nyújtjuk át a közönségnek, vajha azt többi népeink költészeti termékeinek kötetei minél gyorsabban és sűrűbben követnék.

Pesten, újév napján 1866-ban.

GREGUSS ÁGOST,
a Kisfaludy-Társaság titkára.

A tót népdalokról.

1847-ben néhány hetet Szeberényi Andor öcsémnél falun töltvén, a hosszú téli estvéken olykor elővettük Kollár János tót népdal-gyűjteményét, s inkább enyelgésből, mint valami komoly szándékkal egyet-egyet, a mely leginkább feltűnt, magyarra fordítottunk. Kis gyűjteményünk akkor mintegy 50 darabra szaporodott. Visszatérvén aztán akkori rendes lakhelyemre, Pestre, komolyabban kezdtem a dologról gondolkozni. Az egykori tudós állítása szerint az irót irása után lehet megismerni, mi azon ó-kori bölcsre emlékeztet, ki, midőn egy ifju kérdezte volna: milyen véleménynyel van felőle? csupán ezt válaszolá: „Beszélj!"

A nép irálya, beszéde az ő költészete. Ez szellemi müveltségének legbiztosabb hévmérője, ugy hogy Schiller mondása helyett: „In seinen Göttern malt sich der Mensch" sokkal inkább mondhatni: költészetéről ismerhetjük meg a népet. Mert míg a vallás nem egészen önleges sajátja a népnek; hanem inkább a müveltség magasb fokán álló egyének nézeteinek és meggyőződésének majd világosabb, majd homályosabb viszfénye: a költészetben a nép saját belső életét fejezi ki. A vallás részben bele van csöpögtetve, kivülről adva, úgy hogy ott csak a felfogás jellemzi annak birtokosát; a költészet saját lelkéből származik, menten idegen hozzájárulástól.

Ha tehát figyelemre méltónak találjuk távol nemzetek népköltészetét, miért ne bírna legalább is oly nagy, ha nem sokkal nagyobb fontossággal azon népek dalainak ismerete, melyek velünk századok óta összeforrva, jó és bal sorsban egyaránt osztozva, testvéreinkké váltak, melyek ez összeforrás következtében a magyar jellem némely oldalait szintén elsajátították, s melyekből talán ránk is ragadt valami?

E gondolatok által indíttatva, kis gyűjteményünk rendezéséhez fogtam, s e munkát befejezve, a Kisfaludy-Társaság akkori titkárának, Erdélyi Jánosnak, ki a nevezett Társaság megbizásából a magyar népdalok gyűjtésével foglalatoskodott, át is adtam. Örömmel tapasztaltam, hogy az általam tisztelt férfiú tetszését eszméim megnyerték, s reményt is nyújtott, hogy a Kisfaludy-Társaság az akkori gyarló gyüjteményt ki fogja adni. Úgy tudom, hogy a fordítást valamelyik 1848-diki ülésben be is mutatta. De oly események következtek be, melyek figyelmünket a népdaloktól és Kisfaludy-Társaságtól másfelé irányozták.

Azonban a fönebb említett eszméről sohasem mondtam le egészen, és a nagy vihar lecsillapúlta után lassankint hol egy, hol két tót népdal fordítása szülemlett meg. Ezekből egykét mutatványt 1853-ban a Pákh által szerkesztett és hosszabb életre méltó Szépirodalmi Lapok 38. számában közlöttem. Azóta ez ügy egészen aludni látszott, s én csaknem lemondtam a reményről, hogy lesz valaha alkalmam

forditott tót népdalaimat a magyar közönségnek bemutatni. És íme 1865-ben felszólitást bocsátott közre a Kisfaludy-Társaság a Magyarországban élő mindenféle nemzetiségek népdalainak beküldésére. Előszedtem tehát poros irományaimat, és a mennyire körülményeim és az idő rövidsége engedte, összeállitottam gyűjteményemet, belefoglalva néhány dalt az 1847-ben másod magammal forditottak közül is. Ez népdalgyűjteményem eredete.

Fölhasználom egyszersmind ez alkalmat, a tót népdalról néhány észrevételt elmondani. Csupán azt kell még előre bocsátanom, hogy valamint forditott népdalaim legnagyobb részét, úgy következő jegyzeteim némelyikét is Kollár Jánosnak már fönnebb is emlitett, eddig legterjedelmesebb, két kötetnyi gyűjteményéből merítettem *).

Kevés nép van, mely a dalolást annyira kedvelné, mint a tót. Mely tulajdona e népnek régibb történeténél. Theophylactusnál ugyanis olvassuk: „590-ik évben a görögök Thraciában három férfit fogtak el, kik fegyverek helyett hangszereket viseltek. Mauritius császár kérdé: kik ők? „Szlávok vagyunk, felelének, szeretjük a zenét, czitarák és hegedűk mellett dalolunk.“ A császár csodálkozván az emberek szelid erkölcsein, megvendéglé s hazájokba kisérteté őket.“ De magokban némely dalok-

*) Czíme: Národnie zpievanky, čili písně světské slovákuv v Uhrách. Od Jána Kollára. V Budíně. 1834. és 1835. (Nemzeti dalgyüjtemény, vagyis a magyarországi tótok világi dalai. Kollár Jánostól. Budán. 1834. és 1835. Két kötet.)

ban is föltalálható ennek tanúbizonysága; mert legalább 120—130 oly dal van az említettem gyüjteményben, melyek nem csupán hagyomány szülte reminiscentiák a szlávok pogány isteneire, hanem magokban foglalják még a bálvány-imádás világos nyomait, s így kétségtelenül még azon kor szüleményei, midőn a nép még a keresztyén vallást általánosan föl nem vette. Hogy pedig e nép kedveli dalait, arról tanúskodik e két körülmény: Egyik, hogy a most felhozott régi dalok annyi viszontagságos századon keresztül ki nem haltak, hanem a nép ajkain nagy részben ma is föltalálhatók. Másik, hogy Kollár két kötete 2500-nál több dalt tartalmaz, melyek közt ha egyfelől vannak olyanok is, melyeket nem ismerhetünk el valóságos népdaloknak, de másfelől a gyüjtés nem teljes, valamint magam is, szűk ismeretem daczára is, nem egy népdalt ismerek, melyeket ott hijába keresünk, sőt olyanok közöl is többet leforditottam.

A tót népdal mély lyrai ömlengése, szelídsége, részben elevensége által kedvelteti magát. És ha a szerbekéiben bizonyos meglepő élcz uralkodik, mely szépségöknek alapja, itt inkább az ellenkező áll; mert ezek legfőbb becse a lyrai ömlengésben rejlik. És e gyöngédség — valamint a magyarokban is — nem mesterkélt, erőltetett, csinált, mint például a német úgynevezett népdaloké, hanem egyszerü, mintegy magából a természetből kiáradó, vagy más szóval, valódi n é p-dalok, nem a nép szájába tolt költemények. Vannak azonban a tót népdalok

közt is, hol egy-egy élczes ötlet vagy fordulat egészen más, gyakran ellenkező hangulatba, megy át. Néha például a szerelmes legszomorúbb panaszai valami nevetséges hasonlattal, olykor gúnynyal, sőt nem egyszer borzasztó átokkal végződnek. Ilyenek például a gyűjteményben: 2. 19. 20. 30. 37. 55. 66. 109. 149.

Azon idyllszerü hang, mely a legtöbb magyar népdal elején áll, mint: „Káka tövén költ a rucza," „Falu végén kicsiny ház," „Magasan repül a daru," stb. a tót népdalokban is föltalálható. Ezek is gyakran — noha a következőkkel szorosb összefüggés nélkül — a természetből kölcsönzött valamely tüneménynyel vagy képpel, milyenek: nap, hold, csillag, erdő, völgy, virág, harmat, stb. kezdődnek. S bármit tartsanak erről némelyek, ezt nem csak nem lehet a népköltészetnek vétkül tulajdonitani, sőt ebben sokszor a legkellemesebben meglepő plasticitas nyilatkozik. Tanúbizonysága ez annak, hogy a mely nép ily képekkel ékesiti dalait, nagy barátja a természetnek, melylyel foglalatoskodik. Ezen tehát legkevésbbé sem csodálkozhatni, sőt azt kellene csodálnunk, ha a nép, megfeledkezve a természeti szépségekről, melyek naponkint szeme előtt állnak, megfeledkezve arról, a mivel szüntelenül foglalatoskodik, egészen önmagába zárkoznék. — Nevezetes azonban, hogy a legrégibb tót népdalokban, azokban t. i., melyek mythologiai tárgyúak, e képeket nem találjuk. Úgy látszik tehát, mintha a magyarok szomszédsága e tekintetben is nyomot hagyott

volna a népköltészetben ; mintha e festői hang csak azon idő óta ment volna át a tót népdalokba, mióta a magyarokkal közelebb érintkezésbe jövén, szokásaikkal megismerkedtek, s ezek jelleméből rájok is ragadt valami. Tagadhatlan ugyanis, hogy e festés a költészetben keleti dús képzelem szüleménye, mely a magyar vért nyugat felé híven kisérte, s vele mindeddig megmaradt. De azért a magyar népdal mégis nagyon különbözik a tóttól, különösen nagyon gyakori levén emebben a száraz reflexio, moralizálás, okoskodás. E két szélsőség azonban gyakran igen szépen olvad össze, az utóbbi sajátság mintegy mérsékletet, kárpótlást találván az elsőben.

A ki a magyar népdalokat ismeri, és e gyüjteménybe betekint, bizonyosan akad részint egyes helyekre, részint egész dalokra, melyek a két népnél nagyon hasonlítanak egymáshoz. Ilyen péld. a 227. szám alatti :

Ha összehívnám a
Világ irnokait . . . .

E dal képei ugyanazok, melyek a „Népdalok és mondák“ II. kötete 337-ik számú dalában :

S ej Tisza, Duna tiszta volna,
S hat vármegye diák volna,
Még sem tudná azt kiírnya,
S ej kit szeretek a majorba'.

A 244-diknek néhány verse ugyanaz, mely a „Népdalok és mondák“ II. köt. 332. sz. alatt áll. A tót így hangzik :

Nem fogom azt tenni, a mit eddig tettem,
Hogy a szeretőmhöz másokat vezettem.

Míg ők játszadoztak, én addig bámultam ;
A nagy fájdalomtól csaknem elájultam.

A magyar pedig következő :

Soha sem cselekszem, a mit cselekedtem,
Hogy a jó pajtásom' a rózsámhoz vigyem.
Ők ott ölelkeztek, én távolról néztem,
Megütött a bánat, azzal visszatértem.

A 245-diknek következő sorai egy magyar népdalban szóról szóra megvannak :

Még csak bölcsőben rengettek,
Már is nekem igérgettek.

És nem ugyanazon tartalmú e az itt 78. szám alatt levő következő dal :

Hol lakol te , én kedvesem? „Keresztúron.
Keresztúron lakom én,
A pap húga vagyok én,
Én lelkecském“

a következő magyar dallal :

Hol lakik kend , komám asszony ? „Keresztúrban.
Keresztúrban lakom én,
Bíró lánya vagyok én
Keresztúrban.“

Vagy pedig a következő :

Erdő , erdő , milyen zöld vagy,
Kedves rózsám , be messze vagy!
Túl erdőkön , túl hegyeken
Elhül köztünk a szerelem, (93.)

mely a magyarban így hangzik :

Erdő , erdő , be magas vagy,
Kedves rózsám , be messze vagy !
Ha az erdőt levághatnám,
Szeretőmet megláthatnám.

Meglepő hasonlatosságra akadunk a következőben is. A 224. tót népdal utolsó versszaka így hangzik :

Nem jártam utána, utánam jött a lány,
Mint a zöld fű után a szelid kis bárány.

A magyar pedig (Népd. és mond. II. köt. 542. dal) így :

Nem jöttem én gyalog ide,
Vasas szekér hozott ide ;

Barna babám kökény szeme
Csalogatott engem ide.

Szorgalmas keresés és összehasonlitás után még számos hasonló helyet lehetne felmutatni. Ki fogja azt meghatározni: melyik az eredeti, melyik a kölcsönzött? A szöveg sehol sem árulja el az eredeti sajátságot. Némelyeknél a dallam látszik Ariadnefonalat kézbe szolgáltatni, a mennyiben a magyar tartalommal megegyező szövegü dalokat ugyanazon dallamra dalolják, melyre a magyarokat. De vajon biztos-e ez iránytü? Alig. És pedig annál kevésbbé, mivel a tót nép annyira kedveli a dalolást, hogy más nép dalait hallván, és a dallam fülében megmaradván, ahhoz azonnal keres saját dalai közt szöveget, vagy költ hozzá új dalt, még ha a dallam félreismerhetlenül idegen is rá nézve. Igy a 241. számu és több más dalt tisztán magyar, a 109. és 215. szám alattit tökéletesen német dallam szerint dalolják. Mikor Vörösmarty „Fóti dalát“ a magyar nép énekelni kezdte, alig mult el néhány hét, már a tótoknak is volt daluk a dallamára. Alig énekelték el a népszinmüvekben a „Végig mentem az ormódi temetőn,“ vagy „Beszegődtem Tarnóczára bojtárnak“ kezdetü dalokat: 2 — 3 hét mulva Pest környékén 4 — 5 mértföldnyire nem volt tót falu, melyben ezek dallamai szerint tót népdalokat nem lehetett volna hallani.

Egyébiránt azon tót népdalokban is, melyeknek tartalma nincs rokonságban a magyar népdalokéival, fölismerhetők a szomszédi viszony befolyásának nyomai, és pedig olyanokban is, melye-

ket a magyar elemtől elszigetelt vidékeken, péld. Trencsénben, Sárosban stb. hangoztatnak. Mert nem csak egyes magyar szavak találhatók bennök, olyanok, melyek a tót népnél nincsenek használatban, mint: kedves, Istenem, szivem, fejedelemka (fejedelemnő), Erdély, paripa, csatovat (csatázni), juhász, kintes (köntös), fenék, kutya lelki, ebadta, kisasszony, tudom, rajta, iricsitoszt (örökség), oldomás, disznó teremtette, banovati (bánni) stb., hanem egészen magyaros kifejezésekre, sőt tisztán magyar ragokra is akadunk. Különösen megkedvelték az el szóképzőt, melyet tótra fordítva az igékhez csatolnak. Igy „elhervad" különben csak „vadmiti," s e helyett számtalanszor előfordul a népdalokban: „ta uvadmiti" (hin verwelken), „elégni" — „zhoreti" helyett „ta zhoreti" (hin verbrennen). Végre a magyar „é" birtokrag számtalan tót szóhoz van a népköltészetben egészen magyarul mellékelve, péld. Bohdalé, Kovácsé, szúkenyiké (posztósé), hrucsjaré (fazekasé), stb.

A dal csak dalolás által válik igazán azzá. Szólnom kellene tehát a tót népdalok dallamairól is. Azonban nem levén a zene elméletében annyira jártas, hogy e tekintetben illetékes itéletet hozhassak, czélszerűbbnek tartom Füredy Lászlónak erre vonatkozó véleményét ide igtatni: „Die Volkslieder haben etwas Einfaches, Eigenes und also Characteristisches an sich, das der Nation eigen ist; die musikalischen sind kunstgerecht, und mithin nicht im-

mer nationell und characteristisch. Jene sind auf die Stufen einer Tonart beschränkt, diese moduliren bisweilen in die entferntesten. Die eigene, volksthümliche und characteristische ist besonders in slavischen Volksliedern häufig und in so grosser Mannigfaltigkeit anzutreffen, dass beinahe nichts zu wünschen übrig bleibt. Denn nach der Verschiedenheit der Texte dieser Lieder, gibt es auch im Gesang eine grosse Verschiedenheit. Es gibt heroische und sanfte, klagende und fröhliche, ernsthafte und zum Tanz geeignete, ferner Sommer-, Arbeits- und Gesprächs-Lieder, deren jede Art ihr eigenes Gepräge trägt. — Bemerkenswerth ist es, dass die Literatur der Musik die alt-griechischen Tonarten, von denen 6 authentische und 6 plagalische sind, für nicht mehr vorhanden, oder vielmehr für todt erklärt, indem sie behauptet, dass solche bloss noch in einigen alten Kirchengesängen beibehalten, und auch da nur 8 Tonarten vorfindig wären, und die lydische (eine authentische) Tonart, die f dur Scala ohne b f g a h c d e f für so total todt ausgibt, dass darin angeblich in seiner ursprünglichen und authentischen Form gar kein Gesang mehr vorhanden sei; da doch im Gegentheil die slavische Musik zur Genüge darthut, dass eben diese, und besonders diese Tonart es ist, die in ihren Gesängen fortwährt und lebt. Denn die meisten ihrer Klag- und Tanzlieder sind in dieser Tonart gesetzt. So z. B. findet man in der dorischen Tonart ihre heroischen, in der myxolydischen ihre Arbeits-, Sommer- und viele Tanzlieder.

Man glaubt beinahe allgemein, dass die Mannigfaltigkeit dieser Tonarten dem Gefühle Zwang anthue; doch dieser Zwang verschwindet, sobald man sich diese Lieder in ihrer Eigenthümlichkeit und dem Character der altgriechischen Tonarten gemäss denkt. —Auch ihre Taktarten sind verschieden: es gibt $^2/_4$ $^3/_4$ und $^4/_4$ Taktarten. Im $^2/_4$ Takte sind ihre Tanzlieder gesetzt; die übrigen meist im $^4/_4$ Takt. Im $^3/_4$ Takte findet man auch welche, die aber böhmischen Ursprungs zu sein scheinen, demungeachtet aber den volksthümlichen Character der Slaven unverkennbar an sich haben."

Vannak a tót népdalokban némely kedvencz szavak és tárgyak, melyek igen gyakran előfordulnak. Ilyenek a férfinevek közt: János, Jano, Jancsi; a nőnevek közt: Anna, Panna és Zsuzsi; a színek közt leggyakoribb a fehér, úgy hogy hozzá épen nem illő főnevekhez is csatoltatik. Előfordul péld. nem csak fehér angyal, lány, mákvirág, topoly, stb., hanem fehér nap, hajnal, sőt irás is. Továbbá a festett; tehát festett kapu, járom, szerető, kard, stb. A házi állatok közől leggyakrabban emlittetik az ökör, mint a magyaroknál a ló; a madarak közül: sólyom, galamb, fülmile, liba, fecske; a fák közül a hárs (a pogány szlávok szent fája) és a körtve; a folyók közül a Duna, mely még Turócz megyénél és Muránynál is emlittetik; a városok közül Beszterczebánya; az ételek közül a kása.

A szeretőnek leggyakrabban előforduló nevei és melléknevei: kedves, kedveske, legkedvesebb,

kegyes, szeretett, drága, arany, gyönyörü, derék, takaros, szerető, lélek, szív, angyal, kép, élet, öröm, gyönyörüség, vígasztalás, virág, rózsa, szegfü, liliom, eper, madár, galamb, sólyom (férfi) fecske, fehér lúd (lány), drága kő, gyöngy, gyémánt, kristály, kincs, csillag, hajnal, puha kenyér, stb.

Szólnom kell még a tót népdal alakjáról is. Az itt közlöttem 253 népdal—kivéve talán hármat, legfölebb négyet—hogy a forditás annál hivebb legyen, az eredeti alakjában van visszaadva. A figyelmes olvasó azonnal észre fogja venni, hogy noha a tót nép különböző vérsalkatokat használ népdalai számára, leggyakoribb mégis az alexandrinus vers. A tót nép dalainak felénél jóval több ily alakban van szerkesztve. Azonban ebből azt következtetni—mint azt Kollár fönebb idézett munkájában teszi — hogy a tót alexandrinus az eredeti typus, melyből a hellen és latin hexameter származott, legalább is nagyon elfogult állitás. Annál kevésbbé lehet e véleményt elfogadni, mivel tót nyelven, valamint a népdalokban, úgy más költeményekben sem szokás a rímet mértékkel párosítani, noha a tót nyelv a hellen és római mértékes versekre épen oly alkalmas, mint a magyar. Az alexandrinok rímelésére nézve megjegyzendő, hogy rendesen a két egymásutáni sorban van rím; néha azonban egyszerre átugrik a rím ugyanazon sor harmadik és hatodik lábára, és vannak rá esetek, hogy aztán a következő sornak csupán hatodik lábában van az előbbi sornak megfelelő rím,

míg máskor ennek harmadik és hatodik lába külön rímet tartalmaz. Ezt népdali költői szabadságnak nevezhetnők.

Itt kell megemlitenem a gyakran előforduló ismétléseket is, mint azok a forditásban is többnyire vissza vannak adva. A tót népdal ugyanis a sor első szavát majd a második, majd a harmadik, majd végre a negyedik lábban igen gyakran ismétli. Ez ismétlés a népdaloknak csaknem felében föltalálható. De csalatkoznék, ki azt hinné, hogy ez minden rend nélkül történik, s talán csak a véletlentől függ. Sőt inkább itt a legnagyobb következetesség uralkodik. Az alexandrinus versben ugyanis, ha a sor első szava háromtagú, az közvetlenül egymás után ismételtetik. Péld. 5. dal: „Furulyán furulyál, dorombon dorombol.“ 16. sz. „Istenem, Istenem, jaj mit cselekedtem?“ 44. sz. „Dalaim, dalaim, honnan eredtetek?“—Ugyane szabály áll akkor is, ha kéttagú szó egytagúval van összekapcsolva, a mikor az mintegy a háromtagút képviseli, péld. 72. sz. „Hej Duna, hej Duna, te sebesen folyó.“ Ugyanez áll akkor is, ha a sor három egytagú szóval kezdődik, péld. 141. sz. „Ne menj el, ne menj el, hiszen még nincs reggel.“ — Ha az első szó két szótagból áll, akkor az ismétlés a harmadik lábra esik, péld. 139. sz. „Erdő, hamvas erdő, mező zöld búzával.“ 31. sz. „Repülj, madár, repülj, erdő, berek felett.“ 37. sz. „Voltak fiúk, voltak, de ők már kihaltak.“ 45. sz. „Dalolj, leány, dalolj, én meg majd hallgatok“ stb. — Arra is van eset, hogy az

első szó négytagú, s ezt a tót népdal elmélete két kéttagú szónak tekintvén, a harmadik lábban a négytagú szónak csupán első felét ismétli. Fordításomban erre nem levén példa, az eredetit idézem:

Marti | necsko | Marti | más csizs | micsky z karty.
(Mártonka, Mártonka, kártyából van csizmád.)

Minde szabályok azonban csak is az alexandrinusokra nézve állnak; más versalakokban az ismétlések szabálytalanok.

A mit a tót népdal sajátságairól talán még nem hoztam volna föl, azt az olvasó jelen gyüjteményben maga is fel fogja födözni. Annál inkább pedig, mivel főleg a fordítás hűségére törekedvén, kevesebb figyelemmel voltam a rím és versalkat helyességére*), mely utóbbi hiányért elnézést kell kérnem.

Szeberényi Lajos.

*) Ennek tulajdonítandó többi közt a danákban elöforduló sok kicsinyítő főnév. A tót nyelv ebben nagyon gazdag, mivel benne nem csak egyszerü kicsinyítő fő- és melléknevek vannak, hanem még a kicsinyitők kicsinyitői is, péld. malý, malicský, malicsinský, malilinký. Épen úgy nagyítók is vannak, mi aztán az ellentéteket még inkább növeli.

ELSŐ CSAPAT.

SZEBERÈNYI LAJOSTÓL.

1.

Költi lányát anyja
Jó reggel ágyából :
„Panna lányom , Panna ,
Hideg vízért menj el ,
Jeges hideg vízért ,
Ott, hol a hárs zöldel !“
Elment Panna vízért
Zöld réten keresztül ;
A kút öszszeomlott ,
Kanna meg nem merűl.
Reá kiált anyja :
„Panna fiam , Panna ,
Hol vagy oly sokáig ?
Hogyha még most sem jősz ,
Ott kövülj meg helyben !“
Megkövült a kanna ,
Mereven kővé vált ,
És zöld juharfává.
Változott el Panna.
Arra visz , arra visz
Egy egyenes ösvény ;
Azon ment két ifju ,
Két vándorló testvér ,
Zenész mind a kettő.
„Bátyám , milyen hosszú
Uton elhaladtunk ,

S ilyen juharfára
Sehol sem akadtunk.
Vágjunk róla ágat,
Egyet hegedünek,
Egyet meg vonónak."
A mint bele vágtak,
Vért ömölni láttak,
Sőt a földre estek.
Bele vágtak ujra,
És a fa így zúga:
„Vágjad bátran, vágjad,
Csak szivem' ne sértsd meg,
Vágd le azt az ágat,
Egyet hegedünek,
Egyet meg vonónak.
Azután menjetek
Anyám ajtajához,
És ott ezt húzzátok:
„Ez az a leányzó,
Ki juharfává lett,
E hegedű fája
A kend Panna lánya,
És e vonó fája
Jobb karból nött ága!"
Az ifjak ugy tettek,
A házhoz elmentek,
Keservesen húzták.
Az anya ezt hallva,
Az ablakhoz álla:
„Menjetek, menjetek,
Ifjak, innen tova,
Bút ne növeljetek,
Elég búm az nekem,
Hogy nincsen gyermekem."

2.

Váltogasd, váltogasd
Újad' a furulyán,
Hogy meghallja hangját
Valamennyi leány.

Váltogasd, váltogasd,
Bár úgy választanál,
Hogy feleségeddel
Kéregetni járnál.

3.

Kedvesem, kedvesem,
Ne búsítsd szívedet,
Ha te szeretsz, én is
Szeretlek tégedet.

Örömest hordozom
Képedet szívemben,
Hiszen tudod, érted
Be sokat szenvedtem.

Be sokat szenvedtem,
De azt nem fájlalom,
Mert teérted édes
Nekem a fájdalom.

Isten vezéreljen,
Ő megótalmazzon,
Hűséges szívedért
Áldjon meg, galambom.

4.

Szerencsétlen Katalin.

Kisütött a nap sugára
A sötét éj elmultára,
Kisütött a fal szinére,
Kisütött a kertecskére.

Rózsa kelyhét kifejtette,
Lányok gyültek körülötte,
Piros rózsát szakítottak,
Szép koszorút fonogattak.

Hogy az elsőt befejezi,
A rosz lélek környékezi;
A mint végzi a másikat,
A lélek ily szóra fakad:

„Enyim ohajtasz-e lenni,
Kati, vagy Istent tisztelni?!“
„Nem fogom Istent tisztelni,
De tied akarok lenni!“

„Állj föl, Katicza, a kőre,
Én meg lépek a kengyelbe,
A kengyelből a lovamra,
Elviszlek paradicsomba.

Paradicsomba viszlek át,
Tölteni szíved ohaját,
Melyről még nem is álmodott
Atyád, anyád és rokonod.“

A városon tul haladva,
Biztos útjok nem akada,
Csak tüskéken, az ördögnek
Ezen vetésén, döczögnek.

Most a pokolhoz ér az ut:
„Nyissátok a magas kaput,
Elhoztam a kert virágát,
A nemesnek Kati lányát.

Adjatok egy széket neki,
Az utat hadd pihenje ki,
Azután szurkot innia,
Itt kell neki maradnia."

Mig az egyik kaput nyita,
A másik rá hunyoríta,
Harmadik szurkot tálalta,
A negyedik megkinálta:

„Igyál kávét, szép lelkecském,
Te lészsz a feleségecském!"
„Nem iszom én a lőrédet,
Nem leszek én feleséged!"

Hogy egy pohárt kiüríte,
Mindjárt megváltozott színe;
Midőn még egygyel megivott,
A szájából láng lobogott.

Aztán kérte az urakat,
Hogy nyissák ki a kapukat,
Avagy az ajtót legalább,
Hogy fris szellő lenghesse át.

„Van-e itt tőlünk valaki?
Anyámnak azt ajánlani,
Hogy oktassa testvéremet
Jobban, mint növelt engemet.

Engemet kényemre hagyott.
És a pokolba juttatott;
Engemet vert csak nádszállal,
Verje azt tövises ággal."

Istennek mért nem szolgáltál,
Templomba miért nem jártál?
Örökre itt lesz a helyed,
Hol a tüzes kínt viseled.

5.

Furulyán furulyál,
Dorombon dorombol,
S mindazt csak azért, hogy
Más lányokra gondol.

6.

Három évig fontam
Egyetlen orsóra,
Mégis odaadtam
Tegnap pálinkára.

Az anyám megszidott,
Minek adtam oda.
Azért, anyám, azért,
Mert szomjam nagy vala *).

*) Vagy: Mert fájt reá fogam.

A rektor eltemet,
Tartozik is vele,
Vetettem petákot
A hegedűibe.

S ha temetésemen
Szépen nem búcsuztat,
Síromból is fogom
Kérni petákomat.

7.

Kiszabadult János.

Jancsi mezőn teheneket,
Panni pávát legeltetett;
A pávák legszebbikét
Agyonrugta a tehén.

De ezt senki meg nem tudta,
Csupán egyetlen fiúcska;
E fiú észrevette,
Ki urát vetkeztette.

„Uram, uram, kedves uram,
Valami szólnivalóm van,
Azt neked megmondanám,
Ha nem haragudnál rám.“

„Miért haragudnám meg rád,
Ha nekem azt megmondanád?“
„A pávák legszebbikét
Agyonrugta a tehén.“

Az urak nem tartózkodtak,
Hamar tanácsot tartottak,
A tanácsban végezték,
Jancsit bebörtönözzék.

Elfogták, bebörtönözték,
Magas fal közé helyezték;
Oda vitték a rabot,
Hol mély víz fölött lakott.

Levelet írt az atyjának,
Melyben e szavak valának:
„Atyám, Isten áldjon meg,
Válts ki innen engemet."

„Kedves fiam, írd meg, mi a
Váltságodnak szabott dija?"
„Biz az négyszáz vörös pénz,
S ugyanannyi fehér pénz."

„Kedves fiam, édes fiam,
Nincs annyi pénz birtokomban,
Annyit nem szerezhetek,
Ott kell elveszned neked."

Levelet írt az anyjának,
Melyben e szavak valának:
„Anyám, Isten áldjon meg,
Válts ki innen engemet!

„Kedves fiam, írd meg, mi a
Váltságodnak szabott dija?"
„Biz az négyszáz vörös pénz,
Ugyanannyi fehér pénz."

„Kedves fiam, édes fiam,
Nincs annyi pénz birtokomban,
Annyit nem szerezhetek,
Ott kell elveszned neked.“

Levelet írt a bátyjának,
Melyben e szavak valának:
„Bátyám, Isten áldjon meg,
Válts ki innen engemet!“

„Kedves öcsém, írd meg, mi a
Váltságodnak szabott dija?“
„Biz az négyszáz vörös pénz,
Ugyanannyi fehér pénz.“

„Kedves öcsém, édes öcsém,
Azt a sok pénzt én hol venném?
Annyit nem szerezhetek,
Ott kell elveszned neked!“

Levelet írt a húgának,
Melyben e szavak valának:
„Húgom, Isten áldjon meg,
Válts ki innen engemet!“

„Kedves bátyám, írd meg, mi a
Váltságodnak szabott dija?“
„Biz az négyszáz vörös pénz,
Ugyanannyi fehér pénz.“

„Kedves bátyám, édes bátyám,
Ha én azt a sok pénzt birnám!
Annyit nem szerezhetek,
Ott kell elveszned neked!“

Levelet írt kedvesének,
A kinek ezt izené meg :
„Kedves, Isten áldjon meg,
Válts ki innen engemet!

Ha nem hűlt meg szereteted,
Kérésemet meg nem veted,
Eladod mindenedet,
Rétet, szántóföldedet.“

A lány nem késedelmezett,
Hanem a boltba sietett,
Hosszú zsinórt méretett,
Kedveséhez sietett.

„Itt a zsinór, fogd meg, kedves,
Ereszkedjél le, ne reszkess;
Ha a kötél nem elég,
Toldd ki a hajaddal még.

Ha még úgy sem érheted el,
Vállaimra ereszkedel,
Vállaimról földre érsz,
De te, Jancsi, rab nem lészsz.“

Vígan vágtat paripáján,
Jancsi, a szürkéje hátán,
Könyeit törülgeti,
És ezt énekelgeti :

„Kedves babám, te jobb voltál
Egész atyafiságomnál ;
Ez nem bírt segíteni,
Te meg tudtál menteni!“

8.

Az a derék asszony,
Ki férjét kiméli,
Ha a kocsmából jő,
Szépen vetkezteti.

Szépen vetkezteti,
Szépen beszél vele:
Velem a kamrába,
Jó férjecském, jere.

S ha reggel megvirrad,
Megy őt felkölteni:
Férjem, kelj föl, mehetsz
A kocsmába inni.

Most ujra ihatol,
Kocsmában mulathatsz,
A kocsmába mehetsz,
Ott velem tánczolhatsz.

9.

Én kedves lelkecském,
Jöj el hozzám estve,
Az a külső ajtó
Majd nem lesz betéve.

Jöj ablakom alá,
Mikor arra koczogsz,
Én akkor jelt adok,
Egy kicsit várni fogsz.

Mihelyest fölveszem
Az én rokolyámat,
Mindjárt be is jöhetsz,
Kinyitom szobámat.

Én kedves fürjecském,
Én bizony szeretlek,
A nagy szerelemtől
Majd semmivé leszek.

Én kedves galambom,
Szeretlek szívemből,
Az a nagy szerelem
Csoda, hogy meg nem öl.

10.

Jöj el hozzám, kedves,
Magam vagyok itthon,
Sok van, a miért kell
Neked panaszkodnom.

Ha kezdem mondani
Szívem keserveit,
A te szemedet is
Elöntik könyeid.

11.

Kis asztalka mellett
Üldögél Mariska,
Egy csinos ifjuval
Jó bort iszogatva.

Hányja neki, hányja
Kemény tallérjait:
„Szedd föl, galambom, hisz,
Ez mind a tied, vidd!"

Kék kötőcskéjébe
Föl is szedegette,
Szalagját, szoknyáit
Mind ezeken vette.

„Kedves szalagjaim,
Ti selyem szalagok,
Roszúl mértek-e, vagy
Olyan kövér vagyok.

Azelött jutott is,
Maradt is belőle.
Istenem, Istenem,
Mit végzél felőlem?"

„Eredj a pinczémbe,
Eredj csak szaporán,
Egy kis tokaji bort
Igyál, kedves babám!"

„Ihatom én akar
Viola-gyökeret,
Még sem becsülnek meg
Többé az emberek."

Az ifju megfogta
Jobb kezét s vezette
Arra, hol a Duna
Habját hömpölygette.

„Úszszál, babám, úszszál
Partjától partjáig:
Vajon enyim lészsz-e
Akkor majd megválik."

Mikor már a Duna
Közepén fuldoklott,
Leány-társaihoz
Ekkép kiáltozott:

„Leányok, leányok,
Én legyek példátok,
A hízelgő szavát
Meg ne hallgassátok.

Én magamat olyan
Okosnak tartottam,
És magam' ennyire
Mégis megcsalattam."

Ránézett az ifju
A szőke Dunára.
„Istenem, mit tettem?"
E szó kel ajkára.

„Két lélek veszett el,
Egy meg elkárhozott.
Mit tettem, Istenem?
Oh legyek átkozott!"

12.

Vagy te dudálj végig,
Vagy add ide dudád',

Hadd dudáljak magam
A zöld ligeten át.

13.

Zöld fű közt a gödörbe
Fekszik Janczi megölve.
Ki ölte meg, mért ölte meg
Nem sejthetjük,
De a legényt mi leányok
Eltemetjük.

De vajon hová teszszük?
Hová, hová temessük?
A ligetben, zöld ligetben
Temetjük el,
Hol sirján a kis madárka
Majd énekel.

Zsuzsi szakadatlanúl
Jancsiért eped, busúl.
„Búbánatom, meglássátok,
Még eltemet,
Jancsi mellé temessetek
El engemet!“

14.

A murányi vár aljában
Áll szép János nagy vitában.

A zsidóval összevesztek,
Mert ketten egyet szerettek.

„Neked kendőd, nekem is van,
Tegyük le Duna folytában;

A kié gyorsabban halad,
A szép Panni annak marad.

Panni, szeretlek én téged,
Bár zsidó a nemzetséged."

Nem vagyok én zsidó leány,
Nem volt zsidó apám, anyám.

Mert én Jancsikámé vagyok,
Szép felesége maradok.

15.

Két ökröt hajt a legény,
Legelni a rét füvén,
Találkozik két ráczczal,
Két alföldi zsiványnyal.

„Add ide a szűrödet,
Fizesd vele a füvet!"
„Én a szűröm' nem adom,
De inkább megalkuszom."

Meg alkudtak a szerént,
Hogy megölték a legényt.
Ki az, ki őt siratja?
Kedvese, anyja, atyja.

Atyja, anyja könyárral,
Kedvese a nyálával;

Szülői fájdalmasan,
Szeretője hamisan.

16.

Istenem, Istenem,
Jaj mit cselekedtem?
Hogy én azt a legényt
Rögtön megszerettem.

Rögtöni szerelem
Soha sem lehet jó,
Minden pillanatban,
Mint a hold, változó.

Nem könnyelmüségből
Szerettem én őt meg,
Jó tulajdonai
Nagyon megtetszettek.

Jó tulajdonai
Szemembe hatottak,
Kedves beszédei
Szivembe jutottak.

Öt ki ne szeretné,
Ha csak tud szeretni?
A ki egyszer látja,
Meg kell őt szeretni.

Hiszen én sem láttam
Többször, csupán egyszer,
És az én lelkemnek
Annyira megtetszett.

Nehéz felejteni,
Mit a szem egyszer lát,
Mert az a szívbe be
Mélyen vési magát.

Szeretem őt nagyon,
Fogom is szeretni,
Míg ezt a szomorú
Éltet kell viselni.

Szerettem őt nagyon,
Mit tehetek róla?
Fogom is szeretni,
Tegyen, ki tud, róla.

Még a sírodban is
Gondolj rá, én szívem,
És légy mindig híve,
Megérdemli. Ámen.

17.

Virágzani kezdtem
A tavasz idején;
A szívem megindult,
Ismét hervadok én.

Kedvesem szivébe
Voltam beültetve,
Híven is szeretett,
S most vagyok feledve.

Az én szivecskémen
Nyitva van a nagy seb,

Attól tiltanak el,
A ki legkedvesebb.

Ne tiltsatok tőle,
El nem is tilthattok,
Szívemen uj sebet
Sebre ne rakjatok!

Édes a méz s czukor,
Szerelem édesebb;
De ha titkolni kell,
Az legkeservesebb.

A ki izlelheti,
Édesebb czukornál,
Drágabb a gyémántnál
És karbunkulusnál.

18.

Repülj, madár, kedves sólymom,
Repülj a zöld erdő felett,
Vidd el az én kedvesemnek,
Vidd neki üzenetemet.

Hogy még élek gyászos lélek,
De nincsen vigasztalásom,
Mint szenvedek és epedek,
Hogy őt magamnál nem látom.

Repülj, madár, kedves sólymom,
Repülj a zöld erdő felett,
Mondd meg az én kedvesemnek,
Hogy eltemetnek engemet.

Nehéz nekem már életem,
Mert nincsen vigasztalásom,
Jobb feküdnöm sötét sírban,
Mint élni, ha ő nincs nálam.

19.

Őszinte szivemből
Híven szerettelek,
Mig olyan hamisnak
Meg nem ismertelek.

S hogy megismertetted
Csalfaságod' velem,
Azonnal el kezdett
Tünni a szerelem.

Szívemet szívedtől
El is választottam,
S lelkedet sátánnak
Oda ajánlottam.

20.

A fa alatt állott,
Szemébe köny szállott,
Oh én elhagyatott,
Örömtől megfosztott!

Búban és keservben
Töltöm el életem',
Elhagyott a kedves,
Szemem azért nedves.

Megszegte a szavát,
Nem becsülve magát;
Én hütlen nem lettem,
Őt folyvást szerettem.

Ő ezért mit adott?
Hitszegőn elhagyott.
Üsse agyon az ég,
Ha valahol él még!

21.

Szerelem, te hű szerelem,
Ifjaknak csak veszedelem,
Akadályozod üdvünket,
Előhozod keservünket.

A szép szót, az igéretet,
Duna vize, te elvitted,
Elvitted, el, elragadtad,
Nekem a bánatot hagytad.

Ártatlan szivem belseje
Nagy búbánatnak kútfeje
Foly belőle a búbánat,
Mig lélek s test el nem válhat.

22.

Még meg sem álmodtam,
Hogy búcsúznunk kelljen,
Hogy minden oly hamar
Változást szenvedjen.

Érzem azt magamon,
Hogy nekem elég már,
Hogy a szívem hervad,
Hogy testem, lelkem fáj.

Kedves lelkem, mikép,
Mikép felejtselek?
Tán mindjárt meghalok,
Oly sokat szenvedek.

Mikép zárjalak ki
Szivemből, én lelkem?
Az én szép ruhámat
Feketére festem.

És midőn majd sötét
Koporsómban fekszem,
Fájdalmad' ne lássa
Senki, kedves lelkem.

Hanem inkább szenteld
Nekem azt a sóhajt,
Mikor az estharang
Imára megszólal.

23.

Fülmile búsan zeng
Kalitkába zárva,
A mikor rágondol
Erdö vadonára.

Ugy én is szomorún
Zengem el énekem',

Kedvesem szerelme
Ha feltünik nekem.

Fehér galambocskám,
Kedves teremtményem,
Miattad oly nagyon
Sebzett az én szívem.

Mély gyászba borulva,
Fájdalommal telve,
Azt se tudom én már,
Él-e lélek benne.

Kedves galambocskám,
Te engem elhagyál,
Hogyne volna nagy a
Bú, mely szívemre száll?

Ha te elrepültél,
Ki fog hozzánk járni?
Ki fog már ezután
Engem mulattatni?

Szánj meg engem, oh ég,
És egész természet!
Hisz vigasztalásom
Végkép elenyészett.

Kedvesem után, mint
A gerlicze, sírok,
Hogy én többé soha
Már mással nem bírok.

24.

A ligetben búsan
Jár föl s alá a lány,
Könycseppek görögnek
Alá fehér arczán.

Jár föl s alá búsan,
Kezeit tördeli,
Búbánatos szivét
Föl nem derítheti.

— Mi vigasztalna meg,
Ha őt elvesztettem,
A mit a világon
Legjobban szerettem?

Kincset vesztettem el,
Mely szivemben honolt,
A melyhez hasonló
A világon nem volt.

Mondjátok meg, gerlék,
Mondjátok, fülmilék:
Nem láttátok-e ti
A forrásnál szinét?

Sólyom, téged szárnyad
Oly magasra emel,
Szemednek valahol,
Mondd meg, nem tünt-e fel?

Te dél felől lengesz,
Te kedves szellőcske,

Ne titkold el tőlem,
Ha hallasz felőle.

Engemet, szomorút,
Kősziklák, szánjatok,
Adjátok vissza őt,
Kit elragadtatok.

A leány kesereg,
Útra hívni megy ki;
Ő meg a zöld szilfa
Mellől felelt neki.

— Én kedvesem, miért
Rejtéd el magadat?
Kedves sólymom, mért nem
Hallottam hangodat?

Éretted sírtam ki
Az én szemeimet,
Az erdőkben búsan
Téged kerestelek.

Csakhogy megleltelek,
Már el nem vesztelek,
A mit megigértem,
Meg is adom neked.

25.

Én kedves Lencsikém,
Én vigasztalásom,
Széles e világon
Párod' nem találom.

A te piros arczod,
Én kedves Lencsikém,
Vigasztalásomat
Abban találom én.

Hogyha repülhetnék,
Mint a sas repülhet,
Éjenkint csókolnám
A fehér képedet.

De mivel, mint madár,
Én nem repülhetek,
Holtomig csupán hű
Kedvesed lehetek.

26.

Magam is, Mariskám,
Magam is csodálom,
Hogy benned annyira
Kedvemet találom.

Szeretlek én hiven,
Ugy, mint a szívemet,
De félek, hogy meg nem
Kaphatlak tégedet.

Ha tudnám, egy párrá
Hogy nem fogunk válni,
Nem sajnálnék akkor
Huszárnak beállni.

De nem is szükséges,
Hogy huszárrá legyek,

Megadja azt Isten,
Hogy elvehesselek.

Fekete szemeid
Azok a békóim:
Mikor nem láthatlak,
Az nekem szörnyű kin.

Kedves viseleted
Az az én fogságom:
Mikor nem láthatlak,
Életemet bánom.

27.

Úton végig vörös
Kavicsok fekszenek:
Szeretőm házához
Engem vezessetek.

A baglyot küldeném,
Nappal nem repülhet,
A madaraknál nagy
Hozzá a gyülölet.

Küldnék tengeliczét,
Az el nem végezi,
Lakásodat egész
Nap el nem érheti.

Küldeném a méhet,
Rövid szárnya vagyon.
Virágokon szeret
Mulatozni nagyon.

Hanem ápolgatok
Egy fekete fecskét,
Az majd fölkeresi
A kedves szivecskét.

Elindul éjfélkor,
Oda ér hajnalba,
Az én kedvesemet
Még ágyban találja.

Ajtó előtt megáll,
Ott elkezd csevegni;
Kedvesemnek nyelve
Ezt fogja rebegni:

„Minek jött? ki küldte
A fekete fecskét?“
„Egy levelet hoztam,
Melyet küld szivecskéd.“

28.

Én kedvesem, és gyöngyöcském,
Én sólymom, drága szivecském,
Hogy vagy? Be szeretném tudni,
Melletted kivánnék ülni!

Hogyha én azt megtehetném,
Hogy az utat átrepülném
Hozzád, én kedves gyöngyöcském,
Bánatba merült szivecském!

Egy órára oda szállnék,
Ott vigasztalást találnék,

Tán szíved' is fölvidítnám,
Mindkét orczád' megcsókolnám.

De mert én azt nem tehetem,
Nem tudom, mit kelljen tennem,
Hol keressek vigasztalást,
Bús szivemnek fölvidulást.

Szivem eped búbánattól,
Arczom sápad fájdalomtól,
Kezeim nagyon gyöngülnek,
Hogy veled nem egyesülnek.

Ugy járok, mint gerlemadár,
Mely egyedül pár nélkül jár,
Akarmerre fordul szemem,
Mindenütt csak búmat lelem.

Repülj, repülj, én gyöngyöcském,
Vigasztalj meg, én szivecském,
Vigasztald meg mindenestül
Testemet, mely halni készül.

Vigasztalj meg szomorkodót
Engemet, szívben hervadót,
Vigasztald meg galambodat,
Tovább is epedni ne hagyd!

29.

Kedvesem, én szivem,
Engem mért búsitasz?
Hogy van, hogy másoknak
Csókokat osztogatsz?

Hiszen nekem igaz
Szívvel azt igérted,
Hogy holtodig enyim
Lesz mindig szerelmed.

De a mint én látom,
A te szíved gonosz,
Reám csak tekintgetsz,
Másokra mosolyogsz.

Nem tudom, kedvesem,
Mi lelhetett téged,
Hogy énirántam már
Nincsen szívességed?

De mondd meg, kedvesem,
Mondd meg még végtére:
Akarsz-e szeretni
Szívem örömére?

De ha te azt mondod,
Hogy többé nem akarsz,
Azután szerethetsz,
A kit magad akarsz.

Én akkor Túróczban
Semmit sem kedvelek,
Ha a te szivecskéd
Engemet nem szeret.

Akkor ifjuságom
Hamar végét éri,
Nyugalmat csak a föld
Maga fog igérni.

Nem lesz a világon
Több vigasztalásom,
Ha nem találhatom
Nálad boldogságom'.

Milyen állhatatlan
Az emberi szépség,
A piros orcza is
Elváltozik végkép.

Milyen állhatatlan
Minden e világon,
Rövid ideig tart,
Mint bimbó virágon.

30.

Volt nekem szeretőm,
Egy özvegynek lánya,
Egész Pest vidékén
Nem volt neki párja.

Mikor hozzá mentem,
Jöttömet fogadta,
Mindkét fehér kezét
Felém nyujtogatta.

Most pedig reám csak
Olyan görbén tekint,
Azt hiszi, hogy azzal
Engemet elrémít.

De én a daczától
Rettegni nem fogok,

Ha többé nem szeret,
Azzal sem gondolok.

Mindenfelé derül,
A nap mindenhol süt,
Mint a mezőn virág,
Van szép lány mindenütt.

A szalma-legény is
Talál aranyos lányt,
Nem oly fésületlent,
Nem is olyan csunyát.

Akkor leszünk, kedves,
Majd csak akkor egy pár,
Ha egeret s macskát
Együtt árulgatják.

31.

(A keresztes háborúból.)

Repülj, madár, repülj
Erdő, berek felett,
Köszöntsd ily szavakkal
Az én kedvesemet:

Az Isten áldjon meg,
Fehér galambocskám,
Bocsáss meg, orczádat
Hogy megcsókolgatám.

Van keresztem, kardom,
Egymástól elválunk,

Mi majd elmegyünk s a
Szent földön csatázunk.

„Bűnöd nincs, kedvesem,
Nincsen elengedve,
Zarándokolnál el
Bár Jéruzsálembe.

Jéruzsálemi pap
Az majd meggyóntathat,
De bocsánatot ő
Nélkülem nem adhat."

32.

Széles mezőn zöldellő fa,
Egész tábor áll alatta;
Egyik király lengyel, másik
Cseh, és magyar a harmadik.

Meg-megmozdul már a tenger,
Egész táborunk már felvert;
Szólj, muzsika, szólj vidáman,
Hogy táborunk indul bátran.

33.

Znió vára alatt
Kemény kő nedvesűl,
Ennek vizétől már
Sok király megüdült.

Negyedik Béla is
Hogy Egerből futott,

Hozva a koronát,
E forrásból ivott.

Ne félj, jó királyunk,
A hollóseregtől,
Hű néped van, megment
A kutyafejüktől.

Leverjük a tatárt,
A belét kitépjük,
Magyar földet dúlni
Nem lesz többé kedvük.

34.

Te szép zöld koszorúm,
Bizony nem adnálak.
Sem aranyaiért,
Sem jószágaiért
Nagy Mátyás királynak *).

35.

1607-ből.

Zöldellő rozmarinszál
  Leng a kalapomon,
Majd sirat a galambom,
  Majd sirat egykoron.

---

*) A „j ó s z á g“ és „k i r á l y“ szó e tót népdalban magyarul van: „Ani za dukáty, ani za jósági Matiás királa.“

Majd sirat a galambom,
  Nemzetsége véle,
Ha a csatába megyek
  Debreczen felé le.

Debreczenben a mezőn
  Ott fogok én állni,
A lovam majd nyerítget,
  Muzsika fog szólni.

36.

Szép Magyarországban
Nagy zaj kerekedik,
A sereg a török
Ellen emelkedik.

Sereg emelkedik,
Áll is a gyakorlat,
Élesítnek véres
Csatára kardokat.

Hiszen mi baj az a
Régi katonának?
Az bátran eléje
Megyen a csatának.

De mi, mit tegyünk mi,
Még ifju legények?
Mi még nem próbáltuk,
És mégis elvisznek.

Mikép induljunk mi?
Mi fog várni ránk ott?

Mikép felejtsük el
Szeretett hazánkat?

Mikép felejtsük el
A szabadságunkat,
Melyban ide haza
Senki sem háborgat?

Mikép felejtsük el
A szombat-éjeket?
Ott majd helyt kell állni,
El nem eresztenek.

Mikép kell szokniok
Szegény füleinknek,
Mikor majd az ágyúk
Előttünk dörögnek?

Mikép fogják húzni
A puskán a ravaszt
Nyomorult kezeink,
Ha eldurrantjuk azt?

Isten veled tehát,
Én kedves galambom,
Szép orczádat többé
Nehezen láthatom.

Melyet éjjel, nappal
Híved csókolgata:
Jövő éjszakákon
Nem tudom ki fogja?

Élj boldogúl te is,
Édes, kedves anyám,
Ki gyermekkoromtól
Híven ápolgatál.

A mikor azt vártam,
Hogy megfizethetem,
Kedves öreg anyám,
Mostan el kell mennem.

Légy boldog, légy boldog,
Te is, rokonságom,
Szomszédim, barátim,
Az Isten megáldjon!

Nem leszek gyalogos,
Hanem huszár leszek,
Fekete lovamon
Mint madár röpkedek.

Nem halok meg földön,
Lovon kell meghalnom,
És mikor lebukom,
Harangozzon kardom.

A kardom harangoz,
S vele a rezes dob,
Midőn az én lelkem
Testemtől válni fog.

Akkor is ezt mondom
A hű pajtásoknak,
Kik a török ellen
Énvelem harczolnak:

Kedves földieim,
Az Isten áldjon meg,
Én már megharczoltam,
De ti is küzdjetek!

37.

Rákóczy korából 1701.

Voltak fiúk, voltak,
De ők már kihaltak,
Nem sokára mi is
Elmulunk utánok.

Hogyha mi elmulunk,
Elmulik az ország,
Mint ha a rozmarin
Hegyét leszakasztják.

Hogyha mi elmulunk,
Elmulik a világ,
Mint ha a rózsáról
Leesik a virág.

Rosz jel volt az, hogy a
Koronát elvitték,
Pedig azt apáink
Nagy áron szerezték.

Kilencz évig vala
Szerencsétlenségben,
De hogy visszajutott,
Megadta az Isten.

Az országot saját
Vérünkön szerzettük,
A németet, benne
Dolgozni, bevettük.

Gejza király volt az
Első, ki behozta;
Mint köztünk legkisebb,
A földet dolgozta.

Most ők parancsolnak,
Minket megcsúfolnak,
Saját országunkban
Velünk nem gondolnak.

Azt is parancsolták,
Hogy már egy év mulva
A házában minden
Ügy németül folyna.

Erővel plundrába
Akarnak bujtatni,
Vagy Magyarországból
Kiutasittatni.

A magyart elnyomják,
Németet emelik,
Szabadságainkat
Semmibe sem veszik.

Szabadságainkat
Elmellőzték végkép
Azok a németek,
Kik hazánk' kiélték.

Széttépték Lengyelhont,
Tépik a Magyarhont,
Ugy tekintik azt csak,
Mint valami vadont.

Mindenik kapott részt,
De nem igen nagyot;
A népre mindeddig
Hoznak nagy bánatot.

Jegyzik a házakat,
Összeirogatnak,
Úrra és szolgára
Sötét mundúrt adnak.

Régi vezéreink!
Tetszik-e az nektek,
Hogy velünk egyenlő
Mundúrt viseltetnek?

Lengyel szánakozik,
Török csodálkozik,
Mindenki kérdezi:
Velünk mi történik?

Brandenburgi király
A dolgot neveti,
Csodálja, a magyar
Hogy őt nem keresi.

Szánjátok, ti magyar
Urak, oh szánjátok,
Hogy Magyarországot
Terheli ily átok!

Keseregj, keseregj,
Te ifju feleség,
Hogy férjednek nevét
Is már bejegyezték.

Te lány, kit bú takar,
Sirassad a magyart,
Ne bánd a németet,
Lelsz akárhol ilyet.

Csiripeltek a verebek,
Ne félj, ifju legénysereg;
Ha a magyar mozdúl,
Tíz német lefordúl.

38.

Mátyás.

Elvesztettem, elvesztettem,
A mit örömest viseltem,
Elvesztettem arany övet,
Mátyás király találta meg.

Mátyás király, ha idadod,
Adok sörre egy petákot,
Majd jól fog az esni neked
Mikor a vadat kergeted.

39.

Rákóczy (1700–1711).

Repült, repült, repült
Páros sas fölöttünk,

Mi lesz már belőlünk,
Szerelmes Istenünk?

Szétvertek a sasok
Sólymot, galambokat,
Pusztítani küldtek
Hollókat, varjakat.

A mig e hazában
A sólymok szárnyaltak,
Addig galambok is
Bátran turbékoltak.

Madarak fojtanak,
Huhog bagolysereg,
Galambok zugokba
Búsan rejtőztenek.

Jöjetek, ti sólymok,
Elöre szálljatok,
Gerlét, galambokat
Ölni ne hagyjatok!

40.

Megy a kurucz Duna partján,
   Kardját villogtatva,
Utána a német ballag,
   Vállát vonogatja.

Mellette megy el a magyar,
   Bajszát pödörgeti;
A szlovák eléje megyen,
   Mindjárt elkergeti.

41.

Szobjeszky (1683).

Legények, várjatok,
Mig Szobjeszky jövend,
Mig Szobjeszky jövend
Silézia hegyén.

Silézia hegyén,
Fehér hegyek mögül,
Fehér hegyek mögül
A piros paripán.

A piros paripán,
Kantárja aranyos,
Kantárja aranyos,
Huszár-segíteni.

Huszár-segíteni
S Bécset és a császárt,
Majd fog ő küzdeni
Töröknek ellene.

42.

Pozsony felől jő eső,
Kedvesem már el nem jő;
Eljőne ő, nem lehet,
Francziától nem jöhet.

Nagy baj az a háború,
És az az út oly hosszú.
Nagy akadály! Nem jó hát
Szeretni a katonát.

43.

Bár még kicsiny vagyok,
De büszke lehetek,
Mit nagy lányok tesznek,
Azt én is tehetek.

A szomszéd Dorája,
Bár egykorú velem,
Még azt sem tudja, hogy
Fejik a tehenet.

Én már tudok szőni,
Meg lisztet szitálni,
Tánczolni, aratni,
Szépen dalolgatni.

44.

Dalaim, dalaim,
Honnan eredtetek?
Égből hulltatok-e,
Vagy erdőn nőttetek?

Az égből nem hulltunk,
Erdők nem termettek;
Hanem a legények
És a lányok leltek.

45.

Mikor a lány elkezd
Udvaron kárálni,

Lehet már számára
Ágyneműt csinálni.

Mikor a lány elkezd
Mezőben dalolni,
Lehet már számára
Fejkötőt horgolni.

46.

Dalolgass, dalolgass,
Leány, mig szabad vagy,
A mig meg nem fognak,
Mint vízben a halat.

Halacska a vízbe
Visszatérhet újra,
De nem a leányzó
A szabadságába.

47.

Dalolok, dalolok,
Vidornak is látszom,
Senki sem tudja azt,
Milyen nagy bánatom.

Dalolok, dalolok,
Könyeket hullatok;
Nedves ott az ösvény,
Merre járogatok.

Szájamon tréfa van,
Szemeim nevetnek;

Szívemben keserü
Könyeim peregnek.

Habár dalolok is,
Mégis csak sírnom kell,
Mihelyt kedvesemnek
Emléke tünik fel.

Nem azért dalolok,
Hogy kedvemet töltsem,
De azért dalolok,
Hogy a bút felejtsem.

48.

Zúg a szellő a makkosban,
Az ifjuságom elrohan,
Ifjuságom és szépségem
Mint a víz elfogy medrében.
A víz lefoly, de másik jő,
Ifjuságom vissza nem jő.

49.

Dalolj, leány, dalolj,
Én meg majd hallgatok.
Ha megtetszel, hozzád
Gyakran elballagok.

Dalolnék hangosan,
Mi mezőnk messze van,
Ez a mező pesti,
A leány turóczi.

50.

Hogyha Keresztúron
Megeresztem hangom',
Elhat az, egyet üt
Tarcsai harangon.

Tarcsai harangon,
A fehér házakon,
Legfehérebbiken,
Hol lakik galambom.

51.

Hogy én szomorkodjam,
Ki követelheti?
Szabad leány vagyok,
Nem parancsol senki.

Be jól foly a dolgom,
Kedvemre is válik,
Ha egyik elhagyott,
Mindjárt keres másik.

Be jól foly a dolgom,
Jól foly az bizonynyal,
Szabadon járhatok,
Mint a vízben a hal.

Be jól foly a dolgom,
Minden bút elhagyok,
Minden bút elhagyok,
Szabad leány vagyok.

52.

Felzúgott az erdő,
Felzúgott a berek.
Ifju kor évei,
Ti hová tüntetek?

Öröm nélkül mult el
Az én ifjuságom,
Keveset élveztem
Ezen a világon.

Én ifjuságomat
— Istenem az égben! —
Eltöltöttem búban,
Nem gyönyörüségben.

Te kedves ifju kor,
Lettél csak hiúság,
Lettél csak hiúság;
Oka gondatlanság.

Kedves ifjuságom,
Úgy elvesztettelek,
Mint a követ, a mit
Vízbe vetettenek.

Megfordúl a vízben,
Megfordul az a kő,
De az ifju korom
Többé vissza nem jő.

Istenem, Istenem,
Kell-e annak lenni,

Hogy engem messziről
Kerülget mindenki?
Mindenem elhagyott,
A mi vígasztalna,
Ilyen élet helyett
Meghalni jobb volna.

Használjátok föl e
Boldogtalanságot,
Jobban töltenetek
Az ifiúságot.

Jobb az ifjuság, jobb
A tiszta aranynál,
Az arany visszatér,
Korod vissza nem száll.

53.

Én édes kedvesem,
Be szép a te szemed;
Milyen boldog ember,
A kire azt veted!

Én édes kedvesem,
Be szép a te orczád;
Milyen boldog, a ki
Csókolni megy hozzád!

Én édes kedvesem,
Be szép a te szájad;
Milyen boldog ember,
A ki veled szólhat!

Én édes kedvesem,
Be fehér a kezed;
Milyen boldog, a ki
Oltárhoz elvezet!

54.

Három lány Vácz városában,
Mind grófné a tartásában;
Mondja egyiknek a másik,
Hogy rendesen miben mosdik.

Az az első fehér borban,
A második rozmarinban,
A harmadik meg tejfellel:
Ez az, a kit szívem kedvel.

Az elsőnek haja arany,
Másiknak arany öve van,
Harmadiknak szeme bogár,
Csakhogy nagyon hamisan jár.

55.

Megy a lány, megy bizony
Le a major felé,
Fekete szeme van,
Ördög bújjon belé.

56.

Fekete szemed van,
Haszontalan legény,
Teérted a Dunát
Is átugranám én.

Nem a Dunát, nem azt,
A fekete tengert,
Teérted, galambom,
Csakhogy engem szeress.

57.

Aranyos madaram,
Én kedves lelkecském,
Miért szeret téged
Annyira szemecském?

Az én szemem is kék,
A te szemed is kék,
Egymással egy házban
Laknunk be illenék!

58.

Ti fekete szemek,
Olyanok, mint kökény,
Jaj de bevésődtek
A szivem fenekén!

Jaj de bevésődtek,
Már ki sem vésődnek,
A nagy szerelemtől
Ki nem vésődhetnek.

Egymást csak szeressük,
Ha eddig szerettük,
Hadd irígyeljenek
Érte az emberek.

59.

Nem megyek az erdőn,
Magyaroklól félek;
Fekete szemem van,
Magukkal vinnének.

60.

Esik eső, esik,
Reggelre síkos lesz;
Nem bánom, galambom
Közel van, fölkeres.

Esik eső, sáros
Lesz holnap a város;
Nem bánom, nem bánom,
Lesz azért galambom.

Esik eső, esik,
Kire hull a vize?
Az én galambomra,
Fekete szemüre.

61.

Mennék én hozzátok, ha mehetnék,
Ha megkapnám azt, a mit szeretnék,
Azt a takaros lányt,
Kinek szeme bogár,
Azt szeretném.

Ne csúfolj te engem, barna legény,
Van neked szeretőd, csak elvennéd,
Van a patak megett
Lány, ki téged szeret,
Csak elvennéd.

62.

Szép szemeink vannak,
Ismerjük is egymást;
Kinek mi gondja rá,
Ha szeretjük egymást?

A fekete szemmel
Ha kék találkozik,
Olyan házasságból
Boldogság származik.

63.

Jancsikám, ifju vagy,
Te gonosz, csinos vagy,
Ha árkon megmosdasz,
Szeretőre akadsz.

„Eleget mosdottam,
Egyre sem akadtam,
Már többé nem mosdom,
Elkoptatnám arczom'."

Téged tán ördögök
Magok festegettek,
Hogy orczádba annyi
Szépséget letettek.

„Nem biz az ördögök,
De maga az Isten,
Tudta ő nagyon jól,
A szépség kinek kell.“

Legényke, legényke,
Be szép a te neved,
Bár anyád menyeül
Akarna engemet.

„Ha én akarnálak,
Anyám is akarna,
Egész rokonságom
Ráállni kész volna.“

64.

Mariskám, lelkecském,
Be szép a te neved!
Szivembe vágódott,
Szeress hát engemet!

Szivembe vágódott
Selyem szálacskával,
Maradj meg énvelem,
Mint galamb párjával.

Mariskám, lelkecském,
Szép fekete szemed,
Harmadfél éven át
Szerettem eleget.

Mariskám, lelkecském,
Fehér a te orczád,

Csókoltam eleget
Harmadfél éven át.

65.

Fölszedik a diót,
Szedik a mogyorót;
Ki veszi el azt a
Sok szegény leanyzót?

„Ha olyan jó volnál,
A milyen csinos vagy,
Bizony elvennélek,
Bármilyen szegény vagy.“

Ha szegény vagyok is,
De nem panaszkodom,
Hiszen neked magam'
Én nem kínálgatom.

Habár szegény vagyok,
Nem birok semmivel,
Csakhogy nincs rám panasz,
Élek becsülettel.

66.

Kié ez a leány,
A ki vizért megyen?
Bár kissé feketés,
Mégis enyim leszen.

Elhagytalak én, el,
El is feledtelek,

Eléje hozott az
Ördög a szememnek.

67.

A prónai lányok
Be nagyon rátartók!
Vén korhadt füzfához
Egészen hasonlók.

A vén korhadt füzfát
A szellő lengeti,
Prónai lányokat
Senki sem szereti.

68.

Fölülről, alulról
Mind rám tekintenek,
Mintha szeretője
Volnék mindenkinek.

Felülről, alulról
Hozzám szól mindenki,
Mintha én tartoznám
Mindenkit szeretni.

Felülről, alulról
Ne szólitgassatok,
Van falunkban sok lány,
Utánok járjatok!

69.

A mi kertünk mögött
Káposztát ültetnek ;
Még csak kicsiny vagyok ,
Értem veszekednek.

A mi házunk előtt
Cseresznyefa nőtt ki ;
Még csak kicsiny vagyok ,
Már szeret valaki.

Bár én kicsiny vagyok ,
Piczike , parányi ,
Édes anyám nem fog
Barkinek od' adni.

Nem ad , bizony nem ad
Akárki kezébe ,
Ki nem méltó lépni
A nemzetségünkbe.

Bár akárki vagyok ,
De nem kell akárki ;
Bezárom az ajtót ,
Nem jöhet be senki.

70.

Nagy dolog az, én Istenem !
Hogy nekem szeretőm nincsen ;
A madár elég kis állat ,
Mégis a párjához szállhat.

71.

Meg lehet meszsziről
Tudni, ki a legény;
Jár, mintha koszorú
Volna a süvegén.

Meg lehet messziről
Ismerni, ki házas,
Jár mint bolyhos kutya,
Haja olyan borzas.

Meg lehet meszsziről
Ismerni, ki kevély;
Félrevágja büszkén
Kalapját a fején.

Meg lehet meszsziről
Ismerni, ki igaz;
Csöndesen megy alá,
Szégyenlős legény az.

72.

Hej Duna, hej Duna,
Te sebesen folyó,
Nem voltam én oda
Arra Pestre való.

Hej Duna, hej Duna,
Sebes Duna vize,
Ha iszom belőle,
Keserű az íze.

Fáj a fejem tőle,
A szivem gerjedez;
Én édes Istenem,
Vajon mi lehet ez?

73.

Ha én azt tudhatnám,
Hol lakik a babám,
Egy pohár sört vinnék
Neki, odaadnám.

Nem csak egy pohár sört,
Pohár bort is vinnék,
Hogy, mint földi eper,
Arcza piroslanék.

Ha én azt tudhatnám,
Hol jár az én babám,
Pohár vizet vinnék
Neki, odaadnám.

Ha én azt tudhatnám,
Hol kaszál a kedves,
Vinnék egy pohárral
Neki harmatnedvet.

Ha én azt tudhatnám,
Mit gondol kedvesem,
Egy kakast sütnék meg
Számára szívesen.

74.

Add meg azt, Istenem,
A miért én kérlek,
Azt a derék legényt,
Kit szivemben érzek.

Add meg azt, Istenem,
Mi kellene nekem;
Nem nagy az adomány,
Mint én magam talán.

Ha Isten megadná,
A mit töle kérek,
Akkor tudnám meg, hogy
A világon élek.

75.

Habár, babám, erdők
Választanak is el,
Enyim légy, ha az ég
Téged nekem rendelt.

Ha nem jösz is hozzánk,
Nálunk soha nem ülsz,
Ha nekem rendeltek,
Engem el nem kerülsz.

Hogyha én parányi
Mókuska lehetnék,
Ama zöld erdőkön
Sorba átrepülnék.

Oda ülnék, oda
A fehér házára,
Hogy szive zokogna
Nehéz bánatába'.

76.

Ha én a fürjecske
Lábaival birnék,
Mindig valahol a
Hegy tetején ülnék.

Leülnék, leülnék
Száraz fa ágára,
Kiáltanám : Legény,
Jőj el te is arra!

Én bizony nem megyek
A kedves apámtól,
Mig számomra bogár
Lovat nem vásárol.

Én bizony nem megyek
A kedves anyámtól,
Mig számomra selyem
Ruhát nem vásárol.

77.

A Dunához ére,
Egész a szélére:
„Uszszál át, galambom,
A tulsó felére."

Én bizony nem megyek,
Volna kisebb víz bár,
Bizony mibelőlünk
Soha sem lesz egy pár.

78.

Hol lakol te, én kedvesem? „Keresztúron;
Keresztúron lakom én,
A pap húga vagyok én,
Én lelkecském!“

79.

Mondd meg, én kedvesem,
Mondd meg, hogy aludtál,
Vajon a mult éjjel
Velem nem álmodtál?

„Álmodtam bizony én,
Pedig minden éjjel,
Veled lakik szívem,
Veled nappal éjjel.

De te engem, kedves,
Tudom, elfelejtesz,
Egy hétben egyetlen
Egyszer sem említesz.“

Ha nem emlegetlek,
Mindig ott vagy vélem,
Jó egészségedért
Az ur Istent kérem.

Igaz szerelemnek
Nem a száj hazája,
De az ő hazája
A csöndes szív tája.

80.

Mindaddig nem szűnlek
Tégedet szeretni,
Mig muzsikával el
Nem fognak temetni.

Csak akkor múlik el
Az én hű szerelmem,
Mikor Istennek át-
Adom az én lelkem'.

„Én is csupán akkor
Szűnlek meg szeretni,
Mikor a síromon
Már rózsa fog nyitni."

81.

A szerelem, mikor
Erős gyökeret vert,
Olyan nagygyá lesz, hogy
Megöli az embert.

Nem hittem volna azt
Soha a világnak,
Hogy a szerelemtől
Halálra is válnak.

De most már elhiszem,
Magamnak elhiszem,
Mikor a világon
Lábom' alig viszem.

Én kedvem, jó kedvem,
Ugyan hová lettél?
A kis madarakkal
Mennyire repültél!

82.

Engem a szerelem
Betegségbe viszen,
Szivem bánatába'
Ugrom a Dunába.

Mért kellene nekem
Dunába ugranom,
Egy lányért a vízben
Halakat fogdosnom?

Bánatom, bánatom,
Elfoglaltál nagyon,
Nem csupán egy felől,
De valamennyiről.

Lengedezz, szellőcske,
A fakó kőormon,
Talán majd elfuvod
Szivemből bánatom'.

83.

Kedvesem, kedvesem,
Illatos rózsaszál,
Mig téged nem látlak,
Mindenem nagyon fáj.

Mindenem nagyon fáj,
S mégis semmim se fáj,
Csak az én szivem az,
Mely reám hoz halált.

Ha, legényke, csak a
Kalapod' láthatnám,
Bár vig vagyok, akkor
Még vigabb volnék ám.

És ha megláthatom
Kedvesem alakját,
Többet ér, mintha a
Világot id' adnák.

Mit ér ez a világ,
Ha téged nem birlak?
Magam sem tudom én,
Sírjak vagy ne sírjak!

84.

Foly a vizecske, foly
Árokba a kőről,
Senki sem tudja azt,
Ki az én szeretőm.

Senki sem tudja azt,
Be sem bizonyítja,
Hogy az én kék szemem
Ki után kacsinta.

Senki sem tudja azt,
Meg sem tudja soha,
Az én sápadt orczám
Föl kiért pirula.

85.

Szeress engem, de csak titkon,
Hogy arról senki se tudjon;
Ha megtudják az emberek,
Ők mindent megirigylenek.

„Én is szeretek, de titkon,
Csakhogy az magára bajt von;
Jól esik, jól, az bizonyos,
De a szív mindig bánatos.“

86.

Legény, legény, mit csinálnál,
Ha minálunk mást találnál?
„Az ajtódat szétvagdalnám,
Apád', anyád' összeszidnám.“

87.

A piros rózsának
Kellemes a szaga,

Haragszik a rózsám,
Hogy nem jött el maga.

Haragudjál tőlem,
Akár meg is pukkadsz,
Máshoz megyek férjhez,
Ez lesz tőlem a dacz.

„Tégy ugy, a mint tetszik,
Nem tehetek róla,
Számomra is virít
Még egy fehér rózsa."

88.

Mariska, Mariska,
Haragszom tereád,
Hűtelen szeretőm
Oda jár tehozzád.

„Bizony neked, Panna,
Haragudnod nem kell,
Mert én őt tehozzád
Könnyen elküldhetem."

Én meg őt, Mariskám,
Én neked ott hagyom,
Az olyan legényt én
A ládába rakom.

„Én meg, őt, Pannikám,
Én őt nem akarom,
Az olyan legényt én
A pad alá rakom."

Mariska, Mariska,
Szívtelen ellenem,
Hogy téged a hideg
Három évig leljen!

De még az is kevés,
Még aztán egy hétig,
Leljen ki minden nap,
Leljen ki száz évig!

89.

Szeret engem rózsám,
Én még erősebben,
Ne válaszsz el minket
Egymástól, oh Isten!

Avagy ha minket el-
Választasz egymástól,
Válaszsz el engem is
E hiú világtól.

Szerelem, szerelem,
Mit csinálsz te velem?
Mikép egyesíted
Össze a szíveket!

Egyesült enyim is
Az én kedvesemmel;
Nincs orvos, ki birna
A betegségemmel.

Ha azt tudtam volna,
Hogy oly áruló vagy,

Nem gyakorlod akkor
Rajtam hatalmadat.

Ura vagy szivemnek,
Más meg a tiednek ;
Ha nem jó vége lesz ,
Reám ne vessenek.

Gyötrelem , gyötrelem ,
Szörnyű nagy gyötrelem ,
Ne gyötörj , elég már ,
Ne gyötörj , kedvesem !

90.

Magas fa tetején
Fekete holló szól :
Isten el nem hagy , bár
Válnom kell babámtól.

Hogyha nem maradna
E vigasztalásom ,
Kétségbe ejtene
Nehéz búsulásom.

Te engem nem szeretsz ,
Csak szinlelsz szerelmet ,
S annak a másiknak
Igéred szívedet.

Ő pedig nem szeret ,
Szerelmet csak szinlel ,
Meglátod, egykét év
Után mikép ún el.

Megsiratod akkor,
Hogy nem szeretsz engem,
De már hijába lesz,
Ha engem sír fedez.

Hajolj le te, faág,
És rejtsd el arczomat,
Ne mondhassák, búban
Töltöm világomat.

91.

Árva felől jő eső,
Már kedvesem el nem jő,
Eljőne ő, nem lehet,
Rosz út miatt nem jöhet.

Az nem volna akadály,
Hogy jó utat nem talál,
De az emberi nyelvek,
Ők okai mindennek.

92.

Repült fehér liba,
A víz fölött repült,
Kesergett a kis lány,
Hogy napjára gyász ült.

Kesergett a leány,
Ifjú is kesergett:
„Vagy szeress, vagy pedig
Hagyj békén engemet!“

„Szerettük mi, babám,
Egymást, és igazán,
De most már nem szabad
A rosz nyelvek mián.

Rosz az emberi nyelv,
Szerelmünket rontja,
Isten itélje meg,
Hogyha föl is bontja."

93.

Erdő, erdő, milyen zöld vagy!
Kedves rózsám, be messze vagy!
Túl erdőkön, túl hegyeken
Elhűl köztünk a szerelem.

Én lakom túl magas hegyen,
Te pedig túl a mély vizen,
Én hegy megett, te víz megett,
Soha sem leszek már veled.

94.

Kedvesem, kedvesem,
Ne szomoríts engem,
Hisz én szeretnélek,
De anyám nem enged.

Szeretnélek téged,
De tudod, nem lehet;
Ezerszer sajnálom
Azt a szerelmemet.

Sajnálom, sajnálom,
Hogy így te is szenvedsz;
A ki oka, annak,
Istenem, megfizetsz.

Szívesen láttalak,
Kedvesem, szívesen,
Habár érted sokat
Kellett is szenvednem.

Sokat elszenvedtem,
De azt én nem bánom,
Teérted keserű
Nem lesz a halálom.

95.

A mi ajtónk előtt
Zöld májusi fa áll,
Arra a zöld fára
Csinos madárka száll.

Halljátok meg, ifjak,
Mit zeng az a madár:
A nagy szerelemre
Csak nagy búbánat vár.

Csak nagy búbánat vár,
Azt magam is látom;
Azért én szívemet
Már másnak ajánlom.

Ajánlom olyannak,
A ki hű lesz hozzám,

A ki igaz, és nem
Hamis, mint te voltál.

Álnok, hamis voltál,
És olyan is leszesz,
A hamisságodért
Enyim már nem lehetsz.

96.

Esik eső, esik,
Hull gyönge harmatka,
Szerelembe' ne bízd
Magad' el, leányka.

Én is biztam egyben,
Tán nagyon is biztam,
És ime most tudom,
Hogy megcsalatkoztam.

Fúj a szél, fúj a szél,
Keskeny völgyön át fúj,
A szerelem tüze
Még talán megújúl.

97.

Támad a nap, támad erdők mögűl,
Szívem itt semminek már nem örül,
Örült hajdan,
De nem mostan;
De talán oly hely még máshol is van.

Az őszinte tiszta szívből fa nő,
Hamis szerelembe üt a mennykő,
Csapjon is le
Olyan szívre,
Hogy ne essék többé szerelembe.

A galambom tegnap azt üzente,
Hogy szivének felit adja ide:
Nem volt kése,
Hogy szétvágja;
Adtam volna én, de már megbánta.

Szerelemért szívem' nem zaklatom,
Inkább a jegygyűrűt visszaadom.
Vedd hát vissza,
Vedd el, álnok,
Egy gyűrü helyett tízet találok.

98.

Kukuríkolj, kakas,
Vékony nyírfaágon,
Szeretőm elhagyott
Nagy szomorúságban.

Kukuríkolj, kakas,
Kukuríkolj rája,
Az ördög elvitte,
Tán még visszaadja.

Szeretőm dicsekszik,
Hogy bánatban hagyott:
Kár dicsekednie,
Lehet neki nagyobb.

99.

Mikor egymást kezdtük szeretni,
Kertbe mentem violát vetni;
Még a violácska ki sem kelt,
Már a mi szerelmünk összement.

100.

Volt nekem galambom
A ládába zárva,
De onnan kirepült,
Elment a világba.

Elrepült, elrepült,
Zöld bükkfa-ágra ült,
Már az én galambom
Más helyen turbékol.

101.

Kedvem, vidor kedvem,
Vajon hová lettél?
Fölfelé-e vagy le?
Bizony elrepültél.

Kemény kő aranynyá
Könnyebben változnék,
Mint hogy a kedvesem
Visszakivánkoznék.

102.

Nem is ugy virrad már,
Mint előbb virradott,
A vigasztalásom
Engemet elhagyott.

Én vigasztalásom,
Vajon hová lettél?
Tőlem fölfelé vagy
Lefelé repültél?

Egyedül vagyok én,
Egyedül elhagyott,
Mint erdőben a fű,
Mit senki sem vágott.

Ha a fű elszárad,
Helyébe másik nő,
De vigasztalásom
Többé vissza nem jő.

Istenem, légy nekem
Te vigasztalásom,
Vigasztalj meg onnan,
A honnan nem várom.

103.

Bár jöne a világ
Minden muzsikája,
Benne az én szivem
Kedvet nem találna.

Jőnének bár menyből
Zengeni angyalok,
Az ő dalukra is
Én föl nem vidulok.

Jó szülöim tőlem
Gyakran kérdezgették,
Mi a bajom, talán
Elejét vehetnék.

Nem fáj nekem testem,
Nem fáj az én fejem,
De a szívemet meg-
Sebzette kedvesem.

104.

Jaj Istenem, szent háromság!
Szívemen nagy szomorúság,
Az én szívem mért szomorú?
Mert a kedvesem elvonúlt.

Világ, világ, hiú világ!
Elment tőlem a gyöngyvirág,
Elhagyott a derék legény,
Azért bús szivem, a szegény.

Én meg nehéz bánatomban
Szerető nélkül maradtam,
Nincsen többé, nincs Jánosom,
Én is utána bujdosom.

105.

Magam vagyok, társat
Hijába keresek,
Mint erdőn a fenyő,
A melyet megnyestek.

Még azt a fenyőt is
A szellő lengeti,
De szívemet senki
Meg nem nevetteti.

Be nehéz, be nehéz,
A kőnél nehezebb,
Hogy én vigasztalást
Hijába keresek.

Elment a kedvesem,
Tőlem el messzire,
Az én szivem nagyon
Hogyne kesergene?

Gyászolni fogom őt,
Mig csak tart életem,
Fekete szinü lesz
Egész öltözetem.

Szép örömnapjaim,
Hová is lettetek?
Hogy tőlem oly szörnyen
Messze röpültetek.

Fényes volt a hold, nap,
Fényes volt a csillag

Mig, kedves galambom,
Téged láthattalak.

Ha többé soha sem
Kellene őt látnom,
Bizony bánatomban
Meg kellene halnom.

De vigasztal engem
Még az a szép remény,
Hogy őt megláthatom,
Én szomorú szegény.

Kakasom megszólalt,
Hogy a kedves elvált,
Szólt a kapu fölött,
Tán még meglátom őt.

106.

Nincsen nekem estém,
Nincs nekem reggelem,
Nagyon kevés jó kedv
Van az én szívemen.

Az én szívem zokog,
És zokogni is fog,
Az én szép szeretőm
Ugyan kinek jutott?

Bánatom, bánatom
Nyomja a szivecskét,
Vedd le, én Istenem,
Legalább a felét.

Ha a bánatomat
Végig terjeszteném,
Liptónak hegyeit
Vele beterítném.

De én bánatomat
Szét nem terjeszthetem,
Szivecském csak maga
Hordani kénytelen.

Be nehéz, be nehéz,
Kőnél is nehezebb,
Hogy én vigasztalást
Sehol sem lelhetek.

107.

Beszterczei mezőn
A kő is zokogott,
Mikor a kedvesem
Engemet elhagyott.

Nehéz azt elhagyni,
Mit a szem egyszer lát,
Mert a szívbe mélyen
Bevési az magát.

Sírjatok, szemeim,
Könyeket ejtsetek,
El kell felednetek
Azt, kit szerettetek.

Szerettem én bizony
Egy anyának fiát,

Miért is ért rá, fel-
Növelni magzatát?

Miért növelhette,
Miért is szülhette?
Most nem szomorkodnám
Annyira érette.

Vagy mért nem fuladt meg
Az első fürdőbe'?
Hogy soha se ötlött
Volna a szemembe.

És bárha őt csak zab
Kenyérrel táplálta,
A nap és ég alatt
Nem volt neki párja.

108.

Szomorú az erdő,
Ha juhar nincs benne,
Szomorúbb a leány,
Ha nincs szeretője.

Mikép ne kellene
Azt, mikép nem bánnom,
Ilyen nagy faluban
Kedvest nem találnom?

Míg még kicsiny valék,
Volt szeretőm elég,
És mikor nagy vagyok,
Egyet sem kaphatok.

Szerelem, szerelem,
Volt az elég nekem,
És a mi most maradt,
Markomba szedhetem.

Volt nekem, volt elég,
Vékával mérhették,
De most az újak közt
Is mind fölvehetnék.

Volt nekem, volt elég,
Volt két társzekérrel,
És a mi most maradt,
Csupán két tenyérrel.

109.

Piros és fehér viola,
A szeretőcském elhagya,
Elhagya engem, én is őt,
Tartsák az olyan szeretőt.

Tartsák meg kemenczén otthon,
Mint a lovacskát az ólon;
Vagy üveg alá helyezzék,
Hogy a legények ne nézzék.

110.

Kedvesem, kedvesem,
Merre van most helyed?
Kendővel könyedet
Merre törülgeted?

Gyönyörü kedvesem,
Merre keresselek?
Be messzire mentél,
Mikor és hol lellek?

Közeledném hozzád
A völgyetek felé,
Ha csak egy órácskát
Veled ott tölthetnék.

Ha oda repülnék
A felső ablakhoz,
Mindjárt ezt susognám
Kedves galambomhoz:

Egészséges vagy-e?
Gondolsz-e néha rám?
Vagy szívedet másnak
Adtad oda, babám?

Súgd meg, te szellőcske,
Súgd meg csak titokban,
Van-e olyan dolga,
A milyen nekem van?

Kérdezd meg, holdacska,
Fényedet rá vetvén:
Vajon elég lene
Termett-e az idén?

Szomorúan ül-e
Estve guzsalyánál?
Vagy gyönyörűséget
Talál szomszédjánál?

Talán körülsuhint
Akkor a szemével,
Hogy találkozhassék
Sólymának képével.

111.

Volt nekem szeretőm,
Az bizonynyal igaz,
Hanem elvitte a
Sebes víz, el biz az.

Turóczi víz vitte,
A Dunába vitte,
Jaj, a szerelmemet
Már semmivé tette.

Repülnék, mint madár,
A Dunán lefelé,
Hogyha megtudhatnám,
Hogy akkor meglelném.

Elszánnám életem',
Éjjel, nappal mennék,
Ha tőle nagy búmban
Segélyt remélhetnék.

Hogyha a jobb kezét
Énnekem nyújtaná,
Azzal e kínomat
Már meggyógyítaná.

Ha az oltár előtt
Oldalán állhatnék,

A tisztító tüzben
Öt évig maradnék.

112.

Gurult alá piros
Alma hegy oldalán;
Az a te szivecskéd
Szeret-e igazán?

„Szeret, híven szeret
A szivem tégedet,
De anyám azt mondja:
Nem szabad, nem lehet!“

Eleget jártam én,
Gázoltam a sarat,
Még sem kaphatom meg
Az arany madarat.

113.

Elfeledtem anyám',
Elfeledtem atyám',
De a te emléked'
Én ki nem irthatám.

„Felejts el, felejts el,
Én elfeledtelek;
Gondold azt, hogy téged
So'se szerettelek.

Én téged oly könnyen
Elfelejtettelek,

Mint mikor egy almát
Mély vízbe bevetnek."

114.

Nem birom megvárni,
Hogy vasárnap legyen,
Mikor a galambom
A templomba megyen.

Aranyos pártával,
Hosszu pántlikával,
A mely alá lebeg
És játszik hátával.

Aranyos pártával
Ezüst kalász alatt,
Mely visszaveri a
Fényes napsugarat.

115.

Elmennék templomba,
Későn harangoznak;
Ablakommal szemközt
Rózsák illatoznak.

A rózsák, a rózsák
Illatoznak szépen,
Engedd megcsókolnom
A te fehér képed'.

116.

Van korai körtém,
Holnap rámegyek én,
A szépét lerázom,
Kedvesemnek adom
  Az ő jóságaért.

Van nekem vad almám,
Alatta kutacskám,
Mellette a rózsám,
Szőke galambocskám
  Fehér lábát mossa.

Galambom, a drága,
Lábát mosogatja,
  Kezével integet
  Magához engemet:
    Jere ide, lelkem!

117.

Nyitra, kedves Nyitra,
Oh te magas Nyitra,
Hol az a kor, melyben
Virágod volt nyitva?

Nyitra, kedves Nyitra,
Te tótoknak anyja,
Ha rád nézek, szemem'
Elönti köny árja.

Feje voltál egykor
Azon országoknak,

Melyekben a Duna,
Viszla, Morva folynak.

Te voltál Szvatopluk
Királynak lakhelye,
Mikor itt kormányzott
Az ő erős keze.

Szent városa egykor
A dicső Metódnak,
Mikor hirdette az
Igét apáinknak.

Most árnyékba rejtve
Fekszik dicsőséged;
Igy forog a világ,
Igy ér minden véget!

118.

Hej Belgrád, hej Belgrád,
Török határvára!
Halál várt ott nem egy
Anyának fiára.

Kit meglövöldöztek,
Kit összevagdaltak,
Kit szilaj lovakkal
Összetiportattak.

119.

Templom mellett fehér bolt,
Kedvesem, mit vegyek ott?

„Ne végy számomra diót,
Engemet csak gúnyolót.

De végy nekem tafotát,
Hogy varrhassak szép ruhát,
Tafotából pántlikát,
A hajamon fűzni át.“

120.

Akármilyen piszkos legény
Tőlem hímzett keszkenőt kér;
Hát hol a pokolban venném?
Mikor és hol hímezgetném?

Akármilyen piszkos legény
Tőlem arany koszorút kér;
Hát hol a pokolban venném?
Mikor és hol kötözgetném?

121.

Magam is, magam is
Eleget csodálom,
Hogy, mint előbb, benned
Kedvem' nem találom.

Hár harmadik hete,
Harmadik vasárnap,
Hogy tőlem bokrétát
A kedvesem nem kap.

Már hetedik hete,
Hét vasárnap eltünt,

Mióta mellettem
Az a legény nem ült.

Elmult már hét hete,
Újra annyi eltűn,
Míg az a legényke
Megint mellettem ül.

122.

Erdő, erdő, fehér berek;
Ma, babám, nem szemléltelek;
A ki látta, mért nem mondja,
Szivemet nem vígasztalja?

Láttam őt a patak mellett,
A mint ott violát szedett,
Szép violát szedegetett
Bokrétára kedvesének.

123.

Mikor hozzá mentem,
Ő aludt rendesen,
Én meg megcsókoltam:
Kelj föl már, kedvesem!

Ő azután fölkelt,
Mellém ült a padra,
Kértem tőle, nekem
Piros rózsát adna.

„Volt nekem eddig is
Már szeretőm elég,

Hanem piros rózsát
Egyik sem kapott még.

Te sem kapsz, neked sem
Adok piros rózsát,
Habár tizenhétszer
Jőnél is el hozzánk."

124.

Én édes lelkecském,
Kedvesem, kedvesem,
Messze fekszel azon
Helytől, hol én fekszem.

Jőj el, kedves, jőj el,
Nem bírlak bevárni,
Megkivántam a te
Arczod' csókolgatni.

Jőj el, kedves, jőj el
Még ma avagy holnap,
Ne vádold, hogy hosszú,
Ne vádold az útat.

Hiszen micsoda az
A nagy szerelémnek,
Egy mértföldet menni
Fiatal embernek?

125.

Szépen festett járom,
Nyolcz pár ökör azon;

Ne várj haza, rózsám,
Engemet szombaton.

De várj engem haza
Mához három hétre,
Akkor majd elmegyek,
Isten teremt' úgy se!

126.

Vigy át, vigy át, révészecském,
Oda át van szeretőcském,
Oda át, oda át,
Túl a sebes vizecskén.

„Átvinnélek, nincs lapátom,
Mind elúszott, mind, az áron
Oda át, oda át,
Mind oda van a lapát."

Van csónakod, van eveződ,
Csak gúnyolod a szeretőt,
Oda át, oda át,
Túl a sebes vizecskén!

127.

Kedves szeretőcském.
Ott a tulsó soron,
Ott van az én szemem,
Ott van mindig azon.

Ne csodáld, leány, hogy
Hozzátok nem járok,

Hisz az ajtótokra
Mindig oda látok.

„Mit használ az nekem,
Hogy az ajtót látod,
Ha te azt, én lelkem,
Nem nyitod, nem zárod."

128.

Dalolj, fülmilécske,
Ott a zöld ligetben,
Én meg itt dalolok
Rózsámhoz mentemben.

Könnyü neked, kedves,
Az ágyban pihenni,
Hej de nekem bajos
Hegyeken át menni.

Lépkedj, lovam, lépkedj,
Lépkedj csak lassacskán,
Hogy ma oda érjünk,
A hol van Pannikám.

Vígan, lovam, vígan,
Akár ugrándozva,
Vigy el oda, majd kapsz
Abrakot halmozva.

Vigan, lovam, már el-
Értük az út felét,
Vigy el gyorsan oda,
Kapsz te többet is még.

Utam, kedves utam,
Be hamar megjárlak;
Egészséges lészsz-e,
Rózsám, ha meglátlak?

„Egészséges lesz ő,
De nem bír bevárni,
Megkivánta a te
Orczád' csókolgatni."

129.

Mondd meg, lelkem, mondd meg nekem:
Fekhelyedet hol lelhetem?
„Mindjárt az ajtón túl áll
Az ágy, melyen rózsád hál."

Mondd meg, lelkem, mondd igazán,
Szekrényed van-e, vagy ládád?
„Nincsen nekem, de majd lesz,
Ha valaki férjhez vesz!"

130.

Mondd meg nekem, én kedvesem,
De mondd meg igazán:
Fölkelsz-e hozzám szívesen,
Ha elalszik anyád?

„Hogy ne kelnék föl, kedvesem,
Hogy ne kelnék hozzád,
Mikor minap estve óta
Reggelig vártam rád?"

Mondd meg nekem, én kedvesem,
De mondd meg igazán:
Én vagyok-e annak oka,
Hogy te haragszol rám?

„Hogyne volnál, én kedvesem,
Hogyne volnál oka,
Mikor én téged szeretlek,
S te szeretsz másokat?“

131.

A kakas már énekel,
Kedves, az ajtót nyisd fel.
„Várj csak egy kicsit, rózsám,
Mig fölveszem rokolyám.'“

„Könnyü neked benn várnod
Azon a puha ágyon;
De nem úgy van ide ki,
Lovamra eső esik.

De én magam is ázom,
S lovamon a szerszámom.“
Hogy a lány ezt hallotta,
Az ajtót kinyitotta.

132.

Még csak a pitarban voltam,
Már a kedves üdvözölt:
„Isten hozott, édes lelkem,
Az éjszakát nálam töltsd.“

Én magamat mentegettem,
Hogy mennem kell a lóhoz,
Hanem ő oda kötözött
A kendővel ágyához.

133.

Röpköd már a fecske,
Az emberek kelnek,
Kelj föl hamar, kedves,
Mert bizony megvernek.

Megver édes anyád,
Tudom én, hogy megver,
Mért nem hoztál füvet
Mindjárt korán reggel.

Engemet is megver
A te édes apád,
Hogy nem legeltettem
Ez éjjel a lovát.

134.

Kecskeméti kapu
Szépen van kifestve,
Miért tiltják neked,
Hogy hozzám jöj estve?

Ugyan ne tiltsátok,
Hogy mi összejöjünk,
Szeretjük mi egymást,
Össze is kell kelnünk.

135.

„Széles az árok, sebes a vize,
Itasd meg, rózsám, lovam' ízibe!"
Biz én nem itatom,
Félek tőle nagyon,
Mert kicsiny vagyok.

Bogár lovacskád meg van patkolva,
Ha hozzá mennék, könnyen megrúgna,
Akkor meg nem nőnék,
Férjhez sem mehetnék
A hegyek között.

136.

Milyen a te szíved, leány?
Ha eljövök, haragszol rám.
„Mikép is ne haragudnám,
Ha aztán mindig alhatnám?"

Várj, majd eleget alhatol,
Ha én innen elutazom.
„Ha te elmégy, én is megyek,
Hogy örökké veled legyek."

Mikor mi ketten elválunk,
Két szivre bánatot hozunk,
Két szivecske, négy szemecske
Könyet hullat reggel estve.

Könyet hullatnak félévig
A kedvesért, vagy egészig;

Ha én innen menni fogok,
Megsiratnak az asszonyok.

137.

Anyácskám, anyácskám,
Adjak csókot neki,
Csak egyet vagy kettőt?
Hisz visszafizeti.

138.

Babám, már roszúl vagyunk,
Mert letörött alattunk,
Letörött az a deszka,
Le az, az Isten adta.

„Van testvérem, asztalos,
Megcsinálja mindjárt most,
Reggelig kész lesz vele,
Megcsinálja kedvedre.“

139.

Erdő, hamvas erdő,
Mező zöld búzával!
Nem megyek még, kedves,
Hiszen még nincs hajnal.

Virradj hamar, virradj,
Legyen világos nap,
Hogy majd megtudhassam,
Szép-e, kinél voltam.

„Ha a hajnal kulcsa,
Kedves, nálam volna,
Akkor, tudom, délig
Ma meg nem virradna.“

140.

Ne siess, kedves, kérlek,
Még nálunk nem feküsznek,
Még sem anyám, sem atyám,
Sem a húgom, sem bátyám.

Addig maradj csendesen,
A sarkantyúd ne pengjen,
Ébren alszik az anyám,
Megtudná, hogy te voltál.

Ha eloltom a gyertyát,
Szólok én hozzád mindjárt:
Jőj be, kedves, szaporán,
Elaludt apám, anyám.

Ablaknál meghuzódott,
Senki se gyanítsa ott,
Ne lehessen mondani,
Hogy együtt szoktunk hálni.

„Kedves, már kezd virradni,
Hogy megyek én innen ki?“
Ne aggódjál, kedveském,
Kivezetlek kertecskén.

A kerten vezetlek el,
Betakarlak kendőmmel!

„A kendő nagyon piczi,
Szellő támad, elviszi.“

Várd meg tehát a reggelt,
Kimégy a tehenekkel.
„Tehenekkel nem megyek,
Hogy azért nevessenek.

De lányokkal megyek ki,
Jobban fog úgy illeni;
Veletek füért megyek,
És elől zászlót viszek.“

141.

Ne menj el, ne menj el,
Hiszen még nincs reggel;
Mikor virradni kezd,
Akkor majd elmehetsz.

Járj ide, galambom,
Járj ide gyakrabban,
Mert tégedet szeret
A szivem legjobban.

Járj ide, galambom,
Járj egy esztendeig,
Addig ablakomon
Tulipán kinyilik.

Jöj ide, kedvesem,
Ha szerét teheted,
Ne mentegetőzzél,
Hogy tán nem lehetett.

Hiszen ez nincs messze,
Csak egy lövésnyire;
Én vigasztalásom,
Jőj el csak hát ide.

„Ki tiltja meg nekem,
És ki is tilthatja,
Hogy babámhoz járjak,
Ha maga akarja?"

142.

Estve holdvilágnál
Ama fehér falnál,
Egymást szerető két
Szív, lány és ifju áll.

Édes beszédeket
Egymásnak mondanak,
Arczuk' összeteszik,
Kezet szorítanak.

„Én kedves szeretőm,
Áldott a te neved,
Te, ki értem a nagy
Keservet viseled.

Hogy éjeket velem
Töltesz, ne sajnáljad,
Én sem sajnálom, hogy
Itt jártam tenálad.

Ne sajnáld, kedvesem,
Hogy párnád' koptattam,

Én sem sajnálom, hogy
Ide járogattam."

És mikor egymástól
Már el kell válniok,
A pitar küszöbén
Mind a kettő zokog.

Kiment ajtó elé,
Könyei hulltanak,
Az apró kavicson
Lyukakat vájtanak.

Kiment ablak elé,
Szemeit törli ő:
Az Isten áldjon meg,
Kedves hű szeretőm!

Az Isten áldjon meg,
Üdvödet kivánom;
Igaz szerelmedet
Hogy kell meghálálnom?

143.

Ha egyetlen egyszer
Megcsókolhatnálak,
Aludni akár hét
Éjjel ne hagynának.

Hét éjjel fön volnék,
Még le sem nyugodnám,
Orczádat háromszor
Ha megcsókolhatnám.

Három csókot adok,
Még egygyel megszerzem;
Meg kell téged, rózsám,
Meg kell téged nyernem.

144.

Ha azt megmondaná
A kamra pallása,
Orczámat kedvesem
Hányszor csókolgatta.

Ha azt megmondaná
A középső párna,
Csókolgatni piros
Orczám' hányszor látta.

Ne hagyj, én Istenem,
Szólni a párnának,
Mert ha azt megtudnák,
Fölakasztanának.

Bár annyiszor, kedves,
Bár csak megbotlanál,
A hányszor engemet
Te már megcsókoltál.

„Biz én nem botlanám
Ugy csak kétszázszor sem,
Ha megcsókoltalak
Annyiszor, többször nem.“

145.

Magas az az erdő,
Magasabb a szikla;
Fizess, hogy mult éjjel
Szemem mindig nyitva.

„Le is olvastam már
Száz forintot neked,
Csak szedd föl, barna lány,
Szedd föl, mind a tied."

Az nekem mind kevés,
Biz én föl nem veszem,
Eleget csókoltad
Már az orczám' ingyen.

Csókolni engedtem
Orczámat örömest;
Csókold most a kezem',
Hisz ez is az a test.

146.

Mondd meg nekem, leány,
De mondd meg igazán:
Megcsókolhatlak-e,
Ha elalszik anyád?

Csókolhatsz kedvedre,
Csókolhatsz, kedvesem;
Mért ne csókolhatnál?
Hisz az nem fáj nekem.

147.

Mit gondoltál, kedves, tegnap,
Hogy zörgetted az ajtónkat?
„Azt gondoltam, azt bizony én,
Többet hozzád nem jövök én.“

Hát te, rózsám, mit gondoltál,
Hogy utánam ajtót zártál?
„Azt gondoltam, azt bizony én,
Hogy feleséged leszek én.“

148.

Jár a legény az udvaron,
Ajtót zörgeti,
Költögeti a kedvesét,
Nyisson ki neki:
Hallod-e, vagy szenderegsz?
Hogyha még híven szeretsz,
Az ajtót nyisd ki!

„Akar aludnám, akár nem,
Én föl nem kelek,
Mint a kő kemény a szívem,
Be nem eresztlek;
Megtiltotta az apám,
Tiltja az édes anyám;
Tied nem leszek.“

Ha te engem úgy szeretnél,
Mint én tégedet,
Kinyitnád kamrád ajtaját,
Mikor ugy kérlek;

De te engem nem szeretsz,
Gyötörsz engem s kinevetsz.
Mennykő üssön meg!

„Én tégedet szerettelek,
A mig hű voltál,
De szerelmed' elvesztetted
Volt galambodnál.
Légy most, a kié akarsz,
Rám számot többé ne tarts,
Hűtelen lélek!“

149.

A legénynek anyja
Váltig üzengeti,
Hogy éjjel a fiát
Otthon nem lelheti.

Hallod, legény anyja,
Nekem ne üzengess;
De fehér fiadat
Az ágyhoz kötözgesd.

Adj neki bár enni
Szénát avagy korpát,
Hogy ne szeretgesse
A szomszédja lányát.

150.

Ha én haza megyek,
Többé itt nem láttok.

Mert én ott maradok,
Őszig elmulatok.

Ha hídon túl leszek,
Akkor kiáltasz rám:
János arany madár!
Jer viszsza, jer hozzám.

De én már nem leszek
Többé oly nagy bolond,
Hogy én annak higyek,
Ki mást érez, mást mond.

Szeme harmatozott,
A mikor búcsuztam,
Arcza elsápadott,
Hogy kezem' nyujtottam.

Most már késő sírnod,
Már késő zokognod,
Előbb kellett volna
Velem nem daczolnod.

151.

Milyen szép, jaj be szép
A rózsám udvara!
Zöld almafa áll ott,
Rajta piros alma.

Piros az alma, de
Félig megrothadva,
Elmult már tőlem az,
A mi kedves vala.

A rózsám udvarán
Föl fris forrás szökik ;
Azt mondják , ő maga
Halállal küzködik.

Én Istenem atyám !
Senki sem gondol rám ,
Senki sem kérdezi:
Ifju , mi bajod van ?

Mi bajom , az bajom ,
Van valami bajom ,
Az én könyeimet
Hijába nem ontom.

Sirjatok , szemeim ,
Bár hijába sirtok ;
A mivel birtatok ,
Azzal már nem birtok.

152.

Fön a hajnalcsillag ,
Templom fölött a hold ;
Ne várj engem , leány ,
Nem lesz már ugy , mint volt.

„Fön a hajnalcsillag ,
Templom fölött csillag ;
Nem tetszik szerelmem ,
Vagy megbántottalak ?“

Nem tetszik szerelmed ,
Nem egy idő óta ,

Szűzi szépségedet
A szélvész elhordta.

153.

Domaniczi legény vagyok,
Épen semmivel sem birok;
Minek nekem feleség,
Mikor semmim sincsen még?

A feleség csizmára kér,
Én majd meghalok a borért;
Minek nekem feleség,
Mikor nincsen semmim még?

A feleség czipőre kér,
Majd meghalok a lányokért;
Minek nekem feleség,
Mikor semmim sincsen még?

A feleség sót, lisztet kér,
Én meghalok a krajczárért;
Minek nekem feleség,
Mikor semmim sincsen még?

A feleség fejkötőt kér,
Nálam meg üres az erszény;
Minek nekem feleség,
Mikor semmim sincsen még?

A feleség szalagot kér,
Én meg veszek hegedücskét;
Minek nekem feleség,
Mikor semmim sincsen még?

A hegedűn egyet húzok,
Az aszonynyal nem gondolok;
  Minek nekem feleség,
  Mikor semmim sincsen még?

154.

Hej anyám, anyám, kedves anyácskám,
  Szeretnék én férjhez menni,
  Szeretnék én férjjel birni:
Hej anyám, anyám, kedves anyácskám!

Hej lányom, lányom, kedves leányom,
  Még te nagyon fiatal vagy,
  A házasságnak békét hagyj:
Hej lányom, lányom, kedves leányom!

Hej anyám, anyám, kedves anyácskám,
  Gondol is kend a lányával,
  Mikor mulathat párjával?
Hej anyám, anyám, kedves anyácskám!

155.

Mondd meg nekem, és felelj,
  Duna csöndes vize:
Várjak-e én még tovább,
  Vagy férjhez menjek-e?

Azt mondja a vizecske,
  Meg is bizonyítja:
Menj férjhez, a rosz világ
  Szíved' ne búsítsa!

156.

Viola, viola,
Bár megfogamzanék,
Hogy akkor ez őszszel
Tán férjhez mehetnék.

Férjhez megyek, férjhez,
Az miért aggaszszon?
Hiszen szép dolog, ha
Fiatal az asszony.

Szép dolog, szép dolog,
Illenék is hozzá,
Ha azt az Erzsikét
Jancsika megkapná.

Ahhoz megyek én el,
A kit én kedvelek,
Habár aztán minden
Nap hétszer is ver meg.

Naponkint hétszer, egy
Hétben százszor ver meg;
Én mégis azt mondom,
Nem minden nap vernek.

157.

Hej huj! hosszu pipaszár!
Nem kell nekem a huszár,
De elmegyek a Jánoshoz,
A ki mézeskalácsot hoz.

158.

Jó dolgom van nekem,
Még jobb is lehetne;
Ömlik a vér, ömlik,
Mint patak szivembe'.

Nem ömlik, nem ömlik,
Hanem lassan csepeg;
Az az én szivecském
Darabokra reped.

Ha Isten megadná,
A mit a szivem kér,
Bár többje se volna
Egyetlen ingénél.

Egyiket kimosom,
Másikat meg veszek,
Ne mondhassa senki,
Hogy én nem szeretlek.

159.

A halmocskán áll a harmat,
Alatta fű terem,
Ha kedvesemre gondolok,
Megfájul a fejem.

Ott nyugoszik az én testem,
Nyugosznak csontjaim;
Sírba vittek; eltemettek
Szerelmi kinjaim.

Inkább végy el engem, Isten,
Szűzi állapotban,
Mint hogy én ne részesüljek
Boldog házasságban.

160.

Nem tudom én, mit csináljak:
Házasodjam? vándoroljak?
Házasodnom nem engednek,
Vándorolni fáj szivemnek.

Nem tudom én, mit csináljak:
Férjhez menjek, vagy szolgáljak?
Férjhez nem engednek mennem,
Szolgálni is azt mondják: nem!

161.

Tinom tánom, a halmocskán állott,
Tinom tánom, reám kacsintgatott.
Tinom tánom, ne kacsintgass reám,
Tinom tánom, nem jösz el te hozzám.

Tinom tánom, hát miért ne mennék?
Tinom tánom, nem vagyok én kevély.
Tinom tánom, a királyné kevély,
Tinom tánom, és mégis férjhez mén.

162.

Vörös kantáron fehér ló;
Megházasodnom volna jó!
Házasodjál meg, kettőt végy,
Add nekem aztán szebbikét.

Ki bolond, hogy kettőt vegyen,
És a szebbiken túltegyen?
Házasodjál, végy el engem,
Holmidnek gondját viselem.
Te majd javítod a hordót,
Én meg iszom a bort, az ót.

163.

Nézz csak, kedves, arra
A száraz topolyra;
Mikor az kivirít,
Akkor leszek tiéd.

Rá tekintett tegnap,
Ma is rá tekintett:
Szerencsélten topoly,
Virítni ha kezdesz?

Ha én azt tudhatnám,
Hogy valaha kihajt,
Elmennék én akkor
Venni drága olajt.

Ha én azt tudhatnám,
Melyik órában nyit,
De megkenegetném
Vele az ágait.

Ha én azt tudhatnám,
Melyik hónap és nap,
Tövére rákenném
Az egész olajat.

164.

Repülj, madár, repülj
Át ezen a hegyen,
Mondd meg rózsámnak, hogy
Koszorúm' leteszem.

Repülj, madár, repülj
Által a zöld réten,
Mondd meg, hogy kezemet
Odadtam e héten.

Akkor megyek férjhez,
Mikor van, a ki kér,
Ne csúfoljon senki
Az esztendeimért.

165.

Pannikám, Pannikám,
Tavaszi szép fecském,
A te piros orczád
Sebzi a szivecském'.

Sebezi, sebezi,
Már is véres félig,
Az a mi szerelmünk
Hamar éri végit.

Most én ugy maradtam,
Hogy meg nem kaptalak,
Mint a hal víz nélkül,
Ha kiveti a hab.

166.

Leány, leány, gyönge virág,
Párodat nem birja világ,
Ha másodat föllelhetném,
Szerelmed' nélkülözhetném.

Leány, leány, elvennélek,
Nem adnak, még hadd nőnél meg,
Apád adna, de nem anyád,
Neki szüksége van reád.

Anya, anya, engedjed meg,
Adjon kezet, adjon szívet,
Adjon szívet, kezet nekem,
Hogy orczám sápadt ne legyen.

167.

A Vág mögött fehér ház,
Van benne egy szép leány;
Ha ide akarnák adni,
Hiven tudnám ápolgatni.

De őt nekem nem adják,
Tartsák hát otthon, tartsák;
Tiltja anya, meg az atyja,
Tiltja húga, meg a bátyja.

Tiltja a rokonsága.
Oh boldogtalan óra!
Bár csak a halál elvenné,
Hogy úgy ne lenne senkié.

Leány, leány, kár értünk,
Kár volt egymást ismérnünk.
Hogy mi egymást megismertük,
De czélunkat ne érhettük.

168.

Sebes viz folydogál,
Apró hal utána,
Hijába tekintgetsz
Te legény utánam.

Utánam, te legény,
Hijába tekiatgetsz,
Haragusznak azért,
Hogy te engem szeretsz.

Ne járj hozzám, legény,
Szidnak engem érted,
Keressenek Bécsben
Neked feleséget.

Bécsben, Pozsonyban vagy
Budán keressenek,
Hogy benne rokonid
Tetszést lelhessenek.

Atyádnak, anyádnak
Az akaratjára,
De szivednek nem nagy
Vigasztalására.

169.

Még csak ne is nyulj hozzám,
Hanem kérdezd meg anyám';
Ha anyám megengedi,
Nem mondok ellent neki.

170.

Akkor leszek tiéd,
Ifjú, csak akkor az,
Ha torony tetején
Megszólal a kakas.

Rózsám egyet gondolt,
El is járt végére,
Eleven kakast vitt
Torony tetejére.

Most már az enyim vagy,
Kedvesem, az enyém,
Megszólalt a kakas
A torony tetején.

171.

Van nekem egy szép kis fecském,
Reggel azt fecsegi:
Kelj föl, én kedves galambom,
Kelj föl és jere ki!

Van nekem egy kis fürjecském,
Nappal azt kiáltja:
Jöj ki, leány, a mezőre,
Rajta, arass, rajta!

Van nekem egy galambocskám,
Estve szól a madár:
Menj haza már, menj haza már,
Otthon galambod vár!

172.

Kedves, kedves, én szeretlek,
Hanem azért el nem veszlek;
Szeretlek kis korom óta,
Kedves fürjem, piros rózsa.

Kedves, kedves, én szeretlek,
Hanem azért el nem veszlek;
Ha elveszlek, verni foglak,
Új kocsiban nem hordozlak.

Kedves, kedves, én szeretlek,
Hanem azért el nem veszlek;
Én szívesen elvennélek,
Fájna hátad, ha vernélek.

Kedves, kedves, én szeretlek,
Hanem azért el nem veszlek
Megvernélek, hátad fájna,
Sirnál, a szivem sajnálna.

Kedves, kedves, én szeretlek,
Hanem azért el nem veszlek.
„Már elvettél, és még sem versz,
Mert sajnálsz, mert engem kedvelsz."

Sajnállak én és szeretlek,
Mert téged a festő festet,

Téged festők festegettek,
Kőfaragók vésegettek.

173.

Én biz oly derék menyecskét kaptam,
Hogy ma már harminczszor megcsókoltam,
Nekem oly derék gazdasszony jutott,
Hogy anyám odadott minden kulcsot.
Kiválasztottam én olyan dolgost,
Ki le tudja vágni a búzát, rozst.

174.

Gyönyörű, gyönyörű
A huszár kardjával;
Ennél is szebb a férj
Fiatal párjával.

Kedves feleségem,
Jaj be kicsike vagy;
De jobban szeretlek,
Mint huszár a lovat.

175.

Ifju ember, uj férjecske,
Ne költs a feleségedre,
Mit feleségedre költesz,
Azon szép üszőcskét vehetsz.
Az üszőből lesz majd tehén,
Az asszonyból meg banya vén.

176.

Volt fiatal feleségem,
Nem akart hallgatni,
Odaadtam czigányoknak
Fujtatót fujtatni.
Fujtast, feleségem,
Szerezd meg kenyered';
Hogy neked ez kellett,
Tudják az emberek.

177.

A mi kertünk mögött széles rét terűl,
Rajta nagy a fű.
Arra jár, arra jár a piros leány,
Rózsa ül arczán.
Anyácskám, anyácskám, kinek tartogatsz?
Férjhez kihez adsz?
„Lányom, tartogatlak a fiatalnak,
Öreghez adlak."
Anyácskám, anyácskám, azt nem szeretem,
Megfájul fejem.
Anyácskám, anyácskám, kinek tartogatsz?
Férjhez kihez adsz?
„Leányom, az öregnek tartogatlak,
Ifjuhoz adlak."
Anyácskám, anyácskám, azt már szeretem,
Nem fáj semmim sem.

178.

Aratnék, aratnék,
Fejem' nem emelném,

Ha a rendnek végén
Szeretőmet lelném.

Aratnék, aratnék
Vágnék széles rendet,
Ha azt tudnám, engem
Isten kinek rendelt.

Aratnék, aratnék,
Legnagyobb örömmel,
Ha tudnám, menyasszony
Leszek-e az őszszel.

179.

Örömest dolgozom,
Leginkább aratok,
Bár a hajlongástól
Derekam fájni fog.

De ha fáj derekam,
Szemem meggyógyítja,
Valahányszor nézek
Az én Jánosomra.

180.

Miért marad mindig
Az a Panna hátra?
Tompa-e sarlója?
Vagy kezét megvágta?

Nem vágta, nem vágta,
Új is a sarlója,

De hátra tekintget
Arra a Jankóra.

Panna, vágjad hamar
Végig a rendedet,
Ha eljő a legény,
Bizony majd kinevet.

181.

Rozst aratott a leány,
Aratta a lencsét,
Kirúgott a sarlója,
Megvágta a kezét.

„Istenem, én Istenem,
Mi lesz sebem irja?"
Oda futott a legény
Vígasztalására.

„Tudok én olyan füvet,
Mely jó lesz kezedre,
De nem mondom meg, csak úgy,
Ha csókot adsz érte."

182.

Páter úr nézeget,
Learatnak-e ma,
Le, ha aratóknak
Derelyét, sört adna.

Levágva, kötözve,
Keresztbe is rakva,

Ha a kötözőknek
Metéltet, bort adna.

Minden meglesz előbb,
Hogy leszáll a harmat,
Ha a munkásoknak
Estve dudást hozat.

183.

Ne válaszd a leányt tánczban,
De nyáron az aratásban;
Oda menj, ott nézz utána,
Milyen a marok, mit vága.

184.

Mikor a lent gyomláltam,
Akkor nem tudtam,
Hogy nekem a szívecském fáj,
Hogy a kedvesem máshoz jár,
Akkor nem tudtam.

Mikor mákot gyomláltam,
Elszomorodtam.
Kár a mi hű szerelmünkért,
Hogy az oly hamar véget ért,
Elszomorodtam.

185.

Német füvet akar,
Szalonnát a magyar,
A tót áldása
A tejes kása.

186.

Zsuzsi libát legeltetett,
Hol a madarak úgy zengtek,
Hogy zúgott belé az erdő;
Zsuzsi szemére álom jő.

A libát mind agyonlőtték,
Mikor a vetésben lelték.
Mikor a lány koppasztotta,
Keservesen megsiratta:

„Libácskáim, agyonvertek
Titeket a rosz emberek;
Az idén ne arassanak,
Menyegzőmtől megfosztottak.“

187.

Ha megadnák a tartozást,
Venném mindjárt sárga csizmát,
Sárga csizmát, sarkantyúsat,
Őrizném a kecskenyájat.
Kecskenyájat, gödölyéket,
Nem keresnék szeretőket.

188.

Duna mellett a patakban
Ludak fürdenek;
Vedd, kedvesem, karabélyod',
És lőj le egyet.

„Nem lövök én meg azokból,
Hisz jól ismerem;
Zsuzsikám libái azok,
S én őt szeretem.“

189.

Trencsin vármegyéből való
Jó mesterember vagyok;
Jól drótozok; hol van a tál,
Hol a lábas és fazok?

Ha az utczán végig megyek,
Ezt kiáltom szüntelen:
„Drótoztassanak fazekat!“
Ez az én mesterségem.

190.

Aludni, bogár szemek!
Hogy jókor kelhessetek;
Reggel, reggel, jó reggel,
Mielött a nap felkel.
A napocska feljö már
Már a kedves ott sétál;
Sétálgat a piaczon,
Hogy valami hirt hozzon.
Hoz is onnan hirt, olyat,
Hogy harczra toborzanak.
Toborzanak; kiket ér,
Kár azon legényekért.
Adnak lovat és mentét,
Kalapot is feketét;

A kalapra szalagot,
Oldalamra meg kardot,
A kezembe karabélyt.
Kedves, már elhagylak én;
Légy azé, a kit szeretsz,
De az enyim nem lehetsz.

191.

Mikor két hegyen át mentem,
Ott két szürke tülköt leltem,
Mikor fújni kezdtem rajtok,
Szeretni kezdtek a lányok.

Nem kellenek nekem lányok,
Inkább katonának állok,
Viselek szép festett kardot,
Melyet a császártól kapok.

Császár, császár, nyergeld lovad',
Elmegyünk mi a táborba;
Tábor, tábor, nyilj meg nekünk,
Hadakozva feléd megyünk.

192.

Ne járj mellém ülni,
Ne járj, te barna lány;
Hogyha bajod esik,
Ne vallj, ne vallj reám.

De ha rám vallasz is,
Az rajtad nem segít,

Én csatába megyek,
Te meg megmaradsz itt.

Én bogár lovamon
Büszkén lovagolok,
Te meg a kis fiút
Kezénél hurczolod.

193.

A legény patkoltat,
Igazgatja kardját,
Sir az én galambom,
Hogy többé meg nem lát.

Ne sirass, kedvesem,
Hogy katona leszek,
Nem fogtak engemet,
Hanem önkényt megyek.

194.

Ifju ember vagyok,
A feleségem vén,
Pozsonyba elmegyek,
Huszárnak állok én.

Kapok ottan lovat
És sarkantyús csizmát,
Ugy fogom pengetni
Hegyen és völgyön át.

195.

Berken föl és berken alá
A legény után sír a lány.

Ne sirj, leány, majd visszajő,
Ha szerelmed eszébe jő.

— Ne keseregj, mind hijába,
Reggel megyek a táborba.

El kell mennem jókor reggel,
Még mielőtt a nap felkel.

196.

Hogy katona lettem,
A kedvesem mosott;
Hogy megmondtam neki,
Keserűn zokogott.

Ne sirj, kedves, ne sirj,
Sirhatsz még eleget;
Nyisd ki azt a ládát,
Add elő ingemet.

Mikor kitette a
Három fehér inget,
Oly keservesen sirt:
„Ott majd ki mossa meg?"

Mikor kitette a
Damaszk mellényemet,

Oly keservesen sirt:
„Ne hagyj el engemet!“

Én mindjárt a fakó
Lovamat nyergeltem,
Hogy kedvesemnek az
Orvost fölkeressem.

S mire fölnyergeltem
A fakó lovamat,
Már a pap gyóntatta
Az én galambomat.

197.

Leány, te nekem nem kellesz,
Feküdtél a huszár mellett.
„Feküdtem, de csak keveset,
Mihelyt jött, mindjárt reggel lett.“

198.

„Kinek mosod, kinek,
Lány, azt az ingecskét?“
Neked ifju, neked,
Mikor csatába mégy.

Ha összevagdalnak,
Bekötözni sebed';
Ha pedig megölnek,
A sírodba viszed.

199.

Szabadság, becsület,
Becses az mindenhol;
A ki ezekkel bír,
Őrizze is meg jól.

Én is megőrzeném,
Hanem nekem késő,
Az én szabadságom
Már ott sír a bölcsőn.

200.

Utczán végig jár a legény,
Szépen dalolgat;
Az ablaknál csinos leány
Pihen és hallgat.

„Menj ki, anyám, ajtó elé,
Beszélgess vele,
Mig a szoba és a pitvar
Ki lesz seperve!“

201.

Nem sajnálod-e, kedvesem,
Hogy már nem hallod énekem',
Mikor az utczán sétálok?
És hogy hozzátok nem járok?

„Sajnálom, bizony sajnálom,
Drága lelkem, kedves sólymom;
Gondolhatod, hogy fáj szivem,
Mikor én szeretlek híven.“

202.

A turóczi leányoknak
Fehér kezők van azoknak,
Szemök mint a kökény barna,
Fürgék mint az őz a tánczra.

A Zsuzsika, a piczinyke
Enyelegni be szeretne,
Mint erdőben a bükk alatt
Párjával a galamb mulat.

Hallod-e, kedves Zsuzsikám,
Te nekem nagyon tetszel ám,
Szeretem a szép képedet,
Meg a derék termetedet.

203.

Pálinka, pálinka,
Kedves jó pálinkám,
Bizony kipusztitod
Feliből gabonám'.

Pálinkám, pálinkám,
Bizony csak szeretlek;
Mikor fizetni kell,
Sehol sem lelhetnek.

Elrejtem magamat
Az agyag kályhába,
Az agyag, kályhába,
Zöld szinü szoknyámba.

204.

Egy.

Mig ittak legények,
Nem voltak szegények;
Most nem is isznak ők,
Még sincsen semmijök.

Kar.

Igyad a bort, csak igyad,
De magad' le ne igyad;
Bár száz forint a költséged,
Megfizeti feleséged.
Igyad a bort, csak igyad,
De magad' le ne igyad.

Egy.

Áldjon meg Istenünk,
Hogy legyen mindenünk,
Mind télen, mind nyáron,
Mind a más világon.

Kar.

Igyad a bort, csak igyad,
De magad' le ne igyad;
Mert ha magadat leiszod,
Feleséged' elpáholod.
Igyad a bort, csak igyad,
De magad. le ne igyad!

205.

Túlvilágon a vén banyák
Hogy fognak mulatni?

A kinek egy foga sincsen,
Mit fog csikorgatni?

Legjobb dolguk lesz azoknak,
Kik pokolban lesznek,
Fát sem kell ott hurczolniok,
S mégis melegesznek.

206.

Az én feleségem
Nincsen kedvem szerint,
Megfájul a szivem,
Ha szemem rá tekint.

A feleségemnek
Nem tót a szólása,
Nem kell neki erdő;
Alföldi szabása.

Az én feleségem
Debreczeni leány,
Minden nap szalonnát
És borocskát kiván.

Feleségem éltét
Magyaroktól vette,
Mint huszárnak, minden
Szava: „teremtette!“

Csipkések, drótosok
Ha mennek alföldre,
Megmondom, vigyék el,
A honnan feljöve.

207.

Ifju, a házas életet
Jónak hijába nevezed;
Sok, a ki boldognak látszik,
Hol maga van, siránkozik.

Tudom, hogy mig legény vagyok,
Napjaim olyan szabadok;
Mint madáréi vadonban;
Fáj a szíve kaliczkában.

Hogyha más házakba megyek,
Nem szólnak meg az emberek,
Fülmile oda száll — hiszik —
A hová szárnyai viszik.

Ha a tagjaim betegek,
Segítséget soknál lelek;
De a ki lakik párosan,
Annak csak egy orvosa van.

Bármi vidor, pajzán legyek,
Mégitélést nem szenvedek;
Szabadságban tréfa, öröm,
Házasságban féltés, üröm.

208.

Ablak előtt kis kertecske,
A kis kertben virúl csipke,
A csipkében rozmarinszál
Szép fehérlő virágban áll.

Hej huj rozmarin,
Róla tndok én,
Ha nem kellek, ha nem szeretsz,
Rólad lemondok én,

Ajtó előtt kövön álltam,
Hol reá epedve vártam,
Megcsókoltam piczi száját,
Rózsaszinű szép orczáját.
Hej huj rozmarin,
Róla tudok én,
Ha nem kellek, ha nem szeretsz,
Rólad lemondok én.

Édes anyád azt izente,
Hogy a szeretőd szegényke;
Mért nem választottál olyat,
A ki volna, mint te magad?
Hej huj rozmarín,
Róla tudok én,
Ha nem kellek, ha nem szeretsz,
Rólad lemondok én.

A te boldogtalan anyád
Erősen parancsolt reád,
Hogy elváljon a kedves pár,
Mert rád gazdag menyasszony vár.
Ne legyen napja,
Se éjszakája,
Bár lenne keserve olyan,
A milyen enyim ma!

209.

Erdők, erdők, sötét erdők,
A szivemben ég szerelem,
Ég benne igaz szerelem,
Bús szivemnek szerencsétlen.

Az én szívem sebeinek
Nincs orvosa a világban,
Nem remélhet segítséget
Bánatában, fájdalmában.

Csillagok, víz, hegy és erdő
Szívemet nem vigasztalják,
Hegyek és zöld erdők zúgnak,
Szívemet gyászszal kínozzák.

Csillagok eget derítnek,
Búba borítják szívemet;
A vizek lefolydogálnak,
Magukkal viszik kedvemet.

Szívecském, a boldogtalan,
Buzgón, forrón ohajtozik,
Ohajtozik bánatában,
Segítő nem találkozik.

Ohajtozik, és napjai
Sötét sírhoz közelgetnek,
A síron rózsák virítnak,
Nagy fájdalmat jelentenek.

És ha hervadozni kezdnek,
A szív is nyugalomra száll,

Elfojtja bú a szerelmet,
A gyászos sír homályinál.

210.

Int az idő távozásra,
Int, galambom, búcsuzásra;
Elhagy, nem akar engemet,
Kínnal tölti meg szívemet.

Ha tudnám, fölkeresném őt,
Utam mindenfelé benőtt,
Benőtt fenyérrel az utam,
Ne menjek szeretőm után.

Benőtt bükkhajtással az út,
Babámtól kell vennem bucsút;
Ha mi ketten elbúcsuzunk,
Két szívre nehéz gyászt hozunk.

Egyik enyim, másik tíed,
Hullatni fogunk könyeket,
Két sziv négy szem sok ideig
Sirni fog — fél esztendeig.

211.

Ha tudom, hogy nem soká meghalok,
Ugy arany koporsót csináltatok,
Hej huj! arany koporsót.

Arany koporsót, kristály födelet.
Tudják meg, érted vesztém éltemet,
Hej huj! vesztém éltemet.

A kristály födélre zöld koszorút.
Tudják meg, hogy rejt magában ifjút,
Hej huj! magában ifjút.

És a koszorúra viasz gyertyát,
Mely galambomnak örökre fényt ád!
Hej huj! örökre fényt ád.

És a gyertyára fehér tulipánt.
Tudják meg, a sors úrfinak szánt,
Hej huj, hogy úrfinak szánt.

S a tulipánra fehér violát.
Tudják meg, hogy szerettem egy rózsát,
Hej huj! szerettem rózsát.

És a violára zöld szalagot.
Hadd tudják meg, hogy legény fekszik ott;
Hej huj! legény fekszik ott.

212.

Mit használ az embernek
Mindig szomorkodni?
A magány csak hiú élet,
Bánatot fog hozni.

Mit használ a kis kertnek
Gyönyörü virága,
Ha viruló szépségére
Nem hat nap sugára?

213.

Mi jó akkor sétálgatni,
　　Ha a mezőn virág van!
Még jobb szerelmeteskedni
　　Fényes holdvilágban.

Mi nehéz annak meghalni,
　　Kinek nem fáj semmije!
Nehezebb, a kit nem akar,
　　Olyant szeretnie.

214.

Legelső házam volt
Bölcső puha fából,
Utolsó — koporsó
Fenyőfa deszkából.

Minek épitettem
Kövekből szép házat,
Ha holnap helyettem
Magába mást zárhat?

215.

Nem-bánom, nem, ha nem szeretsz,
Nem bánom, ha engem megvetsz!
　　Mert én olyan majmot
　　Utczán is találok,
Milyen, milyen, milyen te vagy.

— Nem bánom, nem, ha nem szeretsz,
Nem bánom, ha engem megvetsz!
Mert én olyan pimaszt
Fűzfáról rázok azt,
Milyen, milyen, milyen te vagy!

216.

Kora hajnalban a fecske csevեg,
Suhancz hajtja ki a teheneket,
A lány koszorút fon,
A gyermek füzsípon
Vígan fütyűl.

Házunk előtt hársfa bimbót vet,
A kakuk szól a zöld berek megett;
Kell-e sok esztendö,
Mig lesz a menyegző?
Mondd, ha tudod!

Nyarat hirdet a fürjecske, nyarat,
Örül a nép, hogy nem soká arat,
Árpát kaszál apa,
Kévét hord a fia
A keresztbe.

A vad ludak lefelé repülnek,
Az alföldön szürethez készülnek,
Felföld répát kapál,
Lányok holdvilágnál
Kendert törnek.

Csürbe szállnak verebek, soványak,
Ökröknek legények szénát hánynak,

A menyecske lent fon,
Szöszt a napa asszony
Kemenczénél.

217.

Murány alatt, Murány alatt zöld hárs áll,
A hárs alatt fris vizecske folydogál;
A ki e vízből inni fog,
Az gonosz asszonyt kapni fog,
S az az asszony soha, soha nem lesz jó.

— Ne félj, legény, ne félj te a rosz nőtől.
Csak te igyál abból a hideg vizből;
Kapsz te olyan feleséget,
Ki hűn fog szeretni téged,
És piros lesz, mint a legszebb rózsaszál.

Murány alatt zöldellő körtvefa áll,
A körtvefa piros gyümölcscsel kinál;
Ki e gyümölcsből enni fog,
Az gonosz leányt kapni fog,
S az a leány soha, soha nem lesz jó.

Ne félj, legény, ne félj a rosz leánytól;
Csak te egyél arról a körtvefáról,
Lesz neked olyan gyermeked,
Ki hűn fog szeretni téged,
És piros lesz, mint a legszebb rózsaszál.

Ittam én, ittam én a fris forrásból,
Ettem én, ettem én a körtvefáról;
Lett is gonosz feleségem,
De még gonoszabb gyermekem —
A vén banyát hogy az ördög vigye el!

218.

Dinom, dánom, parasztok,
S ti testvérek, rusznyákok,
Munkánál daloljatok,
Éhen meg tánczoljatok.

Hisz ez a mi sajátunk,
Ha végeztük napszámunk',
Ennél egyebünk ugy sincs,
Az uraké minden kincs.

Jő katona, alispán,
Jő földes úr, jő ispán,
Mindenik csak kér és nyúz,
Mit lehet, magához húz.

Hogyha nem adsz, roszúl jársz,
Mert azonnal botot látsz,
Üt, kiáltoz: Adj, adj, adj!
Te meg felelsz: Jaj, jaj, jaj!

Ha úrhoz mégy panaszszal,
Légy készen ajándékkal,
Igazságot csak ugy kapsz,
Ha van borjú, tyúk, malacz.

A parasztok szegények
Mint bogarak teremnek,
Mindenütt a sok gyerek
A kemenczén hempereg.

219.

Volt olyan szerető
Tegnap estve nálam,
Ki szebb volna, fából
Ha faragnám magam.

Fából kifaragnám,
Tőlem volna festve,
Szebb volna, mint ki volt
Nálam tegnap estve.

220.

A mennykő üssön meg,
Kedvesem, kedvesem,
Nem szeretnélek én,
De szívem kénytelen.

Annyira, annyira
Vagy kötve szivemre,
Mintha ezüst szeggel
Volnál oda verve.

221.

Amott Strecsnó körül
Veszedelmes az út,
Rejtvék a vár alatt
Fehér lepelben a vilik.

Vágban a rét ölén,
Gyakran fürödnek ők,
A róna síkmezőn
Vadúl tánczolva lejtenek.

A kit megkapnak, azt
Forgatják szüntelen,
Mig karjaik között
A földre rogy lélektelen.

222.

Magyarok, magyarok,
Dalolni nem tudtok;
Hogyha megtanítunk,
Azért ti mit adtok?

— Adunk mi, adunk mi
Bort bár három akót;
Tokajban az idén
Várunk szüretet jót.

223.

Hol tót nő van, ott van ének,
Hol magyar nő, ott van méreg,
Hol német nő, ott van csalás,
Hol czigány nő, ott van lopás.

224.

Istenem, Istenem,
Mi fog abból válni?
A lányok kezdenek
Legény után járni.

Nem szántok, nem vetek,
Búzám mégis terem,
A ki utánam jár,
Van olyan kedvesem.

Nem jártam utána,
Utánam jött a lány,
Mint a fris fű után
A szelid kis bárány.

225.

Ültettem én cseresznyefát télen,
Hogy majd kihajt, megadja az Isten.

Elkezdett cseresznyefa hajtani,
Elkezdtem én lányok után járni.

Elkezdett a cseresznyefa nőni,
Elkezdett rám szerelmi vágy jőni.

Elkezdett cseresznyefa virúlni,
Elkezdett az én szivem szorúlni.

Elkezdett cseresznyefa teremni,
Elkezdtem én lányokat ölelni.

226.

A Duna habjain
Fehér galamb úszik,
A nagy szerelembe
Gyakran bánat csúszik.

Szerettük mi egymást,
Szerettük mi hévvel,
Fölért a szerelmünk
Száz más szerelmével.

Szerettük, mint galamb,
Szerettük mi egymást,
De a mi szerelmünk
Mint a fecske elszállt.

227.

Ha összehivnám a
Világ irnokait,
Nem birnák leirni
Szívem fájdalmait.

Ha a föld papiros,
Tenger tinta lenne,
Szivemnek fájdalma
Bizony rá nem férne.

228.

A mikor egymástól,
Rózsám, kellett válnunk,
Még az a föld is sírt,
A melyen mi álltunk.

És mikor búcsuztunk
Egymástól fa alatt,
Melyek rajta ültek,
Sírtak a madarak.

229.

Búcsuzás, búcsuzás,
Szeretőknek baja,
Mikor lánytól a legénynek
El kell búcsuznia.

Búcsuzáskor megtelt
Szivünk keservével,
Szemeinket törülgettük
Fehér keszkenővel.

Meghalsz te, meg én is,
Mindketten meghalunk,
Mind a ketten egy hant alá
Temettetjük magunk'.

Fejfára iratunk
Ilyen föliratot:
„Itten nyugszik két hü ember,
Kikben egy szív lakott.“

Széles nagy a világ,
Apám, anyám messze,
Mig hiremet meghallhatják,
Féreg megemészte.

230.

Lány, te hegy fehér kristálya,
Neked a férj be jól állna,
Neked a férj, nekem asszony,
Bennünket a pap megáldjon.

A pap könnyen megesketne,
Ha csak a szivem szeretne;
Várj utánam fél évig még,
Úgy leszünk férj és feleség.

Leány, leány, fehér rózsa,
Neked a férj minek volna?

Párta kell még a fejedre,
Arany gyűrű a kezedre.

231.

Virít rózsa, virít,
Enyim is virít majd,
Lesz még olyan legény,
A ki tán leszakajt.

Adj oda, adj, anyám,
Mikor férjhez kérnek,
A rózsát, ha virít,
Szakasztják füzérnek.

Rózsa vagyok, rózsa,
Mig hajadon vagyok,
De ha férjhez megyek,
Hamar elhervadok.

Virág vagyok, virág,
Mig gyermekem nincsen,
Ha az lesz, nem lesz, ki
Virágnak tekintsen.

232.

Szombat és vasárnap,
Jőjetek el gyorsan,
Hogy a galambomat
Minél előbb lássam.

Szombat és vasárnap,
Bár volnál esztendő,

Hogy soká ülhetne
Velem a szeretőm.

Szombat és vasárnap
Be lassan közeleg,
Nincsen otthon babám,
Hozzám el nem jöhet.

Szombat és vasárnap,
Hisz ma van a napja,
Az én piros orczám
Csókját kitől kapja?

Szombat és vasárnap
Miattam ellehet,
Senki sem jő hozzánk,
Mert senki sem szeret.

233.

Ha az én kedvesem
Ma estve eljőne,
Mintha csak a holddal
A nap összejőne.

De az én kedvesem
Ma nem fog eljőni,
A nap is a holddal
Nem fog összejőni.

234.

Zöld a fű, zöld a fű,
A merre én járok,

Mert a levelére
Könyéket hullatok.

Az én ajkam dalol,
Az én szemem nevet,
De szivem tájáról
Hullatok könyeket.

Nem azért dalolok,
Hogy én vidám legyek,
De azért, hogy nehéz
Fájdalmim szűnjenek.

Bánatom, bánatom,
Árva bánatözön,
Olyan vagy, mint csak a
Harmat a zöld füvön.

Még a harmatot is
Megfújják a szelek,
De ki engem szánna,
Olyant nem lelhetek.

Istenem, Istenem,
Be gyászos életem,
Minden lel örömet,
Csak az én szivem nem.

235.

Kendert áztat a leány
Fehér pendelébe',
Csak kacsintgat a legény
Fekete szemébe.

Ha a fekete szemet
A boltban árulnák,
Legényeknek a lányok
Bizony vásárolnák.

Én is venném, én is ott
Az én kedvesemnek,
Hogy mint a hollóéi
Úgy feketednének.

De a fekete szemet
Boltban nem árulják,
Mert a boltos asszonyok
Magoknak megtartják.

Venném neki sarkantyús
Csizmát a lábára,
Hogy ő hozzánk a hétnek
Minden napján járna.

236.

Azt gondoltam, borúl
Az égnek kék öve,
Pedig galambomnak
Feketedik szeme.

Azt gondoltam, hogy a
Zöld mező lángra gyúlt,
Pedig galambomnak
Szép orczája pirult.

Azt gondoltam, hogy fön
A liba repkedett,

Pedig galambomon
Fehér ing lebegett.

Azt gondoltam, hogy kinn
A zöld mező reszket,
Pedig a galambom
Ökröket legeltet.

237.

Hogyha én czukorral élnék,
Kávét innám és henyélnék,
Nőnék akkor, nőnék,
És férjhez is mennék,
Szülőm oda adna,
Mert kérőm akadna;
De úgy oda nem ad,
Mert kérőm nem akad.

Ha én a vásárba megyek,
Czifra dohányzsacskót veszek,
Dohányzsacskót megpipácskát,
Hozzá ezüst aczélacskát.

238.

Hej erdő, erdő, te magas erdő!
Téged, erdő, vágni ki fog,
Ha én masírozni fogok?
Hej erdő, erdő, te magas erdő!

Hej zöldellő rét, te zöldellő rét!
Ki fog majd rád kaszanyelet,
Ha kard lesz oldalom mellett?
Hej zöldellő rét, te zöldellő rét!

Hej búza, búza, te sárga búza!
Ki fog tégedet kaszálni,
Ha én rendben fogok állni?
Hej búza, búza, te sárga búza!

Hej rózsa, rózsa, virágzó rózsa,
Téged szakasztani ki fog,
Ha én a sirban hamvadok?
Hej rózsa, rózsa, virágzó rózsa!

239.

Kedves, kedves, mikép van az?
Együtt töltöttük a tavaszt,
De nem fogjuk már a telet,
Téged mikép felejtsetek?

„Nagyon könnyü felejteni,
Szívem nem akarja tenni.
Vígasztalásom, kedvesem,
Mi lesz tőled emlékjelem?“

Hagyok neked ajtó előtt
Zöld fát, mely ott szépen kinőtt,
Fehér kendő falevelen,
Benne az egész szerelem.

Szakitsd ketté azt a kendőt,
És nem lesz többé szeretőd —
Vígasztalásom, kedvesem,
Mi lesz az én emlékjelem?

„Arany gyűrű az újadra,
Három arany volt az ára,

Kedvesem, vígasztalásom,
Emlékjeledül ezt hagyom."

240.

A megyétől egy nagy úr,
Édes anyám, hozzánk száll,
Kard zörög az oldalán,
Azt gondolja, hogy király.

Ne hitesd magaddal el,
Hogy uraságod oly nagy,
A megyénél nem egyéb,
Csak egy íródeák vagy.

Kalamárist kezében
És a tollat tartja,
Mert a szivembe magát
Beirni akarja.

Ha te olyan úr volnál,
Mint én leány vagyok,
Adnék neked koszorút,
Melyet magam hordok.

Az én zöld kis koszorúm
Tisztán a fejemen áll,
De a te becsületed
A bölcsőben sírdogál.

241.

Volt egy falu, neve Rakó,
Benne kurucz volt a lakó,

Ott volt lánya egy kovácsnak,
Beillenék királylánynak.

A király is megszerette,
Utat keresett feléje;
De sokáig járt hijába,
Mert a szép leány ellenálla.

Egy vén banya kertben ásott,
Ettől kért tehát tanácsot:
„Adj tanácsot, te vén banya,
Hogy lesz enyim kovács lánya?“

„Végy aszszonyruhát magadra,
Karmazsín-czipőt lábadra,
Házról házra járj odáig,
Mig elérsz kovács házáig.

Ha az ajtón fogsz koczogni,
Maga atyja jő kinyitni.“
„Koczogtatni ki merészel?
Nappal járjon, és ne éjjel!“

„Kalmárasszony Opováról,
Prágából jövök vásárról,
Kocsim által elhagyattam,
És magam hátramaradtam.

Fogadjon be éjszakára,
Kedves gazdám, hajlékába;
Meghálok én deszkapadon,
A szoknyámmal takarózom.“

A midőn már estve vala,
Kiált kovács leányára:
„Vesd meg, lányom, vesd az ágyat,
Ez az asszony veled hálhat.“

„Ez az asszony, édes apám,
Nem nagyon van ínyemre ám;
Nem is hallottam azt soha,
Hogy asszony leánynyal hálna.“

„Menj csak hamar, Panna lányom,
Hisz ez nagyon tiszta azszony.“
Hogy az idő éjfélre járt,
A lány segítségért kiált.

„Hallgass, kiáltozni szűnj meg,
Senki sem hall meg bennünket!“
S a mint a nap földcrűle,
Az egész világ beszélte,

Hogy szép Panna többé nem lány,
Vele hált a magyar király;
És midőn egy év elhaladt,
Karjain kis Jancsi mulat!

És a midőn őt ringatta,
Fölötte ezt hangoztatta:
‚Az Isten küldjön álmot rád,
Mátyás király a te apád!‘

242.

Vízért ment a kis leány,
Földes ura udvarán,

Az úr jött,
Kancsót tört,
Aha, mhm, kancsót tört.

„Csitt, leány, ne piczeregj,
Kancsódért megfizetek,
Kancsódért
Kapsz tallért.
Aha, mhm, kapsz tallért."

Tallér lánynak nem kellett,
Kancsójaért kesergett:
„Ha úr vagy,
Kancsót adj!
Aha, mhm, kancsót adj!"

„Csitt, leány, ne piczeregj,
Kancsódért megfizetek;
Kancsódért
Hintót kérj,
Aha, mhm, hintót kérj!"

Lánynak hintó nem kellett,
Csak kancsóért kesergett:
„Ha úr vagy,
Kancsót adj,
Aha, mhm, kancsót adj!"

„Csitt, leány, ne piczeregj,
Kancsódért megfizetek,
Kancsódért
Kastélyt kérj,
Aha, mhm, kastélyt kérj!"

Kastély lánynak nem kellett,
A kancsóért kesergett:
„Ha úr vagy,
Kancsót adj!
Aha, mhm, kancsót adj!“

„Csitt, leány ne piczeregj,
Kancsódért megfizetek,
Kancsódért
Engem kérj!
Aha, mhm, engem kérj!“

„Hála az Úr Istennek,
Hogy az úrfit nyertem meg;
Kancsómért
Vagyon férj,
Aha, mhm, vagyon férj!“

243.

„Czoki, te kölyök, úrias,
A szeretőmre ne ugass!“
„Bocsáss, rózsám a kamrába,
Hogy ne ugasson hijába.

Adtam neki kenyérhéjat,
Hogy elérhessem kamrádat,
Kamrádat, a szép fehéret,
Hol találom szeretőmet.“

„Ablak alatt lassan menj el
Sarkantyúdnak pengésével,
Mert az apám ébren lehet,
Szeretőkre lesni szeret.“

Mégis meghallotta atyja,
S fiaira ezt kiáltja:
„Fiaim, hamar keljetek,
Kamrában sógort lelhettek."

Nem időztek, fölkelének,
Szegről kardokat vevének;
A kamrába besietnek,
Jánosra így köszöntenek:

„Üdvöz légy, kedves sógorunk,
Élve elmenni nem hagyunk!"
Kirántották fegyveröket,
Szétkonczolták vendégöket.

Merre csak piros vére hullt,
Mindenütt rózsa kivirult;
A mint Panni ezt meglátta,
Elájult nagy fájdalmába'.

„Ez a rózsa férjemből van,
Gyermekem meg e virágban!"
Apolgatták testvérei,
De föl nem birták költeni.

244.

Nem fogom azt tenni,
A mit eddig tettem,
Hogy a szeretőmhöz
Másokat vezettem.

Mig ők játszadoztak,
Addig én bámultam,

A nagy fájdalomtól
Csaknem elájultam.

Mikor haza értem,
Ültem kemenczére,
Ugy jöttek könyek rám,
Mint kis gyerkőczére.

Az anyám kérdezi:
„Fiacskám, mi bajod?“
„Ebadta vén döge!
A tehén megrugott.“

245.

Temesvári határ alatt
A kis leány füvet arat,
Megkötötte learatva,
A legényt így hivogatta:

„Galambom, a tulsó felen,
Jöj, segíts, föl hadd emelem!“
„Emelje az apád, anyád!
Nem adta nekem a lányát.

Még csak bölcsőben rengettek,
Máris nekem igérgettek,
Még csak libát őrizgettél,
Már szivemben növekedtél.“

246.

Lement a kedvesem,
A völgy ölén ment le;

Selyem zsinórkával
Szívem megkötötte.

Azt a selyem szálat,
Galambom, ereszd meg,
Szerezz könnyebbülést
Lekötött szivemnek.

„Bizony nem teszem azt,
Inkább megszorítom,
A te szivecskédet
Magaméhoz húzom."

247.

Sokszor búsúlt jó anyám,
Hol legyen az én hazám.
A breznói temetőn,
Ott lesz az én nyugtanyám.
A breznói leányok
Lesznek koszorú-lányok.
A breznói legények,
Azok lesznek vőfélek.
A breznói rektorok,
Azok lesznek sógorok.
Isten, ki égben vagyon,
Ő lesz az én násznagyom.
S ha kivisznek végtére
A városnak végére,
Szólnak majd a harangok,
És én aludni fogok.
S három ezer szóljon bár,
Föl nem kelek többé már.

248.

Eső esett, permetezett,
Egy czigány purdé született,
Örvendett a czigánysereg,
Hogy göndör hajú a gyerek.

249.

Iskolába vajon
Mi czélból küldetek?
Nem lesz belőlem pap,
Rám miért költetek?

Ha mint papot éjjel
Beteghez kérnének,
Lábaim más uton
Szép lányhoz vinnének.

Meg találna halni
Gyóntatlan a beteg,
Én meg tudja meddig
Fogságban ülhetek.

250.

Ment Mariska, ment a temetőbe,
Utána rektor úr, bor kezébe'.

„Megállj, Mariska, egy kis bort igyál,
Oly piros leszesz, mint a rózsaszál."

„Sem bor, sem pálinka nem kell nekem,
Megfájulna tőle az én szivem.„

251.

Az olyan szeretőt
A mennykő üsse meg,
A ki mást tánczra hív,
Engem csak nézeget.

252.

Feleségem, hallgass,
Hogyha vagyok ittas,
Tartsd féken nyelvedet,
Hogy el ne verjelek.

Az a jó feleség,
Ki sokat nem fecseg;
Ha férje kocsmából
Jő, ágyát veti meg.

S ha levetkezteti,
Szépen beszél vele:
Menjen kend kamrába,
Ott az alvó helye.

S ha eleget aludt,
Megy őt felkölteni:
Keljen föl, jó uram,
Menjen ujra inni.

253.

Ha én hajdan tudom,
Hogy öreg is leszek,

Úgy minden nap egy-egy
Krajczárt félreteszek.

De hogy öreg leszek,
Eszembe sem jutott;
Ha egy krajczárt kaptam,
Torkomon lefutott.

MÁSODIK CSAPAT.

LEHOCZKY TIVADARTÓL.

254.

A domb alatt egy mén szalad,
    Villámgyors mén,
Honnan való vagy te, kedves,
    Deli legény?
— Akárhonnan legyek én,
Hű hazafi vagyok én,
Kedves lelkem!

Hársfa alatt forrás buzog,
    Hűs forráska,
Honnan való vagy te, kedves,
    Kis babácska?
— Akárhonnan legyek én,
Jó honleány vagyok én,
Kedves lelkem!

A nyársfáról két galambka
    Szállt a rétre,
Én tót vagyok, te tót leány,
    Kezed' ide!
— Ime nyujtom kezemet,
Hozzád mindig hű leszek,
Kedves lelkem!

Mondd meg nekem, kedves lelkem,
Kié lészesz ?
Mondd meg nekem, kedves lelkem,
Kié lészesz ?
— Hisz már megmondottam én ,
Hogy a tied leszek én ,
Kedves lelkem !

255.

Liptói szép lányok.

Itt kedves Liptónkban ,
E gyönyörű völgyben ,
Szép virágok nőnek
Szép fiuk körében.

Szép virágok nőnek
Hű fiuk részére ,
Az egész vidéknek
Gyönyörüségére.

Gyönyörű a rózsa ,
Mely a kertben nyilik ;
De szebb az a leány ,
Ki Liptóban fénylik.

Hej , ősatya Kriván ,
Ki a múltat látád ,
Láttál-e valaha
Liptóban rút lánykát ?

Én nem láttam soha ,
S ti sem fogtok látni ,

Bár örök időkig
Fognátok is járni.

256.

A Garamon a Dunába
Foly a hab,
Szivemből szeretlek én, jó
Honfiak.
Hőn imádlak, hőn szeretlek,
Drága nép,
Hisz már ránk is mosolyog a
Dicsőség!

Tátra felett kering a sas
Magasan,
Lelkemben ég a szerelem
Csodásan.
A szeretet értetek ég,
Rokonim,
Tihozzátok köt a szivem,
Véreim.

Lengj szellőcske, járd be a szép
Vidéket,
Vérimnek mondd, hogy ők birják
Lelkemet.
Hej rokonim, higyétek, hogy
Szeretlek:
Halálomig szent hűséget
Igérek!

257.

Biztatás.

Vigan legyünk, vigan,
Vidám legyen tanyánk,
Hisz még nem közeleg
Az utolsó óránk.

Ó veres borocska
Áll előttünk, igyunk,
És te dudás, dudálj,
Jó kedvvel tánczoljunk.

Hegy-völgyön zengjenek
Szivélyes népdalok,
Élvezzük, mig lehet,
Az ifju korszakot.

Hej, ti magas hegyek,
Ti vagytok erődink,
Öröktől voltatok
Szerető őreink.

A szép völgyeken át
Ömlik üde patak,
Serény ifjak nőnek
Itt a Tátra alatt.

Erélyes és bátor,
Jószivü legények,
Trencsén-, Turócz-, Zólyom-
És Liptóbeliek.

Épek mint a hársfák,
S erősek mint tölgyek:
Minden idegenre
Büszkén tekintenek.

Áll a magas Tátra,
És a bérczes Kriván:
Nosza rajta, legény,
S te, bajuszos Iván!

258.

Bátoritás.

El a búval, ne aggódjunk,
Mit ér a könyezés?
Ám hervaszsza, kinek tetszik,
Arczát a szenvedés.
Rajta hát, legények,
Vidámon éljetek!

Legyünk, fiuk, jókedvüek,
Hisz a köny nem segit.
Gyávák dolga keseregni,
Hol a tett boldogit.
Rajta hát, legények,
Vidámon éljetek!

Nem baj, hogy a sors mivélünk
Bánt olyan mostohán;
Megvédett eddig a jó ég,
S megvéd még ezután.
Rajta hát, legények,
Vigámon éljetek!

Legyünk, fiuk, jó reményben,
Hisz oly nagy a világ;
A mit eddig elveszitének,
Nekünk majd visszajár.
Rajta hát, legények,
Vidámon éljetek!

259.

A múló ifjukor.

Völgy ölén a szellő,
Csendesen lengedez,
Az én ifjuságom
Perczenkint tünedez.

Virúló életem,
Rohan, mint a patak,
Melynek habjaival
Virágok játszanak.

Hej, a patak vize
Soha ki nem apad,
De ifju koromnak
Vége gyorsan szakad!

260.

Megzúgtak a hegyek,
Megzúgtak az erdők;
Vaj hová lettetek,
Ifjukori idők?

Gyönyör nem kiséré
Életem tavaszát,
Ifju éveimnek
Nem láttam világát.

Eltünt ifjuságom,
Itt hagyott bánatra;
Könnyelmüségem vitt
Boldogtalanságra.

Hej, szép ifju korom,
Be elvesztettelek,
Mint mikor a vizbe
Bevetnek egy követ.

Az elvetett kő még
Egykor előkerül,
De eltünt szép korom
Többé vissza nem jön.

261.

Vigasztalás.

Kiszucza, Kiszucza, Kiszuczának vize,
Megfájúl a fejem, ha iszom belőle.

Megfájúl a fejem és a szivem fele,
Miattad, lelkecském, te szép hamvas gerle!

Sebes patak ömlik Beszterczebányánál:
Hogy nem kellek neki, megvallá a kis lány.

Ha nem kellek neki, maradjon magának,
Találok még egy mást kedvemre valónak.

262.

A hervadhatlan szerelem.

Repült a bús galamb a Duna partjára,
Beesett egy tolla a szőke Dunába.
S mint annak a tollnak ott a csendes vizen,
Itt a nagy távolban oly puszta életem.

Midőn nálad valék, a gabona érlett,
Az én szivemben is hő szerelem fejlett.
Kalász ismét érik, a gabnaszál hajlik,
De az én bús szivem teérted bánkódik.

Midőn a fa megnő, befedi a virág,
Örül lételenék, szerelme éltet ád.
A makkból tölgyfa lesz és daczol a vészszel,
Szerelmünk is megnő s hervadhatlan lészen.

263.

Eltünt szerelem.

Sötét völgy, sötét völgy,
Kövecses ösvényke:
Hová tünt el hű szerelmünk,
Szólj, édes legényke?

Hol van, hol szerelmed
S az én szabadságom?
Olyan a mi nagy szerelmünk,
Mint viz a kosárban.

Hej, kár a mi szerelmünkért,
Hogy ugy elenyészik.
A kik minket megzavartak,
Ég fizesse nékik!

264.

Szeressük egymást.

Hőn szeressük egymást,
Hej, de őrizkedjünk;
Ifjak vagyunk, hogy meg
Ne szégyenittessünk.

Szerettük egymást, mint
Galambpár az ágon;
Hej, ki fog osztozni
Velünk a bánaton?

Szerettelek hiven,
Te azt jól tudhatod;
Hej, téged szeretni
Más ugy sohasem fog.

Szerettelek hiven,
Miként a szivemet;
Hej, a mi szerelmünk
Nem ért el jó véget.

265.

Nagy szerelem.

Hej szerelem, boldogtalan szerelem,
De sok sebet ejtél már a sziveken.

Enyémnek is sajgó sebet okozál,
Mert te igaz, hű szerelem nem valál.

A szerelem legyőzhetlen érzelem,
Testi bajnál nyomasztóbb egy gyötrelem.
Test fájdalmát leküzdik a gyógynedvek,
De a lelket gyógyitani nem lehet.

Mért bünteti az Isten a véneket?
Hogy azok már szeretni nem képesek.
S mért kedveli a jó ég az ifjakat?
Hogy egymást ugy szeretik mint galambkák.

266.

Hej, de sokat fáradtam
Sötét éjjel kószáltam,
Hidegben és sárban
Sohsem válogattam,
Midőn rózsámhoz jártam.

Ha vagy Isten teremtménye,
Tekints az én keservemre,
Könyörülj felettem!
Téged, szivem gyöngye,
Engedj hőn megölelnem!

267.

Harag és köszöntés.

Akár haragszol rám, rózsám, akár nem,
Ha találkozol velem, köszönj nekem.

Haragudjál reám, rózsám, vagy szeress,
Csak te nekem köszöngess!

Ha köszönni fogsz, midőn találkozol,
Azt fogják gondolni, hogy nem haragszol.
Haragudjál hát rám, rózsám, vagy szeress,
Csak te nekem köszöngess.

268.

Hasztalan fáradozás.

— A dombról a völgybe gurúlt,
Legurúlt szép két piros almácska.
Hej ki vesz el egykoron,
Kedves kis babácska?

— A dombról völgybe gurúlt,
Gurúlt a szép két alma egymáshoz.
Kihez mennék kivüled,
Kedves rózsám, máshoz?

— Midőn mentem dombon át,
Midőn mentem zöldelő szép erdőn,
Levelek közt mogyorót
Leltem én a földön.

Hej nem volt az mogyoró,
Nem mogyoró, hanem csak a héja.
Oh mily sokat fáradtam
Hozzátok hijába!

269.

Elestél szivemtől.

— Lányka, lányka, piczi fecske,
Kis korodtól látlak egyre,
Gyermekkorodtól mostanig:
Nyujtsd csak egyszer csókra ajkid'.

— Ifju, ifju, hamis fecske,
Szivecskémtől elestél te.
Szivecskémtől, hajlamomtól,
Mint az alma a fájától!

270.

Csalódás.

Fakó az én lovam,
Büszkén hordoz engem,
Erdőn, völgyeken át
Jéghideg dereken.

Volt nekem czinegém,
Eltörte a lábát,
Nyujtson egy kis vizet,
Megkérem babámat.

Volt nekem, mint a láng,
Oly forró szeretőm!
De megcsalt, a szivét
Verje meg teremtőm!

271.

Kis ágra szállt a legyecske,
Lerázta a virágot;
Mért zártad el énelőlem,
Kedvesem, a világot?

—Én nem zártam el világod',
Te magad zártad azt el.
Én szabadon rendelkezem
Hiven érző szivemmel.

Egynek tártam fel kebelem',
Másik ezen kesergett,
A harmadik majd belehalt,
Kinek tegyek eleget?

Negyedik ül asztal megett
Mint a rózsa bimbója.
Ha szüm' tőle megtagadnám,
Elfutna a világba!

272.

Bujdosó.

Vágujhelyi határ, de dicső a rónád,
Elbocsátá rajtad a legény négy lovát.

Elbocsátá őket s befogni nem birja,
Kedvesét a legény feledni nem tudja.

Feledni, feledni, hej nem oly könnyü a,
Mint mikor a fáról elválik az alma.

A földön hömpölyög a két piros alma,
Hej a vígasztalóm elment a világba.

Piros, szép, kis alma, ne hömpölyögj annyit,
Hej én vígasztalóm, ne bujdoss sokáig.

A piros almácska félig megrothadott;
Az én vígasztalóm máshoz csatlakozott.

273.

Búslakodás.

A kertben lépdegelt, kis kezét tördelte,
Istenem, mit tettem? e bús szót zengette.

Pávááért kiszalasztám én a sólymomat,
Felkeresném, de nem tom hová szállogat.

Repül, szállogat szomszédom udvarára,
Ott meg van ő kötve egy szép selyem szálra.

E szép selyem szálka, szerfelett vékonyka,
Bevágódott neki szivébe magába . . .

Szivén van megfogva, nem szabadúl már ki,
Bajaimból engem nem gyógyít ki senki!

274.

Elment rózsám, eltávozott,
Elvitte szümtől a kulcsot,
A szivemtől, az enyémtől,
Mit oly hőn őriztem régtől.

S ezzel meg nem elégedett,
Elvitte a szerelmemet.
Térj vissza, térj, boldogságom,
Térítsd vissza szabadságom'...

Szólj, galambom, mit gondoltál,
Midőn fent a dombon voltál?
—Gondolatban gondoltam én:
Hogy te sohsem lészsz az enyém!

275.

Boldogtalan szerelem.

Midőn templomból menék,
Láttam szivem kedvesét,
Elfoglaltam a pad szélét,
Folyni érzém szemem könyét.

Hej szivem szabadsága,
Mért hagytál úgy magamra?
Elrablák csalfa legények,
Kik hűtlenűl keresének.

Oh szerencsétlen óra,
Midőn jöttem világra!
De százszor boldogtalanabb,
Melyben láttam a rózsámat.

Van még egy kedves hugom,
Annak is azt tanácslom,
Hogy ifjan férjhez ne menjen,
Csalfa legényt ne szeressen!

276.

A megölt János.

Zöldelő hársfa áll
Az erdő megett,
Megölték János, János, Jánoskát,
Szarvas helyett.

A mint megöletett,
Eltemettetett.
Sirjára, magános sirhantjára
Kereszt tétetett.

Hej kereszt, kereszt,
Megkínzott kereszt,
Itt fekszik János, János, Jánoska,
Ki megöletett.

Szegény nővére
Őt siratni jött,
A jámbor lélek a sirba esett,
S többé fel sem költ.

277.

Ártatlan szeretet.

Ne szorítsd úgy kis kezemet,
Mi kell, nem tudom.
Könyeidet, bánatodat,
Meg nem foghatom.

Ne neheztelj, ha nevetek
És vidám vagyok;
Hogy szeretem a dalt, tánczot
S a szép világot.

Szép ifju, én nem értelek,
Ha megölelgetsz,
Örök szerelmet s mit tudom,
Mit nem igérgetsz.

Százszor is megmondottam már,
Hogy én kedvellek,
Mint édes testvéreimet,
Ép úgy becsüllek.

Szeretem apám', anyámat,
Minden rokonim',
Szeretem, a kik környeznek,
És barátnőim'.

Minden jó embert szeretek,
Téged is tehát;
Mi kell még több? Légy jókedvű,
Ne epeszd magad'.

278.

Szeress engem.

Szegényes a lakhelyem,
De veled lesz templommá,
Benne kérem Istenem',
Adjon erőt, áldást rá.
Örök éltet nem kérek,

Dicsőségre nem vágyom ;
Csak halálod' túlélni ,
Kedvesem, nem kivánom.
Légy te életem dísze ,
Virága , boldogságom ,
Tőled , éltem édes méze ,
Egyedűl azt kivánom.
Lelkemnek nincs más vágya,
Másért szivem nem eped :
Csak hogy szeress , oly forrón ,
Mint én téged szeretlek.

279.

Jőj el este.

A forrásnál állott ,
Egy pávát itatott.
Kérlek, mondd meg csak, mondd,
Kedves , kis galambom :
Ki leánya vagy te ?

— Én azt nem mondhatom,
Mert magam sem tudom.
Jőj el este hozzám ,
Megkérdem majd anyám'
S azután megmondom.

280.

—Rovásra rój, anyám, engemet ;
E szép lyánykát kinek neveled ?

— Teneked, Gyurikám, teneked,
Ha az Isten nyárig megéltet.

— Nyárban, majd a szép meleg nyárban,
Sétálgatok a zöld virányban,
Virányban, a szép zöld virányban,
A patak, hüs patak jártában.

— Szebb vagyok, Gyurikám, szebb mint te.
Tafotából van e kötényke.
— Ha tafotából e kötényed,
Nekem meg a zsebem pénzzel telt!

281.

Név és virág.

Mariska!
Ne öntözgesd az utat,
Eljön kedvesed hozzád,
Besározná csizmáját.

Johanka!
Hogy kél ott a pohánka?
Minden szem csak egy arany,
Csókolj meg itt szaporán!

Zsuzsika!
Hogy nálatok a rózsa?
Minden bimbó egy arany,
Megcsókollak, szép babám!

Viola!
Pirosló szép viola,

Ne gondold azt, kedvesem,
Hogy tied az én szivem.

Tulipán!
Lángoló szép tulipán,
Ne gondold azt, galambom,
Hogy te lészsz az én párom.

Rozmarin!
Te zöldelő rozmarin,
Téged, kedves szép lelkem,
Hozzám köt a szerelmem.

Rózsácska!
Hej a piros rózsácska!
Megcsókollak, kedvesem,
Te is csókolj meg engem.

282.

Jánoska, mit csinálsz?

— Jánoska, mit csinálsz,
Hogy te hozzánk nem jársz?
Édes anyám azt mondotta, hogy te már nem kivánsz.

—Ha nem kivánnálak,
Nem látogatnálak,
Éhséggel nem kínoznám kedves paripámat.

Édes atyám mondja,
Hogy nekem megtiltja,
Hogy nekem vesz princzipiát*) s küld az oskolába.

*) A latin nyelvtannak első része.

Én meg azt felelem,
Bele nem egyezem,
Hogy én az ő princzipiáját a vízbe vetem.

Szeretett Anikám
Az én princzipiám,
Ettől el nem választ engem egész familiám.

283.

Panasz.

Elötünik a hold
Szürke felhők megűl,
Ha csak rá nézek is,
Szívem kínja meggyűl.

Oh bár csak lehúllnál,
Lehúllnál az égről!
No hisz kaptam leczkét
Miattad szülémtől.

Udvarunkba' hársfa,
Alatta kis pad áll;
Még kicsi vagyok s már
Hozzánk egy legény jár.

Istenem, Istenem,
Hát olyan nagy bűn a,
Hogyha a legénynyel
Elmulat a lányka?

A legény és leány,
Oly mint a galamb-pár,

Mely együtt enyeleg,
Együtt egy ágra száll.

Ha a zöld ligetben
Együtt repülgetnek,
Istenem, hát azért
Már ők is vétkeznek?

S felleg megül, oh hold,
Mért bujtál ki épen,
Midőn a kedvesem
Ölelgetett engem?

Nem aludt még anyám,
Az ablaknál állott,
Engem a legénynyel
A hárs alatt látott. . . .

Oh bár csak leesnél,
Lehúllnál az égről!
No hisz kaptam leczkét
Miattad szülémtől!

284.

Az áruló szarka.

A sövényre szállt a szarka
És anyámnál elárúla,
Elárúla, elárula,
Hogy Jánosra pillantottam,
Pillantottam.

A sövényre szállt a szarka
És anyámnál elárúla,
Elárúla, elárúla,
Hogy Jánossal szóba álltam,
Szóba álltam.

A sövényre szállt a szarka
És anyámnál elárula,
Elárula, elárula,
Hogy babámnak rózsát adtam,
Rózsát adtam.

A sövényre szállt a szarka
És anyámnál elárula,
Elárula, elárula,
Hogy babámnak csókot adtam,
Csókot adtam.

285.

Sólyom.

Hej fekete-
Szemü sólymom,
Hová repülsz ezüst szárnyaidon?
Utánad pillantok,
Búmban majd meghalok,
Kedves sólymom, ...
Kedves sólymom! ...

286.

Vad kacsa.

A szegény vadkacsa
Jó magasra szálla,

A legény jó vadász,
Belőtt oldalába.

Eltörte a szárnyát
S jobb lábát szoritja,
Felvisított szegény
S a vizre leszálla.

— Oh Istenem, már én
Bevégzém életem',
Már én gyermekimet
Szépen felneveltem.

Az én kis árváim
A kövecskén ülnek,
Poshadt vizet isznak
És homokot esznek!

287.

A molnárné és libái.

Libákkal elküldött anyám a mezőre,
S én hajtám azokat malom közelébe.

Kijött a molnárné egy széles lapáttal
S megölte libámat egyetlen csapással.

Megállj, meg, molnárné, meglakolsz te ezért
Ha szép búbos libám többé majd fel nem kél.

Készülj, asszony, készülj birói szék elé,
Az én drága libám nem kele fel többé.

Megállj, szép molnárné, megkárositlak én.
Elrekesztem vized' az árok közepén.

288.

Nem jobb.

Hess libáim pohtúkába,
Hess a lenge vetésbe!
A nagynál egy hajszállal sem
Jobb ez a kis legényke.

289.

Zajongó libák.

Kis libái a patakon,
Kik ugy uszkálnak szabadon,
Éjjel, nappal zajonganak,
Álmaimban háborgatnak.

Nem nyughatom csendességbe',
Mennem kell rózsám körébe.
El kell mennem még ez éjjel,
Gyönyörködni szép szemében.

290.

János zsivány.

Ne menj, János, az erdőn át,
Mert hogy zsivány vagy, azt mondják.

— Én nem vagyok semmi zsivány.
Nincsen pénzem, csak tarisznyám.

S azt is kaptam a rózsámtól,
Midőn elkisért lakától.

291.

Szülői tilalom.

Juharos mellett, négy ösvény vezet
Babámhoz.
Akár éjfélkor eltalálok a
Lakához.

Juharos mellett, négy ösvény vezet
A dombon,
Már én elválok, tőled elállok,
Anikóm.

Már én elhagylak, téged itt hagylak,
Kinosan.
Megtiltá szülőm, el nem vehetlek,
Szép rózsám!

Ha eltiltának tőlem szülőid,
Csapodár:
Keress magadnak másutt szeretőt,
Jó madár!

292.

Bánkódás.

Erdőn keresztül
Csalogány repül,
Kiáltozva széjjel:
Volt-e János itten,

Az én drága szivem,
Ez éjjel, ez éjjel?

Majd a jövőben,
Vagy még később,
El fog jönni, jönni
Halvány képemet,
Barna szememet
Fel-felvidítani!

293.

A révész.

Vigy át, vigy át, jó révészem,
A vizen túl vár kedvesem,
Ott túl azon a mély vizen,
A magasló erdőszélen.

Nincs csolnakom, nincs evezőm,
Elvitte a sebes özön.
Áradat jött Kriván felől,
Elsodorta a partszélről.

Van csolnakod, van lapátod,
Ne kövess el csalfaságot.
Rosz emberek reávettek,
Hogy utamat nehezitsed.

Ülj a csolnakba és vigy át,
Ne hallgasd a rosz nép szavát.
Kisértsd meg a gyors Vág vizét,
Ezért a szép rózsaszálért.

Szeretem őt s titkolnom kell,
Érte küzdök keservekkel;
Nehogy bántson a nép nyelve,
Fátyolt vetek szerelmemre.

Mit gondoltok, jó emberek,
Hogy minket ugy sértegettek?
Mit nyertek ti, ha értetek
Vége szakad szerelmünknek?

És mi, babám, ne bánkódjunk,
Szerelmünkhöz hűk maradjunk;
Azért, hogy egymásért élünk,
Embertársinknak sem vétünk!

294.

János rosz gazda.

János, roszúl gazdálkodol,
Oda haza sohsem alszol.

János, János, rosz gazda vagy,
Szántód, kamarád pusztúlnak!

295.

Nem látjuk ma egymást.

Ott a kertünk megett
Zúg egy sebes folyam,
Túl virágos partján
Vár egy legény reám.
Hej kedves szeretőm,
Ne várj galambodra!

Megáradt a patak,
A pallót elhordta.

A csolnakba ülnék,
De nincsen evezőm,
A tengerbe vitte
Sebesen az özön.
Ha ugy tudnék úszni,
Mint a hal a vízben,
Átúsznám tehozzád,
Kedves, drága szivem.

Ha szárnyakkal birnék,
Átrepülnék hozzád,
Mint a sebes galamb,
Bámulni szép orczád'..
Nincs palló, nincs szárnyam,
És nincsen evezőm:
Nem látjuk ma egymást,
Kedves, szép szeretőm!

296.

Mondd meg, szép kedvesem, hogy aludtál te ma?
Vajon nem álmodtál rólam ez éjszaka?

— Bizony minden éjjel én rólad álmodom,
Szivedet magammal éjjel nappal hordom.

De te rólam, babám, már megfeledkeztél,
Tán egész héten át sohsem emlegettél?

— Ha nem is említlek, de hordlak szivemben,
Jóllétedért folyvást Istennek esdeklek.

Az igaz szerelem nem lakik ajkakon:
Benn a csendes szivnek hő mélyében van honn.

297.

Haza küldés.

Magasan száll a csalogány,
Menj már haza, szép Jánoskám.
A fű harmatozik,
Hajnal mutatkozik,
Téged hazahivó
Szólitás hallatszik.

— Már biz az máskép nem lehet,
Kis lány, enyémnek kell lenned.
Ellenezze bár az
Egész rokonságod,
Kedves, kis galambom,
Én leszek a párod.

298.

Jó éjt!

Magasan az alkony,
Jó éjt, szép Anikóm.
Még magasabb a menny,
Neked is adj' Isten!

Jó éjt, jó éjszakát,
De nem mindenkinek,

Annak az én kedves
Drága szeretőmnek.

Jó éjt, jó éjszakát,
De nem mindenkinek,
Annak a kis lánynak,
A kit ugy szeretek.

299.

Jó álmokat.

Jó éjt, jó éjt neked, kedvesem,
Az Isten is oltalmad legyen.
Jó éjt, jó álmokat,
Élvezd legédesb álmodat.

Álmodd a legdicsőbb álmokat,
Ha felkelsz, adj hitelt álmodnak:
Hogy téged szeretlek,
Hogy teneked szántam szivemet.

Jó éjt, jó éjt neked, kedvesem,
Az Isten is oltalmad legyen.
Jó éjt, jó álmokat,
Rólam álmodd legszebb álmodat.

Ajtónk előtt virágzik a fa,
Ki látta a kedvesemet ma?
Ki látta, mondja meg,
Fájó fejemet gyógyitsa meg!

300.

Búcsúzóra.

Búcsúzóra no még egyet,
Kivánok neked oly hívet,
A milyen én hozzád voltam,
Olyat kivánok, szép rózsám!

Búcsúzóra, no még egyet,
Nyujtsuk egymásnak kezünket,
A mint nyujtók akkor tájban,
Midőn hozzád vágyva jártam.

Itt a kezem búcsúzóra,
Isten legyen oltalmadra;
Neked is, te létem lelke,
Hő szivemnek drága fele.

301.

Térj vissza.

Midőn elmentem rózsámtól,
A hold állt már magasan;
Ő utánam tekingetett,
Mily messzire haladtam.

Midőn a fél uton valék,
Ő kiálta reám így:
Térj vissza, szép lelkem rózsám,
Töltsed nálunk ma az éjt.

Én magamat azzal mentém ,
Lovamat etetnem kell.
S ő könyeit törülgeté
Fehér keszkenőjével.

302.

Nehéz válás.

Még meg nem nyergeltem nyeritö lovam',
Sem a kedvesemtől el nem búcsúztam.
El kell mennem , el messze , e nagy mezőn ;
Hogy felejtselek el , drága szeretőm ?

303.

A sziv bánata.

Szállj fel, éj fellege,
Ébredj, te szép alkony ,
Hadd muljék el vele ,
Mely gyötör, bánatom.

Zengj , zengj , szép csalogány,
Ott a zöld ligetben ,
Ébreszszen dallamod
Örömöt szivemben.

Hej , az az én szivem
Mint a kő oly kemény ,
Fel nem viditja azt
E földön élő lény.

Felviditaná egy,
De az oly távol van;
Felviditná már is,
De nem tudja hogyan.

304.

Festészet.

Éjszakára szállást adtunk
Szép három festőnek.
Általok levétettem én
Képét szeretőmnek.

Nálunk háltak, nálunk háltak,
Épen három éjjel,
Levétettem kedvesemet
Fekete szemével.

Fekete szem, fehér arcza,
Barna az ő haja,
Azt mondja az egész világ,
Hogy ez a fő bája.

Levétettem hársfa alatt
Azt az ülő helyet,
Melyen szegény János velem
Oly sokszor enyelgett.

305.

Zsólna.

Hej Jánosom,
Hol valál,

Hogy annyira
Megáztál?

Voltam Z s ó l n a
Városban,
Bort inni a
Rózsámnál.

Jobb város a
Szép Zsólna,
Mint a magyar
Nép hona.

Mit a hon nem
Tehetett:
Zsólna város
Kimentett.

306.

Szürke szemek.

Már én itt jártam,
Majd minden tájban,
Trencsénben;
Még sem volt soha
Oly szeretőm, mint
Jelenben.

Ő olyan fürge,
A szeme szürke,
Mint enyém.
Add, jó Istenem,
Hogy enyém legyen
Ez idén!

307.

Sárosi lányok.

Befagyott a Tapoly ,
Az utak sikosok ,
E földön legszebbek
A sárosi lányok.

Nem nősülök meg , csak
Száz éves koromban ,
Azon a kis lányon
Megboszúlom magam'!

308.

Nem jártam utána ,
Maga jött utánam ,
Mint fű után a juh
A szép zöld határban.

Nem szántok , sem vetek ,
Mégis terem nekem ;
Olyan a szeretőm ,
Ki el nem hagy engem.

309.

Rozs.

Mikor érik meg a gabna ,
Mely lesz a lakadalmamra ?
— Nem érik meg az ez őszön ,
Ott tesped a sovány földön.

Nem jól van a földje szántva,
Csak ugy könnyedén felhányva;
Nincsen jól megboronálva,
Csak gallyacskával bejárva.

310.

Nem is szántsz, nem is vetsz,
Mit aratsz majd?
Beáll a dér, be a tél,
Téged készületlen ér,
Mit teszesz majd?

Megsegít a jó ég,
Majd beszerzek
Jó, nagy, kövér szalonnát,
Hozzá csinos asszonykát,
Kit hőn szeretek.

311.

Alaptalan rágalom.

Hej legény, szép legény,
De sok rágalom ér,
Hej, de te ne pirúlj,
A nép rosz nyelveért.

Énekelj, csalogány,
A zöld erdő alján!
Én csak tied leszek,
Szeretett Jánoskám.

Istenem, add nekem,
A mit tőled kérek,
Azt a kedves legényt,
Kit szűmben viselek!

312.

Kérdés és felelet.

— Kedves lelkem, drága rózsám,
Minek jöttél te ma hozzám?
— Én jöttelek megkérdeni,
Akarsz-e te nőmül jönni?

— Megyek, s el is kell már mennem,
Mert jegy-gyűrűdet viselem.
Köves gyűrűt, aranyosat,
Melyet adtál ablak alatt.

313.

Leczke.

— Elvennélek, leány, de nem merlek,
Könnyelmű ledér a viseleted.
Te nem seperned ki a szobámat,
Nem látnád el kenyérrel a házat.
Nem is tudnád ingemet megmosni,
S a hol illenék, tisztesen szólni.
Te szokva vagy könnyű életmódhoz,
Hiusághoz, de nem a dologhoz.
Mit ér mulékony szépséged nékem,
Ha kerülöd a munkát serényen?

Nekem dologra kész segédem kell,
Nem érem be hiu teremtménynyel.

— Hej legény, te meg nem érdemlenéd,
Hogy én egykor hozzád férjhez mennék.
Még szabad vagy és már is éhezel,
A mit te bekeressz, azt könnyen költöd el.
Az a kis vagyonka, a mit birtál,
Annak régen a végére jártál.
Házasodni akarnál, s nincs mire,
Hogy viselnél gondot hitvesedre?
Akarnád kimosatni ingedet,
És nincsen több, csak épen az az egy.
Ha valóban hozzád kéne mennem:
Megátkoznám e földön életem'!

314.

Nyárban házasodom.

Én őszkor nem házasodom,
Mert már elrongyolt kabátom;
Sem a deres, hideg télben,
Mert bundára nincsen pénzem;
Sem tavaszkor, midőn sár van,
Nincsen arra való csizmám.

Megházasodom, midőn lesz nyár,
Midőn virágos lesz a határ.
Midőn a mezők zöldelnek,
Lombosodnak a ligetek.
Midőn a juh künn a tanyán,
Meglátogatom Marískám'.

Sárosból veszek el egy lánykát,
A kit Mariskának hivnak,
Kinek szürke lesz a szeme,
Rajtam nyugvó tekintete,
Fehér-piros arcza szine,
S halálig hü hozzám szíve.

315.

Egy hét.

Vasárnap otthon nem leszek,
Hetfőn a vásárra megyek,
Kedden a vásárból,
Szerdán a kocsmába kocsmából.

Csütörtökön, kedves lelkem,
Lészsz-e az én feleségem?
Pénteken adsz kezet,
S szombaton esküvőre megyek.

316.

Fekete gyapju, fejér bárányom,
Honnan jösz, göndörhajú Jánosom?
— Fekete gyapjú, hófehér kecském,
Az én szép Zsuzsikámhoz megyek én.

Megyek, megyek, nagy utra indulok!
Brünből ifju, szép menyecskét hozok.
— De azt mondják, hogy nem adják néked,
Sőt téged is onnan ki kisérnek.

317.

Falu alatt palló
Csak ugy hajlik,
Rajta magas, lengő
Fü zöldellik.

Az a zöldellő fü
Kaszálatlan,
Az én kedves rózsám
Állhatatlan.

Ki csábitotta el?
Jó czimborák,
A kik őt ölelni
Óhajtották.

Boldoguljon véle
Ki elvitte,
Csak őt énelőttem
Ne ölelje.

Ha megölelné is,
De csak éjjel,
Hogy én meg ne lássam
Szemeimmel.

318.

El nem adható.

Nem csalódtam ugy meg, mint hitvesemben,
Ökrömet eladhatom, de nőmet nem.
Ökrömet eladhatom száz talléron,
De feleségemet nem öt krajczáron.
Ökreimért ötven forintot adtam:
Sirnak a lányok, hogy megházasodtam.

319.

Boszú.

Feleségem,
Be esztelen!
Elitta marhámat,
Ott a csűröm alatt,
Idegen cseléddel.

Én is már most
Őt kijátszom.
Eliszom guzsalyát,
Hozzá motólaját,
Igy jól megtréfálom.

Motólaját
És orsóját —
De akkor min szőjön?
Fekete ördögön,
Az én feleségem!

320.

Női tanács.

Hej, jó asszonyok,
Tanácsoljatok,
Nagyon rosz az én férjem;
Éjjel nem nyugszik,
Másról álmodik:
Oh mit csináljak véle?

— Menj a mezőre,
Szedni füveket,
Tépj sokféle gyökeret:
Ha megizleli,
Ördög elviszi,
S szabad lesz az életed!

321.

Anya sirján.

— Anyám, édes anyám, ki fekszik e sirban,
Már a föm megfájúlt, hogy annyit sirattam.

Megfájúl, megfájúl, fájdogál a fejem,
Édes anyám hogy itt árván hagyott engem.

— Hej kis lánykám, miért oly nagy a fájdalmad,
Hogy itt a sirban is bántod nyugalmamat?

— Hej hideg barna hant, bocsásd ki anyámat,
Hadd mondjam el neki sajgó fájdalmamat.

Oh ha e sir felett elmondnám keservem',
Ez a hideg föld is megsiratna engem.

Már az a viola régen elhervadott,
Hej már az én anyám régen elhamvadott.

322.

Kö alatt forrás.

Berken át ment a leány
Zöldelő erdőbe,
Ott megbotlott a szép lány
Egy kiálló kőbe:
A kő alatt forráska,
Melyből ivott Annácska.

Midőn először ivék,
Elnyelt egy férgecskét;
Midőn másodszor ivék,
Elveszité szivét;
S midőn harmadszor ivék,
Kiadá szép lelkét.

323.

Nyaláb fü.

Füvet sarlózott a kis lány,
Ott nem messze Temesvárnál,
A kész füvet megkötötte,
S igy kiáltott egy legényre:
Hej szép ifju, gyere hozzám,
Add fel e nyalábot reám.

— Hadd adja fel apád, anyád,
Hozzám adni nem akartak.
Még mikor én ringattalak,
Már akkor veled biztattak.
Még csak libákat őriztél,
Már is szümben fejledeztél.

324.

Anikóm, kis lelkem, te hol valál,
Hogy a nagy harmaton igy megáztál?
— Voltam a ligetben,
Ott füvecskét szedtem,
Kedves lelkem!

Én három napon át künn kaszáltam.
Mégis lábam' igy meg nem áztattam.
— Én meg ott takartam,
Rád epedve vártam,
Kedves lelkem!

325.

Kaszálás.

Két erdö közt, kaszáló közepén,
Magas lóher nö zöld bokor szélén.
Hej, jó legény, vedd éles kaszádat,
Örülj annak a hideg harmatnak.

A legény nyúlt éles kaszájához,
Jó kedvvel indúlt kaszálójához.

Fenyő alól fris vizet merített,
És vágta erősen a rendeket.

A mint pedig javában kaszálna,
Szeretőjét szépen megszólitá:
Vedd gereblyéd' rózsám, segits nekem,
Ajkaidról ujjongatás zengjen.

A leány a lóhert megforgatta,
Dalától viszhangzott a hegy orma;
Összehordta szépen gereblyével
És boglyákba rakta kedvesével.

326.

Kié ez az őszi rozs ott,
A hegy alatt,
Melyet ama szilaj lovak
Megtapodtak?

Zöld az a pohánkavetés,
Szép zöldelő,
Jóillatú, letépheted,
Szép szerető.

Beugrottam a kis kertbe,
Beugrottam,
Letéptem ott három rózsát,
Megszagoltam.

Köröttem jár szép kis legény,
Köröttem jár,

Mint a madár párja körül
Enyelgve száll.

327.

Aratás és igéret.

Hogy elveszesz, megigérted,
Ha az aratást bevégzed:
Aratásod' bevégezted,
Mégsem vettél el engemet.

Hej, kedvesem, azt igérted,
Én leszek a feleséged:
Aratásod' bevégezted,
Mégsem vettél el engemet.

328.

Pásztor-dal.

Megmelegité már
Völgyünket a sugár.
Kelj fel, kedves nyájam,
Eleget nyugodtál.

Kelj fel, kedves nyájam,
Kizöldült a liget,
Melyben a mult őszön
Legeltél eleget.

Kelj fel, kedves nyájam,
A mezőn a virág,
Melyen vezettelek
Az elmúlt nyáron át.

Gyönyörben ragyog már
Az egész szép vidék,
A melyen töltötted
Az év kikeletét.

Oda vezetlek én
Ismét, kedves nyájam,
Ott egész éven át
Te legelhetsz vigan.

Ott éltető füvet
Fogsz tépni édesen,
És én közeledben
Elzengem énekem'.

Ott zúg a hűs csermely,
Zöldelő fű között,
Abból, ha majd a szomj
Késztet, iszunk együtt.

És ha eltikkadunk,
Ligetbe megyünk át,
Ott hol az agg hársfa
Üditő árnyat ád.

329.

A juhász neje és lánya.

Le a dombról, fel a dombra,
Megy a juhász karabélylyal,
  Megy a szép zöld bükkesbe,
  Szép a juhász hitvese.

Le a dombról, fel a dombra,
Megy a juhász karabélylyal,
Megy a zöld bükkfa alá,
Szép a juhász leánya!

330.

A vén juhász.

Én elhagyott juhász vagyok,
A tavaszt túl nem élem,
Nem fog többé kakuk szólni
A juhszálláson nékem.
Hej dzsin, dzsin, dzsin,
Hej dzsin, dzsin, dzsom!

Sem a kakuk, sem a bagoly,
Sem a fecsegő szajkó.
Nem fog többet felkölteni,
Már a fecske álmomból.
Hej dzsin, sat.

Én elgyengült jnhász vagyok,
Nem győzöm a dombokat,
Nem birok erdőkben járni,
Sem fejni a juhokat.
Hej dzsin, sat.

Ki fog titeket, juhaim,
Majd terelni hegyekre?
Veletek forráshoz járni
S vinni árnyas helyekre?
Hej dzsin, sat.

Ki fog őrizni a kártól,
Ha majd a vész közeleg?
Ki fog farkastól megvédni
S ápolni a gődéket?
  Hej dzsin, sat.

Elhagylak már, jó lakhelyem,
A szürőt már leteszem,
El a baltát és faragót,
Halálhoz közeledem.
  Hej dzsin, sat.

Mély csendben nyugszik az erdő,
Szomorúk a völgy s tájak.
Elnémult a duda és síp,
Vége a vén juhásznak!
  Hej dzsin, dzsin, dzsin,
  Hej dzsin, dzsin, dzsom!

331.

Búcsúzáskor.

Alig szálltam le a lórúl,
Már üdvözle kedvesem:
„Üdvöz légy, kiálta felém,
Hálj itt reggelig velem."

Én magamat mentegettem,
Hogy itt vagyok lovammal,
Ő bánatosan törülé
Szürke szemét ruhával.

— Ne sirj ,ne sirj, kedves lelkem,
Már most minden hijába,
Meg van nyergelve paripám,
El kell indulnom rajta.

De én azért nem feledlek,
Akármerre forduljak,
Tán megélem, hogy a harczból
Még megtérek s meglátlak!

332.

A vitéz halála.

Hej kedves, hű lovam, mit a király adott,
Többé már nem hordasz, megvagdalva vagyok.
Ifju vérem ömlik, magához hí a sir,
Lengő zászló alatt nem küzdök már hirért.
Ott áll a nagy T á t r a, a Vág foly tövében,
Mellette lakhelyem fekszik dús mezőben.
E piczi faluban rokonaim laknak,
Kik engem fiokat többé meg nem látnak.
Vigyétek, testvérim, a hirt jó anyámhoz,
Hogy elestem hiven hazám-s királyomhoz.

333.

Pávák, ökrök, juhok, gyermekek.

Ki pávái azok,
Ott a zöld erdőben,
A zöldelő nyiresben?
— Tied s az enyémek,
Mig csatában valál,
Én számodra neveltem.

Mivel nevelted fel,
Midőn semmid sem volt?
— Azzal a szép zöld fűvel,
A zöld füvecskével,
Hűs harmatcseppekkel,
Munkaedzett kezemmel.

Ki ökrei ezek,
Aranyos szarvakkal,
Ott a szép zöld nyiresben?
— Az enyém és tied,
Mig csatában valál,
Én számodra neveltem.

Mivel nevelted fel,
Midőn semmid sem volt?
— Harmat gyöngy-cseppjeivel,
Hideg vizecskével,
Üde füvecskével,
Munkaedzett kezemmel.

Ki juhai ezek,
Ott a zöld erdőben,
Öntött nagy csengetyűvel?
—Enyém és a tied,
Mig csatában valál,
Én számodra neveltem.

Mivel nevelted fel,
Midőn semmid sem volt?
— Azzal a szép zöld fűvel,
Üde füvecskével,
Hideg vizecskével,
Munkaedzett kezemmel.

Ki gyermeki ezek,
Ott a kályha megett,
 A kik úgy csevegnek?
— Enyém és a tied,
Mig csatában valál,
 Én számodra neveltem.

Mivel nevelted fel,
Midőn semmid sem volt?
 — Azzal a főtt kásával,
Megfőtt kásácskával,
Hideg vizecskével,
 Munkaedzett kezemmel.

334.

Minek haza?

Hej mulandó kincsem,
Apám, anyám nincsen.
Lovam, marhám oda,
Miért mennék haza?

Nincsen tyukom, libám,
Görény elpusztitván.
Mindenem egy borjú,
Az is oly nyomorú.

335.

Szarvas.

Mi láttunk egy szép szarvast,
 Mi láttuk meg őt,
 Mi láttuk meg őt,
Megláttuk őt éjszaka.

(Ezentúl minden szaknál e helyett : „Mi láttuk“ daloltatik) :

Elónkbe jött,
Megfogtuk őt,
Megöltük őt,
Megnyúztuk őt,
Megföztük őt,
Szétvágtuk őt,
Mi megettük a szarvast, sat.

336.

A dudás.

Dudálj, dudás, dudálj, vagy add át a dudát,
Hogy én dudálhassak e szép zöld erdőn át.
Hej a volt a dudás,
Ki ha kapott garast,
Egy faluból a másikba
Szüntelenül szólt dudája.

Itt van la, dudásom, itt a garas,
Adj ki két krajczárkát s egyet betarts
Itt van, itt van, a dudára,
Itt van, itt van, a dudára.
Itt van la, dudásom, itt a garas,
Adj ki két krajczárkát s egyet betarts.

337.

Szomjazó dalosok.

Már eleget danolgattunk,
Jót remélve állunk,

Kiszáradt már a mi torkunk,
Egy kis italt várunk.

Adjatok bort, avagy jó sert,
Vagy pedig pálinkát,
Egykét jó korty a torkunknak
Ismét uj erőt ád.

338.

A gazda és bora.

A mi gazdánk, derék gazdánk,
Legjobb borát adja,
S mi az ő kedvéből,
Igyunk ez üvegből.
A mi gazdánk, derék gazda,
Legjobb borát adja.

339.

Bordal.

Hej szép üveg kancsó,
Belőled inni jó.
Éltessék az egek,
Ki téged készitett.

Hej szép üveg kancsó,
Belőled inni jó.
Mig egy csepp lesz benned,
El nem válok tőled.

340.

Más.

Iszom, testvér, egészségedre,
Tiedre s a mienkre.
Glo-, glo-, glo-, glória!
Igy szoktunk mi borocskát inni,
S a mi jó gazdánknál vigadni.

341.

Más.

Fel a Vágon, le a Vágon,
Szivárvány a vizen.
Ki a tótot hűn szereti,
Az sokáig éljen!

342.

Repül a madárka bokorról bokorra,
Az én zengő ajkam nyilik vig dallamra.

Kedves az a vidék, hol a hajnal támad,
De kedvesebb az, hol a rózsám sétálgat.

Folydogál a patak, zúg a kövecseken,
Sóhajtni megtanít a fájó szerelem.

Fut a sebes folyó kövekre kövekről,
Egy ember sem tudja, hol az én szeretőm.

Egy ember sem tudja, nem is állithatja,
Melyik lányra kacsint az én szemem párja.

— Major körül fű nő, magas zöldelő fű,
Egy ember sem tudja, hol jár a szeretőm.

Egy ember sem tudja, de nem is gyanítja,
Az én bús szivemet melyik legény bántja.

Egy ember sem tudja, még édes anyám sem,
Melyik legény után majd elrepül szivem.

343.

Foly a víz, folydogál, a patakba csepeg,
Édes kedves lelkem, szeress te engemet.

Folydogál a patak a mi házunk megett,
Hogy kit szeretek én, nem mondom senkinek.

Völgy, völgy, völgyek között terül a mi völgyünk,
Egy ember sem tudja, hogy mi van közöttünk.

Fent Garam, lent Garam, ut megy a Garamon,
Te szeretőm valál, lészesz menyasszonyom.

Hej drága kedvesem, csak vígyázz magadra,
Ne menj az erdőbe, ne dőlj a Garamba.

344.

Fujdogál a szellő, fujdogál felülről,
Nyiss ajtót, kedvesem, nyiss hamar belülről.

Nyiss ajtót, szeretőm, nyiss szaporán nekem,
Hideg szellő éri orczámat, kedvesem.

Nyiss ajtót szaporán, fúj a hideg felszél,
Ha hamar nem nyitod, majd elfúj másfelé.

Nyisd ki, rózsám, nyisd ki, kinyithatod nékem,
Szeretőcském valál — lehetsz feleségem.

345.

Hej ifju, szép ifju, milyen a te szived,
Hogy te csak pénzt keressz, és nem a hűséget?

Nekem nincsen kincsem, ezüstöm, aranyom,
De mit Isten adott, igaz szivem vagyon.

A ki ezt keresi, az lesz az én párom,
Annak nyujtom kezem', s kebelemre zárom.

Ott nősülj, ott, legény, a hol rádkinálnak,
A hol a lánykával ezereket adnak.

Ott nyerhetsz szép vagyont, marhát s ezereket,
Velem nem kaphatsz mást, csak egy igaz szivet.

Az én anyám nem ád, mert magának sincsen,
Nagyon sokan vagyunk, s nem osztozunk kincsen.

346.

Tán téged, leányka, a manók festettek,
Hogy a te orczádra annyi bűbájt fentek.

— Engem a nagy égből a jó Isten festett,
Tudván, hogy szükséglek viruló szépséget.

Rózsa vagyok, rózsa, a mig férjem nincsen,
Ha majd férjhez megyek, a rózsát elvesztem.

Viola, viola, bár csak megfoganna,
Vajha anyám engem őszkor férjhez adna.

Én bizony négy évig férjhez még nem megyek:
Bolond volnék, midőn senkinek sem kellek.

347.

A csendes Dunában vig ruczák fürdenek,
Én szőke szemeim éj-nappal könyeznek.

Viz felett gágogva szállt a fejér liba,
Szabadsága után sirdogál a lányka.

Danolj, kis leányka, a mig szabadon vagy,
Mint halat a vizből a mig ki nem fognak.

A hal visszatérhet még egyszer a vízbe,
De nem a leányka szabadsága többé.

348.

Fejér a négy liba s tarka az ötödik,
Utánam, szegény lány, a legény nem vágyik.

Ha szegény vagyok is, de szabadon élek.
Kellenél-e nékem? Hej legény, kérdezz meg.

Kis koromtúl fogva kértem Istenemet,
Hogy János vegyen el egykoron engemet.

Avagy, hogy majd legyek Andrásnak arája,
Ne húljon el soha orczámnak rózsája.

Kértem teremtőnet, hogy te végy el engem,
És most, hogy örökre elhagyj, arra kérem.

349.

Ne nézz te utánam, ne nézz a házunkra,
Hogy benn van kedvesed, a világ ne tudja.

Ha elmégy mellettünk, ne nézz a házba be,
Ne mondhassák azt, hogy babád lakik benne.

Óh te boldogságos, drága szerelmesem,
Mennyi beszéd tárgya vagy te most érettem.

Szenvedek rágalmat, azt sem tudom, kiért,
Galambomért-e vagy csupán az anyjáért?

Szenvedek rágalmat, mint az az üldözött,
Nem szenvedhet annyit egy sem száz lány között.

350.

Hej lányok, leányok bús a ti kedvetek,
Annyi a tietek, hogyha énekeltek.

Addig voltam boldog, addig volt jó kedvem,
Mig Anikónak hitt szegény anyám engem.

Hej kedvem, bús kedvem, keserü vagy nekem,
Mert az én nyugalmam rég elhagyott engem.

Nyoma sincs már neki, sem szeretőimnek,
Az ily szeretőknek a manók higyenek!

351.

Ki könnyen esküszik, ne higy oly legénynek,
Mása ő az uton barangoló ebnek.

Ne higy neki, ne higy, bizony ne higy addig,
Mig oltár előtti lépcsőre nem hajlik.

Majd ha ott letérdel s felemeli kezét:
Csak akkor tudod meg, hogy valóban tiéd.

352.

Hangosan dallanék, de nem vagyok otthon,
Dallanék vékonyan, de fáj az én torkom.

Hej torkom, hej gégém, hogy megkeményednél,
Hogy szép legényeket többet rá ne szednél!

Dallanék, kedvesem, de nincs most jó hangom,
Oda futnál tőlem, hol juhnyájad vagyon.

Dallanék magamnak, de hej nincsen kótám,
Kanócznak használta fel az öreg anyám.

353.

Nem rokonom.

Sem szegről, sem végről, nem rokonom nekem:
Csak ugy szeretőmül éldegél mellettem!

354.

Felülről, alúlról, mindenki megszólít,
Mintha mindenkinek szeretője volnék.

Sem fel-, sem alúlról hozzám ne szóljatok!
Mert hisz azt gondolom, hogy engem gúnyoltok.

355.

Ugyan mit gondoltam, ugyan mit is tettem,
Hogy ama legénybe oly hamar szerettem.

Csupán ledérségből nem szerettem őt meg:
Az ő szép járása veve rá engemet.

Bele szerettem én, s mi hasznom belőle?
De azért is fogom, bár ki mit beszélne.

356.

Károg a vén holló ott a zöld fatetőn,
Nem hágy el az Isten, ha elhagy szeretőm.

Ne károgj, ne károgj, te fekete madár,
Eleget károgtak az emberek rám már.

Hajolj le, zöld fácska, hadd rejtőzzem alád,
Hogy megcsalva élek, reám ne mondhassák.

357.

Mondd meg, szép kedvesem, te mi rokonom vagy?
Hogy jobban szeretlek, mint apám', anyámat.

Hej fekete szemü, csapodár legényke,
Átugranám a nagy széles Dunát érted.

Nem a széles Dunát, de a veres tengert,
Hej gyönyörűségem, szép kedvesem, érted.

Nem a veres tengert, de a nagy világot,
Éretted, Jánosom, drága boldogságom!

358.

Hej Duna, hej Duna, szépen folydogáló,
Nem voltam én arra a szép Pestre való.

Hej Duna, Dunácska, vigy a partra engem,
Tán rám ismernek majd, ott van az én népem.

Hej Duna, hej Duna, Duna szőke vize,
Megfájúl a fejem, ha iszom belőle.

Megfájúl a fejem, de csak ugy lassacskán,
Hogy ott a mély földben hamvad jó anyácskám.

359.

Jó anyám!

— Hej drága, jó anyám, a sírban oda lenn,
Nem tudod te azt, mi történik énvelem.

— Mi történik veled, szólj lányom, mi bajod?
Hogy a föld alatt is nyugtom' háborgatod.

— Oh anyám, oly szörnyű fájdalmat szenvedek:
Hogy majdnem szivemből facsar vérkönyeket.

360.

Dalolj, kis csalogány, ott az erdő alján,
Én is danolok majd, zöld füvet aratván.

Zöld fű kél nyomomban, akár merre lépjek,
Mert én könyeimmel öntözöm a földet.

Ajkamról vig dal zeng, mosolyog a szemem:
Hej de gyászkönyeket ejt az én bus szivem!

361.

Nem azért danolok, hogy vig kedvem legyen,
De azért danolok, hogy búmat felejtsem.

Danolok, danolok, oly vidámnak látszom,
De senki sem tudja, mily nagy szivbánatom.

Én búbánat között, elhagyatva állok,
Mint ama rózsácska a sivár pusztán ott.

A rózsácskát olykor szellő megérinti,
De engem e földön nem vigasztal senki.

Istenem, Istenem, de bús a világom,
Őrömetlenül foly boldogtalanságom!

362.

Mit csináljak már most, oh édes teremtőm?
Hogy nem bocsátanak hozzám, szép szeretőm.

Istenem, Istenem, ugyan mit is tettem:
Hogy szegény anyának fiát megszerettem?

Szegényes szüléknek fiát megszerettem,
S egyedül szivemből fel nem nevelhetem.

Fáj a fejem, hej fáj az én szivem fele,
Utánad, szeretőm, te szép hamvas gerle!

363.

Nem sajnálnálak én, ha nem szeretnélek;
De téged sajnálni nagy szerelmem készlet.

Én nem sajnálom azt, hogy tied nem leszek,
Engem csak az gyötör, hogy nem feledhetlek.

364.

Haszontalan dolog a titkos szerelem,
A mi szerelmünknél hasztalanabb nincsen.

Hijábavaló az, egymást megösmérni
S rövid idő mulva ismét elkerülni.

365.

Jár a legény, járkál a szőke Dunánál,
Kifogott egy halat ott közel a partnál.

Hej nem volt az halacska, hanem egy lányka,
Ki nagy bánatában ugrott a Dunába.

366.

Mi ujdonság történt a szomszéd udvarán ?
Felnött egy rozmarin, nagyobb a kapunál.

Nem volt az rozmarin, hanem volt egy rózsa :
Oh add, ég, hogy párom ez udvarból volna !

367.

Tetszik nekem, tetszik, a mi követ engem,
Kabátban, kalapban: adnám neki kezem'.

Tetszik nekem, tetszik az a hármas here:
János, György és András, szivem hő szerelme.

Jánoska, Jánoska, szép illatos virág,
Ki téged leszakit, azé a boldogság !

368.

Szántogat a legény, a zöld ugart szántja,
Fris vizet nyujt neki egy kis karcsu lyányka.

— Igyál, kedves legény, igyál e hűs vizből,
Enyém lészsz te őszkor Isten jó kedvéből.

369.

— Hej kedves galambom, mi lelte homlokod' ?
Mióta szeretlek, ugy elkomorodott.

— Hej kedves szeretőm, mi lelte szemedet?
Inog a föld velem, ha beléjök nézek.

370.

Én azt gondoltam, hogy zeng amott a mezőn,
S im arany ostorral pattog a szeretőm.

Én azt gondoltam, hogy ég ott a mezőség,
S im a galambomnak orczája piroslék.

Arra járj, kedvesem, merre kedved vezet,
Járj, nem bánom, máshoz, csak én tied legyek.

371.

Ne süss oly tüzesen, ne süss, nap az égen,
Hogy sugaraidtól orczám meg ne égjen.

Ha meg talál égni, megfájúlna nagyon,
Ki gyógyitaná meg, távol a galambom.

Meggyógyitna János, de ő oly távol van,
Meggyógyitna András, de ő nincsen nálam.

Süss napocska nappal s te holdacska éjjel,
Hej a legényeknek, a kik járnak éjjel.

372.

Hej legény, szép legény, ördög hurczol téged,
E sötét éjjelen kiütöd a szemed'.

Kiütöd a szemed', kiütöd mindkettőt,
S haszontalan volna birni vak szeretőt.

Mi hasznom is lenne, tőled szépen kérdem,
Nem szeretsz dolgozni s én — hasonlóképen.

273.

Bár megtámadt volna a berken kisértet,
Midőn hajnal előtt elhagytál engemet.

Hogy téged a hideg annyiszor kilelne,
A hányszor esténkint néztél a szemembe!

374.

Nem kél most ugy a nap, a mint hajdan kele,
Arany sugarakkal a midőn ébrede.

Nem is oly fényes most a nap, mint valaha,
Midőn még az öröm engem el nem hagya.

Oh szivem öröme, látlak-e én még ma,
Vagy holnap, vagy még majd jövőben valaha?

375.

Nem sirhat ugy hetven meghuzott harang sem,
A mint sir utánam az én szép kedvesem.

Még a pap gyertyája sem éghet oly épen,
Mint ég a leányka szemben a legénynyel.

376.

Cseveg a kis fecske, cseveg oly vidámon,
Hadd csevegjen szegény, szivesen hallgatom.

Cseveg a kis fecske ott a padszelelön,
Bár csevegne addig, mig rózsám hazajön.

377.

Ki búban szenvedek, elhagytál engemet,
És elvonúltál ott a zöld erdő megett.

A zöld erdő megett, sötétlő köd megett,
Hej kedves galambom, mentül elébb térj meg.

Csak egy pillanatra térj meg kedvesedhez,
Kösd meg a lovadat kertünk sövényéhez.

378.

Az én szürke lovam megbotlott alattam,
Hogy megöleltelek, ne bánd, szép galambkám.

Ne búsúlj[1], kis leány, hogy el nem vettelek:
Isten tanuságom, hogy hőn szerettelek.

Hogy enyém nem lettél, ne búsúlj, kedvesem,
Segithetsz magadon! van egy öcsém nekem.

379.

Lefelé száll a nap túl a távol erdőn,
Fáj az én szivecském, éretted, szeretőm.

Kél a szép holdacska ott az erdő megett,
Hej az én bús szivem felsóhajt éretted.

Az ég boltozatján csillagok ragyognak,
Az én szivemben is hő lángok lobognak.

Csillagok, csillagok, ti kedves testvérim,
Rózsám szobájában gerjeszszetek szép fényt.

Oltalmatok alá helyezem én őtet,
Jó éjt szerezzetek kedves szeretőmnek.

380.

Zúgnak a nagy bérczek és zúg a mély erdő,
Könyez az a legény s vele a szerető.

Ne sirj, lányka, ne sirj, nincsen még ideje;
Ha bántani fognak, akkor lesz ideje.

Hej ne kunyoráld őt, ördög ült orrára:
Eljön ő tehozzád, ha majd leszáll róla.

381.

Estétől felleges, éjféltől szép az ég,
Nem jött a galambom, tán baj érte szegényt.

382.

Esik eső, esik, harmat permetezik,
Hej a szépségében egy lányka se bizzék.

Én is biztam egykor az én szépségemben,
De vegyetek példát, meg is csala engem.

Szerelem, szerelem, magadat hol veszed?
Az erdőben nem nősz, a mezőn nem vetnek.

Hej ha a szerelem magas fákon nőne,
A lábát nem egy lány kitörné érette!

383.

Szeretek egy legényt s ő arról mit sem sejt,
Hej tán nem is jó, úgy elzárni a kebelt.

Nősülni, nősülni, de nem tudni mikép,
Egy rosz élettárssal tölteni életét.

Évről évre tűrni egész a halálig,
Hej kedves, jó anyám, biz az keserűség.

Mégis férjhez megyek, már én nagyon vágyom,
Szép dolog az, midőn fiatal az asszony.

Hej bizony szép dolog, gyönyörű állapot,
Karcsu öve megett hordozni kulcsokat.

384.

Házasodjatok, agg, penészes legények,
Ha megházasodtok, lesztek ifju férjek.

Nösüljön az gyorsan, ki nö után vágyik,
Hogyha férj kellene, én is nőül mennék.

Hej menjetek férjhez, ti ifiu szüzek,
Én is férjhez mennék, de rózsám pappá lett.

Pappá lett, gyönyörün papol ő vasárnap,
Elzárja világát, hej nem egy leánynak.

Ha én tudnám azt, hogy nekem is elzárja,
Megbüvölném őt, hogy többé el nem zárna.

385.

Ha a szegény nősül, mintha fuldoklanék,
Mintha a mély vízbe dobna egy kövecskét.

Ha a lány férjhez megy, mintha csak meghalna,
Mintha e világon soha nem volt volna.

386.

Rózsám a hegyen túl, s én a hegyek alatt,
Sziveink megkötve nyögnek két lánez alatt.

Sziveink megkötvék, hej ki oldja majd meg?
Oly távol kedvesem, hogy üzenhessem meg?

— Üzenj, üzenj nékem, ha csakis egy légygyel,
Átrepül az hozzám a körmöczi hegyen.

387.

Nyisd ki, rózsám, nyisd ki megfestett kapudat,
Hogy én el ne törjem virágbokrétámat.

Hej ha csak egy szál is eltörnék valaha,
Nem lennél te többé szeretőcském soha.

388.

Én téged, galambom, örömest vártalak,
Messze voltál te még, s már tártam kapumat.

Az ajtót nyitottam, kezemet nyujtottam,
Lángoló szivemmel orczádat csókoltam.

Ha máshoz mennék is, mégis szeretnélek,
Tégedet, kedvesem, nem felejtenélek.

389.

— Elfeledtél, kedves, ugy elfelejtettél,
Mintha sohsem voltál volna te az enyém.

— Elfelejthetném tán édes apám', anyám',
De tégedet soha, szeretett galambkám.

— Felejtsd azt el, felejtsd, a kit megszerettél,
De ugy felejtsd el, hogy bánatba ne essél.

390.

Énekel a madár a fa zöld lombjain,
Nyugodjunk meg a sors ránk mért végzésein.

Ablak alatt, rózsán, dalol a csalogány,
Azt mondja, utánam búsúl az a kis lány.

Repülj, kis csalogány, az erdő aljára,
S szólj neki, hogy én is kesergek utána.

Nehéz két hű szivnek egymást felejteni,
Melyből a szerelem nem képes eltűnni.

Mienkből sem tűn' el soha az életben,
De még azontúl sem ott, az öröklétben.

391.

— Nézd, kedvesem, azt a kiszáradt jegenyét,
Majd ha az kizöldül, akkor leszek tiéd.

Meg-megnézi a lány, megnézi minden nap.
Oh mikor zöldülsz ki? epedve sóhajgat.

— Ha tudnám biztosan, hogy ki fogsz zöldelni,
Nem sajnálnék neked drága olajt venni.

Ha tudnám óráját, a melyben használna,
Rákenném az olajt minden ágacskádra.

Ha tudnám a havát, vagy pedig a napját :
Buzgóan megkenném nagy törzsödet magát.

392.

Nézd kedvesem, azt a kiszáradt jegenyét,
Ha az kizöldülend, akkor leszek tiéd.

Nehéz kizöldülni a kiszáradt fának,
De nehezebb férjhez menni szegény lánynak.

A szegény leányka a gazdagok között
Oly, mint a csonka juh a szarvasok között.

Az a szarvas kecske a csonkát ökleli,
Az a gazdag lányka a szegényt megveti.

293.

Juhász-dal.

Permetező eső áztatja a hegyet,
Vaj az én nyájamat este ki feji meg?

Juhaim, juhaim, fejérlő gyapjuval,
Nem fejtem ma többet, csak egy fél sajtárral.

Juhaim, juhaim, elhagylak titeket,
Nem legeltetlek már, háborúba megyek.

Garamnak juhaim, én a völgynek megyek,
Kövér füvel többé már én nem etetlek.

Az erdőnek fiuk, én a völgynek megyek,
Piros barkóczával befestem képemet.

394.

Ki juhai azok, melyek ott ugy bőgnek?
Azok a Jánosé s Mátyás hajtja őket.

Indulnak a juhok ép a gunyhó felé.
Közeledik a dél, ki fogja megfejni?

Csodálkozik a bacs, hogy nem jön a bojtár,
Bacs feji a juhot, a bojtár távol jár.

Hej már az a juhnyáj legel a Garamnál,
Katona-ruhában sétál már a bojtár.

395.

Az ifju bojtárok juhot legeltetnek,
S nekem katonának kell lennem, szegénynek.

Juhászok, juhászok, kár a szépségtekért,
Tövis bokrok közt kitépedt fürtötökért.

Összekeresgéljük mi a fürteinket,
S aranyért eladjuk városī hölgyeknek.

396.

Nyájat hajt a juhász fel a bükkös felé
És bográcsot czipel a háta közepén.

Üvölt az őszi szél ott a zöld erdőben;
Nyáj után a juhász rongyos ködmönében.

Kesereg, kesereg, kőfalas bús tanyán,
Juhot ölt a juhász, meg is vasálták már.

Hej bacso, hej bacso, fekete az inged:
Ki fogja kimosni, ha nincsen kedvesed?

397.

Hej eper, hej eper, hej epres ágacska,
Hármas súly nehezül szivem fájdalmára.

Az egyik anyámért, a másik atyámért,
És az a legnagyobb, harmadik, rózsámért.

Szegénységem miatt elhagyott szeretőm,
De én azt nem bánom, látja a teremtőm.

Isten neki, legyek, nem bánom, bárkié,
Ha nem a rózsámé, legyek Isteneme!

Azért hogy elhagyott, nem vész el a világ,
De őt megbünteti az égi igazság.

Büntesd, Isten, büntesd, érzékenyen verd őt,
Azt az én szeretőm', azt a gaz hitszegőt!

398.

Vége van már az én juhász-életemnek,
Már én a baltámat szegre függesztettem.

Voltam egykor bojtár, majd bacsóvá tettek,
Juhászkodnám most is, de nincs már mi mellett.

Az erdőben háltam, erdő volt a tanyám,
Mégis terólad is gondoskodtam, babám!

399.

Már az én juhaim jávor alatt állnak:
Jól tudják, hogy engem megfogni akarnak.

Hej kedves juhaim, mitől se tartsatok:
Felmászom a fára! és ti lenn álljatok.

400.

Nem fogok, nem fogok én Beszterczén lakni,
Zavaros a vize, nem fogom én inni.

A kőnél súlyosabb bú nyomja kebelem',
Hogy e földön nincsen vigasztalóm nekem.

Fujdogál szellőcske fákon, szirteken át,
Hadd szüntesse meg az szivem mély fájdalmát.

S megzúgott a szellő ott a nagy szirt felől,
De el nem oszlatta a nagy bút szivemről.

Hej, hogy haljak én meg, ha oly bűnös vagyok?
Ha majd megbűnhödöm, mint más lány, meghalok.

401.

— Semmit sem vétettem, mégis raboskodom
A lipcsei várban éretted, galambom.

— A lipcsei várban jó neked, szeretőm,
A nép fárad, szánt, vet, s te ülsz a hűvösön.

— Hej babám, keserves a sors, mely engem ért,
Már ma harmadnapja, hogy mentek hóhérért.

Nem volt a bakónak dolga, de most lészen,
A siralomházba jöj megnézni engem.

Kedves czimboráim, ne hagyjatok majd el,
A zöld jávor alá temessetek majd el.

402.

Hej pajtás, pajtásom, ne gyalázd babámat,
Ha magad jársz hozzá, miért is gyaláznád?

Midőn jártam hozzá, mindenki járt hozzá,
A midőn elhagyám, mindenki elhagyá.

Midőn katonának felcsaptam, szólt atyám:
Veled, édes fiam, hijába fáradtam!

403.

Megérett a málna ott a szép Garamon,
Nem egyszer néztem én utánad, galambom.

Galagonya, málna leng a Garam felett,
A régi szeretőm irt nekem levelet.

Fekete tintával azt írja ő nekem,
Hogy én őt keressem ott a regementben.

404.

Nem szalmán halok meg, hanem bősz paripán,
Ha lebukom róla, pengni fog a szablyám.

Az én kifent kardom, az az én hű párom;
Ha a harczba megyek, híven felhasználom.

Nem halok meg lovon, sem virágos völgyben,
Meghalok lágy párnán, szeretőm ölében!

405.

Háború lesz, harczra erősen készülnek,
Nem bocsátlak, rózsám, inkább magam megyek.

Ott a harczban inkább én küzdök helyetted,
Semhogy én utánad otthon kesergjek.

406.

Voltak szeretőim egyszer tizenketten,
Eljött egy nagy árvíz, mind elvitte tőlem.

És voltak kedvesim egyszer hetvenheten,
De a menyegzőnél csak egy volt mellettem.

407.

Hajnalodik, csillag áll a templom felett,
Hej az én szerelmem mért nem tetszik neked?

— Nem tetszik, nem tetszik egy időtől fogva:
Alig ösmérek rá — elsápadt arczodra.

408.

Magasan a csillag ott a falu felett,
Ne nősülj, ifiu, kemény tél közeleg.

Ne nősülj, ifiu, nincs nőre szükséged,
Inkább rozmarinnal ékitsd süvegedet.

Az a zöld rozmarin mindig lesz illatos,
De ha majd megnősülsz, sorsod lesz bánatos.

409.

Ne igyál, ne igyál,
Csűröd dűl oda lenn.
— Hogyha dűl, hadd dűljön,
Nincsen nőm, gyermekem!

410.

Istenem, Istenem,
Ott a magas égen,
Hogyha fogat adtál,
Adj kenyeret nékem.

Ha kenyeret szelnek,
Késsel méregetik,
Hogyha nyujtják felém,
Rá hullnak könyeim!

411.

Hej ha megmondaná ott kün az a lócza,
Kedvesem hány csókot hintett az orczámra?

Hej már az a lócza négyfelé törve van,
S kik rajta ülének, öszök mint a galamb.

412.

Mi bajom, mi bajom,
Oh édes teremtőm,
Hogy hozzám nem tapad
Az az én szeretőm!

Istenem, Istenem,
Mért büntetsz ugy engem?
A kit hőn szeretek,
Azt nem adod nekem.

Hol valék én, midőn
Ajándékot adván,
Mindenki egy almát,
Csak én felet kaptam?

Hol valék én, midőn
Ajándékot adván,
Mindenki szép legényt,
Én özvegyet kaptam?

Mondd meg nekem, mondd meg,
Hej te öreg özvegy,
De el ne ámits ám:
Hány a te gyermeked?

— Itt e szögletben négy,
Öt ül a másikban,
Összesen csak kilencz,
Kedves galambocskám!

413.

Libasereg fürdik
A csendes Dunába',
A leghőbb szeretet
Dűl mindig dugába.

Hej szép éjeim, de
Elvesztegettelek,

Midőn egy jött-mentért,
Lányka, őriztelek.

Őriztelek hiven,
Mint az én kincsemet,
S eljött egy más legény,
Elvitt tőlem téged.

Sirjatok, szemeim,
Ejtsetek könyeket,
Felejtsétek azt el,
A kit szerettetek.

Sirjatok, szemeim,
De hijába sirtok;
A kit szerettetek,
Birni nem fogjátok.

Sirass engem, lányka,
A táborba megyek,
Nem lelsz az enyémnél
Soha hivebb szivet.

414.

Midőn a hold feltünt,
Ha eljöttél volna,
Ép a menyegzőre
Érkezhettél volna.

De hogy el nem jöttél,
A midőn mondottam,
Az én jobb kezemet
Más legénynek adtam.

Hijába csábitál
A zöld nyirfa alá,
Jöj nézni, mint viszik
Kedves Zsuzsikádat.

Viszik galambodat
Vasalt szép szekeren,
S a legény mellette
Üget szilaj ménen.

Hej a mint az a mén
Tombol jó kedvében,
Ugy az a Zsuzsika
Zokog a keservében.

415.

Ne mondd, ne leányka,
Hogy szeretőd voltam,
Magam nyitottam meg,
És magam bezártam.

Ne hivatkozzál, lány,
Egyedül énreám,
Káros itéletet
Mondhatnának rólam.

Kár érette, nagy kár,
Hogy elvitte az ár:
Elvitte a legényt
A Dunába az ár.

Hej legény, szép legény,
Ne hallgass a szóra:

Megcsalnak a lánynyal,
Ki tehet majd róla.

416.

Országut mentében volt kedvesem nékem,
Nem volt annak párja Nyitra vármegyében.

Arany volt a haja s tulipánok rajta :
Elszerette tőlem az az uri fajta.

417.

Válogatás.

Vala két szeretőm,
Zsuzsikának hivták,
A templomon végig
Mentek mint a libák.

Hopszasza, van most már
Szeretőm vagy négy pár,
Nyolcz, kilencz, közöttök
Válogatnom nem kár.

418.

Ne verekedjetek.

— Négy szép szeretőcském,
Mért verekedtetek ?
— Éretted, szép legény,
Mert szeretünk téged.

— Négy szép szeretőcském,
Ne küzdjetek értem:
Közűletek nem lesz
Feleségem egy sem.

419.

Még várok.

Még nem megyek férjhez,
Még egy kissé várok,
Szürke szemeimnek
Még kedvére járok.

Még nem megyek nőűl
Vagy két esztendeig,
Magam mellé rakom
Ágyam lágy párnáit.

Mint a telt tányérról,
Addig válogattam,
Mig válogatásom
Diját meg nem adtam.

420.

Fel a bércz-, fel a bércz-,
A bérczre ut vezet,
Az én szeretőmből
Mily szép menyecske lett!

Fel a bércz-, fel a bércz-,
A bérczre visz ösvény,
Az apám jó ember,
Én csavargó legény!

421.

Lovaim', lovaim' meglegeltettem már,
Éjről éjre suton az én szép rózsámnál.

Hogy én korhely vagyok, mondja a rosz világ,
Pedig nem iszom mást, egyedül pálinkát.

Pálinka, pálinka, mivé tettél engem?
Megbénítád lábam', megzavartad fejem'.

422.

Ütközet.

Nagy ütközet történt
István idejében,
Párja nem lesz többé
Soha ez életben.
Történt ez ütközet
A magyarok földén,
A vad pogányokkal
Tótok megütközvén.
E csata vivatott
Ős Esztergom mellett,
A fél Garam vizét
Piros vér festé meg.
Piros vér folydogált
A szőke Dunába:
Az átkozott pogányt
A keresztyén vágta.

HARMADIK CSAPAT.

TÖRS KÁLMÁNTÓL.

423.

Seb és ír.

Olajfa, olajfa, zöld olajfalevél,
Mondd meg, a galambom merre jár, merre kél?
— Ott jár szűk ösvényen, sötét berket kerül,
Fehér kezeivel forró könyűt törül.

Fülmilék, fülmilék, énekes madárhad,
Mondjátok meg, kérlek, rózsám merre járhat?
— Ott jár a berekben, ép kardot köszörül,
Szép szeretőjeért harczolni kényszerül.

— Vágjatok, vadászok, össze, ne szánjatok,
Egy cseppnyi piros vért bennem ne hagyjatok.
Vágjatok még jobban, jobban! Mit bánom én,
Ezer ennyi seb sem sok a galambomér'.
Ő nem tudja, hogy én alélok, ájulok,
Küldjetek el érte, talán felgyógyulok.

Megtudta a leány, oda jött sebesen,
Felzokogott ifja fölött keservesen.
Elállott a vérzés, hova könye csordúlt,
S melyre csókja esett, az a seb begyógyúlt.

424.

A testvérek.

— Hej, szeretőd én csak ugy leszek,
Ha bátyádat megmérgezed.
Én édes Istenem!

— Hej, már hogy is mérgezhetném meg,
Nem tudom e mesterséget.
Én édes Istenem!

— Hej, mérges kigyó zöld erdőbe',
Eredj, fogj egyet belőle.
Én édes Istenem!

— Hej, vágd el szépen három felé,
Három tálba tegyed belé.
Én édes Istenem!

— Hej, a bátyám már lovat hámoz,
Az erdőből festett fát hoz.
Én édes Istenem!

— Hel, mi étel az? mi a patvar?
Tele vele pitvar, udvar?
Én édes Istenem!

— Hej, jó bátyácskám, kerülj belül,
Egyél csak e jó levesbül.
Én édes Istenem!

Hej, a mint az egy tálból evett,
Egyik arcza halavány lett.
Én édes Istenem!

Hej, a mint a másból is evett,
Mindkét arcza halavány lett.
Én édes Istenem!

— Hej, hozd el, hugom, a fejelem',
Hadd hajtom rá fájó fejem'.
Én édes Istenem!

Hej, hozz egy kis bort, fáj a szivem,
Azzal talán megenyhitem.
Én édes Istenem!

Hej, az a borral alig tért meg,
Ebből már kiszállt a lélek.
Én édes Istenem!

— Hej, egy jó testvért megétettél,
Még velem is igy tehetnél.
Én édes Istenem!

— Hej, rózsa, fehér rózsa terem,
Sem testvérem, sem kedvesem.
Én édes Istenem!

Hej, egy jó testvért megétettem,
Férjre szert még sem tehettem.
Én édes Istenem!

Héj, virág, fehér virág terem,
Se' testvérem, se' gyermekem,
Én édes Istenem!

Hej, madár ül az eresz felett,
A bátyámról zeng éneket.
Én édes Istenem!

Hej, fülembe követ czövekeljetek,
Ne halljam én ez éneket!
Én édes Istenem!

425.

A rabló szegény felesége.

— Jankó, Jankó, gonosz zsivány! . . .
Ha ugy ismernéd a törvényt,
Mint az erdőn minden ösvényt!
Éjjel mégy el, éjjel térsz meg,
S mit hozol a feleségnek?
Inget csúrig harmatosan,
Baltát nyélig vérpirosan.
. . . Csücsülj, csücsülj, kis csecsemő! . . .
Csak azt tudnám, mi lesz ebből?
Olyan lesz-e, mint az atyja,
Isten adta kicsi fattya?
Darabokra tépem széjjel,
Varju, holló temetné el!—
— Édes kedves feleségem,
Ugyan hogy is szól a dalod,
Mikor fiadat ringatod?
— Nem dallok én, drága férjem,
Csak azt súgom lágyan, szépen:
Hogy milyen szép kis csecsemő,
S tépelődöm: mi lesz ebből?
Lesz-e olyan, mint az atyja,
Isten adta kicsi fattya?

Megfürösztném édes borba',
Bepólyálnám lágy biborba.

426.

Haldokló leány.

Hol voltál te,
Annácskám?
— Lakziba', lakziba',
Lakziba', lakziba',
Anyácskám.

Mit ettél ott,
Annácskám?
— Három halat, sótlanúl,
Fáj a fejem, majd kigyúl,
Anyácskám.

Mit ittál ott,
Annácskám?
— Borocskát, pirosat,
Fáj a szivem, meghasad,
Anyácskám.

Hol vessem meg ágyadat,
Annácskám?
— Ott a templom karzatán,
Fehér oltár zsámolyán,
Anyácskám.

Mivel takarjalak le
Annácskám?

— Szép fehér takaróval,
Gyalult fenyődeszkával,
Anyácskám.

Hogy hagysz itten,
Annácskám?
— Oh nehezen, nehezen,
Ugy fáj itt a — szivemen,
Anyácskám!

Hogy hagysz itten,
Kedvesem?
— Nehezen, keservesen,
Szerelmes szerelmesem,
Édesem!

427.

A révész.

Ott ült Jankó a víz mellett,
Merre epret szedni mennek.

Minden embert átvitt rajta,
Rózsáját a parton hagyta.

— Mért hagysz, Jankó, itten várni?
Megfizetek úgy, mint bárki.

Betette a dereglyébe,
Ment vele a viz mentébe'.

A hogy a középre ére,
Megfordúlt a dereglyéje.

Megkötözte kezét, lábát,
Kioltá szeme világát.

— Én kedvesem, szerelmesem,
Hová tetted a két szemem'?

— Ott a szemed, ott . . . tudod hol?
Hol a hullám sarat csókol.

— Én kedvesem, szerelmesem,
Hová tetted a két kezem'?

— Trencsén mellett puha pázsit,
Ott az egyik, ott a másik.

— Én kedvesem, szép virágom,
Hova tetted a két lábom'?

— Buda mellett egy halom van,
A te lábad, szivem, ott van.

— Jankó, Jankó, inged véres,
Mit csináltál, mondd, mi vér ez?

— A galambom ablakára
Turbékolni gerle jára.

Nem alhattam el miatta,
Mig a lelkét ki nem adta.

— Jankó, Jankó, rosz hirt mondok:
Jönnek érted a drabantok.

— E rosz hirtől én nem félek,
Becsülettel halok, élek.

Kivágom magam' kardommal,
Kilövöm a pisztolyommal.

A trencséni harang kondúl,
Jankót kergeti a pandúr.

Nagyszombati harang néma,
Utólérik Jankót még ma.

Utólérték a pallónál,
A hol két szép leányzó áll.

Korponán át átkisérik,
A leányok sirva nézik.

Az egy sir, a más nyöszörög,
Jankó lábán békó csörög.

Egyik sir, hogy a testvére;
A másik, hogy vőlegénye.

— Nézz elődbe, mit lát szemed?
A mit ott látsz, mind a tied.

— Akasztófát látok arra,
Fehér galamb gyászol rajta.

Hej ha én azt tudtam volna,
Hogy én fogok függni róla:

Szépen kifestettem volna,
Megaranyoztattam volna.

Rózsám haja sürü sátra,
Borúlj az akasztófámra.

Fehér karok, karoljátok
Által az akasztófámat.

FOGLALAT.

MAGYAR-OROSZ NÉPDALOK.

A HAZAI NEM-MAGYAR AJKÚ

NÉPKÖLTÉSZET TÁRA.

MÁSODIK KÖTET.

MAGYAR-OROSZ NÉPDALOK.

KIADJA

A KISFALUDY-TÁRSASÁG.

PEST.

AZ „ATHENAEUM" TULAJDONA.

1870.

MAGYAR-OROSZ

NÉPDALOK.

FORDÍTOTTA

FINCICKY MIHÁLY.

KIADJA

A KISFALUDY-TÁRSASÁG.

PEST.

AZ „ATHENAEUM" TULAJDONA.

1870.

Nyomatott az „Athenaeum" nyomdájában, Pesten, 1870.

A Kisfaludy-Társaság, keletkezése óta, egyik fő feladatának tekinti a magyar népköltészet termékeinek gyüjtését. Ebbeli törekvései azonban félszegek, ha a magyar népköltészet fölkincselésében elő nem mozditják ama szláv, oláh, német ajku népek, melyekkel az országos élet egysége a magyart egy ezredéve összeforrasztotta s melyeknek költészete valamint táplálkozott a magyar népköltészetből, ugy viszont maga is táplálta ezt.

A Társaság ennélfogva magyar népköltészeti kiadásait honunk más nyelvü népeinek költészeti kincseivel óhajtja kiegésziteni, s e végből mindazokat, kik valamely nem-magyar ajkú néptársunk költészetét ismerik s e mellett magyarul is tudnak irni, fölhívta és fölhívja, hogy a népköltészeti maradványokat, legalább a becsesbeket, mind a magyar irodalom, mind az illető nép irodalma érdekében, forditsák le és küldjék be.

A Társaság oly szerencsés volt, hogy hazai, nem-magyar ajku népköltészetünk tárát 1866-ban

egy tetemes tót népdalgyüjteménynyel megindithatta. Most e tárnak második kötetét, a magyarorosz népdalok gyüjteményét nyujtjuk át, megujítva az óhajtást, vajha ezt többi népeink költészeti termékeinek kötetei minél gyorsabbon és sürűbben követhetnék.

Pesten 1870 augusztus havában.

Greguss Ágost,
a Kisfaludy-Társaság titkára.

ELŐSZÓ.

Midőn 1866-ban a „Tót Népdalok“ egy jókora kötetben megjelentek, s elolvastam a Kisfaludy-Társaság titkárának a dalok elé irt ajánló szavait, melyekben óhaját fejezé ki, hogy az országban lakó más, nem magyar ajku nép danái is bármihamarabb öszszegyüjtetnének, és egyenes felhivását, hogy azok, kik a különajku népek dalait ismerik, a Társaságot czélba vett gyüjtésében támogassák: elhatároztam, hogy a Magyarországon lakó orosz nép dalait, a mennyire lehet, gyüjteni fogom, gyüteményemet a Társaság rendelkezése alá bocsátandó.

Az eszme akkor annyival inkább tetszett nekem, mert a Lehoczky Tivadar által közzétett „Magyarországi orosz népdalok“ czimű könyvön kivül más efféle gyüjteményt nem ismertem; sőt tudtommal orosz nyelven máig sem létezik ilyen; az előbbi pedig kiválóan beregmegyei dalokat tartalmazván, a máramaros-, ung-, zemplén- és sárosmegyei dalokat amugyis csekély számaival nem képviselte. Ket-

tős érdek ösztönzött tehát a gyüjtésre: egyik, hogy a népköltészeti kincseket, ha mindjárt forditásban is, megóvjuk az enyészettől és fentartsuk a jövőkor számára; a másik a Kisfaludy-Társaságnak a népköltészet ilyféle fölkincselésénél követett irányelve.

Mindkét tekintet elég fontosnak látszott előttem arra, hogy időt s fáradságot nem kimélve a gyüjtést megkezdjem, melynek ha lenne eredménye s némi érdeke, csak a Társaság hitelét emelné; azonban jól tudom, hogyha nem támogattak volna egyes buzgó beküldők, gyüjteményem soha sem nőtte volna ki magát azzá, a mi. Nem mulaszthatom el ennélfogva nyilvánosan is köszönetemet mondani mindazoknak, kik küldeményeikkel engem támogattak. Többen nyomtatott gyüjteményekre is figyelmeztettek, de ezek mind Lengyelországban jelentek meg és kisoroszországi dalokat tartalmaztak; egyikben mindamellett, mely egy magyarországi születésü s itt nevelkedett egyházférfi gyüjteménye — saját bevallása szerint is — számos magyarországi orosz népdalt találtam, melyeket annyival inkább használhattam, mert nálunk is átalában ismertek és itt valának gyüjtve.

Az igy egybegyüjtött anyagból szedtem össze a jelen kötetet, s ezt azon reményben bocsátom a nagy közönség elé, hogy azt egyszerüsége mellett is méltánylattal fogja fogadni. A nélkül, hogy biztos kalauzon lett volna az elrendelésnél, ugy iparkodtam mégis gyüjteményemet egybeállitani, hogy

minden egyes dal befejezett, érthető egészet képezzen; bár a beküldött dalokból többet is fordithattam volna, de sok beküldő a legszebb dalnak csak egy versszakát, vagy többet ugyan, hanem csonkán, befejezetlenül küldvén be, lehetetlen vala azokat átvennem, s igy nem egy szép dalt ki kellett hagynom.

A mi az orosz népre vonatkozó történeti s népismei adatokat illeti, ezekről Lehoczky Tivadar, „Magyarországi-Orosz Népdalok" czimű könyvében, hosszasan értekezik, s igy tán fölösleges e tárgyról ismételve szólni; de áttérve a dalok magyarázatára, némelyeket mégis meg kell jegyeznem.

Mint minden nép, ugy az orosz nép is, sajátságos viszonyainál fogva, jellegét ama dalaiban mutatja ki leginkább, melyek közvetlenül életviszonyait tárgyazzák, s nem egy helyen bő magyarázatát leljük gondolkozási képességének, felfogásának. Elmondhatni, hogy az orosz nép mélyen érző kebellel van megáldva, mert helyzetét, életmódját, szokásait dalaiban ismerteti s minden alkalomra van kadencziája; legtöbbnyire azonban a természettel foglalkozik; másrészt nem háinyzik nála a gunyoros hang se. Dalai telvék hasonlatokkal, melyeket közvetlen megfigyelés által a természet szépségeinek hatásából von el, hogy azokat összefüzze, s erőteljesebb szint adjon indulatainak. Az olvasó bőven fog ily hasonlatokkal találkozni, sőt több helyen ismétléseket, köznapi dolgokat is vehet észre a hasonlatokban; de ez ismétléseknek is megvan a ma-

gyarázatuk. Ritka nép oly dalos, mint az orosz, mely az élet mindennemü helyzetét oly alkalomszerüen tudná dalaiban feltüntetni; innen van, hogy az orosz nép egy végben képes a legkülönbözőbb tárgyakról, érzeményekről dalolni, mint azt „kolomejkáiban“ látni.

Megjegyzésre méltó, hogy az orosz nép dalait kolomejkáknak nevezi, mely név hihetőleg a lengyel-orosz Koloméja falutól ered. Mondják, hogy e falut s vidékét nagyon dalos nép lakja, a szomszéd Máramaros megye éjszakkeleti részén lakó orosz nép pedig gyakori érintkezés által egészen magáévá tette a kolomejkákat.

Valamint más orosz dalokban, ugy a kolomejkákban is megvan az a sajátos öszhang, mely a népdalok hatását emeli; a kolomejka négy soros versszakból áll, közönségesen azonban rövid sorokban írják, mint az gyüjteményemben is látható, s kivétel nélkül négy és három lábu trochaeusokban.

A kolomejkákon kivül vannak még más formáju dalok is, de legszokottabb, leghasználtabb forma az előbb emlitett, s az olvasó e gyüjteményben ebből talál legtöbbet.

Az orosz nép, ugy mint a tót is, mert a magyar néppel közel szomszédságban él, dalai közé nem egy magyar dalt vett föl, noha azokat átalakitá; ilyeneket gyüjteményembe nem igen vettem föl.

Végül a forditásról egy pár szót. Lehet, hogy az olvasó itt-ott a forditást nem fogja kielégitőnek

találni; de figyelembe kérem vétetni, hogy a népdalok forditásánál inkább az eredetinek értelmére, annak hű visszaadására kell törekedni, s nagyon érzem, hogy e tekintetben sok helyt tán tul lelkiismeretes is voltam.

Fincicky Mihály.

MAGYAR-OROSZ NÉPDALOK.

1.

„Ah elmegyek, el én.
Át dombon, völgyeken:
Ne lássam őt soha,
Ha nem szánták nekem.

Ha nem szántak nekem,
Oh lány, Isten veled!
Isten veled, leány!
Szerettem hü szived'.

Szerettem hü szived'
Négy hosszu év alatt,
De négy vasárnap, ah!
Egyszer sem láttalak.

Egyszer sem láttalak
E négy vasárnapon;
Másnap szivünk de fájt
A búcsúszózaton."

Szegény ifjut a zöld
Ligetben gyötri láz;
Haldokló lányt takar
A szülői ház.

Harangok zugnak a
Kedves leány után;
Szegény fiunak a
Farkas üvölt csupán.

Siratja a leányt
A bús apa, anya;
Szegény fiu felett
Károg hollók raja.

2.

Kertben járok, kelek,
Cseresnyét ültetek;
Oh mondd, anyám, hova tovább
Nőtlen mivé leszek?
„Nöjj csak, te bőrvingcsém,
Szép örökzöldecském;
Még ifju vagy, hova nősülsz
Kedves gyermekecském?“

Nöjj csak, te bőrvingcsém,
Szép örökzöldecském;
Mulass, mulass, s csak ugy nősülj
Kedves gyermekecském;
S özvegy asszony lányát
Kérd meg, legyen mátkád;
Zöld koszoru van a fején
S a gyepen tesz sétát.“

Hisz e leány soh'sem
Volt nekem kedvesem;
Mint valami királyné, ugy
Sétál ő a gyepen.
Mellette sem állni
Nem t'om eltalálni,
Mikor emeljem kalapom
Jó estét kivánni!

3.

Oda nézek én az aljba,
Látom ott a dülőt;
Ki akarja elszeretni
Ezt a kis szeretőt?

Hogyha el is szeretik őt,
Csak meg ne csókolják,
Mert szivemet búbánattal
Keseritni fogják.

4.

Azon voltál, erőtettél,
Hogy csak szeresselek;
Most azon vagy, csak azt nézed,
Hogy hagyj itt engemet!

5.

A fecske már repdes,
Jelenti, hogy reggel:
Ereszsz, rózsám, haza,
Mert a szülőm megver.

Mert kikapok otthon,
Az apám majd elver,
A mért jól nem tartám
Lovaim' az éjjel.

„Hátha csontig vernek
Engem is miattad,

A nagy szerelembül
Távozni nem hagylak."

6.

Már én azon nem bámulok,
A rózsám mért oly szép,
Hisz a fényes hajnalcsillag
Tegnap lehullt mellé.

Hulltában a hajnalcsillag
Ömlött szerteszéjjel,
Kedvesem meg felszedte és
Magára ölté fel.

7.

Találgattam, barátaim,
Mit huz a hegedü:
Hát a kertben dalol lánykám,
Az a barna szemü.

Találgattam, barátaim,
A nap le miért szállt:
Hát biz az én galambocskám
A tornáczban sétált.

8.

Oh én édes szép galambom,
Szeret téged minden;
Fájni fog a szivem, soká
Ne állj közelemben.

A míg, rózsám, én szeretlek,
Minden ember szeret;

Hanem ha én abba hagylak,
Mindenki elfeled.

9.

Én gázoltam le a füvet,
Én kaszálom le is;
Én boszantám fel rózsámat,
Én követem meg is.

10.

Hej te adta, Isten adta,
Gyöngy adta kis babám;
Ki van festve a kapucska
Galambom udvarán.

Ki van festve a kapucska,
Nem birom kinyitni;
Kit halálba szeretek, nem
Tudom elfeledni.

11.

Ment a lány a falu alatt,
S faluba benézett,
Czifra kivarrt ingujjakkal
Csalták a legények.

Mit ér a kivarrott ingujj,
Ha vászna nem fehér?
A fehér arcz, ha nem piros,
A legénynek mit ér?

12.

Nem megyek én más vidékre,
De otthon sem leszek;
Megtetszett egy lányka nekem,
Vele összekelek.

Szép feketék a szemei,
Enyéim sötétek;
Ha mi egybekelnénk, mily jól
Összeillenének.

Szeretlek én, szép galambom,
Szeretlek, szeretlek;
Várj még reám őszig, akkor
Szivesen elveszlek.

13.

Hej szemeim, szép szemeim,
Min merengtek mélyen?
Elmerültünk barna szemü
Kis leány szemében.

14.

Olyan az én rózsám
A lányok közt épen,
Mint csillagok közt a
Holdvilág az égen.

Ha felleg nem volna,
A hold világitna;
Szeretném a rózsám',
De a világ tiltja.

15.

A mogyoróbokor, ha zöld,
Nem ég, csak füstölög;
Hitegeti lány a legényt,
Szerelme nem örök.

A mogyorós zöld bokra hát
Mégis csak elégett;
Szerelmünk csak titkon maradt,
De el nem enyészett.

16.

Az iharfaágon,
A juharfagalyon;
Két hű galambocska
Elült alkonyaton.

Soká ültek együtt,
Soká enyelegtek,
Szárnyaikkal egymást
Befödni siettek.

Egyszerre vadászok
Jöttek a berekbe;
Feléjök czéloztak
S rálőttek a himre.

A himet lelőtték,
A nőstényt elfogák;
Messze Dunántulra
Szegényt elhurczolák.

A nöstény galambka
Nem iszik, nem eszik;
Juharfa alatt búg
S mind egyre könyezik.

„Hát miért nem iszol,
Hát miért nem eszel?
Juhar alatt annyit
Ugyan mért könyezel?“

Oh hát minek egyem,
Oh hát minek igyam?
Megölték páromat!
Hogy éljek magamban?

„No azon te ne sirj,
Soh'se busulj, mondom,
Válaszsz ott magadnak,
Van hétszáz galambom.“

Voltam én már köztük
S mind megtekintettem,
De nincs olyan, a kit
Megszeressek itten.

Szép volt szőke párom,
Gyönyörü galambka,
Barna volt szemöldje,
Sima volt az arcza.

Voltam én már köztük,
Mind megtekintettem;
De nincs olyan, a kit
Megszeressek itten.

17.

Pokrovától *) Sz.-György napig
Szerettelek, babám,
A míg csak ki nem fakadt a
Juhar a Magurán.

Most már szeresd, a mé'k tetszik,
A melyikre vágyol,
Mert elszakit a sors minket
Örökre egymástol.

Oh megválok, rózsám, tőled,
Megválok, megválok;
Valakinek öröm lesz az,
De nekem csak átok.

18.

Azt gondolod, balga fiu,
Hogy én tán szeretlek?
Pedig hát én téged csak szép
Szóval édelgetlek.

---

*) Mária ünnepe, mely októberben esik. Jelentése onnan jő, hogy Bizáncz ostroma alkalmával, midőn már a görögök minden reményöket elveszték a várost megmenthetni, főpapjok buzgó imát mondott az Istenhez, s még azon éjjel megjelent neki álmában a szent szűz és egy takarót boritott a város fölé. Ez álom a város megmentését jelképezte, a minthogy a város csakugyan megmenekült az ostromlóktól. Ennek emlékeül tartják a görög szertartásuak ez ünnepet, mely nevét a takarótól (pokrova) veszi.

Ajándékot adtál, bolond,
Én balga elvettem;
Azt hitted már, hogy szeretlek,
S én meg csak nevettem.

Azt gondolod, bolond fiu,
Hogy a tied leszek?
Lábbal tiprom majd a gyönyört
S rajta búbajt veszek!

19.

Jó nekem, itt anyám,
Tisza partján lakni,
Ide jár Ivánka
Ökröket itatni.

Zöld erdő mélyibe'
Dalol a madárka,
Jó itt szeretkőzni,
Mert senki se látja!

20.

Ne járj, Iván, a viz körül,
Mert a vizbe esel;
Ne szeresd más feleségét,
Mert tőlem elesel.

Elszakadt a gránátsorom,
Lehullt belöle sok;
Ne szeresd más feleségét,
'Sz halott még nem vagyok.

21.

Majorána bokor virit
Kis kertem közepén;
Ha nem látom kedvesemet,
Holtra betegszem én.

Elmegyek én a havasra
S a mesgyén ballagok;
Ha nem látlak, kedvesem, egy
Hétig beteg vagyok.

22.

Nincsen nekem már kedvesem,
Vége szerelmemnek!
Járok kelek minden felé,
S soha nem szünöm meg.

Hej kimegyek a hegyre, és
Sirok keservesen,
Hogy én többé meg nem tudom
Találni kedvesem'.

23.

Ha ugy néha elgondolom,
Mennyire szeretek,
Orczáimon nem csak egyszer
Folynak sürü könyek.

Ha ugy néha, mult napjaim,
Reátok gondolok,

Sirnom kell, és a világról
Tudni se akarok.

24.

Anyám, édes anyám,
Bezárult a szivem,
Nincs olyan kulcs, a mely
Kinyitná azt nekem.
Lakatost se lelek,
Kinél kulcsot vegyek.

Csak fujdogálj, te szél,
A magas hegyekben,
S fujd el az én nehéz
Bánatimat innen.
Fujdd el őket messze
S ne térjen meg egy se.

Oh édes Istenem,
Mi roszat tehettem?
Hogy én a szivemet
Csak ugy elvetettem.
Ki önként elveti,
Helyét az nem leli.

25.

Ne vagdalj, ne vagdalj,
Csak zöld ágak hullnak;
Ez évhen hozzád már
Engem ugy se adnak.

Ne vagdald, ne vagdald
Azt a magas tölgyfát;
Olyat végy magadnak,
A ki hű lesz hozzád.

Még nem is vágtam, már
Hullnak a forgácsok;
Meg se kértelek, s már
Utam' kiadtátok.

26.

A ki vizet akar inni,
Tisztitsa a forrást;
A ki akar feleséget,
Nevelje a leányt.

Kitisztitám a forrást már,
Marha jár rá inni;
Kineveltem a leánykát,
S más fogja elvenni.

27.

Rádülök a juharfára,
A juharfa zöld már;
Hej miattad siránkozom,
Eszem csak rajtad jár

Hej utánad sir a lelkem,
Miattad bánkódom,
Hogy tudtalak szeretni én
Két évig ily módon!

28.

Nem látom a rózsám',
A házát se látom;
A nagy fájdalomtul
Haza jön halványon.

Hej ha egy kis ablak
Lenne a padláson,
Meglátnám, merre jár
Az én rózsaszálam.

Hej ha egy kis ablak
Lenne a kamarán,
Meglátnám, merre szánt
A rózsám oly korán.

Szántogat, szántogat
A magas hegyeken,
Szép haját a szellő
Lengeti csendesen.

Hej be jól is számlik
Az ugar a hegyen,
Mert azt a galambom
Nekem szántja, nekem.

29.

Nehéz ám azt s nem oly könnyü
Kitudni, találni,
Kiből tudna, de igazi
Jó szerető válni.

Azt szeretném én, ifju lány,
Hogy abba szeressek,
A kit az én jó Istenem
Párul szánt szivemnek.

30.

Oh én édes kedves szülőm,
Szerelmes jó anyám,
Oh csak ahhoz ne adj, kit nem
Szeretek igazán.

Az ily hűség keserüség,
Keserübb mint bármi:
Verni fog majd, bármit tegyek,
S nem fog engem szánni.

Oh adj inkább ahhoz, anyám,
Kit forrón szeretek;
Ha rosz lesz is irántam, én
Rá egy szót se teszek.

Ha nem lesz is, édes anyám,
Mit innom, mit ennem:
Csak legyen hol, édes anyám,
Ki mellett pihennem.

Kis patak fut csörgedezve,
Átalugrom rajta:
Adj már férjhez ahhoz, anyám,
Ki szivemet birja.

Oh nem adtál ahhoz, anyám,
A kihez akartam;

Most már engem a fájdalom
Meglátogat gyakran.

31.

Ott voltam egészen,
Ott voltam a mennyben;
De hogy rózsám' láttam,
Leugrottam menten.

32.

Megcsókolom, kedves lelkem,
Jobb arczod', mint illik;
Hadd nyilaljon ellenünkbe,
Másfél évig mindig.

Kis kertemben kivirított
A rózsafa mégis;
Fehér fiu a szeretőm,
Fehér vagyok én is.

Leszállt a nap sugara már
Hegyekről a völgybe;
Ugy szeretem azt a fiut,
Majd meghalok érte.

Oh szeressük, kedves lelkem,
Egymást csak titokban,
A hol sokan vannak együtt,
Ne álljunk meg ottan.

Juharfa van a malomnál,
Malom körül gát van;
Eszembe', volt rózsám, mikor
Mással szóba álltam.

33.

Édes kedves, ne kötődjél,
Akkor én se fogok:
Mert ha mással beszélek is,
Csak rád kacsintgatok.

Ne aggódjál, rózsám, hogy a
Világ engem megszól;
Akár mennyi csókol is meg,
Jut neked is abból.

34.

Busulok én, édes anyám,
Öl a bú engemet:
Szerettem a galambomat
S ő másba szeretett.

Mit fogsz, rózsám, cselekedni,
Megházasodol tán?
Ha nem veszed azt, ki szeret,
Hogy fogsz élni aztán?

35.

A galambom olyan szép volt,
Mint a hold világa;
De fájdalma fölemészté,
Oh oda van már ma.

Lement már a hold világa,
Ugy elsötétedett!

Az én rózsám szerencsétlen
Órában született.

Felejtsd, rózsám, szerelmed', s hagyj
Békét kedvesednek,
Mert ellenink mindenfelől
Rágalmazni kezdnek.

Rágalmazzon akármennyi
Ugy a hogy csak tudnak:
Jön még idő, a mikor majd
Végre elnémulnak.

Ellenségim, titeket az
Mit bánt, hogy létezem?
Hogy rózsámat életemnél
Én jobban szeretem?

Mig napsugárt lát a szem, mig
Testben lélek vagyon:
Szerelmemnek tárgya maradsz,
Édes kis angyalom.

36.

Mind a kettő egyért hevül,
Kié fog már lenni?
Akár enyém, akár tied,
Nem dönti el senki.

Hej barátim, a leányon
Nem kell verekedni:
Megmondja majd maga, hogy kit
Akar ő szeretni.

37.

Áll a füzfa a vizparton,
Bele ér a lombja;
Istenem, hogy nem bizhatunk
A fiatal korba'!

Oda adnám a világot
Érte, ha lehetne,
Hogy fiatal lehessek még
Egyszer életembe'.

38.

Füstölög a forgács,
S még tüzet se raktam;
Nem is szerettem, s már
Aggódnak miattam.

39.

Hej szememre hányják, anyám,
Szememre, szememre,
A mért engem rútnak szültél
Erre az életre.

Oh aranyos édes anyám,
Kedves édes anyám,
Hánytorgatják, a mért nincsen
Fekete szempillám.

Esik eső az utacskán,
Hogy nagy por ne legyen;

Bolond lennék búsúlni én
Ily csekélységeken.

40.

Most danolok magamban, mert
Most van hozzá kedvem;
Most nem igen félek én már
Senkitől egy könnyen.

Most fogok én danolni már,
Mikor jó kedvem lett;
Mikor senki nem zavarja
Az én kis fejemet.

41.

Folyó fut a várdomb alatt,
Hüs viz a folyóba';
Megszeretett a galambom,
Mit tehetek róla!

Oh, te jó nagy termetű vagy,
Én kicsiny, alacsony;
Oh te szeretsz eltréfálni,
Én magam is nagyon.

Viz csörgedez a várdombnál
S kigyózva tova megy;
Tréfád miatt hogy felkapták
Nevem' az emberek.

Édes kedves galambocskám,
Aranyos halacskám,

Sok mihaszna pletykabeszéd
Foly mi felőlünk ám!

Hogyha engem forrón szeretsz,
Ne mondd azt senkinek,
Az emberek ugy széthordják,
Mint szalmát a szelek.

42.

A mig gyermek voltam, addig
Semmit se ismertem;
Azt gondoltam, hogy nem fogok
Szeretni tán sohsem.

De mostan, hogy felserdültem
És a tánczhoz láttam,
Hej magamat nem egy legény
Szivében találtam.

43.

Szeressük hej egymást, babám,
Mig még zöld a levél a fán;
A falevél ha majd sárgul,
Akkor váljunk el egymástul.

44.

Meg lehet azt könnyen tudni,
Ki szerelmes, s kibe:
Mert ha megy az utcza hosszán,
Kacsintgat rá szeme.

Édes kedves lelkem, hej ki
Ne tudna szeretni!

Olyan szépek a szemeid . . .
Hogy csorogna mind ki!

45.

Az én barna szemü rózsám
Olyan csinos gyerek;
Ha rá nézek, hasonlót én
Egyet se ismerek.

Egyik is szép, másik is szép,
Harmadik se csunya;
Köztök az én rózsám olyan,
Mintha festve volna.

46.

Barna vagyok, barna,
Látom én azt magam;
Hogyim barna vagyok,
Uri kedvesem van.

Oh jámbor szeretőm,
Bár inkább meghalnál:
Uraskodnám s zenét
Tartanék magamnál.

47.

Oh add, a szent vasárnapot,
Isten, hogy elérjem!
Bűverőm van, hogy a fiuk
Veszni fognak értem.

Van nekem egy olyan füvem,
A szerelem füve,

Hogy a kivel megitatom,
Enyém lesz a szive.

48.

Ne járj, te Gergely,
Fonóba éjjel:
Mert a fonókába'
Megront a sok lányka.

Lobog a tőzeg,
Derelyét főznek;
Hej, Gergely, még téged
Megétetnek s véged!

Vasárnap reggel
Füvekért megy el;
Hétfőn reggel sorba
Szálankint megmossa.

Keddre virradva
Fő a csuporba',
Szeredára kelve
Gergely azt lenyelte.

Csötörtök nap volt,
S a legény megholt;
Pénteken dél előtt
Eltemették hej, őt!

Szombaton a lány
Kikapott aztán
Az anyjától, a mért
Megrontá a legényt.

„No hogy a helyed'
Soha ne leljed!
S legalább Gergelyt
Nem várjuk többet."

„Enyém se legyen,
Tied se legyen!
Lakjék jól, a hol van,
Nyers földdel, a sirban."

49.

Mondá anyám, fussak ki
A gabonát aratni,
S gabonát nem arattam,
A barázdán aludtam.

Mondá anyám, mulassak,
Legényekkel vigadjak:
„Mulass, édes leányom,
Nem tiltom én, nem bánom!"

Mulatok is vidáman,
Mint a hal a Dunában,
Mint a hal a napfénynyel,
Én meg ifju legénynyel.

50.

Csak az az egy bajom van, hogy
Én szerdán születtem:
Ne adjatok öreghez, mert
Szakála szúr szörnyen.

Oh adj inkább, anyám, csinos
Ifiuhoz engem,
Hogy viruljak, mint a rózsa
A virágos kertben.

Azt gondoltam, édes anyám,
Hogy az ifju ember;
Hanem biz az, édes anyám,
Csunya egy vén ember!

51.

Aratnék én, kaszálnék,
Ha elvenném a lányt még;
Nem kaszálok, aratok,
A lányra se számolok.

52.

Ne járj annyit a lenföldre
S az áztató mellé:
Én csábitlak téged, utóbb
Anyád még azt hinné.

Pedig én nem csábítalak,
Sem fekete szemem;
Elrontott már téged a sok
Éjjeli szerelem.

53.

Kizöldült a szederinda,
Apró a bogyója;
Minek szerettük meg egymást
Korán, titkolózva!

Bús vagyok én, édes anyám,
Elöl a bú engem;
Engedd, anyám, eljegyezni
A kit megszerettem.

„Édes lányom, édes lányom,
Kedves vagy te nekem;
Ne hajts te még a szép szóra,
Fiatal vagy igen.

Ne adj hitelt a szép szónak,
A sok jó tanácsnak;
Sokkal jobban illel te még
Hajadon leánynak.

Ne bizzál, te kedves lányom,
Nagy igéretekbe',
Jól nézz körül magadon és
Ugy menj aztán férjhe'."

54.

Oh ne verjetek meg,
Oh ne szidjatok meg!
Hogyha terhetekre lettem,
Adjatok hát férjhez engem.

Ne adjatok máshoz
Nőül, mint oláhhoz:
Érte égek, elhervadok . . .
Anyám szemében por vagyok.

Oh én édes anyám,
Lányod vagyok talán!

Mért nem tanitottál jobban,
Mikor kicsi gyerek voltam.

Most én már nagy vagyok
És férfit óhajtok;
Sem vént, sem kicsi termetűt,
Szép fiatalt, középszerűt.

Hogy a mezőn szántson,
Folyjon gazdaságom,
Engem pedig, szép fiatalt,
Asszonyának nevezzen majd.

55.

Nem leszek én német neje,
Kár vón' koszorumért:
Mert a német nagy csapodár,
Szerelemhez nem ért.

Nem megyek én özvegyhez se,
Bár sok zabja legyen;
Inkább megyek Ivánhoz, bár
Egy kévéje sincsen.

56.

Hogyha nekem Gyuri
Lehetne a férjem:
Hivatalnoknénak
Beilleném, érzem.

Hogyha nekem Andris
Lehetne a férjem:

Legszebb lennék akkor,
Ugy tetszik énnékem.

57.

Száll a varju a viz felett
S mártogatja szárnyát;
Mondd meg, anyám, Ivánnak, hogy
Ne csalogasson hát.

Mondd meg, anyám, Ivánkámnak,
Mondd meg a lelkemnek:
Ne szerezzen nagy fájdalmat
Bánatos szivemnek.

58.*

Köd a völgyben, köd a völgyben,
Köd van a hegyen is;
Fehér havacska szállongott
És elvitte a viz.

„Igyál, anyám, a korsómbul,
Tele magam mertem;
Csak azt hivjad, anyám, vőnek,
A kit megszerettem.“

„Nem akarok vizet inni,
Inkább kiloccsolom;
A vőmet én nem szeretem,
Inkább elátkozom.

Haj nem igazságosan él
Ő veled, gyermekem;

Te hozzá hűn ragaszkodol,
S ő hozzád hűtelen!“

59.

Ha tudom, nem megyek hozzád,
Bár lánykodtam volna inkább . . .
Haja, haja, haja, haja,
Szegény árva fejem baja.

Most már minden bajt ismerek,
Későn fekszem, korán kelek. Haja, stb.

Házat, pitvart kiseperni,
A szántóknak enni vinni. Haja, stb.

A kertben rózsák bimbóznak,
S rajta a fiuk birkóznak. Haja, stb.

Nincsen mért czivakodnotok,
Bár szép, de könnyelmű vagyok. Haja, stb.

60.

A magas hegy alatt varázs-
Füveket ültettem,
Azt rendelte az úr Isten,
A kit nem szerettem.

Azt rendelte az úr Isten
A kit nem ismertem;
Addig, addig válogattam,
Hogy most kicseppentem!

61.

Száll a varju messze földrül,
Károg szomorúan;
Férjhez adott engem anyám,
Most már sirat búsan.

No hadd sirjon, hadd sirasson,
Majd el fog feledni;
Mindig mondta, hogy nem tudok
Rajta már tultenni.

62.

Édes kedves rózsám,
Mit miveltél velem,
Hogy az esték olyan
Keservesek nekem?

„Nem tettem én semmit,
Anyám se tett neked;
Ha tett valaki, hát
Fekete szemem tett.

Szemeim, szemeim,
Csak bajomra vagytok;
Egy éjet nyugodtan
Pihenni nem tudtok.

Mindig csak virraszttok,
Soha se pihentek;
Az ablakra dülve
Csak kitekintgettek.

Szemeim, szemeim,
Hijába kacsinttok,
Ha egyszer nincs, a kit
Szeretni ohajttok.

63.

Ne forgácsold, oh ne vagdald
A zöldülő tölgyet;
Ne csókolgass, ne ölelgess,
Mikor nem szeretlek.

„Oh ugyan ha nem szerettél,
Minek is vettél el?
Nem kellett vón' világomat
Bekötni keservvel.

Hogyha engem nem szerettél,
Nem kellett elvenni;
Nem vagyok én kerti körte,
Mit megizlelhetni.

A körtét ha megizlelted,
Tovább hajithatod;
De én nálam, fiatalnál
Elhervad szép napod."

64.

Anyám, édes anyám,
Adjon férjhez engem,
Mert nyakára növök,
Mint ág az erdőben.

„Ha olyanná nőnél,
Mint erdők fenyüje,
Még sem adnálak én,
Szivem egyetlene.“

65.

Hát én már csak magam vagyok
Ezen a világon,
Hogy nekem oly boldogtalan
Szép fiatalságom?

Az emberek rám se néznek;
Mi okuk van rája?
Elhagyott a szerencse is,
Mert éltem oly árva.

66.

Megtudni azt, a lányok hol laknak:
Ablakuknál járt ösvényt taposnak.
Hej látni azt, ki or sz lányt szeret:
Ösveny hozzá petrezselymen vezet.
Meglátni azt, meg, hogy ki kiért ég:
Hozzá simul, azt öleli mindég.
Méglátni azt, meg, kit ki nem szeret:
Távolrul vet rá csak tekintetet.
Meglátni azt, meg, a ki még nem nős:
Sima ar zu, asszonyias még ő.
Meglátni azt, meg, a ki már házas:
Halvány arczu, teste pedig száraz.
Jaj a kinek már van felesége,
Ki van annak járva háza vége.

Jajabb annak, a kinek még nincsen :
Éjszakázik, magát gyötri ingyen.
Annak is jaj, ennek is jaj, mint a
Tört fazéknak, a láng hogyha nyalja,
Melybe' alul forr, felül meg kifut;
Szerencséje nincs, akárhova fut.
Én nem tudom, miért nem nősülök?
Elmegyek és a folyóba dülök.
Oh ne fulj be, lelked el fog veszni!
Ha ugy szeretsz, menjünk megesküdni.

67.

Elment vizért a leányka,
A forrásnál maradt állva;
Koszoruját elvesztette,
A zöld füben elejtette.

Koszorudat, menj, lány, keresd,
Vissza se jöjj, ha nem leled!
Elment a lány s nem találta;
Vissza se tért bánatába'.

68.

Feketék a te szemeid,
Mint tövis az ágon;
Arczod olyan piros, mint a
Kecskerágó nyáron.

Oly feketék a szemeid,
Mint a tövis bokra,
S szemöldeid olyan szépek,
Mint czérna sodorva.

Mikor, babám, végig mégy a
Kis kertben magadban,
Ugy tetszik, hogy fehér rózsa
Nyilik a nyomodban.

69.

Honnét jön fel a fényes nap?
Leberdin hegy csucsán.
Kié vagy te, kedves kis lány?
A papnéé talán?

„Ha én a papnéé volnék,
Nem igy járnék akkor;
Festett cipőt hordanék én
Hétköznap mindenkor.“

70.

Oh szeretlek, édes kedves,
Szeretlek végtelen!
Véget vetek életemnek
Miattad, kedvesem.

Szerettelek, szép galambom,
A mig leány voltál,
S várok reád, özvegységre
A mig nem jutottál.

71.

Azt gondolod, kis leány, hogy
Hozzátok indultam?

Pedig ha nem tetszem épen,
Lelek mást is utban!

72.

Az alatt a havas alatt,
Ott a falu mellett,
Mondd csak, lányka, mit igértél,
Hogy a vizet vitted?

„Oh én semmit se igértem,
Isten bizony, akkor;
Legfölebb csak azt mondhattam,
Mehetsz, szegény Fedor!“

73.

A széles mezőben
Áll a lovam vélem;
Hull reám a zápor:
Hej, ingem, megázol!

Fehér az én ingem,
Rózsám varrta ingyen;
Egész héten varrta,
Minden nap sirt rajta.

74.

Zöld juharfa tövébül a
Viz lassan csörgedez:
Hej csak az én kis lánykám nem
Ért a szerelemhez.

Zöld juharfa tövébül a
Viz néha felbugygyan:
Hej, nem akar szeretni a
Babám engem jobban.

75.

Foly a patak a vár alatt,
Rajta egy jégtábla;
A czukornál, a méznél is
Édesebb vagy, lányka.

Oh mitől van, kedves kis lány,
Olyan édes szájad?
„Bekente az anyám mézzel,
És az rajta száradt."

Oh te kedves kis leányka,
Mitől vagy oly fehér?
Nem dolgoztál a mezőben,
Nem volt szádban kenyér?

Olyan kedves, szép vagy, rózsám,
Kezed oly parányi;
Kár e szépség neked, lányka,
Kár arczod rózsái.

76.

Menjünk át a Dunán, Tiszán,
Vagy ha nem jősz, viszlek, babám.
„Soha se vigy, mentsen Isten,
Ugy se maradnék én itten."

77.

Hej kaszálck, hej kaszálok,
Sarjut vág a kasza;
Elszerették a galambom',
Boldogságom oda!

A világból kivisz engem,
Tönkre tesz egészen,
Hogy rózsámat egy mihaszna
Elszerette tőlem!

Hogy leültem galambomhoz,
Huzódozott tőlem,
Mindjárt tudtam, hogy a rózsám
Nem szeret már engem.

Azt gondoltam, szegény fiu,
Hogy ő engem szeret,
Pedig hát ő csak szavakkal
Édelget engemet.

Három nap és éjjel törtem
A fejemet rajta:
Hogy mindenkit szeret rózsám,
S engem nem akarna?

Oh a meleg havasokról
Hűs szellöcske lebben.
Szeress, rózsám, a kit akarsz,
Segitsen az Isten!

Ha egymásé nem lettünk, mert
Lebeszéltek mások:
Zsebre dugom kezeimet . . .
Jó utat kivánok!

78.

Hej dadada, hej dadada,
Nem leszek itt mindig;
Két, három vagy négy év mulva
Nevem' is felejtik!

Ne sirj, kedves, ne sirj, édes,
Ne busulj utánam:
Te vagy oka s egy helyett én
Tiz másat találtam.

Ha meghalok, ezt iratom
Sirom fejfájára:
„Meghalt szegény fiu, mert nem
Szerette babája."

79.

Szeress engem, szeress,
Czifra szép menyecske:
Mert ha nem szeretsz ugy,
Felgyujtlak az este.

„Ugyan, te fiucska,
Nem fájna a lelked,
Ha látnád házamon
A tűz miként terjed?"

80.

Szántóföldnél jobb szeretem
A rétet, a rétet;
Jobb szeretem a lányokat,
Mint a menyecskéket.

Mert a lánynyal mulathatok,
Mikor kedvem telik;
Míg az ember menyecskével
Bajba keveredik.

81.

Terebélyes cserfa,
Gyökere vizbe ér;
Csókolj meg, kedves, itt,
Hol az ut félretér.

Megkötöm a lovam'
Zöld cserje bogához,
S jó napot kivánni
Betérek a lányhoz.

Fiatal a leány,
Zöld a cserje ága;
Pej ló van alattam:
Jöjj velem, leányka.

82.

Két zöldülő hegy közt, messze,
A völgy oldalába',

A közt a két hegy közt lakik
Egy szerelmes lányka.

Le kell azt a hegyet hordni,
Völgyet bekapálni:
Galambomhoz, hogy szabadon
Tndjak én ellátni.

Tul azon a magas hegyen
Csikos utacska fut:
Mondd meg nekem, édes kedves,
Hozzád merre az ut?

Már az igaz, az a nagy hegy
Engem megbüntetett,
Hogy a rózsám udvarába
Belátnom nem lehet.

„Magas fáról, kis galambka,
Nehéz vizet innod;
Oh messze van, kedves, hozzám
El-ellátogatnod.“

Ha magas, ha alacsony is,
Inni én leszállok;
Megnyergelem holló lovam',
Szerencsét próbálok.

83.

Lányka, lányka, te szép, fehér,
Elvennélek, ha eljönnél.
„Elmennék én, csak ha vennél,
S nagy dologba ha nem küldnél.“

Nem küldlek én nagy munkába,
Csak fáért fogsz járni, lányka:
'Sz Istenem, ez nem nagy munka,
Nem szakad meg karod abba'.

Nem hajtlak én nagy munkába,
Majd dolgozom reád, lányka;
Kenyérre csak majd keresünk,
Hogy kettecskén megélhetünk.

84.

Oh mily nagyon eped szivem,
Kedvesem, te érted!
S elgondolom, hogyan szeretsz,
Hogy szeretlek téged!

Nem alhatom, éjjel nappal
Csak reád gondolok;
Szerelmem oly végtelen nagy,
Érted élek, halok.

Tanum voltál, hogy könyeztem,
Hogy dobogott szivem,
Midőn fehér kezed' nyujtád
Beszélve édesen.

Szerelmemet nem feledem,
Mig csak élni fogok;
Tekints rám és hadd el a bút,
Mert szived fájni fog.

Szépségedet ha nem látom,
Év lesz az órábul;

El nem zárják rokonaim
Lábamat rózsámtul.

Hisz merre csak befordulok,
Árnyékod jön velem;
Akár ülök, akár kelek,
Nyugtomat nem lelem.

Ha messze tán el is mennék,
Itt maradna szivem:
Mert a kit én szeretnék, csak
Egy van: szép kedvesem.

Hátha látnék ezer leányt:
Ez se, az se kéne;
Nem akarnám bájos rózsám'
Keseritni véle.

Élj boldogul, légy víg és csak
Engem szeress aztán:
E világon hübb szivet, mint
Enyém, soh'se kapsz ám.

Oh ha egykor valakivel
Boldog lészsz, üzend meg:
Hogy ne éljek soha többé,
S veled együtt vesszek!

85.

Tul a folyón rózsám,
Én meg innen állok:
Ugy szeretköztünk, hogy
Zugtak a hullámok.

Csak zubogj, folyócska,
A mint eddig zugtál;
Szeress engem, Hanka,
A mint eddig tudtál.

86.

Megnősülnék, de tőle rettegek,
Nem adom rá soha a fejemet;
A gyerekek korán kelnek,
Reggel mindjárt enni kérnek . . .
Haj rosz ez, nem jó ez!

Egyik felkél, s sivit: apa, apa!
Másik felkél, és szól: papa, papa!
A harmadik: kenyér, kenyér!
Még az asszony is enni kér . . .
Haj rosz ez, nem jó ez!

87.

Hej kimegyek az erdőre,
Ékeket készitni;
A gazdag lány rosz gazdasszony
Szokott mindig lenni.

De válik ám jó gazdasszony
A szegény leánybul;
Ha nem tanult az anyjától,
Hát megtanult mástul.

88.

Nem fogok kaszálni,
Kaszált más eleget;

Még ezen a nyáron,
Rózsám, érted megyek.

Szegény galambocskám,
Ne számolj rám nagyon;
Csak vigyázz, hogy meg ne
Öljön a fájdalom.

89.

Szép fiatal kis leányka
Szeme pihen rajtam:
Tán szerelmes belém? vagy csak
Szivem dobog jobban?

Szerencsétlen szerelem, hej,
A kire ráragad,
Elveszti az az eszét is,
Szemére vak marad.

90.

Mikor mentem az erdőn magamban,
Ut közben egy nagy kőre akadtam;
A kő alatt zuhogott a patak:
Igyál, rózsám, ha még hozzám hű vagy.

„Hej abbul a vizbül minek innám,
Mikor én még hű lány vagyok, rózsám?
Ha én egyszer hideg vizet iszom,
Nem leszek én a szeretőd, tudom!“

91.

Oh leányok, kis leányok,
Nézzesek Istenre!
Adjatok, ha megcsaltatok,
Valamit szivemre.

92.

Hej barátom uram, pajtás,
Legyünk egy nézetben:
Ne hagyjuk a leányt vinni
Más vidékre innen.

Mivel innen más vidékre
Messze járni, kelni . . .
Nincs annál jobb, mint a leányt
Közelről szeretni.

93.

Feltettem, hogy megnősülök,
De már abba' hagytam;
Meggondoltam, 'sz ugyse élek,
Jobb lesz igy magamban.

Te, barátom, házasodol,
Én rá se gondolok;
Több bajt biz én a fejemre
Világért se hozok.

Ég a tüz a hegytetőkön,
Tatárka a völgyben;

Ne végy nőül más hitűt, mert
Feleselős lészen.

94.

Házasodjál, legény,
S földid legyen a lány:
Mert a czifra lányok
Nem kelnek fel korán.

Mert piperés asszony
S czifra ökör mellett
Az úr Isten soha
Nem áldja az embert.

95.

Házasodj', fiacskám,
Leányt végy el aztán;
Mert a lánynak szive olyan
Mint a napfény nyárba':
Bárha néha süt komoran,
De meleg sugára.

Házasodj', fiacskám,
Özvegyet ne hozz ám:
Mert az özvegy szive olyan,
Mint a napfény télben:
Bár melegit is komolyan,
Fázol ám a szélben.

96.

Oh, Mari, ne váljunk el még:
A nyáron én hova lennék?

Huzzuk ki még ezt a telet,
Tavaszra oszt' Isten veled!

97.

Oh leányka, oh leányka,
Nem félsz az Istentül,
Hogy elverted méltatlanul
Rózsád' küszöbödrül?

Oh leányka, oh leányka,
Büszke vagy irántam;
Büszke leszek én is hozzád
Valamely órában.

98.

Haj, a kertben megyfa, mogyorófa túlnan,
Szeretem a leányt, engem a lány jobban.
Szerettem a lányt három nyáron,
Nehéz birni őt e világon.

Ágain sarjakat ereszt minden fácska,
Hű párjára talál minden kis madárka;
Ah, e világon én vagyok csak,
Ki hű párt keresek magamnak.

Nyergelve a lovam, másikat nyergelek,
A galambomhoz én most utnak eredek;
Lesz-e abból valami, vagy sem?
Édes rózsám, ne ereszsz engem!

Nagyon sötét van az udvaron, nem látok.
Oh jöj ki, leányka, jöj ki, szivem, várok!

Oh jöjj ki, jöjj ki, és beszéld el,
Vigasztalj meg egy szóbeszéddel.

„Hogy mehetnék én ki, nincs nekem rokonom,
S hogy aztán baj érjen, azt én nem akarom,
Mert hozományom sincs, s mihelyt lesz,
Az ifjak közül vagy egy elvesz."

Leányka, leányka, ne mondd te azt nekem,
Hozományrul neked nem szóltam soha sem;
Elég hozományom lészsz te nékem,
Mint a fényes hajnal az égen.

„Oh te fényes hajnal! most azt mondod nékem;
Azután azt fogod: szerencsétlenségem!
Ha te nem, hát anyád kimondja,
Legalább nem leszek bolondja."

Hogy tudná azt anyám a szemedre vetni,
Mikor én szeretlek s el akarlak venni;
Szeretni mért ne szeretnélek,
Egymásé már rég e két lélek.

„Oh jaj, szép ifiu, minő a beszéded!
Talán most szeretsz, mert arcz-rózsáim' nézed;
De ments Isten, beteg ha lennék,
Te elhagynál, s én hova mennék?"

Szerencsésen soha én haza ne érjek,
Ha neked igazat mindig nem beszélek!
Ugy verjen meg engem az Isten,
Ha másra gondolnék szivemben.

Ellenségeink már vermet ásnak nekünk,
Hogy egymástul végkép elszakadjon szivünk;
Csak ássanak, csak ássanak, de
Belé aztán ők hulljanak le.

A mikor megállunk gyürü-jegyváltáskor,
Szivemről lefoszlik, a mi gyötört százszor;
Kendővel átkötik kezünket,
És ugy töltjük el életünket.

99.

Gyerünk, pajtás, gyerünk!
A hol két gyertya ég;
Dörömbözz, kiabálj,
Tán kinyitják ma még.

Bemennék hozzája,
De hát bocskorom van;
A czifra-lelkét! csak
Nem nyitja ki mostan.

100.

Oh Mariskám, fehér lányka,
Veszek bármit néked:
Csak ne mondd meg az anyádnak,
Hogy szeretlek téged.

Oh Mariskám, fehér lányka,
Hol mulattál éjjel?
„Tul a folyón Ivánkával,
Azzal a szőkével.“

101.

Édes kedves drága szentem,
Gyöngyadta galambom,
Azt beszélik, hogy szeretlek:
Mért kéne titkolnom?

Hej nem látni azt a falut,
Egy körtefát csupán;
Ugy vágy oda az én lelkem,
Ott lakik a babám.

Akadályoz minduntalan
A körtefa engem;
Nem láthatom, hogy merre van
Az én kedves lelkem.

102.

Fakadj ki ma, száraz tölgyfa,
Mert holnap fagyni fog;
Nem tudok megházasodni,
Irigyem annyi sok!

A fagyást én fel se veszem,
Holnap próbát teszek;
Irigyektől nem félek én,
Hátha még nős leszek?

103.

Azt beszélik, itélet lesz,
De nem lesz itélet;

Mert engem már e világon
Régen elitéltek.

Azt beszélik, itélet lesz,
Nem félek én attul;
Érje azt, ki reám se néz
Már a nagy a haragtul.

104.

Ideje már, édes anyám,
Hogy megházasodjam,
De a kit én megszeretnék,
Kevés van ám olyan.

Édes anyám, vénségedre
Ujra férjhez mentél,
De énnekem feleséget
Nem igen szereztél.

105.

Jármos ökör van a hegyen,
Szerszámozott ló is;
Egyetlen lányt ne végy soha,
Ha ezüstös vón' is.

Mert az anyja ily leányra
Ügyel mint a tűzre;
Azt szeretné, hogy a lánya
Királyasszony lenne.

106.

Oh ne vágd a kecskerágót,
Mert az bogyót terem;

Ne bántsd te az özvegy lányát,
Hajadon hadd legyen.

Kecskerágó bogyóinak
Kár lesz megteremni,
Kár lesz özvegy leányának
Lány fővel ellenni.

107.

Kedves nekem, mert kedvemre
Való ez a lányka:
Elvenni nem tanácsolják.
Nincs lábas jószága.

Nem táplálnak, nem ruháznak
Téged az emberek.
S azért, hogy te szegény lettél,
Ne sértegessenek.

Ha mondják is az emberek,
Nincs sok jövedelme;
De mikor a kedves leány
Szivem' elszerette!

Nem ott van a boldogság, nem,
Hol gazdagok laknak;
Ki nem nősül szerelembül,
Nem hiszem boldognak.

108.

Megöl engem még ez évben a bánat,
Ha szeretőt a szivem nem találha

Soh'se busulj, szép legény te, a miatt,
A faluban menj el az ablak alatt.

Bánatomban nem sokára meghalok,
Nagy szerelem hevétől már hervadok;
Szerelemtől ha majd egyszer elszokom,
Ajtót nyitni nem lesz kinek, jól tudom.

109.

Oh pusztulj el, csak le ne dülj,
Te magas hegyorom;
Legkedvesebb nekem ma is
Az első galambom.

Van galambom már énnekem,
Egy csinos kis leány;
De szivemet csak a régi
Birja ám igazán.

110.

Kis kertemben elfagyott a
Kecskerágó fája,
Megbán engem nem egyszer, sem
Kétszer, a leányka.

Nem csak egyszer, kétszer bán meg,
Eped majd örökké:
Oly szeretőt, mint én, nem lel
Életében többé!

111.

Egy csillag volt épen
Messze fen az égen,

A mely elvezetett
Rózsámhoz egészen.

A hold is sugárzott,
Fekhelyemig látszott;
Még az ablakom' is
Elkerüli már most!

A hegyen pocsolya,
Kacsák ültek oda;
Nem vagyok én gazdag,
Ne járj hozzánk soha.

112.

Mondd meg, rózsám, mondd meg,
Szeretsz-e te engem?
Szeretsz-e te engem,
Kell-e a szerelmem?
Mondd öszintén: lészsz-e az én hivem?
Ne csalogass, ne szomoritsd szivem'.

Akkor vallom én meg
Az igazat neked,
Ha átveszem neved'
S megesküszöm veled.
Mondd meg azért nekem, szép kedvesem:
Szeretsz-e mást? ne szomoritsd szivem'.

Verjen meg az Isten
Egyenes utjába',
Ha gondoltam másra,
Egy Isten adtára.
Ugy verjen meg itt e pillanatban,
Hogyha másra valaha gondoltam.

113.

Oh te kedves eljegyzett leányka,
Miért jársz, kelsz oly bánatos arczczal?
„Oh hogy lennék én vig, szegény árva?
Kit szeretek, nem élhetek azzal!“

Oh te leány, s ti fekete szemek,
Csak busultok s nem alusztok soha;
Kipirnltak a könyező szemek,
Teste, lelke már egészen oda.

Gondolatod, lányka, hol tévelyeg?
Azt sem tudod tán, kit szeret szived...
„Oh tudom én, tudom, kit szeretek,
Csak nem tudom, kivel váltok jegyet!“

114.

Kirepült a szikla közül
A fecske,
S felébredt rá az aluvó
Szemecske.

Nem volt ám az fecske, hanem
Csak madár:
Ha nem szeretsz, maradj, rózsám,
Csapodár.

115.

Hej a sebes folyón által
Ismerkedtem meg a lánynyal;

Mi haszna, hogy már ismerem,
Nem lakhatik azért velem.

Hogyne, mikor ellenségi
Utját állják mindig néki,
Hogy csak nála ne lakhassam,
Hogy őt szeretni ne tudjam.

Lányka, lányka, mondj igazat,
Ne szomoritsd napjaimat:
Szeretsz-e? vagy mást keresek,
S kit akarok azt szeretek.

Mert miattad ha meghalok,
Lelkemmel én tönkre jutok;
Oh leányka, ne tedd te azt,
Engem szeress és ne amazt.

„Ne zaklass, menj tőlem, csalfa,
Szám nélkül vágysz a lányokra;
Mé'ket szeresd, azt se tudod,
Engem ámitsz, magad' csalod."

116.

Nem barna, nem szőke
Az én kis kedvesem;
Az est nála nélkül
Oly nehéz énnekem.

Az est oly unalmas,
Nem jön rám az álom;
Hadd verjen meg, rózsám,
A nagyhét, nem bánom!

117.

Hej, felmegyek a havasra,
Borsót fejtegetni;
Mától fogva, édes kedves,
El foglak feledni.

A havasnak tetejében
Vad kecskenyáj legel;
Még se hagylak én el, rózsám,
A bút nem birom el.

118.

Falu végén jávor,
Meghajlott az ága;
Bolondba szerettem,
S pirongat a lányka.

Ne pirongass, bohó,
Mert nagyon szeretlek,
Mert én téged, lányka,
Szóval kecsegtetlek.

Ne pirongass, bohó,
Jóra fordul még ez;
Elmégy a törvényre
S a biró majd végez.

Oh a derék birák
Ugy itéltek nékünk:
Hogy szeressük egymást,
A meddig csak élünk.

119.

Köveken fut az ér, gátot
Ellene ki vessen,
S nekem, hogy a galambomat
Holtig ne szeressem.

Parton áll a fűz s gyökere
Le a vizbe mélyed;
Mit csináltál velem, rózsám,
Hogy ugy fogyok érted?

Kecskerágón fehér virág,
Vörös a bogyója;
Hej a nagy szerelem minden
Bajnak okozója!

Virágzik a tövisbokor,
Mert gyökere hosszú;
A ki nem volt szerelmes még,
Nem tudja, mi a bú.

120.

Kiházasitott az anyám,
Házas, házas vagyok;
Választott oly feleséget,
Kit ki nem állhatok.

„De hát, édes kedves fiam,
Rá ki erőtetett?
Olyat kellett volna venned,
A ki szerelmesed."

121.

Rózsa piros volt, hogy
Tegnap ide adták;
Fehér haloványan
Találtam ma arczát.

Gyöngyös pártában volt,
Tegnap hogy id'adták;
Fehér patyolattal
Ma már letakarták.

122.

Hol vagy, barna szemü rózsám,
Hol vagy? szólj legalább;
Utánad én ugy busulok,
Jer, vigasztald babád'!

Kit fogok én csókolgatni,
Általölelgetni?
Hogyha nincs itt, a ki engem
Ugy tudott szeretni.

Nincsen itt már az a lányka,
Nem is lesz itt soha;
Szép volt, jó volt, s elvitték az
Emberek máshova.

123.

Szomoruan hangzik a te
Furulyád nótája,

A bánattól elájul rá
Nem egy kis leányka.

Találgatod, kis leánykám,
Mit dalolok rajta;
Bus szivembül hát biz' én a
Gondot fojtom abba.

Hogyha nem a kolomeijka *),
Hát elvesztem volna,
Megtört volna szép életem
Búba', fájdalomba'.

De ha szivem sajogni kezd
S gyötör a búbánat:
Dalt fuvok a furulyámba,
Akkor aztán bánthat!

Kérdik is a jó emberek;
Annyit mért danolok?
Oh mert szivem búját üzik
Ezek a bús dalok!

Ide megyek, oda megyek,
Mindig csak danolok;
Ha meg haza jövök, akkor
Csak ő rá gondolok.

124.

Kihajtottam négy ökröm',
Már tetszett a hajnal;

*) Dalt jelent; tulajdonképen helynév, Kolomeija falutól vév

Az ökrök jól nem laktak,
Én álmos vagyok, haj!

125.

Oh be fáj az apró máktól
Búbánatos fejem;
A mig élek, galambomat
Soha nem feledem.

Fülemile, fülemile,
Add ide a szárnyad',
Hadd repüljek, merre tudok,
Keresni babámat.

Oh fülmile, fülemile,
Hol és merre jártál?
Mondd igazán, nem voltál-e
Valahol babámnál?

Oh fülmile, fülmile, ha
Lábad enyém volna,
Galambomat fölkeresném,
Mig a hó lehullna.

126.

Egyet szerettem csak,
Többet már nem lehet,
Mert a kulcs szivemtől
Örökre elveszett.

Oh szivem, te szivem,
Kemény kőbül való!

Miért nem repedsz meg
A nagy fájdalomtól?

127.

Hol van az a forrásocska,
A melyben fürödtem?
Hol van az a kis leányka,
A kit ugy szerettem?

Azt a forrást a fü is már
Régóta belepte;
Az én kedves galambom is
Régóta menyecske.

128.

Megzugott a mogyorófa,
Mikor fakadt ága;
Oh könyezett, mikor jegyet
Váltott a leányka.

Oh ne zugj, nagy mogyorófa,
Oh ne fakadj ki, ág!
Ne sirj, ne sirj, kis leányka,
Ne menj férjhez inkább.

Áll a füzfa a vizparton,
Lecsüng hosszu lombja;
Készülj fel hát, kis leányka,
Lakodalmad van ma.

„Jobb lett volna, édes anyám,
Eltemetni engem,

Mintsem ahhoz adni, a kit
Nem szenvedhet lelkem!“

Kakukolt a kakuk madár
Az erdőn, a tölgyfán,
A templomban esküvőjén
Könyezett a kis lány.

Ne sirj annyit, ne sirj, kis lány,
Jó dolgod lesz neked:
Megmosdol majd könyeiddel,
Ha nem találsz vizet.

129.

Az erdőben elaludtam,
Fülemilét nem hallottam;
Fakó tollu fülemile,
Hej kedvesem barna szeme!

Hogyha volna röpke szárnyam,
Kedvesemhez szállnék bátran,
Oda, hol lent áztat rózsám . . .
Könye pereg szemén, arczán . . .

130.

Nagyon messze van énnekem
Te hozzád eljárni;
Haj, felhagyunk, kedves Ilon,
Szerelmünkkel már mi.

Virágzott a száraz tölgy is,
Mig értem vert szived;

Szárad most a nyers is, m'óta
Nem vagyok már hived.

131.

Jártam árkokon át,
Szedtem sok ibolyát;
Mit ér az ibolyám,
Felém se néz babám!

132.

Hej virágos kis kertemben
Szép örökzöld terem;
Elbujdosott a világba
Ifiu kedvesem.

Hej akár zöld, akár nem zöld
A juhar levele,
Levelet irt nekem az én
Szivem egyetlene.

De aranyos tollal én is
Visszairtam néki:
Más szeretőt keress, mert nem
Fogok veled élni.

133.

Elvirult a kecskerágó
Sövény közelében;
Be édes volt a galambom
Ajka egy időben.

A milyen volt, olyan volt most
Vége már mindennek :
Mert már az én galambomhoz
Mások jönnek, mennek.

134.

Ne aggódjál, kis leánykám,
Szüretkor majd enyém lészsz ám;
Jánosra, vagy szüret után,
Elveszlek majd soha napján.

135.

Áll a juhar a viz felett,
Szél veri az ágat;
Bánkódol-e ugy utánam,
Mint én te utánad?

Ha ugy busulsz én utánam,
Mint én te utánad :
Akkor válunk mi meg, mikor
Viztől a hal válhat.

136.

Mit csináltál velem, mondd csak,
Te hamis leányka,
Hogy te nekem olyan kedves
Vagy egy idő óta?

Oh leányka, szép leánykám,
Be szeretlek téged;

Ha szivemnek ellentmondasz,
Meghalok te érted!

137.

Mocsár az ott, pej paripám,
Mély mocsár;
Nem megyek a menyecskéhez
Én ma már.

Megyek inkább a leányhoz,
Babámhoz,
Ki párul vesz a farsangon
Magához.

Állj nyugodtan, kantározott
Paripám,
Te meg jöjj ki az ablakhoz,
Kis babám.

„Keserves az én látásom,
Angyalom;
Nem leszünk mi egymáséi
Jól tudom.“

138.

A hegyen bolyongtam,
De már beleuntam;
Tegnap eskettek meg,
És ma már megbántam.

Hogyha megengednék
Még egyszer választni,

Majd tudnám én, tudnám,
Kezem' kinek adni.

139.

Járok kelek a világon
Sóhajtozva mélyen,
Szegény az én árva fejem,
Mert oly szerencsétlen.

Oh éveim, szép éveim,
Eltünt ifju korom!
Szerencsétlen sorsomat már
Nem soká hurczolom.

Lebocsátom bal sorsomat,
Le a hullámokba;
Hátra nézek, hát utá-am
Ott uszik már ujra.

Születésem szerencsét'en,
Olyan lesz halálom;
Szerencsétlen órában szült
Engem anyám, látom.

140.

Hej nem azért danolok én,
Hogy sok a vagyonom;
Szivemen nagy terhet érzek,
S lerázni nem tudom.

Azt gondolja minden ember,
Hogy nincs semmi bajom;

Hej, nagy az én aggodalmam!
Alig, alig birom.

Kérdik tőlem jó emberek,
Hogy minek mulatok?
Haza jövet bántnak aztán
Nehéz gondolatok.

Ugy szeretnék találni már
Nyughelyet magamnak;
De eltűnt szép ifjuságom . . .
Vége vagyonomnak!

141.

Abba' maradt danolásom,
Ott hagytam a tánczot;
Hisz reményem ott fekszik a
Sírgödörben már most.

Vége első szerelmemnek,
Első csókjaimnak;
De soha sem lesz vége majd
Bús sohajaimnak.

142.

Szép a szőlő a kis kertben,
És az almafácska;
Oh nincs többé s nem is lesz már
Gondom a leányra.

Hej a kertben szép a szőlő
És a vörös szilva;

Oh nincsen már s nem is lesz meg
Szeretőm, a barna.

143.

Oh Istenem, mért nem lett ugy,
A mint beszélgettünk,
Zöld juharnál, hol a patak
Zuhogását lestük.

Oh be örülsz, kis leányka,
Szemed tele fénynyel!
Oh bár soha ne fénylenék
Se nappal se éjjel.

Mi haszna, hogy ugy szeretlek?
Neked roszul esik:
Mert hisz kökény szemed régen
Mással szeretkezik.

El is megyek, elvándorlok
Te miattad, kis lány:
Hadd veszszek ott bánatomban,
Örülhetsz rajt' aztán.

144.

Ha a patak nem volna nagy,
Átgázolnék rajta,
Szeretném én a rózsámat,
Ha hűséges volna.

De én benned, édes kedves,
Már nem igen bizom;

Úgy beszélsz már akárkivel,
Mint én velem, tudom.

145.

Hej, kedves galambom,
Mással szeretkőzöl,
Elfordultál te már
Régi szeretődtől.

Ha itt hagytál engem
A nagy búbánatba',
Tépjen össze véle
Az ördögök hadja.

Ha itt hagytál engem
Búba', s nem örömbe',
Hulljon le a csontig
Tested mindörökre!

Ha itt hagytál engem,
Ne légy velem csufra,
Az ablakunk alatt
Ne járj sipolgatva.

Aludj', kedves, aludj',
Aludd ki magadat;
Hisz én máshoz megyek,
Ne bánkódj' a miatt!

146.

Ha a patak nem volna nagy,
Én nem kerülgetném;

Ha a rózsám nem volna szép,
Akkor nem szeretném.

De a patak bizony csak nagy,
Meg kell azt kerülni;
S az én rózsám fiatal még,
Fogom is szeretni.

147.

A viz szinén áll a komló,
Bokrokra hajolva;
Messze hallik, édes rózsám,
A furulyád hangja.

Szépen játszol a furulyán,
De még szebb a dalod;
Mert a szivnek bánatát is
Mind belé foglalod.

148.

Oh mikor még kis lány voltam,
És mulatni jártam,
Ugy tánczoltam, hogy a föld is
Rengett, ha bokáztam.

Oh most már nem járhatok el,
Hova eddig jártam;
Oh már én most nem szeretem,
Kiért eddig vágytam!

Állnak a füzfák a sánczon,
Minek is ültettem?

Nincs már nekem galambocskám,
A kit ugy szerettem.

Nincs szeretőm, s nem egy hamar
Cserélem föl mással,
Legfölebb ha köszöntetem
Jó emberek által.

Oh kimegyek én a hegyre
Sirni keservesen:
Jöjj el, jöjj el, hadd lássam még
Orczádat, kedvesem!

149.

Hej, a kit én hün szeretek,
Csak ahhoz adjatok;
S arról, a kit gyülölök, meg
Inkább ne szóljatok.

S lám azt, a kit hün szeretek,
Hátam megett lelem;
A kit pedig gyülölök, az
Szem közt van én velem!

150.

Ti ifju évek, ah! vajon
Hova tünhettetek?
Szivembül sok vágy s gondolat
Repül érettetek.

Keresni rég akartalak,
De nem tudtam merre;

Nem ismerek senkit, a ki
Jó utra terelne.

151.

Ugyan miért zaklatsz annyit,
Mikor szived máshoz hajlik?
A kit én nem csókolgatok,
Annak én ám békét hagyok.
Ugy mint te nem tehetek,
Tizet soh'se szeretek.

Azt akarod elhitetni,
Hogy te mást nem fogsz szeretni;
Pedig már van más kedvesed,
A hálót rám minek veted?
Ugy mint te . . . stb.

A szomszédnőm mondta nékem,
Hogy terhedre voltam régen;
S most hogy őt is ott hagytad hát,
Mit jársz ide annyiszor át?
Ugy mint te . . . stb.

Azt beszélik az emberek,
Hogy egy huron pendültetek;
S ha már olyan jól vagy vele,
Minek is jársz annyit ide?
Ugy mint te . . . stb.

Soh'se csábits engem annyit,
Szivem hozzád ugy se hajlik;
A kinek más kedvese van,
Az jár hozzám minduntalan.

Ugy mint te nem tehetek,
Tizet soh'se szeretek!

152.

A hutába kis utacska,
Hutába, hutába;
Mondd meg nekem, hol lehetne
Veled lenni, lányka.

Hol lehetne veled lenni,
El-elbeszélgetni;
Piros orczád' megcsókolni,
Meg-megölelgetni.

153.

Ligetek, ligetek,
Szép ifjut szeretek!
Szeretlek oly kimondhatlan,
Mert fekete bajuszod van.

Városban is voltam,
Veteményt is hoztam;
Kis kertemet beültetem,
Végtül végig jó sürüen.

Megfogamzott szépen
Már is veteményem.
Haj, a legény a leánynyal,
Megismerkednek egymással!

Oh a káposztácska,
Oh a szép torzsácska!

A legénynyel hü leányka
Szere'meskedik magába'!

154.

Ha magamban dallok,
Mint a fiuk szépen,
Négy bükkfa kivirit
Az erdőben nékem.

Négy bükkfa az erdőn,
Ötödik a völgyben;
Fekete szemivel
Meglát rózsám engem!

155.

Ha dalolni kezdek
A széles határban,
Az én galambom azt
Meghallja az ágyban.

Ha dalolni kezdek
Vékony szép hangomon,
Meghallja azt rózsám,
S nem ismeri, tudom.

Ha dalolni kezdek,
Zeng belé az erdő,
Hallja azt rózsám, ha
Erre ökrével jő.

Hej hangom, hangocskám,
Édes kedves hangom!

Hol fogtok zengeni
Egy év mulva vajon?

156.

Sápadok én, édes anyám,
Sápadok, sápadok;
Nem tudod te, édes anyám,
Ilyen mitől vagyok.

Oh ha te azt tudnád, anyám,
Mily nehéz a szivem,
Megfájdulna ám még a te
Jó szived is ezen.

157.

Mihályom, Mihályom,
Rózsás arczu babám!
Fájt a szivem, fáj az
Most is Mihály után.

Hogy fájjon övé is,
Mint enyém utána,
A mig nyugodalmam
Nem lesz valahára.

158.

„Lehullt az égről egy csillag,
Ott van a habokban;
Bekötötted világomat,
Kösd ki, anyám, mostan."

„Oh mily nehéz a köveknek
Uszni a viz alatt;
De nehezebb kikötni már,
Lányom, világodat."

Kecskerágó zöld levelét
A vihar elhordta;
Hej, a kis lány szép világát
Ugyan elrontotta.

Hej fiatal kis leányka,
Éved lejárt, látod!
Fiatalon mentél férjhez
S nem élted világod'.

„Férjhez adott engem anyám
Valamiféléhez,
Most türnöm kell ő kemét, még
Sorsom mást nem végez.

De ha anyám szép fiatal
Legényhez ad engem,
Ugy viritok el akkor, mint
Rózsa a kis kertben."

159.

Ki van ott, ki van ott?
Ott kün ki sipolgat?
Ifju ur, ifju ur
Ifju lányt szorongat.

„Ifju ur, ifju ur,
Hagyja ölelését;

Gyönge lány vagyok én
Hagyjon nekem békét!“

160.

Az anyámnak csupán csak egy,
Egyetlen lánya volt;
Gondoskodni akart rólam
S részegeshez adott.

Oh én kegyes jó Istenem,
Vaj mitevő legyek?
Vedd el inkább életemet,
'Sz nincs a kivel éljek.

Oh ha sorsom' tudtad volna,
Jó előre, anyám,
Könnyen vizbe fojtottál vón,
Gyermekkoromba' tán.

És ha vizbe fojtottál vón
Rég enyészet fogna:
Egy nap sirtál, másnap pedig
Elfeledtél volna.

161.

Maga vetett ágyat anyám,
Maga fektetett le;
Napámnál meg ritkán alszom,
S nincs megelégedve.

Otthon délig elfeküdtem,
S még letakart anyám;

Itt meg ritkán alszom, és még
Akkor is szidnak ám.

162.

Szürke kakuk ah be szépen
Kakukolt a fákon:
Van-e olyan szerencsétlen,
Mint én, e világon?

Dolgozom és fáradozom,
A kezem is ugy fáj;
És ha haza megyek, nincs ki
Szólana hozzám már.

163.

Beteg vagyok, édes anyám,
Magam magam' rontom:
Mert a régi szeretőmért
Én megint csak bomlom.

Oh bár soha se láttam vón'
A kit ugy szeretek!
Hogy nem tudtak szétválasztni
Minket az emberek!

164.

Ej ne csipdess, édes rózsám,
Ne csipdess, ne csipdess;
Megmondtam én elégszer, hogy
Más szeretőt keress.

Oh ne rugdalj, édes rózsám,
Ne rugdaljon lábad;
Nem lészsz férjem s én nem leszek
A te hites társad.

165.

Ne járj hozzánk, ne járj,
Hisz látni nem vágylak;
Becsukom előtted
Az ajtót, ha látlak.

Bedugom szalmával,
Fonallal kötöm bé;
Meglásd, legény, hogy nem
Eresztlek be többé.

166.

Hej a magas hegy tetején
Fehér lóhere nő;
Szeretnek a szép fiuk, ha
Nem is vagyok nagy nő.

Ha nagyocska nem is vagyok
S piros arczu lányka:
Meghuzódtam szívedben már,
Mint fürj a buzába'.

167.

Kié ez a ház itt közbül?
Az ott enyém szélen;

Szeretnek a szép legények,
Mert szép vagyok, érzem.

Azt a sárga sipkás fiut
Szeretem én igen;
Csak csókolna, ölelgetne
S értené a szívem'.

Azt a fiut szeretem, ki
Sárga kalapban van;
Ugy megcsókolt, hogy a vér még
Most is forr arczomban.

Ne add, Isten, hogy rózsámba
Annyiszor nyilaljon,
Hányszor összeért arczával
Az én piros arczom.

Ej, hogy tetszett nekem abban
A rövid gubában;
Ugy megcsókolt tegnap, hogy még
Most is édes szájam.

168.

Hej, a hegyen kiviritott
Egy szép mák pirosra;
Azt a fiut szeretem én,
Ki egy kicsit nyalka.

Hát mi köze másnak ahhoz.
Hogy én kit szeretek?
Hiszen komor pillantást csak
Mihasznákra vetek.

169.

Fáj a fejem s a vállam közt,
Egy szóval mindenütt;
Vezesd ide szeretőmet,
A fekete szemüt.

Oh csak azt ne vezessétek,
Kit előbb szerettem;
Hanem csak azt inkább, a kit
Szeretni most kezdtem.

Hej, fáj nagyon, fáj a fejem,
Szédül fájdalmában;
Kösd be, kérlek, a fejemet,
Nem óhajtott társam!

170.

Mert hórihorgas vagy,
Nem leszek a tied;
Ha megbetegednél,
Hol venném szereket?

Kérni fogom Istent,
Szent Jóbhoz is esdek:
Hogy tenyeres-talpas
Legényhez mehessek.

171.

Busult a sok szomszéd asszony,
Busult minden ember,

Menyasszonyi koszorut n
Hogy soh'sem teszek fel.

Fejemre most hogy aranyos
Koszorut kötöttek,
Szomszédaim egytől egyig
Kőbálványnyá lettek.

172.

Fent a havastetőn gödröt
Ás a juhászbojtár;
Hej, Iván, a mért szeretlek,
Sokszor megszidtak már!

Hej, sok izben megszidtak már,
Csakhogy meg nem vertek;
De szeretni Ivánkámat
Azért se szünöm meg.

173.

Hej holdacskám, jó holdacskám!
Ne süss te senkinek,
Csak ha ballag kedves rózsám,
Világits léptinek.

Éjjel nappal süss fényesen,
A ködöt verd széjjel,
És ha eljön szép kedvesem,
Bujj felhők megé el.

Hej holdacskám, jó holdacskám!
Bujj el a ház mellé;

Hogyha eljön babám hozzám,
Szóljak vele kissé.

Hej holdacskám, jó holdacskám
S te hajnalcsillagcsa!
Ragyogjatok, a hol csak lány,
Szép lány van a házba'.

174.

Száz iró azt papirosra
Nem tudná leirni,
A mit együtt, édes kedves,
Összebeszéltünk mi.

Száz zsandár azt soha bizony
Nem számlálná össze,
A hány szép szó elröppent már
Közöttem és közte.

175.

Ez is falu, az is falu;
Mért vagyok én oly szomoru?
Hej vig vagyok ám én ottan,
A hol az én kedvesem van.

Már azt hittem, idegen jön,
El kellett volna rejtőznöm;
De látom, hogy a kedvesem
Csókolózni jön sebesen.

Már azt hittem, idegen jön,
Gyorsan el kellett vón' szöknöm;

De biz az az én kedvesem,
Csókolni jön egyenesen.

176.

Ugyan te nyirfáklya,
Kicsi nyirfáklyácska,
Mért nem égsz te nekem
Lobogó szép lángba'?

Fényesen lángolva,
Fellobbanó fényben!
Tán nem száritottak
Ki a kemenczében?

Vagy hát, te fáklyácska,
Nem vagy száraz talán?
Vagy vizzel öntött le
Az a jó mostohám?

Feküdjetek le már,
Bugó galambjaim,
Nincs kire várnotok,
Szelid barátaim.

Egész éjszakákat
Kell nekem virrasztni;
Nem alhatom semmit,
Ágyat is kell vetni.

Ágyat is kell vetni,
Mert kedvesem' várom;
Most sincs még itt, pedig
Elmult első álmom.

Harmadik álmomra
Feljött a hajnal s nap . . .
S a rózsám mellettem . . .
Nincs nálam boldogabb!

177.

Hej, szőke Jánoskám,
Mért nem jársz el hozzám?
Talán félsz anyámtul,
Vagy lemondsz rózsádrul?

„Anyádtul nem félek,
Még érted is égek;
Csakhogy, drága lélek,
Irigyektől félek."

178.

Oh én édes öreg anyám,
Mit akarsz már velem?
Hogy nem bocsátsz társaságba,
Mikor ugy kedvelem?

Szánakozzál, én Istenem
Rajtam, szegény lányon!
Mert valami rút kéri meg
A kezem' még, látom.

179.

Ti közeli szomszédaim,
Rosz emberek vagytok:

Kit szóltok majd, a világnak
Hogyha búcsút mondok?

Bizony inkább szólnátok meg
A követ, a vizet,
Semmint engem ifju leányt,
Arczom' s szemeimet.

180.

Hej, egyetlen lánya vagyok
Az éles anyámnak;
Megszól minden, pedig magam'
Nem tudom hibásnak.

Ócsárolnak; de én arra
Nem sokat hallgatok;
Az én kökény szemeimmel
Csak úgy kacsintgatok.

181.

Oh világits, szép holdvilág,
S te hajnali csillag;
Boldogtalan sorsom' lássák
Mind, a kik vigadnak.

Ültessetek, testvéreim,
Rozmarint siromra,
Hadd tudják meg, hogy engem a
Szerelem vitt oda.

Majd ha, rózsám, megállanál
Egykor sirom felett,

Gondolj arra : engem e lány
Mily hiven szeretett!

182.

Ha én nem is szóltam semmit,
Mondta minden ember,
Szerelmünkből hogy már nem lesz
Semmi most az egyszer.

Nem minden kert terem ám meg,
A melyik kivirit;
Nem mind lesz az férj s feleség,
Kik egymást szeretik.

Nem minden kert termi azt meg,
A mi kivirágzik;
Nem mind kel az össze, a kit
Szeretett egy másik.

A fél kertben terem minden,
A félben meg hervad;
Egyik fél tesz igéretet,
A másik elhalhat.

A fél kertben terem minden,
A félben meg szárad;
Egyik fele összekél, a
Másik fél meg várhat.

Oh énekel árva kórón
Egy szürke madárka . . .
Oh a ki még nem szeretett,
Boldog az a lányka!

183.

Hej fehér záb van a hegyen,
Nem láttam ma a kedvesem';
Nem láttam őt két napja már,
Nincs számomra csak a halál.

Beteg vagyok, fáj a szivem,
Nem tanácsol meg senki sem;
A kinek jó tanácsa volt,
A világba elvándorolt.

184.

Szétfoszlott a barna felleg,
Több eső már nem lesz;
Én téged már nem szeretlek,
Megyek, s elfelejtesz.

Oh ti sötét szemcsillagok,
Jaj értetek nékem!
Nem tölthettek hát nyugodtan
Egy éjet se vélem?

Akarunk vagy nem akarunk,
Meg kell annak lenni;
A kedvestül elszakadunk,
Elmegy mást keresni.

Megy a kakas az ülőre
S kiált : kikiriki!
Isten veled hát örökre,
Rózsám, el kell menni!

185.

Oh merre vagy, hol vándorolsz, szolga?
Kinek adod szivem' ajándokba?

Oh te szegény, szegény vándor szolga,
Miért nem mégy, mint más, a dologba?

Szép galambom, te szivem szolgája,
Mért nem mégy hát legalább napszámba?

Az emberek mennek már szántani,
Mi véled a kocsmába mulatni.

Az emberek már be is szántottak,
Munkálkodtunk mi a kocsmárosnak.

Az emberek már kendert is vetnek,
Nyirkos zsákban vége a mienknek.

Az emberek a kendert áztatják,
A mienket disznók boronálják.

Az emberek hordják az életet,
A kocsmában dőzsölünk mi veled!

186.

Nem tudod te, édes anyám,
Nem is fogod tudni,
Hogy kiért fáj az én szivem
S kiért fog elhalni.

Oh én édes jó Istenem,
Arra kérlek, arra:
Vedd le szivemrül a terhet,
Mert tovább nem birja!

187.

„Meghalok, meghalok,
Te élni fogsz, rózsám;
A hol majd porladok,
Jer ki néha hozzám.

Jer ki megtekintni
Zöldülő s'rhantom';
S fehér piczi lábad
Dobaját meghallom."

Kiment a leányka,
Oda állott fejtül,
Kis lábai alatt
A fű is mind eldül.

188.

Hej gázlóban, a gázlóban,
Galambok isznak a tóban;
Szörpölgetnek, le-lenyelik,
Szárnyaikat összeverik.

Emlékeznek szerelmökre,
Egymással hogy keltek össze;
A kopár tölgy kiviritott,
Levelök közt rejtőztek ott.

Elvirított, már nem zöldül,
A levél rajt' meg se rezdül;
Kóbor legény minden áron
Szeretni vágy, de utálom.

Sürü köd szállt az erdőre,
Hej, rászedni szeretnél te!
Nem segit meg a jó Isten,
Csalfa, rá nem szedsz te engem.

„Van nekem, ha kell, sok pénzem,
Rászedlek én, eljösz vélem;
Az én pénzem csak nem polyva . . .
A lány szemöldöke barna.

Az én pénzem nem is szemét,
Lássuk a lány fehér szinét;
Fogjatok be lovat szánba,
Menjünk rózsám udvarába.

A kapuhoz oda érve
Jön kedvesem már elénkbe;
Aranyos lány s vidám kedvü,
Arcza mint a fehér szekfü.

Inge sima, illik rája,
Szépen látszik a nyilása . . .
Arra termett a termete
Szemöldöke szép fekete."

189.

Ah, a hegyen, a magason,
A vessző már zöldel;

A legénynek, ha mondja is:
Szeretlek, ne hidd el.

Mert ha melléd áll és csörög
Pönge sarkantyuja,
Ha máshoz megy, annak ismét
Ugyanazt hazudja.

190.

Oh Parászka *), ily semmire
Kellett magad' adni!
Kár Parászka, piros arczod
Hamar fog hervadni.

191.

A Dunának szőke habja
Csendesen foly, nem háborog;
Hajfonatját kis leányka
Fésülgeti s ugy megzokog.

Kifésüli, a Dunához
Viszi aztán s igy beszélget:
„Uszszál, hajam, át a vizen,
Csábitóm számoljon érted!“

192.

Oh vaj kié az a forrás,
Hol a galamb fürdött?

*) Másképen Praszkovjá, Praszkoviá; görög név, itt mint diminutivum van használva.

Hát az a lány, ki vélem sok
Szerelmes éjt töltött?

Azt a forrást a galambok
Már régen kiitták,
Az én kedves galambomat
Bizony mások birják.

Hej, felmegyek én a hegyre
És kezemmel intek:
Jöjj el babám, mert meghalok
Te utánad, hidd meg!

193.

A hegyen, a hegyen,
A fű szala rezeg;
Az a régi legény
Irt nekem levelet.

Vissza irok én is
Zöld levelen néki,
Hogy elhagyta őt itt
Kedvese, a régi.

194.

Haj, én Pétert szeretem
S megvallani nem merem;
Péter, az még nem baj,
Fehér orcza, barna haj.

Észrevette anyám már,
Hogy utánam Péter jár;
Péter, az még nem baj . . . stb.

Megvert anyám jól engem,
A mért Pétert szerettem;
Péter, az még nem baj . . . stb.

Anyám, akár megölhetsz,
Péter azért enyém lesz;
Péter, az még nem baj . . . stb.

A széltül is eldülök,
Ha én hozzá nem jövök;
Péter, az még nem baj. . . . stb.

De ha őt észreveszem,
Csípőmre teszem kezem;
Péter, az még nem baj,
Fehér orcza, barna haj.

Főztem neki, sütöttem,
Péteremnek eltettem;
Nincs Péter, csak Gergely:
Mit tegyek most főztemmel?

195.

Oh a leány mint gerlicze
Csak Péterhez vonzódott,
S Péter mire észrevette
Ama már rég halott volt!

196.

Bocsáss engem, anyám,
Gabonát aratni;
Lesz gabonám, sok gabonám,
Boldognak fogsz tudni.

„Nem eresztem lányom',
Hátha eltévedne?
Szerencsédet, szép virágom,
Eljátsznád örökre!“

Bocsáss el mulatni,
Anyám, a berekbe,
Ott fogok én mulatozni
Szerencsém' keresve.

„Nem eresztem lányom',
Hátha eltévedne?
Szerencsédet, szép virágom,
Eljátsznád örökre.“

Bocsáss el, anyám, a
Folyóba fürödni,
Fogom ott uszkálva
Szerencsém' keresni.

„Nem eresztem lányom',
Vizbe ölné magát;
Elmetszenéd ott, szép virágom,
Szerencséd fonalát.“

197.

Ugy beléd szerettem,
Én édes kedvesem;
Azt se tudom, van-e
Már Isten az egen.

Messze van, távol van
A levél a fátul;

De messzebb, távolabb
Vagyok én rózsámtul.

198.

Eja haja, kedves mama,
Nem leszek már tied soha;
Szeretőmé leszek, hej, én,
Vagy szeretőm lesz az enyém.

199.

Zöld erdőben a bükk galyán
A kakuk kiabált;
Hej, elvágta hamis leány
Szeretője ujját.

De okos volt ám a legény,
Nem szólt senkinek se;
Kezkenővel begöngyölé,
S ment haza sietve.

Haza tartott, bent a házba'
A tüz már ugy lobog:
„Édes kedves jó anyám, a
Kezem fáj, ugy sajog!"

„No hadd fájjon, sajogjon csak,
S ne szünjék meg sohsem;
Ne öleljen szép lányokat
Soha ez életben!"

200.

Megyek a havasra
S a fűzfát levágom;

Azért, hogy szeretünk,
Válni fogunk, látom.

Már ha szét is mennénk
Derék személy miatt,
Hanem szétmegyünk egy
Sehonnai miatt.

201.

Kedvesim, kedvesim,
Négyen is valátok;
Most már csak egy van, de
Az is ördög, átok!

Jöjjetek el hozzánk,
Mindnyájan jöjjetek,
Ivánkák és Miskák,
Egykori kedvesek.

202.

A mikor én férjhez mentem,
Tanácsolta anyám nekem,
A fiukat ne szeressem,
Csak férjem kedvét keressem.

Anyámat én meghallgattam,
Mindenképen azon voltam,
Csak a férjem kedvét jártam,
De fiukért éltem-haltam.

203.

Szétment a sebes viz széles pocsolyákba;
Szerettem a leányt, az anyja nem látta;
Kis korátul mindig, s pedig nem akárhogy,
S elviszik most mások!

Hej, a nagy mezőben forráskutat ástak,
Az én galambomat eljegyezték másnak;
Hej, be keserü lesz most az én életem,
Ha őt el nem veszem.

Hej, a mezőn forrás, daruk iszszák vizét,
Az én kedvesemet esküvőre vitték;
Elrabolták tőlem, szivem majd megreped,
Hogy enyém nem lehet.

Én is forráskutat ások udvaromon,
Tán csak eljön oda vizért a galambom:
Akkor enyém lészen, hogyha vizért eljön
Egykori szeretőm.

204.

Hej szőke szép hajfonatom,
Fonatom, fonatom!
Mennyiszer megfésültelek
Bőrvény alatt titkon!

Hej, szőke szép hajfonatom,
Csak megfésültelek;
De mit ér, ha czibálnak most
Mihaszna, rosz kezek?

205.

Kis kertemben be szépen nő
A liliom szála;
Mi hasznom, hogy ifju vagyok,
De egy szegény árva!

Mint a sárban a kendernek
Jaj keserves ázni,
Ugy én nekem jaj keserves
E világon élni.

206.

Megvert engem tegnap anyám,
Te miattad, barna babám;
Ne verj engem, édes anyám,
Mert nem enyém többé babám.

Barna szemek, csak sirjatok,
Soha fel ne száradjatok;
Kit annyira szerettetek,
Nem jön össze már veletek.

Oh szemeim, ne sirjatok,
Reá többé ne várjatok;
Messze földre ment el babám,
Bút hagyott itt nektek csupán.

207.

A mióta, édes kedves,
Nem láttalak téged,

Alig ülök, és annyi kint
Álltam már ki érted.

A mióta, édes kedves,
Szemem téged nem lát,
Azóta az egész világ
Gyülöletessé vált.

Azt bészélik az emberek,
Hogy én beteg vagyok;
Pedig hát én olyan nagyon
Rózsámért busulok.

Bánkódtam és bánkódom is . . .
Tanácsot adjatok!
Rajtam már csak az segit, ha
Utána indulok.

208.

Kérdeztem én azt a szelet,
Miért fuj e tájrul?
Mondd meg nekem, hol a rózsám,
Mi lett ő magábul?

„Ott a magas hegy tetején,
Hol barátok laknak,
A te kedves galambodért
Szent misét most tartnak.“

Repülj, szél, a galambomhoz,
A hol sirja fekszik;
Mondd el neki, hogy kedvese
A régi még mindig.

Mondd neki, hogy szeretője
Árvább az árvánál:
Mert szerető szivet szegény
Sehol nem talál már.

209.

Lement már a hajnalcsillag,
A nap még se támad;
Várom, várom, de hijába,
Szerető babámat.

A nap miért lett homályos,
Hogy nem akar sütni?
Megharagudt a galambom,
Nem akar szeretni.

210.

Oh jávorfa kerek lombja,
Inogj ágaidon,
Az én kedves galambomért
Fáj a szivem nagyon.

Sivár a hegy juhar nélkül,
Ha zöld juhar nincs rajt';
De sivárabb a leányka,
Ha szeretőt nem tart.

211.

Elvesztettem galambomat,
Férjhez még se mentem;

Ha nagy is a búbánatom,
Asszony még se lettem.

Hátha férjhez mentem volna,
Házasság nem segit;
Többé őtet a fejemből
Soha ki nem verik.

212.

Oh a kender a mezőben
Be messze zöldellik;
Kerül engem a galambom,
Mert nagyon ellenzik.

Ellenségek, hagyjátok el!
Mi haszon van abbul?
A mit Isten elvégezett,
Ember nem tesz arrul.

213.

A szemeim jaj be szürkék,
Tieid oly busak;
Tieid az enyéimtől
Mért fel nem vidulnak?

Mért nem sirtok, szürke szemek,
Tán nincs elég bútok?
'Sz az én szivem mindig busul,
S' ti azt nem tudjátok.

214.

Hegyek alatt róna hosszán,
Patak fut sebesen;
Tul a hegyen, a patakon
Él az én kedvesem.

Édes szava ott hangzik el
A havasok alján;
Kedves dala messze cseng a
Tilalmasok hosszán.

Ott van kicsi kunyhócskája
A dombocska alatt,
A viz ezüst patakban ott
Csörögve elszalad.

Ottan jön ki korán reggel
Az én kedves lelkem;
Gyakran félre-félre tekint,
Ha nem lát-e engem.

Homloka hogy elsötétült,
Arcza hogy megsápadt!
Oh mert három napja már hogy
Nem láttam babámat.

Soh'se busulj, galambocskám,
Ne aggódjál értem,
Egy kis óra mulva megint
Nálad leszek, szépem.

Együtt fogunk mulatni majd,
Mint a galambsereg,
Ha messziről haza térve
Összesereglenek.

A nyájas hold fog mosolygni,
Szeretők barátja,
Örvendeni fogunk teljes
Szerencsénken már ma.

Oh te magas hegytető, add
Rózsámnak tudtára;
Mire a nap elér téged,
Ott leszek már nála.

Isten veled, kedves rózsám,
Babám, Isten áldjon!
Olyan legyen álmod, mint a
Paradicsom-álom.

215.

Hej, a mezőn forráskut van,
Szépen kiépitve;
Egy szép fiu azt mondta, hogy
Arczom ki van festve.

Ki van festve, drága legény,
De nem a kedvedért;
A mig piros pozsgás valék,
Nem jöttél el azért.

Arczrózsáim lehervadtak,
A tavasznak vége;

S csak most hozott hozzám a rosz,
Szerencsétlenségre.

216.

Hej, süt a nap, hej, süt a nap,
De a hold nem akar;
Szeretne csak Isten s rózsám,
Akkor nem lenne baj.

De egyik a tenyerén hord,
A másik rám se hajt;
Oh már engem a galambom
Meglátni sem ohajt.

Hej, az erdőn, a tölgyfákon
Csörög már a szarka;
Rajtam, látom, a galambom,
Tuladni akarna.

No hadd adjon csak tul rajtam,
Ha már szert tett másra:
Másnak is van, övénél szebb,
Csókra termett szája.

217.

Két juharfa sárgul, szárad,
A zöld domb tetején;
Verekszik egy leány miatt
Két fiatal legény.

Nem akarok s nem is fogok
Kettőt bolonditni;

Nem akarok egyszerre én
Kettőt is szeretni.

218.

Magam vagyok oka annak,
Én szereztem a bajt,
Hogy oly forrón megszerettem
Azt a szép fiatalt.

Szerettem én galambomat,
Szerettem eleget;
Az szeresse most őt, a ki
Visel szép gyürüket.

Kertek alján a zavaros
Viz kanyarogva megy;
Hátam megett megszól, gyaláz,
Szembe' meg hizeleg.

219.

Ne járj az ablakunk alatt,
Azt mondják, hogy koldus vagy csak.
„Hej nem koldus, juhász vagyok,
S érted lányka majd meghalok."

220.

A zuhanón, a zuhanón,
A viz csak ugy zuhog;
Most szeretnek a fiuk már,
Mikor jegybe' vagyok.

Befogok én magam is majd,
El is megyek magam;
A kit szivem megszeretett,
Az lesz az én uram.

Eldanolom magamban, hogy:
Hej dududu dudu!
Kis embernek adtam kezem',
Férjem kis férfiu.

Mért nem vettél el még akkor,
Mikor leány valék?
Most már bántja a szemed', hogy
Menyecskévé levék.

221.

A mély vizből vizet mernek,
A kövekre álltam;
Olyan férjem van, a kitől
Nem félek egy bátran.

Olyan az én férjem, minő
A tatárka pászka *):
Akkor szoktam megcsókolni,
Mikor kedvem tartja.

A mély vizből vizet mernek,
Sár van a fenekén;

*) A felvidéki nép igy nevezi a husvéti kalácsot, mit meg szoktak szenteltetni.

Azt a kedvest az uramnál
Jobban szeretem én.

222.

Olyan férj kell nekem, a ki
Csak reám hallgasson,
A más nejét ne szeresse,
S burnótot ne szivjon.

223.

Itt a tájon a pataknál
Két szál vessző fonyad;
Hej verekszik két legényke,
Szép leány, miattad.

„Verekedjék, öljék egymást,
Övék ugy se leszek;
Ivánkának adtam kezem',
De Vaszilyé leszek."

Hej Vaszilyka vizbe esett,
Nem is jött ki onnét;
Szalad a lány, szép Katicza,
Tördeli a kezét.

224.

Hallátok-e, jó emberek,
Mit beszél a hir? Hát
Felvagdalák hitetlenek
Hófehér Mariskát.

Akkor is hogy vagdalta, még
Esdekelt zokogva:
„Ne bánts, Elek, tanum az ég!
Ne ölj meg ily lopva."

Vagy ölj meg, vágj ketté, de add
Tudtul a hű Györgynek,
Hogy jöjjön el sietve, hadd
Lássa, mint halok meg."

Eljött Gyuri, s szemét veté
Gyorsan az ablakra:
Mariskája, a hófehér,
Már ott fekszik halva.

„Fuss el, Elek, fuss előle,
Keresztül a kerten,
Hogy a leány szeretője
Téged itt ne leljen."

Fuss hazáig gyorsan innen,
Mig utol nem ére."
„Hej, barátom, ne jelentsen
Fel a vármegyére!"

„Hej barátom, ez a dolog
Félig se bolondság."
„Csak Szigetre ne adjatok,
Vágjatok fel inkább!

Csak Szigetre ne jelents fel,
Vagdalj darabokra . . .
Arra kérlek, hogy temess el
Marissal egy sírba.

Akár mellé, ha külön is,
Csak fejjel egymáshoz;
Hogy szólhassak a sírban is
Az én Mariskámhoz."

225.

Édes drága szülő anyám,
Tul a hidra ne adjon ám,
Csak a falu közepire,
Ott is rózsám közelibe.

226.

Ha tudtad, hogy rangunk nem egy,
Mért hoztál e házba?
Te papnak vagy fia, én meg
Esperes leánya.

Minek vettél a városról
Városit, ha tudtad?
Árpatésztát soh'se ettem,
S nem fogok miattad.

Tudtad te azt, hogy nem voltam
Falánk, mért vettél el?
Gabonád ott fog telelni,
A mezőben széjjel.

Hát én neked nem megmondtam,
Ne végy nőül engem?
Mert el vagyok kényeztetve,
Nem boldogulsz vélem.

227.

Fogok én most danolgatni,
De kinek danoljak?
Majd meghallja a galambom,
Hogyha erre ballag.

Ah! de elment az én rózsám,
Oda van végképen;
Talán elment az esze, hogy
Vissza ne is térjen.

Hínak engem vacsorázni,
Egyetek magatok!
Ha nincs ott a galambom, hát
Én se igen fogok.

228.

Ökrészek, ökrészek,
Ökrötök hol legelt,
Egy elveszett gyürüt
A mezőn métek lelt?

Ugy-e megleltétek
Egy bokor aljában?
Kinek adtátok át?
Ivánka ujján van.

229.

Az erdőben, ut mentiben
Felnőtt a sok gomba;

A ki reám agyarkodik,
Hulljon ki a foga.

Ellenim már jól leszóltak,
Elég cselt is szőttek;
Azóta már fürtjeim is
Szép göndörré nőttek.

Hej kifőzték irigyeink
Egymás között szépen,
Hogy ezután ott jöjjünk csak
Össze az ösvényen.

No csak rajta, csak szóljatok,
Ne hagyjátok abba';
Jó lesz aztán a nyelvetek,
Jó lesz csizmatalpra.

Nyelvetek jó csizmatalp lesz,
Fogatok meg patkó . . .
Leszóltatok ugyis talpig,
Mint a ki csavargó.

Bár csak benne maradnátok
Már valami roszban;
Mi meg menjünk, igyunk egyet
S szeressünk titokban.

230.

Elcsábitni hej, kis lány, ne
Hagyd magad' senkinek,
A mig az én szeretőm vagy,
Mig én tied leszek.

Tele vagyok szerelmeddel,
Csókjaid' leszedtem,
Mint az epret kicsipdesi
A fogoly a kertben.

231.

A selyemfű be kár annak
A lomha baromnak;
Hej, kár engem szép fiatalt
Annak a bolondnak!

Hej, kár engem fiatalért,
Kár az én életem,
Hogy igy olyan dib-dáb ember
Bánik most én velem.

232.

Hej, angyalom, kis galambom,
Zavaros a patak;
Addig szeress, szép Mariskám,
A mig fiatal vagy.

Mert ha egyszer megöregszel,
Anyóka lesz neved;
Nem szeret majd senki, ha ugy
Óhajtja is szived.

233.

Vizért ment a leányka,
A zöld fának árnyába':
S edényét
Eltörték.

A lánynak ez nem tetszett,
S korsójáért könyezett;
„Ha ur vagy,
Fizess csak!“

„Csitt! leányka, ne könyezz',
Itt a pénz, rajt' mást vehetsz;
Érte vedd
Ökrömet.“

A lánynak ez nem tetszett,
S korsójáért könyezett;
„Ha ur vagy
Fizess csak!“

„Korsódért vedd lovamat.“
A lánynak ez nem tetszett, stb.

„Korsódért na aranyom.“
A lánynak ez nem tetszett, stb.

„Korsódért vedd telkemet.“
A lánynak ez nem tetszett, stb.

„Magam' adom korsódért.“
Tetszett már a lánynak ez
S korsójáért nem könyez.

234.

Kakukol a kakuk madár,
Kakukol, kakukol;
Hol van az a fehér kéz, mely
Megölelt annyiszor?

Hol van az a fehér kéz, mely
Ugy megszorongatott?
Hol van az a kis papocska,
A ki csókot adott?

235.

Foly a viz a jávor alul,
Iván udvarába fordul;
Lovat itat Iván benne,
Mariskával beszélgetve.

Latorczai Maris babám,
Ültess nekem két tyukot ám,
Mert én szoknyát veszek néked,
Biz' Isten, szeretlek téged!

236.

A honnan a szél fú
S kecskerágó inog,
Levelet rózsámtól
Már másodszor kapok.

Egyikben azt irja,
Hogy ne szomorkodjam;
A másikban irja,
Magam' szépen hordjam.

Harmadikban irja,
Ne menjek férjhez még;
Csak ha a csatábul
Őt haza eresztték.

Lehullt a könyvecske
A polcz tetejérül;
Térj vissza, kedvesem,
A regementedbül.

„Ha nem tértem vissza
Zöld berek szélirül,
Most már nem térek meg
Én ilyen messzirül.

Ha nem tértem vissza
Ott a széles mezőn,
Most már nem térek meg,
En édes szeretőm."

237.

Szerettem, szerettem
Szegény legényt félig;
Most már gazdafiut
Szeretek mindétig.

238.

Elvándorolt a galambom,
Bú epeszt utána;
Oh bár soha ne szeretné
Más lány őt utjába'!

Elvándorolt a galambom,
Soha se tér vissza;
Oh mikor is térne meg, ha
Szerencsés az utja!

Hej, te kedves barna babám,
Oly soká hol késel?
Le akarnak beszélni tán,
Vagy mást kerestél fel?

„Nem parancsol senki velem,
Nincs is más angyalom;
Te miattad busulok én,
Rólad gondolkozom."

239.

Hej az utczán, Radváncon,
Nem áll most kint Ivánom;
Mert a szegény Ivánka
Elment a nagy világba.

Be sajnállak, Istenem,
Megyek érted, kedvesem;
Megkinálom kezemet,
Mert szeretlek tégedet.

240.

Elhágy engem a galambom,
Elhágy engem, elhágy;
Ha ő megint más lányt szeret,
Mit tesz most velem hát?

Elhágy engem a galambom,
Elhágy engem, látom;
Utánad én elhervadok,
Gyönyörü virágom.

Kis kertemben a dudva már
Magasabb énnálam,
Nem találsz te különbet már,
Galambom, énnálam.

Ha talál is rózsám szebbet,
Gömbölyübb orczájut,
Különbhöz már énnálamnál
Aligha hozzájut.

Oh megszerettelek téged,
Te pedig egy másat:
No hogy szenvedj utána ugy,
Mint én teutánad.

Én mást soha nem szerettem,
Bár sokan valának:
Oh csak soha ne láttam vón'
Orczáját babámnak!

Verjen meg az Isten téged
Az én bánatomért!
Azt hittem, hogy engem szeretsz,
De rutul rászedtél.

Oh hogy, édes, égetne meg
A fehér hó téged,
A miért most igy megromlott
Az én szivem érted!

241.

Oh kegyelmes Istenem, be
Boldogtalan vagyok!

Kialudtak már az egen
A fényes csillagok.

Kialudt az én csillagom,
Helyette más ragyog;
Oh kegyelmes Istenem, be
Boldogtalan vagyok!

242.

Hogyha nem is enném,
Hogyha nem is innám,
Csak egyszer a rózsám
Közelről láthatnám.

Kedvesem, kedvesem,
Én neked nem hiszek,
Hogy te szeretni fogsz
Ha egyszer vén leszek.

Régi szeretőcském,
Szerettelek nagyon;
De már nem szeretlek,
Szivem' másnak adom.

Ne is járj mi hozzánk,
Akár soh'se jöjj el,
Ha egyszer azt mondom,
Hogy a szived nem kell.

Hogyha el is jönnél,
Hogyha el is jönnél,
Nem kellesz már, mehetsz,
A honnan eljöttél.

243.

Ne járkálj te a viz körül,
Hadd felejtselek el,
Hadd szeressen más sziv is már,
Az enyém nem szivel.

Mint a köben a viz, annyi
Jóság van te benned;
Kár tenéked, kis leányka,
Az a csinos termet.

Oh leányka, szép leányka,
Szerettelek mélyen;
És te engem ugy megcsaltál,
Soha nem reméltem.

Adja Isten, kis leányka,
Férjhez ne menj addig,
Mig a tenger szikláján a
Tüz ki nem sarjadzik.

Eleinte csókolgattál,
Forrón is szerettél;
Most már csupán azt ohajtod,
Bár észre se vennél!

Szerettelek végtelenül,
Kedves valál nekem;
Nem hiszem, hogy oly szerencsés
Légy mással, mint velem.

Ha turbékol, turbékoljon
A szegény galambka;
Hisz a lány hogy enyém legyen,
Isten se akarta.

Két galambka vizet ivott,
Kettő meg zavarta;
A ki minket szétválasztott,
Bár csak meglakolna.

244.

Szerettük mi forrón egymást,
De anyám megtudta;
Segits Isten, hogy szétváljunk,
Mint az ég boruja.

Sötét felleg ha eloszlik,
Az esőnek vége;
Szerelmünkből, a jó Isten
Tudja, mi lesz végre.

245.

Oh kinos az én szivemnek,
Mert mindig epedek,
Álmomban is fölkeres az,
Kit mindig szeretek.

A kit oly hün szeretek, azt
Soha nem látom már:
A kit ki nem állhatok, az
Hozzám mindig eljár.

246.

Ellenségim, ellenségim,
Oh mit áskálódtok?
Tieteket nem szerettem,
Enyém' se szóljátok!

Ellenségim azért mégis
Addig, addig járták:
Noha másét nem szerettem,
Enyémet elszólták.

247.

Könyezett a kis leányka
A zöld jubar alatt;
Széjjelbontá hajfonatát,
A szép arany hajat.

Széjjelbontá, széjjelbontá,
Szépen megfésülte:
Szép menyecske lesz belőle;
De nem megy a hűsre.

248.

Senkit sem okozok,
Magam', csupán magam',
Hogy ugy megszerettem
Az én kedves uram'.

Csak a kocsmaházban
Iszik mindig, mindig;

Ha meg haza jön, csak
Verekszik, verekszik.

Hanem én már arra
Mitse adok, adok;
A szomszédba megyek
És mulatni fogok.

249.

Felmegyek én a havasra
Kaszálni zöld füvet,
Viszek kürtöt is magammal,
Abból iszom vizet.

Még én előbb azt a kürtöt
Szépen kifaragom:
Várj utánam, leányka, mig
Lejár szolgálatom.

250.

Jegen mentem lefelé, és
Mézet vitt egy leány:
Mézes lánykám, elvennélek,
De hát kicsiny vagy ám.

„Csak te végy el, ifju legény,
Megnövök tüszödig."
„Meg az Isten anyja, nem te!
Bajomra lennél igy!

251.

Elmennék én minden este hozzád,
De kapudban egy tó egész elzárt;
Rá egy kis pallót tégy
S akkor lassan átm'ék
Minden este.

Elmennék én, ha mernék, hozzátok,
A mit kérek, ha ide adnátok;
Arra a szép lányra,
Barna szemü lányra,
Vágyom én csak.

252.

Fa tuskóra állottam,
Fiukra kacsintottam;
Eja haja fiukra;
Az én szemem de barna!

„Bár fogna meg az átok,
Rég bolondulsz utánok;
Ha értök nem bomolnál,
Régen az enyém volnál."

253.

Ej odvas tölgy van a hegyen,
Göndör haju a kedvesem;
Göndör haját rázogatja,
Bort parancsol az asztalra.

254.

Elmegyek én a havasra,
Két kecském eltévedt;
Fáj a szivem, megsiratlak,
Ifju évem, téged.

Oh éveim, jó éveim,
Drága ifjuságom!
Elfuttok, mint a falevél
A futó habágyon.

255.

Még egyszer nálatok
Ujra próbát teszek;
Ha ide nem adnak,
Katonává leszek.

Mint az apró halak
Elválnak a vizen,
Ugy válok én meg majd
Tetőled, kedvesem.

Ne sirj, rózsám, ne sirj,
Mert kisirod szemed',
Hisz tovább Lőcsénél
Nem visznek engemet.

Jön a tavasz, jön már,
Kezdenek szántani;
Engem szegény oroszt
Kerget, űz valami.

256.

Hová mégy, Jánosom,
Szép szürke lovadon?
„Hej tul a Tiszára,
Babám bánatára.
Isten hozzád, anyám,
Nem látsz már ezután!“

257.

Oh szép Mari, én kedvesem,
Sohse busulj értem;
Megesküszöm veled, mihelyt
Ujra visszatértem.

„Ha visszatérsz, én kedvesem,
Elfelejtesz engem;
Vagy valahol sirba taszit
Téged dühös ellen.“

Ha megélek, nem felejtlek,
Azt az egyet tudom;
Ha elesem, hozzád küldöm
Szép fekete lovam'.

„Ha elesel, holló lovad
Csak ott marad véled,
S a világon nem szól senki
Akkor majd felőled.“

Ha a holló nem adna hirt
Felőlem e tájra,

Eljön hozzád majd a fakó
Fülemile szállva.

„Fülemilét tüzes golyó
Csak ugy lesodorja,
Veled együtt s a hollóval
Ott vész el a porba'."

Ha a holló, a fülmile
Együtt vész el velem,
Magam fogok elrepülni
Hozzád a kék egen.

Rád tekintek s megesküszünk
Éjfélkor titokba',
Elvezetlek messze földre,
Hozzám le a sírba.

258.

Mért nem eszel, iszol, lovam?
Mi bánt téged, mi az olyan?
Meglepett tán fegyverzetem,
Vagy ángolos öltözetem?

„Nem lepett meg fegyverzeted,
Sem ángolos öltözeted;
De rózsádhoz minden héten
Négyszer menni, az öl régen!"

259.

Nincsen apám, nincsen anyám,
Nincsen szeretőm se;

Nincs, a ki egy órát szánna
Nekem egy időre.

Hogy ne sirnék, hogy ne fájna
Lelkem ilyenekre;
Oda van egész reményem,
Ott porlik a földbe'.

260.

A ligetek mind susogtak,
Zugtak a patakok;
Meghalt apám, meghalt anyám,
Szegény árva vagyok.

Elvesztettem szüleimet,
Minden reményemet;
A világon, szegény árva,
Most én hova leszek?

Bátyáim mind megnősültek,
Néném' férjhez adták;
Csak a szegény árva leányt
Bajnak itthon hagyták.

Oh elmegyek, el én messze,
S felállok a dombra:
Isten, mért nem vigasztalod
Az árvákat sorba'?

Oh ha nekem anyám volna,
Semmit én nem bánnék;
Vele lennék egész héten,
Vasárnap mulatnék.

De igazi anyátlan egy
Szegény árva vagyok,
Egész héten dolgozom, és
Vasárnap busulok.

261.

Zöld leveles, zöld leveles,
Zöld leveles tölgyfa!
Hej fiatal fiu vagyok,
Katona leszek ma!

Hej sajnállak, öreg anyám,
Hiszen fiad vagyok;
Kineveltél, s vállamra most
Már karabélyt kapok.

Fog hullani, édes anyám,
Apró sürü könyed;
A fiad már felesküdött,
Ha ezt hirül veszed.

Oh fogsz sirni, siránkozni,
Siránkozni nagyon,
Ha meglátod fiad' menni
A császári lovon.

Oh fogsz sirni, édes anyám,
Vasárnapjaidon,
Ha meglátod majd a fehér
Szijjat vállaimon.

Oh fogsz sirni, édes anyám,
Keserves könyeket,

Fiadat a katonák közt
Hogyha észreveszed.

262.

A megyeház Kassán erős
Fallal van épitve,
Az én kedves rózsámnak ott
Nyirták fürtjeit le.

Kakukolt a kakukmadár
A mákon, a mákon;
Oda maradt katonának
Tegnap a galambom.

263.

Repül a sas tenger felett
Szomorun vijjogva,
Katona lett a fiuból,
Anyja sir zokogva.

Anya, testvér megsiratja,
S egész rokonsága:
Nem a miénk ő már többé,
A császárt szolgálja.

Bevették a szegény fint,
Katonává leve;
Nem siratja az anyja se
Ugy, mint a kedvese.

„Azt kérdezed, édes szülőm,
Hogy mi bajom támadt?

Fáj a lelkem, alig élek,
Ugy gyötör a bánat.“

264.

Édes öreg anyám,
Ne pirongass engem,
A nagy kaszárnyában
Varrják az én ingem'.

Az egyik megvarrja,
A másik adja rám,
A harmadik pedig
Lovat nyergel alám.

Nyergelik a lovat,
Ülök fel a lóra;
A szegény fiuhoz
Nincs ki egy szót szólna.

265.

Magad vagy te, kedves lányka,
Magad annak oka:
Tudtad, hogy katona vagyok,
Ne szerettél volna.

Oh leányka, oh leányka,
Eléggé sajnállak . . .
Elviszlek, de előbb szólnom
Kell a kapitánynak.

266.

Katonának vittek engem;
Azért sohse bánom,
Lovam sötét, ifju vagyok,
Majd csak kiszolgálom.

Ha a császárt kiszolgálom,
Akkor haza megyek;
A sok szép lány közül egyet
Feleségül veszek.

267.

Be mély völgyben fekszik
Az a Kassa, Kassa;
Hej sok anya szive
Meghasadt miatta.

Karabély és pisztoly,
Ez a mesterségem;
Viseltes kard az én
Kedves feleségem.

268.

Megzugott a tölgyes erdő,
Zugnak a nagy tölgyfák;
Kik tudnának ugy danolni,
Mint a szegény szolgák?

Danoljatok, ti legények,
Ugy se fogtok többet:

Mert a jövö vasárnapon
Háboruba mentek.

Vigadjatok, szép legényck,
Holnap ugy se fogtok:
Levél jött a császártól, hogy
Harczra masiroztok.

Véretekkel fogjátok a
Tengert szaporitni,
Hej szép fehér testeteken
Sasok fognak hizni.

269.

Foly a viz a falu hosszán;
Mért nem vagy vig kedves rózsám?
„Ej hogy lenne vig a lelkem,
Ha annyit kell jönnöm, mennem.

Jönni, menni más országba',
Nem tetszik a más szokása;
Én a népnek, a nép nekem,
Oh be nagy baj ez, Istenem!"

270.

Hej császárom, császárocskám,
Császári királyom,
Megvertük már a francziát,
Már én haza vágyom.

Hej császárom, császárocskám,
Tedd meg azt kedvemre:

Ha bevettél katonának,
Kedvesem' is vedd be.

Segits minket, Istenünk, a
Törököt leverni,
És abban a szép országban
Lányokat ölelni.

271.

Ungvár közelében
Véres patak szalad;
Kérdezi a rózsám:
Tán fejem beszakadt?

Nem fejem vére az,
Ellenségem vére;
Össze vissza vágta
Fényes kardom éle.

272.

Irt a császár s a császárné
Egy levelet, szépet:
A lányokat ne szeressük,
Csak a menyecskéket.

273.

Száll a varju, száll a varju
Ablak közelében,
Ellenségim miatt nehéz
Éldegélni nékem.

Sodorj gyertyát nekem, kedves,
Gyujtsd meg az Istenhez;
Tán katona életemben
Szerencsés utam lesz.

„Ha, kedvesem, elutazol,
Add nekem tudtamra,
Hogy utólszor lássalak még
Nehány pillanatra.“

Hogy utra kelt, ugy utazott,
Hogy egy szót se szóla:
„Isten áldjon!“ és kezével
Inte bucsuzóra.

Kis kertjében ül a kedves
Kártyát rakogatva;
Fekete sas repül arra,
S igy kérdi szorongva:

„Fekete sas, a magasban
Repülsz te kerengve;
Nem láttad-e a csatában
Rózsám' valamerre?“

„Egy halomnál nyugszik rózsád
Boldogulva végén,
Fülmile száll árra s fejét
Rázza keservében.

Viznél kapta meg az ellen
S bedült a hullámba,
Téged, kedves galambocskám,
Istennek ajánlva.“

„Bár az a viz tele nőne
Kővel örökre ott,
Hogy kettőnket e világon
Ekkép elszakitott!“

274.

Ah, szerencsétlenség!
Jaj énnekem, oh jaj!
Bevetette a mezőt a
Lányka gondolattal.

Fekete szemével
Végig boronálta,
És a mezőt könyeivel
Harmatban áztatta.

Megért a gabona,
Zöld a fű a réten;
Akaratod-e, Istenem,
Boldogtalan éltem?

Nem vagyok én oka,
A miért születtem;
Avagy az ég megbüntetett,
A miért szerettem?

Sirok biz én, sirok
Éjjel nappal bujva,
Szép fekete szemeimet
Kisirtam e búba'.

Sirok biz én, sirok
Minden órán, perczben:

Mert a kit én hűn szeretek,
Nem láthatom itten.

Elmegyek, elmegyek
Kapu megé állok,
Sirni fogok, hogy én milyen
Szegény árva vagyok.

Anyám, a templomba
Engem mért nem vittél?
Ur Istentől boldogságot
Rám miért nem esdtél?

„Hordtalak én, lányom,
Eleget hordtalak;
Fájlald, lányom, sorsod', melyneк
Én oda dobtalak.“

275.

Fehérlik már a hó
A magas hegyeken;
Hova mégy el innen
Télre, szép kedvesem?

A mit felszántottunk,
A mit bevetettünk,
Madarak megszállták,
Felették mindenünk'.

Sárga juharfából
Majd házat épitek,
Fölnyergelem lovam
S a táborba megyek.

Táborban jártatom
Szürke paripámat,
Magam mellett viszem
Fehér Annácskámat.

276.

A széles mezőben
Szép zöld körtefa áll,
Alatta kedvesem
Jajszóval sirdogál.

Fehér kendőjével
Szemét törülgeti,
A rozmarin ágat
Csákójához tüzi.

Ah, ha te, kedvesem,
Ott volnál a sikon!
Azt a sok francziát
Hogy verik ott agyon.

Ha ti azt látnátok,
Sirnátok is rajta,
Hogy hullnak a fiuk
El a csatazajba'.

277.

Ezen a világon
Mit tegyek én árva?
Az apám meghalt, oszt'
Anyám ment utána.

Utána ment anyám,
Vissza nem hozhatom;
Oh jaj énnekem, jaj!
Kinos búbánatom.

Nem világit a szép
Nap az én számomra;
Elaludt örökre,
Homályba van vonva.

Nem oszlik a homály,
S a mi ott lebegett
Napnál fényesebben,
Rám nézve elveszett.

Mit nézek hijába
A vak sötétségbe?
Apámat, anyámat
Nem látom meg benne.

Nem látom többé, mert
Elfödi a napot,
S a kiket keresek,
Sirban vannak azok.

Sirhalom, sirhalom!
Nyisd fel sirod zárát,
Apjához, anyjához
Engedd od' az árvát!

Engedd od' az árvát,
Hol világos lészen!
Itt nincsen napsugár,
De ott ragyog szépen.

Az árvának rajtad,
Föld, járni sem lehet;
Sem gyümölcseiddel
Őtet nem éteted.

Sem gyümölcseiddel,
Sem vigasztalással;
Jobb neki a sirban
Apjával, anyjával!

278.

Amoda a völgy ölében
Kozák csapat pihen épen;
Sokan isznak, tánczol nehány,
Hallgat a szép szóra a lány.

„Jer te, lányka, jer utánunk,
Nem rosz dolgod lesz minálunk.
A rét nálunk rózsát terem,
A fű ottan csupa selyem.“

Lásd, nálunk az asztal is csont,
A gyümölcsös tövissel font;
Mézet ad a forrás nálunk:
Jer, leányka, jer utánunk!“

S a bolond lány hajt a szóra,
Kozákokkal utba' vóna;
Két nap mulva sirva fakad,
Kozákhoz ejt ily szavakat:

„Hej te, kozák, te rosz lélek,
Hol van a te rózsás réted?“

„Az én rózsás rétem, lányka,
A te rózsás arczod bája!“

„Hej te, kozák, te rosz lelkü,
Hol van hát az a selyem fü?“
„A selyem fü ott van nálad,
A te szöke szép hajszálad.“

„Hej te, kozák, mit titkolod,
Hol van a te csont asztalod?“
„Nincsen más csont asztalom, lásd,
Mint a te két fehér orczád.“

„Hej te, kozák, te rosz kölyök,
Hol van a te gyümölcsösöd?“
„Tövissel font gyümölcskertem'
Fekete szemedbe' leltem.“

„Hej, kozák, te csalfa lélek,
Méz-forrásod, hol van, kérlek?“
„Az egyetlen méz-forrásom,
Könyed' hogyha hullni látom.“

279.

Hej a gazdag leánynak,
Annyi inget csinálnak;
Lalla, lalla la.

Én nekem meg csak egy van
De az fehér minden nap;
Lalla, lalla la.

Mert este beáztatom,
Éjfélig meg kimosom . . .
Lalla, lalla la.

S reggel fehér vagyok én,
Rám nevet a sok legény . . .
Lalla, lalla la.

A gazdagok mulatnak,
Minden lányt megforgatnak . . .
Lalla, lalla la.

Csak én állok magamban
Ott az ajtósarokban . . .
Lalla, lalla la.

Többször el-elgondolom,
Hej keserves a sorsom!
Lalla, lalla la!

S keserüen könyezek,
Hogy szerencsés nem leszek . . .
Lalla, lalla la!

280.

A kocsmába mentem
S ott állt a kedvesem;
Ugy elsirtam magam',
Most is fáj a fejem.

A kocsmába mentem,
Szeretőm ott tánczolt;
Mennykő az anyjába!
Ugyancsak ugrált ott.

Aztán haza mentem,
A kályhához ültem;
Mint a kis fiunak,
Ugy ömlött a könyem

Apám kérdezgette:
„Mi bajod van, fiam?“
A kocsmából jövet
Elestem a hóban.

281.

Bocsáss el a tánczba, anyám,
Soká nem maradok;
Felviditom a fiukat
S azzal haza futok.

Ez aztán a gondos anya,
Nem olyan, mint van sok;
Világért se hagy játszani,
Mig fiatal vagyok.

282.

Nem vagyok én részeg, ittas,
De józan se vagyok;
Olyan az én természetem
Mindig, ha mulatok.

Harmateső hullt ma alján
A fehér hegyeknek;
Ha szerettél ittason, hát
Józanon se vess meg.

283.

Elmennék én tánczolni is,
De hát félek nagyon;
Körül nézek magamon, ha
Ott van-e galambom?

Akár eljön, akár nem jön,
Nem félek én tőle;
Van fekete szép szemem, csak
Elbujok előle.

Nem fog engem rózsám verni,
Nem fog engem verni:
Az egyikért majd megbocsát,
A mást elfelejti.

284.

Hej mulattak a legények,
Hogy a kocsma rengett;
A gazdag lány bizony csak ott
Ült a kocsma mellett.

A gazdag lány dul-ful érte,
S büszkélkedik mellé;
A kutya se ugatja meg,
Azt se érdemelné.

285.

Huzd rá, czigány, huzd rá,
Verd vékony hurodat;

Hadd tánczoltassam meg
Kedves galambomat.

Huzzák a kocsmában,
Huzzák, hogy a föld ing;
Az én galambom a
Kutba esett ott kint.

Czigányok, czigányok,
Elég lesz már abbul;
Huzzátok ki inkább
Rózsámat a kutbul.

286.

Elmennék én muzsikába,
Ha pénzt adna az apám;
S a fiatal szép kozákot
Magamhoz hóditanám.
Tap, tap lábacskáddal,
Cserk, cserk a patkóddal;
Haj rája tropákra *)!
Természetem kivánja.

Nem vagyok én olyan, mint más,
Ismer a ki csak látott;
Tánczra hivnak a legények,
Mert tudom a tropákot, stb.

A pázsitra hivogatnak,
Illik az e termetnek;

*) Tropáti a. m aprózni; a tropák tehát megfelel a magyar bokázásnak, vagyis aprózni a tánczot.

Mással tréfál a legénység,
Engem már jól ismernek, stb.

Ej, elmegyek muzsikába
S eljárom a tropákot;
És szeretni fogom bizony
Örökké a kozákot, stb.

Be igaz az, ki azt mondja:
Valamennyi mind ilyen!
Hozzám simul a szép kozák
És tropákot jár szivem, stb.

Ha' megszid is otthon apám,
Rá sokat nem hallgatok,
Mihelyt elszunnyad az öreg,
Mint egy nemes mulatok, stb.

287.

„Zuhog is, csorog is,
Szemetel az eső;
Haza velem fiatallal,
Közületek ki jő?"

Megszólal a kozák
Édeskés mézhangon:
„Mulass, sötét szemöldökü,
Haza viszlek, mondom."

„Ne vezess te engem,
Kérlek szépen, kincsem:
Mivel dühös az én férjem,
S megver a kegyetlen.

Ott hozza az ördög :
Fiuk, siessetek!
Ha megpillant veletek itt,
Kirázza a hideg.

Hadd rázza, hadd, mint a
Ligetet kün a szél,
Veletek én fiatal nő
Mulatok biz' azér!"

Hegedü megzendül,
A brugó zug bőgve;
Kozák hallgat, de mind tudja,
Hogy ő megy el véle.

288.

Hét napig csépeltem,
Hét vékát kerestem;
Magamon elcsodálkoztam,
Ivánnal mind elmulattam.

A pénzt nem sajnálom,
Szép az én Ivánom!
Három vékát biz' elittam,
De Ivánt elcsábitottam.

Kizöldült a tölgyfa,
Iván fiatalka;
Hogyne szeretném én Ivánt,
Élni szivem vele kivánt!

Van bajusza, kardja,
Szemem nyugszik rajta;

Olyan fehér a teste is,
A szeme meg olyan hamis.

Megborotválkozék,
Köntösbe öltözék;
Gombok voltak a köntösén,
És én Ivánt megszeretém.

Iván csinos legény,
Vele halok meg én;
Majd ott kün a zöld fű alatt
Együtt föd be minket a hant.

289.

Huzz rá nekem, huzz rá egyet
Fehér ujjaiddal;
Hadd tánczoljak kedvemre a
Barna szemű lánynyal.

Oh muzsikus, jó muzsikus,
Aranyos a kezed;
Elragadja vidám nótád
Magával szivemet.

Huzz rá nekem, jó muzsikus,
A minőt tudsz, olyat;
Tán ujjaid meggörbültek,
Vagy nem tudsz már jobbat?

Huzz rá nekem, jó muzsikus,
Egyet, hadd tánczolok;
Ellenim ne örvendjenek,
Hogy mindig busulok.

290.

Danolgatok magamnak most
Mert nagy kedvem támadt;
Szemem előtt nem lebeg a
Keserü búbánat.

Hej, fiatal vagyok én még,
Nem tudok epedni;
Hej, még senkit nem tudok én
Igazán szeretni.

Ej a tóban, a tavacskán
A ludak uszkálnak;
Valami ugy huzza szivem',
A hol muzsikálnak.

Esteledik, a nap leszállt,
Sötét az alkonyat;
Bocsáss, anyám, mulatni, mert
A szivem megszakad.

Danolok és tánczolok is,
Semmi gondom nincsen;
Még a férjhez menetelre
Gondolni se mertem.

Szabad vagyok most magammal,
S boldog véghetetlen;
A legények azt mondják most:
Szép vagy, barna szentem!

Danolok még magamnak most,
Fiatal leányka;
Egy-két évre, vagy négy mulva
Nem lesz kedvem rája.

291.

Hej későre jár,
Menjünk haza már;
Fog a férjem otthon verni,
Nincsen kinek védelmezni.
Hej későre jár,
Jár, jár, jár,
Menjünk haza már.

Kocsmábul jövök,
Méhként dünnyögök;
Csordaként jön utánam a
Fiatalság ujjongatva.
A czimbalom szól,
Szól, szól, szól,
A czimbalom szól.

Férjem, nyisd ki hát
Kapud' oda át;
A kocsmábul galambocskád
Részegen jön megint hozzád.
Fogsz örülni rajt,'
Rajt', rajt', rajt',
Fogsz örülni rajt!

„Nem örülök, nem,
Szőlőm vagy nekem;

Isten hirével feküdj' le,
Hogy megjavulj már reggelre,
S minden rendin lesz,
Lesz, lesz, lesz,
Minden rendin lesz."

Zug a sok szunyog,
Tőlök nem tudok
Aludni, a fejem' huzom,
Árpaszalma közé dugom,
S nem bánom ha csip,
Csip, csip, csip,
Nem bánom ha csip.

292.

Igyunk, pajtás, egyet,
Szeretem kedvesed';
Igyál mindkettőnkér',
'Sz ugy sincs szeretőd héj!

293.

Adjon az Isten derüt,
Nálunk ugy, mint mindenütt;
Ne jöjjön ránk soha baj,
Vigan, rokon! meg ne halj;
Eja haj, haja haj!
Vigan, rokon! meg ne halj.

Ti anyák és nagyanyák,
Ide sorba mihozzánk,

Hol a kupa? Félre baj!
Vidulj, rokon, meg ne halj!
Ejahaj, hajahaj,
Vidulj, rokon, meg ne halj!

Ti meg, ficzkók, rakjátok,
Járjanak a hopákok *);
Élénküljön meg a zaj,
Vigan, rokon! meg ne halj,
Ejahaj, hajahaj, stb.

Fiukkal ti, leányok,
Ide közénk kiálltok;
Nem illik most a sohaj,
Vidulj, rokon, meg ne halj;
Ejahaj, hajahaj, stb.

Vig legénynek az arcza
Hej de mindig egyforma!
Nem fog rajta semmi baj,
Szól: Fel, rokon, meg ne halj!
Ejahaj, hajahaj, stb.

Törje a gazdag magát,
Hogy tegye el aranyát;
Szegény vagyok, de se baj!
Vidulj, rokon, meg ne halj,
Ejahaj, hajahaj,
Vidulj, rokon, meg ne halj.

---

*) Hopák a. m. ugrós. Tudni kell, hogy a szláv nép átalában a tánczot nagyokat ugrálva járja, mint az oláh, s e helyen az ugrósra van czélzás.

Kinek szive kőkemény,
Hagyjon az itt idején;
Menjen az más földre, haj!
Bántja a rokont bubaj,
Ejahaj hajahaj, stb.

Most hát álljunk körbe mind.
Annak zengjünk, a ki int;
Rokonunkról ez a baj,
Adná Isten, veszne vajh!
Ejahaj, hajahaj,
Adná Isten, veszne vajh!

294.

Oda van az anya országos vásárra,
Mariska lányának szép csizmát vásárlva.
Jaj dehogy vásárol, dehogy is vesz csizmát;
Eladja töröknek leányát, Mariskát.

Haza megy és mondja: „Mariska leányom,
Öltözz fel izibe. aranyos virágom.“
„Miért öltözzem fel én most, édes anyám?
Nincsen ma vasárnap; hol ünneplö ruhám?“

„Menj ki csak, Mariska, menj ki csak, leányom,
Nézd meg ki megy ott el, mit látsz az utczákon?“
Kiment a leányka csakhamar befutott:
„Jaj anyám! értem tán törökök jönnek ott.“

S jajszóval anyjának im ezeket mondja:
„Ne ugy tegyünk, anyám! (s nagy a leány gondja)
Inkább szolgálónkra adjuk az én ruhám'.“
Ugy is cselekedtek, rá adták azután.

Három sorjában a törökök megjöttek,
A teritett asztal körül le is ültek;
Erre a fiatal vezér ekkép szóla:
„Hozzátok most elő Mariskát egy szóra.“

Elmentek, behozták, nem őt, a szolgálót.
„Ez csak a ruhája, a vezér ekként szólt,
És nem a Mariska hófehér czezája;
Őt akarom látni, nem kell senki lánya.“

Másodszor elmentek, Mariskát bevivék,
A fiatal vezér mellé leülteték;
Azután elváltak, elutaztak messze,
Egy hegyen már át is keltek azonközbe'.

Akkor szép Mariska egy nagy kést kéretett,
Almát akar szegni, mert már megéhezett;
Csakhogy a késsel ő nem szeg az almába,
Hanem bele döfte szive tájékába.

A csapat tovább ment, sietve utaztak,
Nagy sokára aztán csak haza jutottak;
Öreg anyjok kimegy, előttük kaput tár,
Látni a menyecskét kiváncsi nagyon már.

„Ejnye be büszke lett, fiam, ez a leány!
Bizony még szólni se akar velem talán?“
„Nem büszke ő, anyám, azt rá nem mondhatod,
Látod, hogy az árva mozdulatlan halott.“

295.

Hej a lovag magába'
Sétált lován egyet,

És panyókán magára
Drága köpenyt vetett.
Zugj, tenger! fehér tenger, sötét tenger,
Halla, gigi ga!
Lalla, lalla, lalla, lalla,
Halla, gigi ga!

Nincsen madár a légben . . .
Nem tesz magán ugy ki,
Mint a lovag, hogy ha mégyen
Lovagolni, senki.
Zugj, tenger! stb.

Majd fehérbül, feketébül,
A földre hajolva;
Kedvesének szakgat ékül
Virágot titokba'.
Zugj, tenger! stb.

296.

Hej pálinkát ivott rózsám,
De nekem nem adott;
No hogy Isten azt adja, hogy
Ne érjen holnapot!

297.

Hej ott a zöld liget alatt
A mogyorós alján
Öreg ember karján ballag
Egy fiatal kis lány.

„Még el se vett, már is készül
Engemet megverni;
Aakja össze garasait,
Ostort akar venni.

Hej, vén öreg szatyor, velem
Soh'se ellenkezzél!
Még én pólyás gyerek voltam,
Mikor te nősültél.

Ne mondd nekem, öreg, hogy én
Nem vagyok önjogu;
Te már kétszer is nősültél
S nem vagy, mint én, ifju."

298.

Felrepült a varju
S a sövényre szálla,
Dohányt vett Anicza
Mihály zacskójába.

Akár vett, akár se,
Nem teszem pipámba;
Nem szeretlek téged,
Bohó kis leányka!

299.

Mint a diákoknak,
Kinek van jobb dolga?
Ölelget, csókolgat,
S megy az iskolába.

Hóna alatt könyvek,
Kalamáris kezén:
„Várj meg engem, kis lány,
Zöld mező közepén.“

„Várni megvárnálak,
Ha diák nem volnál;
De elrepülsz tőlem,
Mint mezőn a madár.

Mind egyformák vagytok
Diákok, diákok:
Szeretitek a lányt
S azzal ott hagyjátok.“

300.

Anyám, add el két marhád',
S szemöldfestőt végy, barnát,
Hogy a dombra álljak ki
Legényekre kacsintni.

Anyám, add el két üsződ',
Végy rajt' mellényt és füzőt:
Rosz a rázás csecsemnek,
A fiuk kinevetnek!

301.

Kozák kapott a lovára
S hegyről tért a völgybe,
Kis időre szép leánykát
Látogatni ment be.

Kezd a kozák édeskésen
Beszélni a lánynak :
„Ugyan édes öregidtől
Vajon megkapnálak ?"

„Ugy gondolom, jó kozákom,
Hogy oda adnának;
Hanem előbb varázsfüvet
Kell szedned anyámnak."

„Három lovam van, leánykám,
Ben az istálóba',
Felülök majd egyikére
S hozok mutatóba."

Felült a kozák lovára
S vágtatott a r tre;
És talált is varázsfüvet,
Hogy a hegyre ére.

Leszállt a kozák lovárul
S kezdte azt kiásni;
Kakuk repült fel a fára
S igy kezd kiabálni :

„Minek neked, jó kozákom,
Az a varázsdudva ?
Hisz rászedett téged a lány,
Most van lakodalma."

A kozák most lovára kap,
S vágtatva megy haza :
„Ha enyém nem lettél, leány,
Másé sem lészsz soha!"

A mint haza ért a kozák,
Ámul-bámul egyre,
A násznép őt pálinkával
Köszöntgetni kezdte.

„Jó emberek, pálinkátok
Nem igen kell nekem;
Hagyjátok, hadd szóljon egy-két
Szót a leány velem.“

Egyik kézzel, egyik kézzel
Varázsfüvet nyujtja,
A másikkal, a másikkal
A kardját kihuzta.

Végig dongott, végig egy légy
A zöld rét mentibe',
Arra repült, arra repült
A szegény lány feje.

„Nem fog engem utólérni
A biró hatalma;
Hadd tudja meg minden leány,
A legényt hogy csalja.“

És felpattant a lovára
S Bukovinának tart:
„Ne félj mostan, jó paripám,
Feledek minden bajt!“

302.

Ördög adta ez eszmét,
Hogy feleséget vennék.

Az asszonynyal se élni,
Nem lehet kicserélni;
Mihelyt vásár lesz, bizony
Vagy egy urnak eladom.

303.

A Dunánál állottam
S ilyesfélét gondoltam:
Vagy élni, vagy nem élni,
Vagy öreget szeretni.

Öreget nem szeretni
S a világon ugy lenni?
Az örökké nem lehet,
Elteszszük az öreget.

304.

Jó a mi papunknak:
Nem fizet árendát;
S mikor akar, vehet
Szép uj reverendát.

305.

Zörrent, dörrent az erdőbe',
Szunyog pottyant fa tövébe;
Fejecskéjét oda vágta
S szétütötte a tölgyfába'.

Házábul a légy kioson
Sajnálkozni a szunyogon:

„Hej szunyogom, jó szunyogom,
Sajnállak én téged nagyon!“

Hova akarsz temetkezni?
Hova hagyod tested' tenni?“
„Temessetek az erdőbe,
Oda a völgy közelébe.

Ültessetek rá violát,
S rezedát, mely illatot ád;
A lányok ha egykor szedik,
Szunyogot megemlegetik.

Danoljátok nekem: dudu,
Hej dududu, dudu dudu!
Hej dududu, dudu dudú,
S eszetekbe juttat a bú.

Itten fekszik már a hája,
Soknak vérét szivta rája;
Itten fekszik a hullája,
Fáról történt zuhanása.“

306.

Hid megett, hid megett
A fü már zöldecske;
Megifjodik a szép férfi
Mellett a menyecske.

Hid megett, hid megett
A fü is elszárad;
A tunya férj oldalánál
A menyecske sápad.

A kertben, a völgyben
A fü térdig hajta;
A menyecske szép férj mellett
Olyan mint juharfa.

Hej kertben, halmocskán
A fü sárgul egyre;
Haj a tunya férfi mellett
Fonnyad a menyecske!

307.

Feleségecskémnek
Esze nem jött még meg;
Kicsi feleségem
Vásárra jön vélem;
És ha el nem adom,
Bizony ingyen adom.
Ih, de itt van, itt van, itt van, itt van néked,
Jó dajnosom, itt van néked e kis pénzed!

308.

Kinek sárga dinnye, görög
Dinnye kell csak nékem;
Ki az urat, már én csak a
Feleségét nézem.

Némely gombát szeret, már én
Csak keserü gombát;
Sok szereti a lányt, én csak
A férjhez adó lányt.

309.

Pengőt adtam Mariért,
Mert Mari tetszett, azért;
Egy petákot Helénért,
Helén annyit már nem ért.

„Eh, az urhoz megyek én,
Hol Ivánt megismerém!
Mért vagyok ilyen? mért nem
Adnak petákot értem?"

310.

Hegyeink, hegyeink,
Mi élés-kamráink,
S ti sudár fenyőfánk,
Mi kedves rózsáink.

Hej csak ama hegyek
Papirrá válnának,
Hogy ne szurdálnák ugy
Lábamat az ágak!

311.

Veszélyökre van azoknak,
Kik házokhoz asszonyt hoznak;
Nejében vél keresetet,
S szivére csak nyügöt vetett.

Keserü a kéj, a gyönyör,
Pénzével a nő csak gyötör;

Este kezdi, reggel hagyja,
Férjét mint a veszett marja.

A pénz mindjárt igy beszélget:
„Nem kedvelhet szivem téged;
Gazdag vagyok, te meg szegény;
Az igazság, a ház enyém!“

Némán megy a lány, ha veszik,
Mint menetke letelepszik;
S ha asszonynyá lesz, előre
Ördög válik ő belőle.

Tüzifáért vágyakodott,
Vett szomszédom szép s gazdagot:
Lesz neki most elég dolga;
Minden héten piros csizma;

Uj bekecs és nyári öltöny,
Fülbevaló, kaláris, gyöngy;
Zene ünnep s vasárnapon,
Elrontja az embert nagyon.

Mit bekeres szegény férfi,
Az asszony azt elfecsérli;
Sereg ifju jár nyomába',
Egy kocsmábul más kocsmába.

S ha jön haza, Isten mentsen,
Megszidni őt lehetetlen;
Elátkozza férje éltét,
Hogy még baja van pénzéért.

Özvegyet se vegy magadnak!
Természetét tudd ki annak.
Szép tollunak az a dala:
Inkább ebéd, mint vacsora!

Én szegénynyel esküdtem meg,
S boldog vagyok hál' Istennek!
Fáradsága, munkássága
Legszebb pénzzé válik nála.

Édes vele az a falat,
A mit az ő keze dagaszt;
Vele megyek ki aratni,
Könnyebb együtt fáradozni.

Ha fárasztó is a munka,
S nappal magát elkinozza,
Este csókot ad kedvesem
S erőt nyerek ereimben.

Legények, hát vigyázzatok,
Hej! rosz szokás az a dolog:
Eladni az akaratot,
Mert ugy néznek majd mint rabot.

312.

Zug a hegy, zug szörnyen:
Vallatják kedvesem';
Nem ugy zugna az még,
Ha akasztni vinnék!

313.

Mire gondoltál, fehér lány,
Mire, mire, mire?
Mikor piros lánggal égett
A havas teteje.

„Azt gondoltam, fehér fiu,
Hogy eloltom, oltom;
Az én sürü és keserves
Könyemmel elfojtom!“

314.

Hej ki ül itt vigadalmat?
Fiatal uracska.
Szabad nekem tánczra kelni,
Mi közöd van abba!

A ki elől kevélykedik
S álldogál magába',
Fiuk, számba se vegyétek,
Hadd maradjon állva.

A mely leány elől áll meg,
Öltözve czifrának,
Ne vigyétek, fiuk, tánczba,
Urat vár magának.

315.

Azért, hogy az én szőkéeském
Biczczent a lábára,

Mihelyt tánczra viszem, tipeg
Mint a kis libácska.

316.

Juhnyáj legel a havason,
A hol a fű zöldül;
Az a leány kedves, a m'ék
Piroslik messzirül.

Ha nekem ugy lenne lovam,
Mint van elég dudvám,
Elvágtatnék a leányhoz,
Melyikhez? majd tudnám.

317.

Hej, kis leány, a fejed' már
Csak be tudod kötni;
De nem tudsz még, kis leánykám,
Egy szegést se tenni!

„Hej, legényke, csak megeszed
A töltött káposztát;
De csinálni a szekérbe
Szöget mért nem tudsz hát?"

318.

Nem dolgozom se én, se te,
Nem fogunk dolgozni;
Veszünk majd egy szekérkét és
Fogjuk egymást huzni.

Göndörgették fürtjeimet,
Bársony fürtjeimet;
Anyánk mellett a dolog, hej,
Be könnyen is esett!

319.

Ha most nekem semmim sincs is,
Azért mit se kérek,
Csak szeretne az a kis lány
S vágyim betelnének.

Hej be apró az árpaszem,
Az árpa, az árpa;
Nem hajlandó férjhez menni
Az a kedves lányka.

Válogatós kis leányka,
Ugyancsak válogatsz!
Rétre küldöd a fiukat,
Míg rózsáddal mulatsz.

320.

Vizbe estem a lovamrul,
De bele nem fultam;
Még eleven vagyok azért,
Hogy megházasodtam.

Rengetegben két juharfa
S zöld levelü tölgy van;
Hogy im régen megnősültem,
Víg vagyok én gyakran.

321.

Hej az özvegy majd mind öreg,
Nem kell tréfa neki;
Elvesz téged, de csak első
Nejét emlegeti.

Én is öreg vagyok, én sem
Szeretem a tréfát;
Az enyimhez illik épen
A te piros orczád.

Házasodjál, szép fiu, már,
Végy már feleséget;
Legényekkel járni ugy se
Illik már te néked.

322.

A gazdag az árva lányhoz
Küldött, hogy megtudja,
S kérdezte az emberektől:
Van-e vető magja?

És a lányka vissza tudott
Okosan felelni:
„Gazdag ember, kenyeret én
Nem m'ék hozzád enni.

Se enni, se inni, se meg
Czifrán öltözködni;
De ha nekem vagy rendelve,
Ugy is el fogsz venni.

Azért hogy én árva vagyok
S elvirágzott leány,
Megfontolva megyek gazdag
Fiuk szava után."

323.

Fond be, anyám, a hajamat,
Mig még leány vagyok;
Fond be, anyám, még egyszer, mig
Hétfőre virradok.

Pénteken majd szép fürtösen,
Szombaton ugy a hogy:
Mert vasárnap a tornáczon,
Hej, már sirni fogok!

324.

Végig mentem a faluban,
Ivánka fát vágott,
Alig tudtam reá nézni,
Szeme ugy villámlott.

Hej Ivánkám, szép Ivánkám,
Deres haj verjen meg!
Mennyi legény jár utánam,
S csak téged szeretlek.

Haj dududu, mondja Dudu,
S kérdi: kié leszek?
Hát Vaszilynak adom kezem',
De Iváné leszek.

325.

Hej Ivánka, kis Ivánom,
Fehér arczu Iván,
Adj kölcsön egy házat nékem,
Édes kedves babám.

„Nem adok én neked kölcsön,
Inkább csak ugy adom;
Mert én a te fehér arczod'
Szeretni akarom.“

326.

A szomszédtól a szomszédig
Keskeny palló vagyon;
A szomszédnőt ki ne tudná
Szeretni oly nagyon?

Hej szomszédnöm nincsen itthon,
Az én kis halacskám;
Elhajtotta a havasra
Négy ökrét lassacskán.

Felmegyek én a havasra
Kaszálni a füvet.
Hátha az én kis szomszédnőm
Még ott belém szeret?

Adta, adta, i'yen adta,
Nem baj az én nekem,
Hogy idővel a szomszédnő
Elszereti szivem'!

327.

Oh ugy szédül a fejecském,
Vállam közt is ugy fáj;
Hivassatok barna szemü
Orvost nekem mindjár'.

De nem azt az orvost, a ki
Orvosolni szokott,
Hanem azt az orvost, a ki
Csókolgatni szokott.

328.

Hej birák, polgárok,
A ki lelketek van!
Most volt szép szeretőm,
Már azt is ott hagytam.

Megáradt a patak,
Sok gazt vet ki ide;
Ott hagytam a rózsám',
És nem tudom kire.

329.

Végig mentem a faluban
S mindenütt világ volt;
De a hová betértem vón',
Ott már nem világolt.

Mikor mentem fel a falun,
Az ő háza felé,

Megrázkódott egész testem,
Mint a nyárfalevél.

Mikor mentem a rózsámhoz,
Galamb szállt mellettem;
S a mint jöttem visszafelé,
Ugy elkeseredtem!

Oh te sziklás hegytető ott,
Miért nem repedsz le?
Oh annak a kis leánynak
Be kemény a keble!

Megszólitnám a gyors folyót,
Meg a köveket is;
Téged, rózsám, nem szólitlak,
Tudom, szived hamis.

Pedig ha mi össszekelnénk,
Kedves édes kis lány:
Akkor még a száraz tölgy is
Kiviritana tán.

330.

Ha elkezdek dalolni, hát
Tiz is sirva fakad:
Hej, mert búsan vesztegetem
Ifju napjaimat!

Termetem, szép ifjuságom
Elveszett mind kárba;
Ugrottam vón' magas hidról
Inkább a Tiszába.

331.

Ah fiatal éveim, ti,
Kedves ifju évek!
Be törődnek veletek a
Bolondos legények.

Álldogáltam volna inkább
A sürü málnában;
Mért simultam, mért vettem részt
Megtiltott csókjában?

Kacsák a rozst legázolták:
Ki arat ott kedvvel?
Lecsókolták a legények
Orczám': ki vesz most el?

332.

Hej szeretett engem Péter,
Vett is tarka reklit kétszer;
De én Pétert nem szerettem,
A reklijét elviseltem.

333.

Ha eljöttél, szeress engem,
Mint tuskó ne állj mellettem!
Ha tuskó vagy, de én élek,
Lásd, én téged szeretnélek.

Hozzánk ezért minek jöttél,
Ha még meg se ölelgettél?

Este, reggel sohse kellek;
Bohó vagy te, Jancsi, hidd meg.

Ha eljöttél, ülj le, lelkem,
Nem először vagy te itten;
Ülj már hozzám, id' a padra,
S ölelgesd meg galambod' ma!

334.

Hóval fuj a szél a hegyen,
Kati répát vet sebesen,
Az én kis Katiczám,
Barna szemü babám.

Hej fekete szemed miatt
Nyugodalmam be elmaradt,
Oh én kis Katiczám,
Barna szemü babám.

S a te fehér arczod mián,
Kapálatlan kukoriczám,
Oh én kis Katiczám,
Barna szemü babám.

S a te fehér kezed miatt
A rét kaszálatlan maradt,
Oh én kis Katiczám,
Barna szemü babám.

S a te fehér lábad miatt
A szántás is mind elmaradt,
Oh én kis Katiczám,
Barna szemü babám.

335.

Édes kedves kolomeijkám,
Mit csináljak véled?
Hegyen, völgyön szedtelek fel,
Elvesselek téged?

Oh danolnék kolomeijkát,
Hogyha eltalálnám,
De idegen vidék ez itt,,
Kinevetnék nótám'.

Mert idegen vagyok én itt,
A nép is idegen;
Fognak rajtam mosolyogni,
S fájni fog az nekem.

336.

Ej felmegyek a hegyekbe,
Hol a boijkák *) laknak,
Hol a zenét ugy aprózzák
S olyan jól vigadnak.

A mi orosz kolomeijkánk,
Habár aprós kissé,
Azért nekünk mindig kedves,
Az teszi kedveltté.

Ha elkezdek kolomeijkát
Danolni valahol,

*) Ugy nevezik a lengyeleket s a bukovinaiakat Mármaros legszélső határán.

Busulni fogsz, sirni rajta,
S el-elgondolkozol.

Nincs oly táncz a kerek földön,
Mint a kolomeijka,
Keblemből a lelkemet is
Csaknem kiszoritja.

Ha ráhuzzák vagy danolják
Vége minden gondnak:
Oly ereje van ám a mi
Szép kolomeijkánknak.

Ha egyszer a kolomeijkát
Valahol meghallom,
Miatta én akkor éjjel
Otthon el nem alszom.

Édes kedves kolomeijkám,
Mi tesz oly kedvessé?
Ha nem busitsz, viditsd fel hát
Bús lelkem' is kissé.

337.

Lőcse város felett
Foly egy kis patakcsa;
Kinek nincs kedvese,
Ugorjék az abba.

„Bolond volnék biz én
Csak ugy beugrani,
Egy mihaszna lányért
Halakat fogdosni.“

338.

A fa törzse tövig égett
S hamu lett belőle;
Mondtam, kedves, ne bántsuk mi
Egymást egyelőre.

Szekér gördült le a hegyrül,
A küllő kiesett;
Hej, azt a szép menyecskét már
Szeretni nem lehet.

339.

Makoviczai dal.

Makovicza hegyes vidék,
A hol csipös szél fuj mindég;
Erdők, hegyek, jó fris vizek,
Izmositnak minket ezek.

Sok időt kén' vesztegetni
S nem bizonyitná be senki:
Mert tudva van az minálunk,
Hogy dicsérést nem kivánunk.

Ki merem én bátran mond'ni,
Hogy itt vigan lehet lakni;
Rákóczy is betért ide
Makovicza örömire.

Kővár van itt elég számos
S oldalt egy-egy ócska város;

De a mi oly nevezetes :
Hires savanyuvize ez.

Itt már látni, mennyi szőrü
Ember van a kerek földön,
Mert ide sok befordul ám,
Széttekintni Makoviczán.

Mint a hajnalcsillag fénye,
Oly víg Makovicza népe,
Mely éjszaknak van fordulva
S mint a gyöngy kidomborulva.

Azért, hogy itt bor nincs soha,
Van Tokajnak elég bora;
Nincsen azért itt semmi baj,
A nép olyan itt mint a hal.

ROMÁN NÉPDALOK.

A HAZAI NEM-MAGYAR AJKU

NÉPKÖLTÉSZET TÁRA.

HARMADIK KÖTET.

ROMÁN NÉPDALOK.

KIADJA

A KISFALUDY-TÁRSASÁG.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM TULAJDONA.

1877.

ROMÁN NÉPDALOK.

FORDÍTOTTÁK

EMBER GYÖRGY, GROZESCU JULIÁN, VULCANU JÓZSEF,

BEVEZETTE

VULCANU JÓZSEF.

KIADJA

A KISFALUDY-TÁRSASÁG.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM TULAJDONA.

1877.

Budapest, 1877 Nyomatott az A t h e n a e u m r. társ nyomdájában.

A Kisfaludy-Társaság, keletkezése óta, egyik fő feladatának tekinti a magyar népköltészet termékeinek gyüjtését. Ebbeli törekvései azonban félszegek, ha a magyar népköltészet fölkincselésében elő nem mozditják ama szláv, oláh, német ajku népek, melyekkel az országos élet egysége a magyart egy ezredéve összeforrasztotta s melyeknek költészete, valamint táplálkozott a magyar népköltészetből, ugy viszont maga is táplálta ezt.

A Társaság ennél fogva magyar népköltészeti kiadásait honunk más nyelvü népeinek költészeti kincseivel óhajtja kiegésziteni, s e végből mindazokat, kik valamely nem-magyar ajkú néptársunk költészetét ismerik s e mellett magyarul is tudnak irni, fölhívta és fölhívja, hogy a népköltészeti maradványokat, legalább a becsesbeket, mind a magyar irodalom, mind az illető nép irodalma érdekében, forditsák le és küldjék be.

A Társaság oly szerencsés volt, hogy hazai, nem-magyar ajku népköltészetünk tárát 1866-ban megindithatta egy tetemes tót, 1870-ben pedig folytathatta egy szintén gazdag magyar-orosz népdalgyüjteménynyel. Most e tárnak harmadik kötetét, a román népdalok gyüjteményét nyujtjuk át, megujitva az óhajtást, vajha ezt többi népeink költészeti termékeinek kötetei minél gyorsabban és sürűbben követhetnék.

Budapesten 1877 január havában.

Greguss Ágost,
a Kisfaludy-Társaság titkára.

BEVEZETÉS.

A román nép igen gazdag népköltészettel bir. Oly kiapadhatatlan forrás ez, melyből a gyüjtők mentül többet meritenek, annál frisebben s tisztábban buzog fel.

A természettől dús képzelő tehetséggel s mélyen érző szivvel megáldva, lelkének titkait hangzatos dallamokban s rögtönzött költeményekben önti ki. Ha keblét a szerelem nyomja, ha szive örömben uszik, ha valamely nagy tett lelkesiti: megénekli fájdalmait és megelégedését, dicsőiti őseit, megörökíti történelmét, s ekként lelke az örök szép költészetnek kiapadhatlan forrása. A román népköltemények, melyek annyi megbecsülhetlen érzemény-kincset foglalnak magokban, melyek annyi fenkölt eszmét, történelmi jegyzetet, superstitiosus hitet, ősi szokást tartalmaznak, valóságos nemzeti vagyont képeznek s napfényre hozataluk dicsőséget szerez nemzetöknek.

Igy ir a román népköltészetről Alexandri Vazul az általa kiadott gyüjtemény előszavában.

De nehogy elfogultsággal vádoltathassam, ime egy idegen ajku irónak, a világhirű Michelet-nek szavai ugyane tárgyban: »Mihelyest kinyitod Alexandrinak népköltészeti gyüjteményét, mond ő, fejedet és szivedet szokatlan illatár tölti be, mámorral és részegitő elemmel vegyülve. Nem tudod miért, de sirsz, édes és mégis lenge búskomolyság fog el. A felleg nem sűrü, hogy egy napsugár át ne hasson rajta*).«

Idézhetném még más franczia, olasz, német s angol irók véleményét, de mind ezeknél teljesebb meggyőződést szül egy, habár rövid tanulmányozás.

A román nép dalos voltát leghivebben jellemzi ez általa énekelt dal:

Ha tavaszi szellő leng,
Dalom a mezőben zeng;
Játszom a virágfélével,
Versenyzek a fülmilével;
Ha jő a tél zuzmarája,
Dalolok, szobába zárva,
Vigasztalom magamat,
Éjeimet s napjimat.
Ha az erdő lombja zöldül,
Dalt éneklek vitézségrül;
S midőn hull a fa levele,
Az én dalom is sir vele.

---

*) Michelet, Légendes du Nord, 334. l.

Dalt mondok, dalt sohajtok,
Dallal tartom éltemet,
Dalt éneklek, dalt sugok,
Én csak dallal élhetek*).

S ime, e kis dal egyszersmind fényképe a román népköltészet egyik sajátságának.

Ez a természet iránti előszeretet.

Alig van dal, melyben ez érzemény hangot ne adjon. A nap, a hold s a csillagok, a föld számtalan szépségei, az év szakai, a természet teremtményei, az erdők, virágok, lovak, madarak, stb. nagy szerepet játszanak benne.

A nap mindig »szépnek« s gyakran »szentnek« neveztetik, mely utóbbi elnevezés pogány mythologiai eredetre mutat.

A hold szintén igen gyakran előfordul.

De még gyakrabban a csillagok. E gyakori megemlékezés a néphiedelemben találja megfejtését. A román köznép ugyanis azt hiszi, hogy minden embernek van az égen egy csillaga, mely titkos összeköttetésben áll sorsával. Valahányszor az illető ember veszedelemben forog, csillaga elhomályosodik; midőn pedig ő elhuny, csillaga is lehull.

Sőt a csillagok iránti tisztelete annyira megy, miszerint azt képzeli, hogy minden jeles ember homlokán csillaggal született**).

*) Az idézett daltöredékek Alexandri gyüjteményéből vannak véve s általam forditva.

**) Alexandri könyve, 4. l.

Az erdők szeretetét e pár sorral igazolja egy dal vége:

Még csak a zöld erdők tesznek
Igazságot a szegénynek.

A virágok majd mind egyike gyakran megénekeltetik, de különösen a bazsalikom. Ezt a leányok hajokban hordva, azt képzelik, hogy a férfiakat elbűvölik. Innen a dal, mely igy kezdődik:

Bazsalikom virágszál,
Melyre a legény megáll.

A lovak dicsőitése e daltöredékben éri el tetőpontját:

Román levén, román biz én,
Hű pajtásom minden jó mén!

A madarakkal hasonlókép igen gyakran találkozunk. A gerlicze, rigó, sólyom, stb. sokszor előfordulnak. Mind ezeknél azonban legtöbbször a kakuk madár emlittetik. Valahányszor a dal valamit kérdez, rendesen a kakukot szólitja meg. S ez onnan van, hogy a román nép a kakukot rejtélyes madárnak tartja, melynek titkos összeköttetései vannak az ember sorsával. Ha valaki jobbról hallja a kakuk szavát, jót jelent, ha pedig balról, roszat*).

A természet iránti rokonszenvről tanuskodik

*) Alexandri, 9. l.

azon jellemző körülmény is, hogy a román népdalok nagy része »zöld levél« (»frundia verde«) kezdéssel indul meg.

E »zöld levél« fájának vagy virágának megnevezése azonban nem csak a puszta véletlenre van bizva. Tudjuk, hogy a cser, babér, fenyő, stb. fákhoz s a virágok mindegyikéhez más-más fogalom van kötve. E szerint aztán a »zöld levél« fájának vagy virágának megnevezése már előre jelzi a dalnak vig vagy bús szerelmi, epikai vagy elégiai hangulatát.

Igy például:

Gyöngyvirágnak zöld levele,
Volt nekem egy jó testvérem,
Édes szerető nővérem, stb.

Gyomnak, gaznak zöld levele,
Hazám rosz hernyókkal tele, stb.

Rozmarimnak zöld levele,
Jaj a szegény idegennek:
Mert őt csak a hold szereti
És csak a nap melegiti, stb.

Mindegyikben az első sor már jelzi az egész költemény jellegét.

Hasonló tüneményt találunk az olasz népköltészetben is, és különösen a piemonti, umbri, liguri és picenei népdalokban, azon különbséggel, hogy ezekben a »levél« helyett »virág« fordul elő.

E különben is vázlatos rajz még hiányosabb

volna, ha itt nem szólnék pár szót a román népköltészetnek bűbájos és rejtélyes hajlamáról.

A mesei csodákon kivül, mint az aczél hegyekre épített kristály paloták, felhőkig nyuló fák, melyeknek tetején tündérfészkek vannak, a tulvilágról hirt hozó madarak, a királylányokat elragadó sárkányok, ezüst hidak, arany fák, melyek rubin almákat termenek s melyeken gyémánt madarak dalolnak, stb., találunk még itten arany almákat, melyek a földre dobva, császári palotákká válnak, ezüst rokkákat, melyek magoktól fonnak, szent szerda kövét, szent csütörtök keféjét, szent péntek törülközőjét*): mind a hármat egy tündérfinak adva, ha netán a sárkányok üldöznék, a sárkányok elé dobott kő egy magas sziklává válik, mely az egekig ér, a kefe egy sürű erdővé, melyen még a szél sem hat keresztül, s a törülköző egy nagy tengerré; a sárkánynak meg kell őrölni a sziklát, ledöntenie az erdőt s meginnia a tengert, hogy a tündérfihoz juthasson**).

A tündéri és másféle szellemi lényeken kivül van egy alak, mely valamennyi közt a fő helyet foglalja el. Ennek neve Cosinzán Ilona (Iléna Cosandiana), mely tökéletesen megfelel a magyar Tündér Ilonának.

---

*) A szent szerda, sz. csütörtök, sz. péntek szintén a pogány mythologiára emlékeztett: szerda = románul mercuriu, csütörtök = joe, péntek = vinere.

**) Alexandri, 22. l.

Ezen név : Cosinzán Ilona, magában foglalja a legszebb román népköltészeti eszmének megtestesülését.

Ő képviseli a fiatalságot, szépséget, szüzi ártatlanságot, angyali jóságot, szóval az emberiség tökéletesitett példányképét, egy bájos s gyöngéd leány alakjában.

Számtalan népmese van, melyekben Cosinzán Ilona játsza a fő szerepet. Mellőzve ezeket, kisértsük jellemezni pár szóval ez alakot.

A román nép, Traján császár által Dáciába telepitve, áthozta magával ősi mythosát is. Ebből tudjuk, hogy Diána a hegyek, erdők és vadászok istennője volt s neki már a királyok idejében saját temploma volt Rómában*).

A románok, mint természet-szerető nép, iránta való hódolatukat még a keresztyénségre térésök után is hiven megőrizték, sőt szentnek vagyis San-Dianának nevezték el, s emlékére ma is ünnepet tartanak, melyet szükségesnek tartok itt röviden leirni.

Ker. Sz. János születése napján, mely junius havában ünnepeltetik, egy igen sajátságos szokás uralkodik a román népnél. Ugyanis a családnak nőtagjai ekkor ugyanannyi koszorút kötnek sin-ziane (san-diane) nevü (magyarul Sz. János füve) sárga mezei virágokból, a hány tagja van a családnak ; aztán mindegyik koszorút, a család valamely tagjának

*) Halicarn. Dion. Antiqu. Rom., l. IV.

ajánlva, énekszó kiséretében, feldobják a háztetőre: ha a koszorú fenmarad, azt jelenti, hogy az illető családtag élni fog; ha pedig elesik, ez az illetőnek halált jósol. (Természetesen tehát ugy iparkodnak feldobni a koszorukat, hogy egy se essék le.)

Ebből az következik, hogy a sin-ziane virágokhoz a nép rejtélyes tulajdonságot köt. A cosinzána pedig a sinziananak csak meghosszabbitott neve levén, Cosinzán Ilona nem lehet más mint ezen rejtélyességnek emberi alak általi képviseltetése.

A fentebbi mythologiai felvilágitásra támaszkodva, már most látjuk, hogy Cosinzán Ilona a román nép Dianája.

Egy másik vélemény szerint Cosinzán Ilona a holdat jellenti*), a mint ez alább a »Nap és a hold« czimű balladából is kitünni látszik.

Cosinzán Ilonát a nép aranyhajú s varázsló tekintetű tündérnek képzeli. Ő annyira szép, hogy a napba lehet nézni, de az ő arczára nem; a madarak legszebb dallamaikkal üdvözlik utjában, a virágok lefeküsznek előtte, hogy szőnyegeül szolgálhassanak, a sárkányok megszelidülnek láttára s hunnyászkodva terülnek le előtte, s valamennyi császár fia nőül óhajtja őt venni.

Az ő kincsei megszámlálhatlanok. Háromféle öltözéke van: egyik olyan mint az ég, a holddal és

*) Densusianu Áron a »Columzia lui Trajan« czimü bukaresti folyóirat 1870-ki folyamában.

csillagokkal; a másik mint a mező, virágaival; s a harmadik mint a tenger, napsugártól megaranyozott habjaival.

Azt mondani, hogy valamely nő olyan szép mint Cosinzán Ilona, annyit tesz, hogy ő a napból van kiszakitva, vagyis égi lény.

A sok mű közül, mely róla közöltetett, legnépszerübb azon kis költői elbeszélés, mely Argirral folyt szerelméről szól*).

Az itt előadottakat már most megfigyelve, ha ezek alapján a román népköltészetet röviden jellemezni akarnók, czélunkra leginkább e szó felelne meg: pásztori.

Egy román iró, A. Urechia Vazul, szintén e véleményen van. Ő ezt irja: »A román népköltészet az eszmék egyszerűsége és természetessége, az irály elegantiája és egyöntetűsége, a románnak földje, zöld völgyei, himes rétei, zugó patakjai, sokszinű virágai s átalában a természet és költészet iránti szeretete által mindig a pásztorihoz szitott**).«

Azonban nagyon tévednénk, ha e jellemzésnél megállapodva, azt képzelnők, hogy a román népköltészet csupa idylli darabokból áll.

Igaz, hogy benne a lyrához való hajlam tulnyomó, mindazonáltal nem mondhatjuk tisztán lyrai

*) Alexandri, 29. l.

**) Lásd A. Urechia V. »Bulet. instruc. publ.« I. év, 126. l.

költészetnek, mert ez esetben állitásunk megczáfolására kelne azon sok »vitézi ének,« mely benne találtatik.

A román nem csak azért szereti az erdőket, réteket, völgyeket, földet, mert ezeken a természet ezerféle pompájával kábitja el, hanem mert mind ez hazájának földje; ő nem csak azért imádja a tavaszt, a felkelő napot, mert ezek természeti jótéteményt szülnek, hanem mert mind a kettő a feltámadás, a világosság, a szabadság jelképe.

A román népköltészetben tehát jelentékeny epikai anyagnak kell létezni.

Hallgassunk csak meg egy bölcsődalt:

Beli beli kis babám,
Drága, kedves fiacskám:
Mert anyád majd elrenget,
Bölcsődnél énekelget,
Hogy lehess egy nagy vitéz,
Harczba, tűzbe menni kész,
Nagy vitéz, s olyan szép épen
Mint a fényes nap az égen,
S hőn szeretve a csatákat,
Mentsd meg ellentől hazánkat!

Ime ez a legelső dal, mit a román pórnő gyermeke bölcsőjénél dalol. A boldog anya, hogy boldogsága teljes legyen, mint legszentebb ohaját adja elő, hogy fiából hires vitéz váljék, ki a csatában az ellent megverve szabaditsa meg hazáját.

A gyermekkori benyomások a legmaradandóbb emlékeket hagyják lelkünkben.

Azért nagyon természetesnek fogjuk találni, hogy a fiu, ki már bölcsejénél legelőször is vitézségről hall dallani, ez eszmével nőve fel, később nem táplál más ohajt mint fegyveres és lovas vitézzé válhatni, s igy dalol:

Fegyver nélkül a vitéz
Hal, mely viz nélkül elvész;
Jó ló nélkül a legény
Hal száraz tó fenekén;
S almafa kün az utszélen,
Mely nem élhet békeségben:
Ki csak arra jár és kel,
Mind megtépi erővel;
De fegyverrel a kezében,
Ülve büszke sárkány ménen,
Csak úgy villog, csak ugy csillog
Mint a fényes hajnalcsillag.

Sőt még a lány szerelme is hősi tettekre buzditja, s ez részére egy valóságos vitézségi pályabér. Ime mit válaszol két érte epedő versenyzőnek:

Szivem im szeretni kész:
Küzdjetek mint két vitéz,
S a ki végre győztes lesz,
Jogot tarthat kezemhez.

S ha a küzdő netalán ellankadva csüggedést érezne ereiben, szerető anyja őt imigy vigasztalja:

Ha meghalsz, szivem magzatja,
Legyen mint az úr akarja;
Àmde vésd az emlékedbe,
Hogy az olyan vitéz mint te
Mig csak elhull, mig csak meghal,
Kigyót tipor a lábával.

Idézhetnék még számos példát állításom igazolására, mert hiszen a román népköltészetnek nagyobb része vagy legalább több mint fele ily eszméket tartalmaz; de ezt a fentebbiek után feleslegesnek tartom.

Mind ezek után már most, nehogy előadásom hosszúvá váljék, kisértsük meg röviden jellemezni a román népköltészetet.

A román, mint latin faj, népköltészeti tekintetben legtávolabb áll a francziától, közelebb az olaszhoz s még közelebb a spanyol és portugalhoz. A szomszéd nemzetek közül népköltészete legközelebb áll a szerbekéhez.

Vagyis: a román népköltészet epikai magvú lyrai költészet.

Mintha ezt mondanám: epikai test, lyrai mezben.

Vagy másképen: az alak, mely előttünk áll, epikai; de a hang, mely belőle szól, lyrai.

Alább a balladáról szólva, lesz szerencsém e jellemzésemet talán jobban érthetővé tehetni.

S most pár szót az elosztásról.

A román népköltészet három fő részre oszlik: 1. colindák; 2. balladák és románczok; 3. dalok.

I. A colindák vagy másképen corindák, ezen latin szóból eredvén colo, colere, colenda, mint neve is mutatja, oly énekek, melyek valakinek tiszteletére énekeltetnek.

Ezek legrégibb darabjai a román népköltészetnek. Eredetök visszavihető a rómaiak idejére. S azon jelből itélve, hogy igen sokban Aurelián uralkodó emlittetik, szerzési időszakuk Aurelián római császár idejére tehető.

Ezek azonban nem csak azon korbeli eseményeket irnak le, hanem kiterjednek sokkal előbbre is. Sőt a román nép ajkán ma is él egy colinda, mely két ezer év előtt történt esetet énekel meg, vagyis a sabin nők elrablását a rómaiak által a Romulus rendezte ünnep alkalmával.

A colinda tisztán római eredetű.

A rómaiaknak legjelentősebb calendájok volt az uj év calendája, a midőn egymást üdvözölték, megajándékozták s szokásban vala a házaknál énekelni.

A rómaiak calendája ma is él a román népnél. Uj év előestéjén, karácson előestéjén házról házra járnak, énekkel üdvözlik a házi népet, és ez őket megajándékozza.

A dal, mit ekkor énekelni szoktak, colindának neveztetik.

A colindák ismét két részre oszlanak: vallá-

sos- és világiakra. Az elsők folytatását képezik a pogány mythologiának a keresztyénség eszméivel vegyitve. Az utóbbiak megörökitik a legrégibb nemzeti szokásokat. Némely colinda aztán valóságos krónikaszerű ballada, mely elbeszéli Dáciának colonisatióját*).

II. A balladák és románczok felinél többjét foglalják magokban az egész román népköltészetnek. Nem lesz tehát érdektelen kissé tisztázni a román népballada fogalmát.

Lássuk mint értelmezik ezt a román irók.

Alexandri V. »régi daloknak« nevezi, s ugy határozza meg, hogy »történelmi eseményeket és nagy tetteket elbeszélő költemények**).«

Marienescu A. pedig, a nép elnevezését vevén alapul, a balladát »vitézi dalnak« hivja, s ez utóbbi bizonyára jobban meg is üti a mértéket***).

De hogy erről meggyőződhessünk, vizsgáljuk kissé a román népballadát.

Ha a román népköltészet e müfaját a skót költészet e nembeli s példányszerü termékeihez hasonlitjuk, a különbség mind alanyi, mind alaki tekintetben feltünő lesz. Mellőzve itt az elsőt, mely nemzetiségi és éghajlati okokban találja megfejtését, csak ez utóbbira utalunk.

*) A »Romanismulu« bukaresti folyóirat 1870. évi april-májusi számaiban.

**) Alexandri népköltészeti gyüjteménye.

***) Marienescu, román népballadáinak 2-dik füzetében.

A régi dalok, mondja Russo*) a román népballadákról szólva, valóságos krónikák. Ezek feltárják előttünk mind azon eseményeket, melyeket a keleti latin faj átélt kezdetétől egész mostanáig.

A román népballadák tehát, mint krónikák, nem állitják elénk a drámai eseményeket, hanem azokat elbeszélik. A rövid, szakgatott s gyakran rejtélyes felkiáltásokat és elbeszéléseket bennök mindent megvilágitó felkiáltások és párbeszédek, tájékozó leirások és gyakran lyrai ömlengések helyettesitik.

Innen következik az, hogy a román népköltészeti gyüjteményekben a »ballada« collectiv nevezet alatt osztályozott költemények nagyrészt tulajdonképen nem is balladák, hanem románczok, vagyis helyesebben epikai dalok románczi alakban.

III. A tulajdonképeni dalok közé soroztatnak mind azon szerelmi, vigalmi s rokon tartalmu apró költemények, melyek a román népköltészet mezejét örökké hervadhatatlan virággal diszitik.

E dalokban a szerelem ezer meg ezer érzeményei az igazi, megkapó költészet mindig uj és tiszta szineivel festetnek elénk.

E dalokban a nő egy darab a napból, könnyebb mint a kőszáli zerge, s termete oly karcsu, hogy egy gyűrün át lehetne huzni.

Pár szót még a verselésről.

*) Egy korán elhunyt román iró,

A mértéket illetőleg a román népköltészet csak 1—8 tagig terjedő trocheus sorokat ismer, hosszabbakat nem, s csak trocheusokat azért, mert e mérték egyszersmind a nyelv hangsulyozási szabályainak kifejezése.

Tekintve a rimeket, a versszakok párosával ölelkeznek, s e rimek oly tökéletesek, hogy assonance-ok csak nagy ritkán alkalmaztatnak. Ez a nyelvnek rimgazdagságából származik, mely lehetővé teszi a költőnek ugyanazon rimet 10—16 változatban előteremteni.

Versszakot hijába keresünk, még a legkisebb dalokban is; de ha épen e szerint akarjuk rendezni, a dallamhoz alkalmazva, két soros versszakokra oszthatjuk.

A román népköltészet, e gazdag költői kincstár, hamarabb felkölté az idegenek mint véreim figyelmét.

Mielőtt a román irók annak gyüjtését eszközölték volna, már megjelent Berlinben a Kotzebue által németre forditott román népdalgyüjtemény.

E közben a legjelesebb román lyrikus, Alexandri Vazul elkészült gyüjteményével, s azt 1852-ben közzé téve, nagy lendületet adott a népköltészeti gyüjtésekre, ugy hogy azóta e könyv több s bővitett kiadást nyert.

Utána következtek Marienescu A. 1859 és 1866-ban kiadott gyüjteményei; ezek után jöttek

mások ujabbakkal. S ez folyton tart, a román lapok szünet nélkül közölnek most is ujabb darabokat.

Ez alatt a román népköltészet uj német fordítókra akadt. Ezek voltak Schuller és Mokesch Nagy-Szebenben.

Ubicini, Philarète Chasles s mások megismertették a franczia közönséggel, Stanley az angollal, Ruscala az olaszszal s Ács Károly a magyarral.

Vulcanu József.

FOGLALAT.

Lap

ROMÁN NÉPDALOK.

ELSŐ CSAPAT.

EMBER GYÖRGYTŐL.

A.

ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNYEK.

1.

Pintye és társai.

I.

Zöld bérczeknek aljában
Fellobogó nagy tűz van ;
Ugy mutatja a lángja,
Éghet ott egy szekér fa.
Még messziről meglátszott,
Hogy mikép ült Pintye ott
S körben hogy barátkozott,
S társival tanácskozott.
Tizenhárman ültek,
S egy bárányt sütöttek.
Mint szokás volt, nem piríták,
Egy horoggal forgatgatták.
A bárány majd sülve volt . . .
Pintye kocsmára gondolt,
S hogy elmondja óhaját,
Igy emelte föl szavát :
»Társaim, bajtársaim,
Ihatnám, majd meghalok ;

Kis-Bányára fussatok!
Pálinkát, bort hozzatok!
Nagy-Bányáról pedig kettő
Bort, kenyeret hozzon elő,
Jó vacsorát csináljunk,
Mind, mind együtt mulassunk!«
Társai ezt felelték:
»Valósággal jól esnék;
De Bányára nem megyünk
Kedves még az életünk.
S már ha épen menni kell,
Csak a java menjen el.
Ámde még így sem megyünk,
Mig nem mondod meg nekünk,
Vajon te a halálod
Voltakép mitől várod?«
»Társaim, bajtársaim!
— Szólott Pintye ekképen —
A halálom ez lészen:
Három szentelt búza szem,
Három ezüst golyócska
Jól a csőbe betolva
És szívemre czélozva.«
Társai meghallván ezt,
Felragadták a fegyvert,
Hamarosan lóra kaptak
S Bánya felé elvágtattak.

II.

Hogy elértek Bányára,
A kapu be volt zárva;
Bárddal sujtott mind rája,
Hogy széttört hét darabra.

Bejutottak a városba
S elmentek a fogadókba,
Bort, pálinkát kértek ők,
Azt szerette Pintyéjök.
Kenyeret, sót kértenek,
Hogy eledelt vigyenek.
Ott voltak egy keveset,
S nem sokára este lett ;
Nem vigyáztak magukra,
Minden pandur megtudta,
Hogy Pintyének a baráti
Ide jöttek iddogálni.
Meg is lepték rögtön őket,
Elvették a fegyveröket,
S őket guzsba kötözve
Imigy szólott egyike :
»Pandúrok, barátaim !
Hagyjatok el békében,
Nem teszünk mi semmit sem ;
Jobb ha elbocsátotok,
Pintye követelni fog . . .
Maradjunk jó barátok !
Ha tömlöczbe vezettek,
Pintye megöl bennetek !«
Igy szóltak a pandurok :
»Innen vissza nem juttok,
Mig csak meg nem mondjátok,
Hogy a Pintye halála
Vajon miből is állna ?«
»Pandurok, jó barátim,
A halála ez leszen :
Három szentelt búza szem,
Három ezüst kis golyócska,
Fegyvercsőbe jól betolva

S a szivére irányozva.«
Pandurok nem engedték meg,
Hogy még egyszer kimennének.
Ezüst golyót, szentelt búzát
Fegyverökbe tettek tehát.
Sokan összetódultak
S Pintye ellen indultak.

III.

Pintye a nagy tűznél űle,
S mély álomba elmerűle ;
Nagyon roszat álmodván,
Elbámúla önmagán :
Álmodta, hogy uj kardja
Épen ketté tört volna.
És milyen volt régi kardja !
Eltört ép a markolatja.
Annyira megijedett,
Hogy rögtön felébredett.
»Társaim, bajtársaim !
Megjöttek-e emberim ?
Félek, hogy mind elveszett !«
Igy szóltak a többiek :
»Ki tudja, mint lehetnek ?
Ime, éjfél közeleg,
És még egyik sem jött meg.«
Lovát hozza most elé
Pintye és megnyergelé.
»Társaim, bajtársaim !
Távoznom kell érettök,
Bajnokim mindegyikök.«
Nagy-Bányáig nem pihent,
S a mikor a várig ment,

Füttyentett és hallgatózott,
Hát ha rája ismernek ott:
Mert minden társ ismerte,
Mikor Pintye füttyente.
De a társak nem jöttek,
Mert ez történt övelek:
Nagybányai pandur csapat
Várta Pintyét s a társakat,
Várták, vajon mikor jön el,
Mikor lesz az övéivel.
Mikor Pintyét meglátták,
Mind, mind utját állották.
»Add meg magad itt nekünk,
Pintye, máskép meglövünk
Szentelt három szem buzával
S egy kis ezüst golyócskával!«
»Nem adom magam meg, nem,
Bárha sohsem menekszem.
Örömestebb elveszek,
Ámde gyáva nem leszek.
Megmondották társim, látom,
Hogy miből áll a halálom;
Ha a végett mondották meg,
Hogy szabadon mehessenek
Országon és vizen át,
Nekik isten megbocsát.
Ha eladtak engemet,
A teremtő verje meg,
Büntesse meg az isten;
Nem volt jó társ egyik sem.
Pandurok, pandur barátok,
Az uraknak megmondjátok,
Hogy nem adtam meg magam,
Hanem bátran harczoltam,

S hogy bölcsőmtől a sírig
Hős maradtam én mindig.«
S ott izibe rájok lőtt,
És uj kardja — hogy megfogta —
Közepébenketté tört.
Három szentelt buza szem
Földre sujtá hirtelen.
Mellét ömlő vér áztatta,
Hogy lova is megsiratta,
Nyiholt, kapart és rugott,
Ura miatt búsult ott.
Pintye mindent elvégzett,
S mikor végsőt lélekzett,
Mikor majd kiadta lelkét,
Ilyen búcsúszót emelt még:
»Százötvenen, enyimek,
Mint oroszlán, oly hősek!
Zöld bérczekre menjetek,
Bányán elvesz éltetek!
Mind, mind összetartsatok,
S magatok
Soha meg ne adjátok.

2.

Ilonka.

I.

A belgrádi lankában,
A bércz mellett, egy kut van.
Arra járkált szép Ilonka,
A királynak unokája,
A ki vizért indult oda.
Vasárnap ment a vizért,

És a mint a kuthoz ért,
Felgyürte ott hó-ingujját,
Fölemelte rokolyáját,
És azután lehajolva,
Ugy meritet a korsóba,
Aztán ő is ivott nyomba'.
Jött egy holló fáradtan
És károgott legottan.
Szép Ilonka ekkép szóla :
»Holló, hallád, avagy nem,
Hogy miként van a férjem ?
Él-e, avagy kimult rég ?
Mert a harczba távozék.«
Szólt a holló ekképen :
»Meghalt, tudom, kedvesem,
Láttam saját szemeimmel
A csatában mint esett el.«
»Holló, szálljon átok rád,
Roszat károgott a szád,
Csak a halált kiáltád.«
Aztán a mint haza tért,
Mindent végig elbeszélt,
Az anyjának ott mindjárt
Elmondotta, hogy mint járt.
»Anyám, nem látsz semmit sem
Ott, a zöld mezőségen ?
Nem tudom, a buza sárga ?
Nem tudom, a mák virága ?
Nem tudom, hogy a felhő-e ?
De látván, én félek tőle.«
Az ablakhoz ment az anya.
Hogy azon át kipillantna :
»Uram, isten, irgalmazz,
Hisz a török tábor az !

Épen ide tartanak,
Tudom, jönnek utánad.
Menj a kertbe, kedvesem,
Ott, a bokrok tövében
Rejtsd el magad mennél jobban;
Nem találnak fel azokban.«

II.

»Te belgrádi jó asszony,
Jó napot! mondd, ki van hon?«
»Biz magam csak, mind elmentek,
Hogy hová? azt nem mondták meg.«
»Hát Ilonka, a szépséges,
Ugyan él-e, egészséges?«
»Tudja isten, mit csinál
Brassóban a bátyjánál.
Egy mesternél tanul most,
Rokolyát varr ott, fodrost.«
De egy török igy szóla:
»Csitt, ne hazudj, vén banya!
Bizony nem jól jársz velem;
Hol Ilon? mondd meg nekem;
Feleségül elveszem.
Ő már ismét férjhez mehet,
Mert a férje rég elesett.«
»Jaj, mi haszna, rut törökök,
Mindenütt csak öldököltök.«
De az egyik igy kiált:
»Eh, ne kérdezd a banyát,
Jobb, nézz ki az ablakon,
Lent a kertben mi vagyon.
Bokorban egy rózsa len,
Ragyog, mint nap, fényesen,

A nap alatt esőcseppek
Áztatják a leveleket.«
A törökök felkelve,
Elindultak a kertbe.
S abban össze-visszajártak,
Mig Ilonra rátaláltak.
A bokorban bujt el ott,
Melyet könynyel áztatott;
És egy török katona
Fehér kezét megfogta:
»Kedves Ilon, szép lányom,
Te leszesz az én párom!«
Két kezét megkötözte,
Őt a lóra fellökte,
S elindultak egyszerre.

III.

»A holtaknak emlékére,
Adjatok csöp vizet, kérlek,
Törökök, a nagy porban
De nagyon megszomjaztam.«
Csak nyargaltak mindig véle,
És Ilonka igy beszéle:
»Ott a Duna partja mellett
Hamarább is átmehettek,
Hazám vizét ott hadd iszom,
Ugy sem látom többé, tudom.«
Elérkezvén arra tájra,
Minden török megsajnálja.
A ruháját mind megfogja,
A mig iszik szép Ilonka.
De bus volt a menyecske;
Beleugrott a vizbe.

»Inkább egyen meg a béka,
Legyek kövek zsiradéka,
S a halakuak elesége,
Mint töröknek felesége.«
»Te királyi vérü lány,
Hát ennyire megcsalál?«
Nyilaikkal lőttek rája;
Bátran uszott most Ilonka,
A török még élni látta;
Szerelemtől sóvárogva
Beugrottak a Dunába.
De a mint beugrottak
Csak porondba markoltak,
S egytől egyig megfultak.
Csak Ilonka uszott, uszott,
Mig a tulsó partra jutott.
S hogy a tulsó partra ért,
Nagy sietve haza tért.

3.

Az anya átka.

— Lányom, lányom!
Hol voltál az este?
— Anyám, anyám,
Ott voltam a kertbe'!

— Lányom, lányom!
Mit csináltál ottan?
— Anyám, anyám,
Rózsát szakasztottam.

— Lányom, lányom,
Kinek adtad ottan ?
— Anyám, anyám,
A rózsámnak adtam.

— Lányom, lányom,
Mit csináltál még ott ?
— Anyám, ültem
Szeretőm mellett, ott.

— Lányom, lányom,
Bár a viz elhajtná . . .
— Anyám, anyám,
A hegy ótalmazná . . .

— Lányom, lányom,
Hegy meg befalazza.
— Anyám, anyám,
Isten ótalmazza !

4.

Riszkozsél.

Ott a magas, szép kastélyban
Ül egy lányka az ablakban ;
A fülénél egy virágcsa,
Másik virág szájacskája,
Olyan czifra mint a páva . .
A mint sétált ott,
Föl-fölpillantott,
Elbámult magán,
Szép testalkatán.
S kérdezék az ifjak aztán :

»Nem jönnél el, lányka, hozzám,
Hogyha megkérnélek ?
Mert nőmül vennélek.
A lány igy felel :
»Csak az vehet el,
A ki vágyam teljesíti,
Ha meg akar házasodni.«
Ohajtását az ifjak
Hallván, mind megborzadtak.
Ezek közt csak Riszkozsél
Mutatta meg, hogy nem fél.
És a lányhoz ment.
S az ily szót emelt :
»Ifju, engem elvehetsz,
Egy malmocskát ha emelsz
Hegytetőre olyan módon,
Hogy lisztje e házba folyjon,
A házunkba, ide mindig,
Folyjon épen asztalunkig.
Ezt ha megteszed,
Hitvesed leszek !«
Aztán Riszkozsél,
Mint egy hős személy,
Mene, mendegéle
Fölfelé a bérczre.
A malmot felépité,
Ohajtását betölté.
És hogy minden kész vala,
Végre visszaindula.
»No, kedves kis galamb, te,
Jer most már az ölembe !
Légy urnő a házamon,
Mert te vagy menyasszonyom !«
»Várj, szép ifju bajnokom,

Mert még van mit mondanom;
Nem mehetek addig férjhe',
Mig a hegynek tetejébe
Olyan kutat nem ásol,
Melyből a viz hozzánk foly,
Kastélyunkba, ide mindig,
Folyjon épen asztalunkig.
Ezt ha megteszed,
Hitvesed leszek.«
Aztán Riszkozsél
Mint egy hős személy,
Mene, mendegéle
Fölfelé a bérczre.
A kutat elkészitette
Ohajtását betöltötte,
Elkészitett már mindent
S a lánykához visszament.
»No, kedves kis galamb, te,
Jer most már az ölembe!
Légy urnő a házamon,
Mert te vagy menyasszonyom!«
De a lány igy szólt tovább:
»Akkor megyek csak hozzád,
A mikor megállitod
A Marost e nagy folyót.«
Aztán Riszkozsél,
Mint egy hős személy,
Mene, mendegéle,
Mig a bérczre ére,
Aztán gátat vete
A Maros elébe.
És a lányhoz visszatérve,
Nem foly már az, elbeszélte.
»No, kedves kis galamb, te,

Jer most már az ölembe !
Légy urnő a házamon,
Mert te vagy menyasszonyom !«
»Várj, szép ifju bajnokom,
Mert még van mit mondanom :
Nem lehetek addig nőd,
A mig csak le nem lövöd
Az esthajnal-csillagot ;
Mig nem adod azt ide,
Hadd játszhassam el vele ;
S nem teszed kis szoknyámba,
Játszszam vele majd nyárba'.
Riszkozsél, ha megteszed,
Galambocskád ugy leszek !«
Aztán Riszkozsél,
Mint egy hős személy,
Azt mondotta néki :
»Vajon nem aludt ki ?
Lelövöm, lelövöm . . .
Jer, mutasd meg tenmagad,
Te irányozd nyilamat !«
Kimentek, meglátták ott
A ragyogó csillagot.
»Lőjed, lőjed egyszerre !
Hogy ölembe essék le !«
Aztán Riszkozsél,
Mint egy hős személy,
Ivéhez kapott,
Gyorsan czélozott,
A mint csak tudott
Olyan jó egyenességbe,
Nem a csillag közepébe,
Hanem a kis lány mellébe.
»Lásd, miképen hullott le

Az a csillag öledbe?
Ime, ez volt vágyad, ez:
Most már férjhez is mehetsz,
Mivel többé — azt hiszem —
Nem háborgatsz senkit sem.
Tovább türni már nem tudtam;
Természetem férfias van.«
A lány vértől patakzott.
S a halállal hogy vivott,
Ilyenképen kiáltott:
»Nincs szerencséd, Riszkozsél,
Bár a tüzön
Elevenen megégnél!«

5.

A hátszegi bán leánya.

I.

Egy legény szép lánykát kapott,
A mikor megházasodott:
Szegény ember lánya volt,
No, de ilyet választott;
De aztán, hogy nőül vette,
Véle roszul bánt felette;
Mivel nem vitt hozományt,
Mint cseléddel, akkép bánt.
A legénynek édes anyja
Őt szintén megpirongatta,
És a férje nem sajnálta,
S az anyjához ekkép szóla:
»Hagyd el, anyám, hagyd, kedvesem,
A vásárra szekerezem,

S három szijat veszek egyben :
Egyikkel meglegyintem,
A másikkal megverem,
Harmadikkal elviszem
Sztaroveczre, a vásárra ;
Az asszonynak ott van ára.«

II.

A vásáron alá s fel járt,
Hogy eladja élte párját ;
De senki sem kérdezte,
Mért van ott a menyecske ?
Vagy mit akar ő vele ?
És könyezve sirt neje . . .
Az tehát most visszafordul
S a falujok felé indul.
Épen ekkor jött eléje
Egy takaros ur legényke.
Török ruha vala rajta,
A férjet megszólitotta :
»Menyecskéd tán eladod ?«
A férj ekkép válaszolt :
»De csak ugy ám, ha szereted :
Mert nem azért adnám neked,
Hogy rosz volna ez a nő,
Vagy óhajtná talán ő.
Oh, nem azért, sem pedig,
Hogy talán nem dolgozik ! . .
Dolgozni csak dolgozik,
De — jól laktam már vele,
Nem szereti anyám se.«
»Mondd hát, mennyiert adod,
Hogy elüssem a bajod ?«

»Eladom őt száz léért,
S ugyanannyi apróért.«
A fiu megvásárolta,
A pénzt rögtön leolvasta.
A menyecske sóhajtott,
S a férjéhez igy szólott:
»Vigyázz, vigyázz, kedves férjem,
Kihez akarsz adni engem;
Ugy ne járjak mint veled.
Ha eladsz már engemet,
Adj egy román tanitónak,
Igy találnám én azt jónak,
Mert ilyennel életem
Sokkal jobbnak képzelem.
Férjem, hogyha megteszed,
Meghálálom majd neked!«
»Soha se tarts már te attól,
Megmenekvél anyósodtól,
Már sem apád, sem anyád
Nem teszi a kezét rád!«

III.

Legény, nő s a férje
A kocsmába térve,
Ittak vigadozva.
A legény így szóla:
»Három napja, hogy iszunk,
És mi mégis hallgatunk!
Honnan valók is vagyunk?
Rokonok nem vagyunk-e?
Mondjad, rózsám, ki vagy te?«
És ekkor a leányka
Siránkozva így szóla:

»Én vagyok a bán-leány,
Hátszeg bánja az apám.«
A legény elbámult ott,
A székéről felugrott.
»Édes, kedves, jó lelkem,
Hát te vagy a nővérem?
Mindketten a bán gyermeki?
Hisz én fia vagyok neki . . .
Hé, sógor, a nővérem
Ismét a te nőd légyen;
Őt eladni nem fogod,
Mert nagy nemből származott.
Hogyha vele nyugton élsz,
Nem lesz sorsod oly nehéz:
Pénzt, mikor csak készíthetek,
Gyere hozzám, adok neked.

6.

A vér átka.

I.

Országunknak sok bojárja*)
Egyik fogadóba jára,
Ott ittak, ott mulattak,
Sok napon át vigadtak.
Szép volt a fogadósnécska.
Gondoltad voln' galambocska.
Hát még aztán nagy leánya!
Az országban nem volt párja.
Hajnalsugár szeme párja,

*) Román főnemesek.

Virág-alak az orczája,
Magas georgina-kép,
Melle, mint egy kert, oly szép.
A bojárok megkedvelik,
Hízelegve körülveszik.
Egy bojár megszólítja:
»Nem lennél nőm, szép Csítva ?
Im, ezennel megkérlek,
Mert én téged szeretlek!«
Hallotta ezt a többi,
S a leányt mind megkéri.
Csítva felel ekképen:
»Férjhez megyek szivesen,
De csak ahhoz, ki erős,
S agyba-főbe vágni hős.
S ki rablókkal már küzde:
Mert a rablók főnöke
Hajnaltájban érkezik meg
Virágihoz a kertünknek
S vágyakodva szagolja meg.
Jaj annak, kit megtalál
Közületek házunknál,
Feje többé főn nem áll.«
A lányhoz így beszéle,
Ki először megkérte:
»Szép leányka, rég tudom,
Mint kell ütni mást agyon;
Sok csatában küzdöttem én,
Hogy a hazát védelmezém.«
És a többi haragos,
S ekkép szól az ifjuhoz:
»Mit akarsz, te, árva magzat?
Hagyd e lányt és hordd el magad!
Nem való e nő neked,

Mást kell itten keresned!«
Az idősek felvidultak
És ekképen kiáltoztak:
»Hisz épen csak az kell még,
Hogy egy lányhoz se férnénk
Egy mihaszna bojártól,
Keseredett ifjutól.«
Ám az ifju sajnálkozva
Amazokhoz ekkép szóla:
»Tudjátok-e, bojárok?
Tudjátok-e, mi lesz jobb?
Hogy velem megvíjatok,
Vagy egymásra karddal törve,
Vagy birokra, vagy ökölre:
A ki legyőz, a ki megöl,
Elveheti feleségül.«
»Jó lesz,« egyik felszólal,
S víni ment az ifjuval,
Kardot forgat, megpróbálja:
Roszk, troszk! és az ifju állja,
S a bojárnak fejét vágja.
A lány anyja szólni kezd:
»Lányom, hát a tied lesz!«
A legény s lány vígadnak.
Rögtön gyűrűt váltanak,
S a leányt egy kedd este
A legény eljegyezte.

II.

A fiatal vőlegény,
Ujjaira illesztvén
A gyűrűt, egy szombat este
A násznépet hitta egybe.

Az árvához készüle,
S hogy a lóra felüle,
Mint a szél, ugy vágtatott,
Ostorával csattantott,
Hogy a légben is hangzott
S tán Csítváig viszhangzott!
És Csítvához hogy eljut,
Zárva látja a kaput . . .
»Jó anyósom, jere ki, jer,
Ne hagyj itt kün vendégimmel;
A násznép megérkezék!«
De egy szó sem hallatszék.
A lova sem várhatott,
Tombolt, ugrált, nyihogott,
És kapart, és rugdosott.
»Jó anyósom, jere ki,
A szégyennek ne tégy ki,
Mert én vissza nem megyek,
Mig igaz vőd nem leszek;
Erre esküt is teszek!«
Egy szó választ sem kapott,
És az ifju aggódott:
Mi történt itt attól fogva?
A fogadó, hogy bezárva?
Buzogányát felragadta,
És a kaput ketté vágta,
S széttört hetven darabra,
Mint akár a pozdorja.
Csítva anyja hát kijön,
És megáll a küszöbön,
Hajfürtje lebocsátva
Vállait eltakarta.
Arcza hófehér volt épen,
Köny csillogott a szemében;

Bánata oly sulyos volt,
Oly igaz, hogy nem is szólt.
»Jó anyós, násznépem, itt!
Hol vannak a tieid?«
»Vidd csak vissza népedet,
Nagyon későn érkezett!
Csítva kimult, itt vagyon,
Itt fekszik az asztalon!
»Ah, isteni hatalom,
Meghalt az én angyalom?«
S a legény bemenve,
Csítvához közelge;
Keseregve látta,
Hogy a kedves lányka
Már letört virágcsa,
Melyben nincsen illat,
S egy aláhullt csillag.
»Jó anyósom, jó lélek,
Én csak egyre kérnélek,
Tépd a vásznat két felé,
S Csítvával takarj belé,
És temess el mindkettőnket,
Mint igaz, hű testvéreket,
És állittass számunkra
Keresztet a templomba,
Oltár mellé, jó közel*),
Hogy ki oda jő majd el,
Sírunkat hogy meglássa,
Az irásból olvassa,
Hogy a tiszta szerelem
Egy legény s lány közt terem.«

---

*) Ez a kimult előkelőségét és kiváltságos állapotát jelenti.

Csak ennyit szólott,
S rögtön meghalt ott.
Megijedt anyósa,
És ekkép kiálta :
»Nem segitett meg istenem,
Hogy lányom a tied legyen,
Hogy elvegyed lányom itt,
S esküvőre hogy elvidd.
Kettőtöknek a halála :
A kiömlött vérnek átka.«

7.

Péter ispán.

Ott sivított.
Furulyázott
Egykor Péter ispán,
Kertajtóban állván,
Bodza furulyával,
Mindig tüzzel-lánggal.
Mert nagyon megszeretett
Egy takaros kis lelket.
A faluban rátalála
Egy kedves kis leányra ;
Jaj, de férjhez ment a lány,
S Péter ott maradt magán.
Péter anyja igy szóla :
»Szivem kedves csillaga,
Mit sivítgatsz,
Furulyázgatsz
A te bodza furulyáddal
Mindig nagyobb-nagyobb lánggal ?«
»Hajh sivítok,

Furulyálok,
Anyám, anyácskám,
Mert volt egy lánykám ;
Azután megtörtént vele :
Másnak lett a felesége,
Jaj, elvitték más helységbe.«
»Fiam, Péterem,
Nem tesz semmit sem :
Kerül még itt más lány,
Majd találunk egyet tán.«
»Anyám, kedvesem,
Több olyan nincsen ;
Nem találok én olyat,
Olyan szépet csinosat.
Mert hisz vannak csillagok,
Fehérek és ragyogók,
De köztük legszebb a hold.«
Azután megfordult volt
S a Köröshöz ekkép szólt :
»Körös, Körös, hallod,
Jaj de sok a habod,
Szelid a folyásod !
Oh, ne hajts el engem.
Itt vagyok vizedben,
Körösecske, kérdem tőled,
Nem láttad-e szeretőmet ?«
»Nem, nem láttam soha,
Mert ha láttam volna,
Fölismertem volna.«
»Fölismernéd, föl,
Akár száz közül.
Mint a nádszál a tavon,
Karcsu és magas bizony ;
Olyan az orczája

Mint a piros rózsa.
Mint a piros rózsa,
Rajt' a tavasz csókja ;
Olyan mint a hóhalmocska,
Mely éjjel hull a tájékra.
Kezecskéi a rózsámnak
Méztől édes fonott ágak.
Szempárja sötétlik épen
Két fekete szederképen.
Vihar soha le nem veri,
Nap soha le nem perzseli.«

. . . .

»Hogyha rózsád ilyen épen,
Akkor láttam őt nem régen.
Egy hűs forráskuthoz közel,
A szép görög legényekkel
Beszélgetett, mulatozott,
Csókok között gyürüt váltott.«

. . . .

»Jaj, nincs semmi jóm,
Csak bú-bánatom.
Nem látlak meg soha,
Hűtelen kis lányka !
Jaj, meghalok tán,
Te meg élsz aztán,
Oh, én szép rózsám !«

8.

Illés.

Egykor Illést éjfél körül
Gonosz rablók fogták körül.
Futott, futott az erdőre,
S ráfeküdt egy fa törzsére.
Orczájával föld felé,

S ott egy kigyó bujt belé.
»Jaj, segitség!« kiabálja.
A világon ki sem hallja.
Egyedül csak a rózsája,
És csupán ő fut hozzája.
»Nyujtsd be, rózsám, a kezed,
Azt a kigyót hogy kivedd!«
»Jaj, biz én nem nyujthatom;
Nálad nélkül még megélek,
Kezem nélkül meg nem élek!«
»Jaj, segitség!« kiabálja.
A világon meg nem hallja,
Egyedül a hugocskája,
És csupán ő fut hozzája:
»Nyujtsd be, hugom, a kezed,
Azt a kigyót, jaj, kivedd!«
»Jaj, biz én nem nyujthatom;
Nálad nélkül még megélek,
Kezem nélkül meg nem élek!«
»Jaj, segitség!« kiabálja.
A világon meg nem hallja,
Egyedül az édes anyja.
Csak az anyja fut hozzája.
»Nyujtsd be, anyám, a kezed,
Azt a kigyót hogy kivedd!«
»Nyujtom, fiam, a kezem,
Nálad nélkül jaj nekem!«

9.

Szép Ilonka.

Elindultak a hadak,
Hat tájékra távoztak,
A Dunán áthaladtak,

Nádat, kákát levágtak,
Azokból egy hidat vertek,
És a Dunán átalkeltek.
Aztán gyorsan elsiettek
Bázsnak kedves Ilonjához,
A mezőknek virágához.
Látta Bázs, hogy jönnek ők,
S ment azonnal eléjök,
S őket ekkép szólitá meg:
»Kérők, már megengedjetek,
Bizony vissza kell térnetek,
Mert Ilonka gyermekem
Halva fekszik oda ben,
Takarója zöld selyem.«
Elhivé azt mindegyik,
Csupán Gruja kétkedik;
El se hitte, rá se hajtott,
Mit előtte Bázs elmondott.
Ilon anyja is kiment,
S hozzájok ily szót emelt:
»Kérők, már megengedjetek,
Mivel vissza kell térnetek,
Mert Ilonka gyermekem
Halva fekszik oda ben,
Takarója zöld selyem.«
Elhivé ezt mindegyik,
Csupán Gruja kétkedik;
El se hitte, rá sem hajtott,
Mit az anya néki mondott.
Aztán Gruja ekkép szólott:
»Anyám, édes kedvesem,
Ily rosz órát ha értem,
Cselekedjél jót velem,
Távozzál el hamarjába

Fel Brassóba, a vásárra,
És ott mérget végy nekem,
Hogy magam megmérgezzem.
Ha elvesztem éltemet,
Tégy egy sirba kettőnket;
A határban tétess le,
S szálljon hirünk messzire,
Egész ország szélire.
Azután a sirra ott
Ültess egy-egy virágot,
A lábunkhoz őszi rózsát,
Fejünkhöz bazsalyikocskát,
Sirhantunkra, közép-tájt,
Bazsalyikom fejvirágát.«
Gruja kissé gondolkozott,
Ámde hinni most sem tudott;
És az anya látja, sejti,
És ily módon hitegeti:
»Hagyd a tüzes viharba,
Van más lány is számodra!«
Ekkor Gruja igy szóla:
»Hej, hej, drága jó anyám,
Kertetekbe de vágynám.
Vágyam kissé csititnám,
Bazsalyikom szálat tépnék,
Ilonkáért, hogy ne égnék.
S tépnék őszi rózsa szálat,
Hogy feledném Ilonkámat
S érte sohse érne bánat!«
Gruja hát a kertbe tért.
A virág közt nézdegélt,
S Ilonkát meglátta ott,
Takarója szép zöld volt.
Arcza zöld selyem között,

Szép s csinos volt mód fölött.
Kis kezét megérintette,
És a kertből kivezette,
Kocsijára ültette,
Lovait ugy kergette.
Gyorsan vitte Ilonát,
Mig elérte a Dunát ;
És Ilonka igy kiáltott :
»Oly gyorsan ne hajtanátok ;
Gyürűm megigazgatom,
Nem jól van az ujjamon,
Jaj szorit, jaj fáj nagyon !«
Ők meg rá sem hallgattak,
Még gyorsabban hajtottak,
S Maros-partig jutottak.
Megpihentek ekkor ott,
És Ilonka így szólott :
»Álljon meg már kocsitok,
S egy kis vizet adjatok,
Ég a mellem, szomjazok !«
Megállottak, megszánták,
Vizzel is megkinálták :
De a csinos Ilonka
Őket bizony megcsalta ;
A Maroshoz szaladott,
S a vizéből mig ivott,
Néhány ember tartja meg.
Ilon így szólt nekiek :
»Hej törökök, hej pogányok,
Csak egy kissé elhagynátok,
Jobban esnék a viz nekem ;
Mostan is még, oh istenem
Jó anyámért fáj a szivem !«
És elhagyta mind szabadon.

Megcsalta biz őket Ilon,
Mert beugrott a Marosba,
S onnét ekkép kiáltoza:
»Inkább leszek marosi hal,
Semhogy éljek egy pogánynyal!
Jobb ha ott a nagy halak
Testvérőknek fogadnak,
Azután a kisebbekkel
Ugy uszom mint testvérekkel!«
Rögtön hallá változott
Szép Ilonka, s úgy uszott.
Ilonkának szép fivére
Került egykor e vidékre.
Maros partján megállott,
S kivetette a hálót;
Egy nagy halra lelt; kifogta,
Annak száját megcsókolta,
Azután megszólitotta:
»Hej, te marosbeli hal,
Szájad tele illattal,
Oly édeset lehelsz rám
Mint testvérem Ilonkám.«

, . ,

A fején átforditotta,
És szép lánynyá vált Ilonka;
Édesdeden átkarolta
Soká, soká csókolgatta,
Nagy örömmel átölelé,
S vitte, vitte haza felé.

B.

DALOK.

10.

Katona dala.

Teringettét valakinek . . .
Teringettét — a németnek !
Elfogott a hegyről nyárba
S katonának vitt a várba.
Többi közé állittatott
S reám czudor ruhát adott,
A fejemre meg kucsmát tett
Becsületes kalap helyett.
Fehér nadrágom helyébe
Vöröset adott cserébé,
Elvette tőlem a botot
S a kezembe puskát nyomott,
És kedves, szép szűröm helyett
Adott fehér köpenyeget.
No, de várj csak, várj te, német !
Nyakadat a vas enné meg,
Hisz a széles szíjak alatt
Alig birom a hátamat . . .
A mily nagy egy ország, világ,
Oly bú gyötri a katonát,
Mert a honnan eljött régen,
Marad háza szegénységben ;
Kis ekéje ben, a szinben
Háza vágyban és reményben.
Gyermeki a tűzhely mellett ;
Azt se tudják a kicsinyek,
Édes atyjok ki lehetett !

11.

Gyertyám ég az asztalon,
Kit szeretek nincs itthon.
Három, négy, öt gyertya ég,
S az én rózsám nincs itt még.

A sok gyertya mily jól ég,
S az én rózsám nem jön még,
Eltávozott, elhagyott,
Jó éjszakát is mondott.

Gabona zöld levele,
Be jó voltál az este,
És habár a dér borit,
Nekem egykép jó lesz itt

Legyen jó vagy rosz dolgom,
A baj közt elkínlódom :
Mert ha nappal látlak, drága,
Szivem olyan mint a rózsa.

Hogyha holdnál látlak meg,
Az én szivem úgy remeg,
Úgy epedek, úgy várlak,
Hogy keblemre zárjalak.

Rózsámnak a szíve kő.
Mert mihozzánk sohsem jő :
Jer házunkig, kedvesem,
Hogy még egyszer láss engem.

Hogy lásd, vajon menyecske,
Vagy most is lány vagyok-e ?
Jer kapunkig, tekintsd meg,
Meghaltam-e, vagy élek ?

12.

Olt vizecske, Olt vize !
Száradjon ki a vized,
És maradjon köved csak,
S égessék napsugarak.
Olt vizecske, medredben
Dudva és fű teremjen,
Hadd legeljen a szürkém ott,
A melyet az isten adott.
Felzavart viz az Oltban.
Mért folydogálsz oly lassan ?
Mért nem viszesz tőkéket ?
Hanem vitéz fejeket :
Azokat a hősökét,
Kik nagy harczot éltek át,
Mert szerették — a hazát.

Szülők, testvér és rokonok,
Érettem ne búsuljatok !
Ha béke lesz a hazában,
Visszatérek tavasz-tájban.
De hogyha rosz idők lesznek,
Majd levelet irok nektek,
És mind a négy szögletére
Könyeimet csorgatom le.
A szélére bánatomat,
Közepére óhajomat,

Szívbeli nagy siralmamat.
Ez az ország idegen,
Nincs itt, uram, senkim sem!
Ha valakim itt lenne,
Istenem, be jó lenne.
De ez Lengyelország itt,
Tűz égetné határit.

13.

Ha rákezdem a dalom,
A bérczet megingatom,
Kövek összeomlanak,
Nyájak megzavarodnak.

Nagy a szivem fájdalma,
Itt egyedül busulva;
Édes hazám messze van,
Idegen itt — csak magam.

Hontalanság, jaj be gyakran
Tettél mint egy igaztalan!
Sok országot is bejártam,
Bennök jóra nem találtam.

Mióta eltávozám,
Idegennel lakhatám,
Sok országot megnéztem
S bennök nyugtot nem nyertem.

A hány levél az erdőben,
A hány vizcsepp a tengerben,
És harmatcsepp a levelen,
Annyi bú-gond gyötrött engem.

Anyám, anyám, én kedvesem,
Nem hallod-e töprengésem ?
Életemről hogyha tudnál,
Be kebledre ohajtanál.

Oh, jöjj, édes gerliczém,
S mutasd, merre menjek én !
Hadd menjek tul a Dunán,
Hadd lássam meg szép hazám.

Ugy vágyom ki a mezőre
S a virágos hegytetőre !
Ott dalom elsirdogálom,
Bár elérne — a halálom !

Anyám, tán mig ringattál,
Bölcsőmben megátkoztál,
Tán haragos szavad miatt
Szerencsétlen lett a fiad.

Ugy fürösztél meg engemet,
Hogy tán az én fürösztőmet
Fenyü kertbe öntéd széjjel,
Hogy ne éljek testvérimmel.

14.

Nyári felhőcském,
Az ország szélén !
Tőled azt kérdem :
Nem láttad szépem ?
Oh, ha láttad volna,
Fölismerted volna.
Fölismernéd, föl

Akár száz közől.
Gyönyörü szem párja
A mező virága ;
Szemöldöke mint a
Holló madár tolla ;
És két orczája
Két piros rózsa.
Ha meglátnám még,
Be boldog lennék.

15

Rosz az utam felette,
Mert a fű mind benőtte.
Hadd nőjenek, hadd nőjenek,
Rajtok ökrök legeljenek.
Hadd nőjenek magasra,
Utaim elborítva,
Hadd csapkodják a szelek
Mint a gondok engemet.

16.

Kinek nincsen édes anyja,
Elmehet a nagy világba ;
Kinek nincsen anyja, kedves,
Annak szeme könytül nedves.

17.

Akármivé tégy, isten !
Vig madárrá tégy engem,
Hogy anyácskám ablakán
Bánatomat kisirnám,

Hogy anyám elhissegetne . . .
»Ne hissegess engemet, ne,
A mig el nem mondom neked,
Idegennel hogy mint élek :
Vacsorához ha leül,
Engem használ mécsesül,
Sohsem eszünk mi ketten ;
Sohsem kérdez, mit ettem,
Hanem, hogy mit végeztem.
Én hallgatok, szenvedek,
Bánatomban könyezek.
Törülgetem a könyem,
S még jobban foly képemen.
Képemről a földre csorog ;
Fiatalon oly bus vagyok.
Száraz kenyér-darabom
Könyeimmel áztatom.

18.

Jobban tudok én dalolni
Mint akárki hegedülni.
Hegedűnek törik hurja,
Az én dalom sok hallgatja.
Hegedűnek törik hurja,
Az én dalom de sok várja.

19.

Ha négy ökröd nekem adnád,
Tudd meg, még se mennék hozzád ;
Másnál csak egy tehén legyen,
Csak a szemét megszeressem.

Hogy szerettél, nem is tudtam,
Két szememre elaludtam,
Mióta elváltunk, meg
Mind két szemmel kereslek!

20.

Nincsen olyan árva legény
Brassó-tájig innét mint én;
Hanem miért is hazudjam:
Hisz a kakuk is akkép van,
S még sem olyan árva madár,
Mindent megnyer, a mit csak vár.
A betegség ha lecsapja,
Jön a rigó s ápolgatja.
De hát engem ki ápolna?
Idegennel ki gondolna?
Egy szép rózsám vala régen,
Ott rothad már len, a földben.
Oh, de nagy is a bánatom,
Elhagyott az én angyalom;
Bubánatban töltöm napom;
Gyászos az én ruházatom.

21.

Bármivé tégy, istenem,
Gombocskává tégy engem
Kedvesemnek a szijára,
Hogy kössön a derekára.
Vagy változtass át másra:
Kertbeli kis virágra,
Hogy az az én kis galambom,

Ki után rég sóhajtozom,
Tüzzön a kalapjára.

22.

— Mondd meg, anyám, őszintén,
Minő vizben fürösztél ?
— Biz, fiam, kedd esti vizbe,
Hogy egész országot járd be !
Azután pénteki vizbe,
Hogy a nagy világot járd be*).

23.

»Rajtam ránczos szoknya van ;
És kün állok egy magam !«
»De én rajtam sima van,
S forgatnak minduntalan !«

»A falunak végibe
Nehéz felhő szállott le.«
»Nincs ott felhő, ha más van,
Rózsám szürke gubában !«

»Falu, vessen a tüz föl
Egész másik végedről.«
»Csupán egy ház maradjon
Azt szeretem én nagyon.«
»De perzselje azt is meg,
Csak maradjon rózsám meg.«

*) A keddet és pénteket szerencsétlen napoknak hiszik.

Borulattal jár az ég :
Szerelmed nagy édesség.
Együtt jár nap s fellegek :
Ugy óhajtom szivedet !

Verd meg, isten, ha tennéd,
Verd meg, verd, a vármegyét,
Börtönt, hogy mért készite ?
Készitett voln' helyette
Vendéglőket bérczek alján,
Ott rózsámmal mulatoznám.

24.

Gúnydal vén leányra.

Ha vénülnek a lányok,
Senki sem jár utánok.
Járnak búsan, csendesen,
Mig a bőjt tart, szennyesen.

Karácsonynak idejében
Felöltöznek czifrán, szépen ;
Ünnepeken és vasárnap
A kérőkre várva várnak.

Es mikor a kutya csahol,
Fölugornak ágyaikbol,
Fazekakat tüzhöz tesznek,
Öltözködnek, fésülködnek.

»Vaj, kérők-e, jó anyám ?
Az ajtónál állnak tán.
Jaj, anyám, hadd jöjjenek
S az asztalhoz üljenek.

»Aztán adjunk enni nekik,
Talán megkér valamelyik ;
S adjunk nekik italt nyomba',
Nem bámulnak a szájamba *).«

»Kedves lányom, jaj de kár,
Bár csak asszony lennél már ;
Ámde férjed nem akad,
Mert nem hordod jól magad.

»Mint leány, úgy tartsd magad,
Ne tátsd ki a szájadat ;
Hányszor mondtam már neked,
Mit mondj a legényeknek ?«

»Azt mondom a legényeknek,
Hogy csak négy év mulva leszek
Ötven meg tiz éves én,
S így még nem is vagyok vén.«

25.

Azt mondotta az én rózsám :
»Férjhez megyek, elhagylak ám,
Sok megkérte már a kezem,
És te föl se vettél engem.

»Mért irod és mért hazudol,
Hogy te már megházasodol ?
Vártam, hittem eleget,
Hisz a fránya már neked.

*) T. i. hogy fogai nincsenek.

»Vaj! te kedves, szép legény,
Valld be híven, őszintén:
Van-e kedved házasodni?
Útamat nem kell elzárni!

Férjhez mennék, sokan kértek,
Jaj, de majd meghalok érted;
Ha elvisznek, meghalok,
Édes szádra gondolok.«

»Kedves rózsám, te tudod,
Ugy tégy a mint akarod.
A kit szeretsz, menj ahhoz,
Csakhogy — meg ne csalatkozz'.

»Azt már épen nem mondhatom,
Hogy mostan megházasodom;
De fogadást tehetek,
Hogy csak téged szeretlek.

»Várj még, rózsám, pár napot,
S nőm leszesz, ha akarod!«
Ime, férjhez ment a lány,
Nekem meg nincs már babám!

Áldja meg a jó isten,
Nem búsúlok érte sem;
A világon van még lány,
Majd csak akad egy pár tán.

26.

Hallod, hallod, barátom,
Jaj be nagy a bánatom:

Hat leányka sug nekem,
A mért nőül nem veszem
De, barátom, már hogy vegyem,
Mikor mind, mind élhetetlen :
Mert Mariska nem tudd fonni,
Flóra meg kenyeret sütni,
Todora nem tud kapálni,
Juli meg nem tud kaszálni,
Ána meg szőni nem képes,
Nicza meg nem egészséges . . .
Jobb, maradjak nőtelen
Mint busitsam a fejem.

27.

Diófának hull levele . . .
Mennem kell, itt az ideje.
El kell mennem nagy bánattal,
Mint a holdnak borun által.
Megyek, szívem nagy bút hord,
Mint csillagok közt a hold.
Hogy a vágyam rám ne törjön,
A rózsámért meg ne öljön.
Mert ha vágyam el fog érni,
Sírni fogok és dalolni,
Hogy a bércz meg fog inogni.
A pávák elámulnak
S rögtön hozzám indulnak,
S kérdi majd mindegyike :
Nagy keservvel mért sírsz, te ?
Mért sírsz, bajnok legényke ?
Elhagyott a rózsád tán ?
Én lelkemből sóhajtván,

Sirva ekkép felelek:
»Elhagyott biz engemet,
Isten verte volna meg!«

28.

A nő szíve épen olyan
Mint viola az ablakban:
Hogyha azt a szél lecsapja,
A házat beillatozza;
De a leány-szerelem
Mint virág az utfelen,
Melyet szellő átölel,
S érzés miatt ott hal el.

29.

Tasnád, verje meg a tűz,
Hej de sok legényt elűz.
Most jön a sor én reám,
Hogy én is eltávoznám . . .
Idegenség, árva vagy te,
Ne hajts engem olyan messze;
Nincs szülőm, nincs, hogy kivenne.
»Keresd fel a birót, atyám,
Járd el az én dolgom aztán!«
»Fiam, voltam már nála;
De a biró nagy kutya,
Mert csak téged akar a'.«
»Menj el hát te, édes anyám.
Tégedet csak meghallgat tán!
Ird a levél elejére,
Fiu vagyok ám én észre;
Hátul aztán a levélbe

Egy ekét s hat ökröt irj be !«
»Voltam biz én, gyermekem,
Nagyon drága legényem ;
De a biró nagy kutya,
Mert csak téged akar a'.«
»A halálod biró uram,
Mennyit jártál a dolgomban !
Hej csákója, puskája.
Tenném fia vállára.
A birónak, add istenem,
Hat tört szarvu ökre legyen,
Büntesd meg rosz gyermekit,
Éhhalált, azt küldj nekik.«

30.

Hire ment egy zsiványnak,
A kit »Tursz«-nak mondanak.
Vagy hat czinkos társsal jár ;
Rettegi az ország már,
Ott a bérczek közt bujkál.
Jeles pandur-bajnokok,
Mézes-mázos tolvajok,
Mind csak fától fáig jár,
És a ki csak ott járkál,
Mind miattok sírdogál.
Mert, hol nem is képzeled,
Ott találkozol velek.
Takarosan kivallat,
Mond szép, nyájas szavakat.
»Honnan jösz te, ifju, szólj,
Melyik falu- s városból ?
Hoztál rovást, legényem,
Hogy valami ne érjen ?

Van valami hivatalod ?
A béredet kinek adod ?
Legény, mondd meg őszintén !
Megesketlek, im, meg én,
Megesketlek puskámra,
Mely ide dől vállamra.
Ha van pénzed bőségesen,
Add ide a felét nekem.
Rovást adok a markodba,
Hogy ne légy megkárosodva :
Majd idővel, ha élek,
Mindent visszafizetek ;
Ha meghalok, majd helyettem
Megfizeti a jó isten !

31.

Három nap s egy éj mulik,
Hogy a rózsám haldoklik.
Ha meghal az éjjelen,
Nagy lesz a búm, istenem !
Szól a lányka ekképen :
»Hallj meg, rózsám, vagy kelj föl
Hosszas betegségedből !
Vagy mondd, mi az orvosságod ?
Felkeresem, rá találok !«
Eredj, szépem,
És jégcsapot nyárközépen,
Piros almát őszközépen
Hozz énnékem !«
»Ah, de honnét hozzak neked,
Kis galambom, ilyeneket ?
»Balga vagy biz, lányka, te,

Balga, mert nem látod be,
Nem látod be, szép leányka,
Hogy a világ nagyon csalfa:
Jégcsap, rózsám, a te szád,
Piros alma az orczád;
Jere, csókold meg a szám,
S menj csak férjhez, kis csalfám!«

MÁSODIK CSAPAT.

GROZESCU JULIÁNTÓL.

A.

ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNYEK.

32.

Az átok.

Ama dombon, ama hegyen
Egy lány és egy ifju megyen :
Megy az ifju dalolva,
Rárojával tánczolva ;
A lány pedig sohajtva
A legényhez kiáltva :
»Vegyen bácsi fel a lóra,
Mert nem birok már lábomra !
Rosz az út . . . mily göröngyek ! . .
Gyalog már nem mehetek.«
»Ugyan, édes kedvesem !
Felvennélek szivesen,
De a lovam kicsiny pára,
Lám mily vékony a lábszára !
Lovam gyenge, az ut rosz,
Velem is hogy roskadoz ;
Alig birja bünös testem
S fegyverekkel teli nyergem.«
»Nem félsz-e, hogy vétkezel ?
Szülőimtől hoztál el

S a vadonba rejtél el . . .
Bár csak bánna istenem
Véled ugy mint te velem !
Bolyongnál a nagy világba,
Esnél török szolgaságba ;
Vernék lábad nehéz vasba,
S erős karod ronda lánczba !
Érjen utol szerelmem,
Hol nehéz utad leszen ;
Érjen utól fájdalmam,
Hol legroszabb utad van !
S ott lovad akadjon fel,
Véled földre döljön el,
És két karod törje el !
Vaczogjanak fogaid,
Sirassanak szüleid !
S legyen kilencz gyermeked,
Mind növelje gyötrelmed !
Erre nősülj egyszer még,
S egy lánykát adjon az ég,
Ki majd tömlöczödbe lenn
Zavaros vizet vigyen !

33.

Brankovianu Konstantin*).

Brankovianu Konstantin
Ős bojár, nagy keresztyén.
A mily nagy volt ős hatalma,

*) Brankovics Konstantin, Havasalföld (Románia) fejedelme, a XVIII-dik század vége felé a török által trónjától megfosztva, megöletett Konstantinápolyban.

Annyi irigy járt utána . . .
Im csütörtök hajnalára
Közelgett az ő halála;
Alig hagyta el nyugágyát,
Megmosá szép tiszta arczát,
Hálát adott a nagy égnek,
S az ablakon hogy kinézett,
A látványtól szive vérzett.

A még alvó három fiát
Felkölté és ekkép kiált:
»Gyermekim, föl! gyorsan lábra!
Gyásznap ébredt jó hazánkra:
Nézzetek ki az ablakon
Mit szemléltek a zöld halmon?!
Harczra . . . fegyvert fogjatok!
Ránk törtek a pogányok . . .
Ágyuk állnak csata-készen . . .
Gyermekim, föl! föl, jó vérem!«

Alig szól a t'sztes öreg,
A pogányok rájok törnek;
Küzdnek bátran, elszántsággal . . .
De ki bir oly sokasággal . . . ?!
Mind a négyet megkötözték
S egy hajóra elvezették,
Vitték őket messze tájra,
Tenger mellett régi várba . . .

. . . .

»Brankovianu Konstantin,
Ős bojár, nagy keresztyén!
Tagadd el most ős hitedet,
Légy muzulmán, ha szereted

Gyermekidet s a te élted,
Mert különben jaj tenéked . . .«

. . . .

»Gaz tatárok, vad pogányok,
Egyre-sorra pusztulnátok !
Jó fiaim bár sajnálom,
Haljon inkább mind a három ;
Haljak én is, készen vagyok :
Ős vállástól el nem állok.«

A nagy basa »halált« intett,
És a dühtől arcza égett ;
Megjelen a sötét bakó,
Borus arcza veszélyt jósló ;
Három ifját rendre nézi,
Választ egyet és int néki.

Bátran megy a nagyobb ifjú
És orczáját nem fedi bú ;
Vérpadon áll kötött szemmel,
Sújt a bakó, és vér szökel . . .
Bú leverten a jó apa
Égre nézett és sohajta :
»Legyen égnek akarata !«

Ujra belép már a bakó . . .
Int a szőke szép ifjunak,
Gyászállványra im feljutnak,
Vérpadon áll kötött szemmel,
Sujt a bakó és vér szökel . . .
Bú leverten a jó apa
Égre nézett és sohajta :
»Legyen égnek akarata !«

És a basa csodálkozik,
A bakónak int, távozzék,
S hizelkedve szól szeliden :

»Brankovianu Konstantin,
Ős bojár, nagy keresztyén !
Két ifjut már elvesztettél,
Már csak az egyetlened él,
Ez utolsó jó reményed :
Ha óhajtod, hogy még éljen.
Tagadd el rosz ősi hited,
Légy muzulman, mentsd meg élted !«

»Nagy az isten, égnek ura . . .
Mint keresztyén élek, halok;
Ős hitemtől el nem állok . . .
Ne sirj, fiam, kis gyermekem,
Mert a bútól sajog szivem ;
Békén halj meg ős hitedben,
Jobb éltet nyersz fön az égben !«

A bősz basa dühtől égett,
Kancsal szeme vértől megtelt,
Rekedt hangon »halált« kiált,
És a bakó készen ott állt.
Az ártatlan szép kis gyermek,
Az apának egy reménye,
Vérpadon áll . . . vége . . . vége . . .
Szép kis fejét fölemeli.
Szeme öröm- és könyteli ;
Imádkozva néz az égre . . .
Sujt a bakó s foly a vére.
Az ősz apa könyt hullatva

Égre nézett és sohajta :
»Legyen égnek akarata !«

A világ sötét előtte,
Mert a bú szivét megtörte.
Fájdalommal fölkiálta,
Zeng az apa sulyos átka :
»Rajta, rajta, vad pogányok !
— — gaz tatárok !
Hol van három jó gyermekem ?
Mind a hármat elvesztettem.
Adná az ég, mint kivánom,
Hogy e széles nagy világon
Ne volna hely számotokra,
Pusztulnátok mind . . . mind sorra,
Oszolnátok mint a felhő,
Midőn fú a nyári szellő . . .
Ég ne nyiljék lelketeknek
És a nagy föld testeteknek ;
Vagy ha éltek, átkom érjen,
Fiaitok egy se éljen ! . . .«
. . . .
A pogányok földühödnek,
Kardot rántnak, rája törnek ;
Rája törnek vad erővel,
Ölni készek szomjas tőrrel.
Vad haraggal földre vetik,
Bőrét metszik és lefejtik ;
Im kitömik, fölállitják,
Vad örömmel csuful szidják,
És kaczagva így kiáltnak :

»Brankovianu Konstantin,
Ős giauru nagy keresztyén !

Tekints föl és nyisd meg szemed,
Vajon bőröd megismered?«
. . . »Gaz pogányok, csorda népek!
Húsom is ha megeszitek,
Brankovianu Konstantin
Meghal, de mint keresztyén.

31.

A vadon hangja.

»Tölgyfa bátya, hajtsd le magad,
Hadd messem le egyik ágad.«
»Aztán mit csinálsz vele?«
»Eltört kocsim tengelye . . .«
»Öcsém, szavad hallgatnám,
Egyik ágam od'adnám,
Ha csinálnál belőle
Buzogányt, hogy küzdj vele,
Avagy lándsát erőset,
Vernél bele szögeket,
És vele mint hős küzdesz,
Mig nem hazád szabad lesz!«

»Cserfa bátya, hallgass engem,
Hogy az egyik ágad metszem;
Letörött az ökörjárom,
Okvetetlen kell csinálnom.«
»Hosszu ágam od'adnám,
Ha bizonynyal azt tudnám,
Hogy nyilat készitenél,
A hazáért küzdenél.
Hagyd, öcsém, az ökröket,
Vedd nyilad, hű fegyvered:

Nincs idő most a szántásra,
Hanem babér aratásra,
Jön az ellen a határra,
Rabigát hoz a hazára.«
»Vadon! ime esküszöm,
Hogy küzdök vagy elesem;
A hány fa van e vadonban
Annyit ölök le a harczban.«

35.

Toma.

I.

Kiált Tamás egy szép este:
»Jöszte ide, szép menyecske!«
Janka ugrik ablakához,
S kérdi: vajon ki kiáltoz?
»Én vagyok . . . csitt! . . . Janka lelkem,
Készülj hamar, gyorsan, sebten,
Hogy elmenjünk mind a ketten,
Messze, messze . . . isten tudja
Merre visz a sorsunk utja.
Jöszte velem, Janka lelkem.
Hőn szeretlek, hidd el nékem;
Menjünk messze, messzire,
A világ legszélire,
Mert e házban férjed miatt
Hő szerelmünk nyugtot nem ad.
Jőj hát, Janka, jöszte velem!«
»Tamás, Tamás, én nem megyek,
Mert megvernek a nagy egek;
Még nagy bünbe eshetem,

Mert van kedves hitvesem
S neveletlen gyermekem.«
»Büntől magad soh'se féltsed,
Majd mondatok misét érted.
S papunk tudom megbocsát.
Jöszte Janka, jöszte hát! . . .
Gyere hamar hevenyében,
Mert van pénzzel telt erszényem;
Van négy lovam, tüzes, szeles,
Tied minden, csak te szeress.
S ha elfogy teli erszényem,
Csak megélünk jól, szegényen,
Ketten csak megélhetünk.«

Janka végre engedett,
S biz ő kelme csak elment,
Elhagyta hű kedvesét,
Hitvesét, kis gyermekét.
Bolyongtak hegy-völgyön át,
Mig találtak egy nagy fát,
S ott megálltak pihenni.
»Pihenjünk itt, Janka lelkem,
Mert már fáradt lelkem testem,
Fáradt vagy te szinte velem.
Tedd öledbe fejemet,
Keress benne keveset,
Talán majd egy jót alszom.«
Tamás fejét leereszti,
És csakhamar elaludt;
Janka pedig könyezett,
És egy könye leesett
Kedvesének homlokára,
Onnan aztán az arczára.
S ama könye ugy égett

Hogy rá Tamás fölébredt
S bosszusággal ekkép szólt :
»Megégeted homlokom,
Álnok asszony, most látom,
Hogy te engem nem szeretsz,
Tőlem most már elmehetsz !«
»Tamás, Tamás, szeretlek,
És csak azért kesergek,
Mert a szivem megesett,
És a bánat meglepett,
Szinte, szinte remegek,
Mert eszembe most jutott
Neveletlen gyermekem,
Mit csinálhat nélkülem,
S félek nagy bünbe estem.«

Ekkor Tamás bánkodik,
Bánkodik, gondolkozik,
S mondja végre : »Mit mondasz,
Látom, Janka, hogy igaz !«
Szól, s Jankának szép arczára
Csókot nyom, tán utoljára.
Selyembe öltözteti,
Ne ismerjen rá senki,
S szól : »Fájdalmid érzi szivem,
Menj el tehát, Janka kincsem.
Láss kis gyermeked után,
Férjed kibékül aztán ;
Csalogasd és ámitsd szépen,
Mondd meg néki tréfaképen :
‚Hoztam neked négy lovat,'
S az én gondom lesz holnap
Visszalopni azokat . . .«

II.

Aztán Janka ment, csak ment,
Miglen egész haza ment.
S a mint bemegy igy magába
Házikója udvarába,
Látja . . . kit lát ? . . . szegény urát
A mint egyre vágja a fát,
Házi bajjal gyötri magát.
»Adjon isten jó estét,
Bátyám uram, jó szomszéd !
Kelmedhez egy utas szállna,
Adna szállást éjszakára ?
Messze tájról érkezem,
S jó volna megpihennem,
Mert már késő este van.«
»Éji szállást adnék én,
Ha nem volnék ily szegény.
Van egy árva gyermekem,
S nincsen anyja, hitvesem ;
És a gyermek sirdogál,
Nappal sir, és majd megáll.
Ha az álom reá száll ;
Éjjel egyre kiabál.«
»Nem tesz semmit, elalszom,
És a lármát nem hallom.«
»Ha ugy véled, szivesen,
Hajtson be hát vendégem«
Janka ekkor behajtott,
A szekérből kifogott ;
És a házba hogy bement,
Megkérdezte az embert :
»Tehát sir a csecsemő ?«
»Bizony sir ám egyre ő.«

»Meghalálozott-e nőd?«
»Nem biz a! elhagyta őt
S valakivel elszökött.«
»Ha eljönnne hitvesed,
Megszoptatni gyermeked,
Mily halállal büntetnéd?
Mig meghal: addig vernéd?
Vagy pedig megégetnéd?«
»Sem halálig nem verném,
Sem pedig nem égetném,
Ha szoptatná gyermekem,
És segitne majd nekem;
De szeretném keveset.
Arra tenném kezemet,
Ki elvitte hitvesem
S oly sok bút szerzett nekem;
Számadásra venném én
Csak amugy, röviden,
S földre leteriteném.«
»Hogyha nődet nem vernéd
Sem pedig nem égetnéd,
Akkor, kedves hitvesem,
Szoptatom majd gyermekem,
Mert én vagyok édes anyja
Te pedig az édes apja.
Vásárolni voltam én,
Pénzem volt, adott szülém,
És elmentem kis időre,
De nem mondtam meg előre,
Hogy csináljak örömet.
Hoztam valamit neked:
Négy pejlovat, mind oly szeles,
Mind oly szeles, mind oly kedves,
Legyen tied, csakhogy szeress!

Jere, nézd meg, jere ki,
Tudom fognak tetszeni.«

Erre aztán ők kimentek
Hanem ottan mit szemléltek ?
Oda kint egy ló sem volt.
Szalad velök ni, amott ! . .
Mert Tamás ellopta volt.
Erre meg a férj se rest,
Fut utána egyenest,
És a tolvajt, hogy megfogja,
Mellen fogva és ledobja,
Hogy az lelkét kiszuszogja ;
Lovait meg haza hozza,
Aztán szent a békeség.

36.

Buzsor.

I.

Kivirult a gyöngyvirág,
Már Buzsoré a világ !
Mint a madár az égen
Ő az ur a vidéken,
S fosztogat, de sohsem öl,
Mindenkit megemberöl ;
De ha tud egy dús csokojt*),
Bajtársival reá ront,
Elveszi szép aranyát
S minden gazdag ruháját.
Aztán ismét barangol,

*) Csokoj annyi mint népzsaroló

Nagyhetykén megy és dalol :
»Jertek ifjak utánam,
Mert az én hős bandámban
Jó és boldog világ van.
Kövessetek engemet,
Ismerem a berkeket,
S tudom jól az utakat,
Senki ránk nem akadhat ;
De ha ránk is akadna,
Buzsor tudom nem futna ;
S tudok kövér nyájakat,
Édes vizü kutakat,
Jó bort, sok szép menyecskét,
És sok pénzzel telt erszényt !«
Hol a völgy telt virággal
Lágyan zeng e leánydal,
Dallama egy angyalnak,
Tőle Buzsor csókot kap ;
És ha megy a völgyön át,
Ott két lányka gyomlálgat,
Buzsor velök mulatgat ;
S ott a patak hid megett
Két szép angyal lencsét szed,
Buzsor velök enyeleg . . .
És ez egyre csak igy megy.

II

Árva madár az ágon,
A foksányi határon
Lombos fáknak árnyában
Alacsony kis csárda van ;
Ott Anicza asszonynál
Buzsor mulat, iddogál.

Szép a nő, egy virágszál,
Hordja a bort kupával,
Megrészegít csókjával.
»Szép Anicza, galambom,
Van én nekem egy bajom:
Egy virágra vágyódom,
Piros rózsa virágra,
Édes ajkid csókjára!«
»Sztefanicza, virágom,
Itt az ajkam, nem bánom,
Csókold meg, ha ugy tetszik,
Egész holnap reggelig;
De már többet ne igyál,
Mert a veszély közel vár,
Istenem! tán jön is már!«
»Hadd jöjjön, én nem bánom,
Kezemnél van handsárom,
S az ölemben virágom . . «
A csókkal el sem végzett,
S már egy csapat érkezett,
Buzsor küzdött eleget,
Végre mégis fogva lett.

III

Busan, busan fuj a szél,
Szomoritó hirt beszél:
Bizony Buzsort megfogták,
Minden felé hurczolták.
Erdő, erdő, szép erdő,
Be szép vagy ha a nyár jő,
Télen pedig puszta vagy,
Ember, madár, mind elhagy,
Vizeid is befagynak,

Lombjaid lehullanak,
Levelid elhervadnak . . .
Buzsor is hervadozik,
Mély börtönben kinlódik !
Hervadt rózsa levelét
Hullatja már szerteszét.
Gyülést tart a magas szék,
Ott Buzsort megkérdezték :
»Hallod-e te nagy zsivány,
Mondd meg nekünk igazán,
Hány jó hitüt öltél meg ?
S megbocsátunk teneked !«
»Soha embert nem öltem,
De sok csokojt döngettem !«
»Stefanicza nagy zsivány,
Mondd meg nekünk igazán,
Hová rejtéd kincseid ?
Megszámlálvák perczeid !
Valld be hát mind ezeket,
És megmented éltedet !«
»Kincseimet, mi még maradt,
Elrejtettem a fák alatt :
A szegény majd rá akad,
Vegyen rajta magának
Ekét, ökröt, tehenet
S gyermekinek kenyeret !

IV.

Puszta már a nagy határ,
Buzsor »magas« lépcsőn áll,
S a hogy őt megszemlélték,
Sirt, csak sirt a szegény nép,
Mert őt nagyon szerették.

37.

Ileana Braileana.

I.

Kies völgynek szép ölében,
Kristály patak szép vizében
Szép Ileana Braileana
Ruhát mos csak egymagába' :
Bútelt keble kintól sajog,
Két szép szeme könytől ragyog.
Néhány török hozzá jött,
Egy ekkép szólitá őt :
»Szüntesd, lányka, könyeid,
Mert a hegyek vizeit
Áradással fenyegetik.
Ne áraszd e vizeket
Hogy átvigyem sergemet.
Mert ha még sirsz, ben fuladnak,
Katonáim kik még vagynak.«
Szép Ileana sóhajtott,
És ekképen válaszolt:
»Könyeimet szüntetném,
Ha búmat feledhetném.
Szerencsétlent, mint én vagyok,
A szép nap is alig látott.
Mélyen gyászol sajgó szivem,
Mert elvesztém jó testvérem.
Vajon merre jártatok ?
Bátyámat nem láttátok ?«

»Meglehet, tán utban értük,
De mi ötet nem ismertük.«

»Őt ismerni könnyü dolog,
Párja, mása nem is forog;
Oly szép karcsú, deli ifjut
Kivüle nem látni másutt.
Mert testvérem szép arczára
Ragyog a nap bájsugára,
És a holdnak tüneménye
Az ő szeme bűvös fénye.
Egy-egy csillag minden vállán,
Csak ugy csillog,
Csak ugy villog . . .
Holló szárnya ércz sisakján . . .«

Ekképen a szép kis lány.
S erre szólt egy ősz ozmán:
»Ha valót szólsz, kedves lányom,
Akkor biztos jelünk vagyon,
Hogy mi láttuk hős testvéred,
De nem tudtuk, hogy a véred.
Ott van len, azon a tájon,
S készen van, hogy harczra szálljon.
Ő a népnek hős vezére
Vert sergünknek nagy vesztére.
Nem kegyelmez egy töröknek,
Hős vitézi dulnak, ölnek;
Az ő kardjok suhintása
A mennykőnek nagy csapása.
Hagyd ezért hát ezt a tájat
És keresd föl hős bátyádat.
Hegyen völgyön repülj által,
Repülj gyorsan, szellő szárnynyal,
Hogy elérjed még estére,
Mielőtt a nap nem tér le;
És ha őtet megtalálod,

Szólj hozzá igy, a mint hallod :
Gyere haza, jó testvérem,
Ne ölj senkit, kérlek szépen.
Legyen eszed, hagyd e harczot,
Hogy ne vallj még tán kudarczot..
Mert ha dühöd meg nem szünik
Az ozmán nép megharagszik,
És megtöri seregedet,
Téged pedig megkötöztet.
S akkor ne várj kegyelmet,
De várd gyászos vesztedet ! . .
Szólj ekképen szóról szóra,
S még fordulhat minden, jóra.
Ekképen szólj, jól megértsed,
Mert veszélyben forog élted !

II.

A lányt viszi szellő szárnya,
Hegy, völgy, bércz marad utána.
Testvérénél volt estére,
Mielőtt a nap leére.
És a kedves gondos lányka
Ekképen szólt a mint látta :
»Hős jó bátyám, kedves vérem,
Hallgasd meg egy hő kérésem !
A mint mostam pataknál,
Néhány török ott talál.
Hogy megtudták, húgod vagyok,
Egyik hozzám ekképen szólt :
Menj el, mondd meg testvérednek,
Kérjük szépen, mint csak lehet,
Hagyja abba dúló harczát,
Hogy ne vallja majd kudarczát,
Mert ha dühöd meg nem szünik,

Az ozmán nép megharagszik,
És megtöri seregedet,
Téged pedig megkötöztet,
S akkor ne várj kegyelmet,
De várd biztos vesztedet!
Hogyha még öl, dul testvéred,
Te is élted végét éred.«

Erre a szép hős testvér,
Nemes haraglángra kél:
»Mit vélsz? lesz-e jobb világom,
Ha a harczban lesz halálom,
Vagy ha nézem ez országot,
Mint tür önkényt, szolgaságot,
Mért majd ránk száll, mint apákra,
Unokáink sulyos átka?!«
— — — — — — —
»Mint sem ezt szenvedje népünk,
Akkor inkább egy se éljünk.
Én azonnal visszatérek
Ott, hol fénylők ama bérczek;
Tudósitom Ozmán népét,
Hogy ne várjon tőled békét.
Én most éltem végét érem,
Te hazánkat mentsd meg véren!«
— — — — — — — —
Szólt ihletve szép Ilyána,
És a tábor ő utána:
»Tudósítsad Ozmán népét
Hogy ne várjon tőlünk békét,
Nem engedjük ez országot
Tűrni önkényt, szolgaságot,
Hogy ne szálljon ránk, apákra,
Unokáink súlyos átka!«

— — — — — — — —

Most a hős szólt, inti húgát:
»Ne térj vissza, kedves húgom,
Maradj itt, nézd véres harczom.
Nézd a román nagy csatáját
Midőn védi ős hazáját,
Mint rohan majd a csatába
Mint az égnek nagy villáma.
Légy itt, húgom, légy mellettem,
Mig a harczban el nem estem.
Habár éltem végét érem,
E szent földön rab ne éljen.
S ha a harczban majd elestem,
Kedves húgom, keresd testem,
És temesd el itt hazámban,
Lombos fáknak árnyékában.«
Szól, s a lánynak szép ajkára
Csókot nyom, tán utoljára.

III.

Harczi kürtnek rivalgása
Hí csatára, bajvivásra.
A románok legélére
Megy a népnek hős vezére;
Táborának rohanása
A mennykőnek nagy csapása.
. . . .
Zászló lobog, kürt rival,
Románé a diadal . . .
Mostan zengnek gyászos dalt,
Mert vezérök is meghalt.
Nyíl hasítá drága szivit,

Paripája tombol, nyerít . . .

. . . .

Nyugszik a nap vég sugára,
Gyász éj szállt a bérczes tájra.
Mily halvány a hold világa!
De halványabb szép Ileana.
Köny hullatva a gyász téren
Bátyjának sírt ásat mélyen;
Fátyolt köt a gyász keresztre,
Esti szellő lengedezte;
Fátyolt köt szép koszorúval,
Örömet temetve búval.
»Hon szerelme ölt meg téged,
Örvend s gyászol szabad néped.«

38.

A fecskék*).

Ott az almafa alatt
Szépen ragyog egy csillag.
Mért van ott oly nagy világ?
Fenyőfából van egy ágy,
Mely csak egyre tündöklik,
Tündöklik és villámlik,
Mert az ágynak legfején
A nap nyugszik könnyedén,
És az ágynak hosszába'
Ül az égnek villáma,
És az ágynak lábai
Viasz gyertyák lángjai . . .

*) Colinda, karácsonyi ének.

Ott az isten szent fia
Nyugszik bibor pólyába',
S a mint ekkép ott nyugszik,
Boldog álmot álmodik:
Jöttek kedves madarak,
Melyek szépen daloltak,
A kis Jézust ringatták,
Kedves dallal altatták;
Aztán onnan messziről,
Ott, a tenger széliről
Jöttek barna szép fecskék,
Tőlük sötét lett az ég;
És a fecskék tollain,
Tollain és szárnyain
Ragyogtak a szép kövek,
Szép kövek és vízcseppek,
Miket hoztak messziről,
Meszi tenger széliről;
És az isten szent fiát
Sorra körül szárnyalák,
Kövecskékkel megdobták,
Tengervizzel locsolták,
Szép álmát elrabolták...
Arra Jézus fölébredt,
S azután mindegyiket
Megátkozta, mint kellett:
»Átkom érjen, rosz madár!
A mint te háborgattál,
Soh' se legyen nyughelyed;
És ha rakod fészkedet,
Ne találj te jobb helyet
Mint a ronda, rosz ereszt,
Barna kéményt, színeket.

39.

A pásztorok.

Túl az erdős hegy megett
A nagy domb kizöldellett,
Három nyáj ott legelget,
Három pásztor beszélget.
Mind a hárman testvérek ;
Régi multról mesélnek.
A legifjabb kis juhász,
Egyre dalol, furulyáz.
Nyáját őrzik az ebek,
Ő meg tova tévelyeg,
Egyre jár és dalolgat,
Számos juha elveszett,
Róluk elfelejtkezett.
És a másik két testvér
Látván ezt, összebeszél :
Hogy mivel ő csak dalol,
És a nyájjal nem gondol,
Mikor beestveledik,
Kegyetlenűl megölik,
S mikorra hajnalodik,
Majd muhorral befedik . . .
. . . .
»Nem sajnálom éltemet,
Nem is kérek kegyelmet,
Oltsátok el világom !
S higyétek el, nem bánom,
Szívem ha átszúrjátok ;
De fejem ne vágjátok,
S azért kérlek titeket,

Hogy illőn temessetek,
Ott közel, az akolnál,
Hol a csermely folydogál
És virúl a rózsaszál,
Dalolgat a bús madár.
S aztán így temessetek:
Tegyétek rám szűrömet,
Bokrétás szép kalapom,
S az én kedves tilinkóm,
Mert a szellő testvérem
És barátom volt nékem,
Kinek majd elmesélem
Halálom, hogy mint érem.
Engemet ha fölkeres,
Sirom felett ha repdes,
Szűrömet meglengeti,
Tilinkómat zengeti:
»Selyem szőrü juhaim,
Kik hallátok dalaim,
És ti kedves báránykák,
Kérjétek az ég átkát
Azokra, kik engemet
Ártatlanul megöltek!«
Szegény juhászt megölték,
Hajnalban eltemették;
A szellő felkereste,
Szép szűrét meglengette,
Tilinkóját zengette:
»Selyemszőrü juhaim,
Kik hallátok dalaim,
És ti kedves báránykák,
Kérjetek az ég átkát
Azokra kik engemet
Áratlanul megöltek!«

B.

D A L O K.

40.

Ilenucza, bércz virága,
Rózsafának virultsága,
Elbűvölted a világot,
Mind rabod ki téged látott.

Én is szived rabja vagyok,
Kín fájdalmim igen nagyok:
Adj egy csókot, orvosságot,
Hű szerelmet, boldogságot.

»Adok csókot édeset,
Látom, szived nagy beteg;
Ám de te is gyógyits meg,
Mert az enyém is szenved.«

41.

Jianu dala.

Gondolkodom út szélén,
Mi tevő hát legyek én?
Kenyerem hogy keressem,
Gyermekem hogy neveljem!
A mint igy töprenkedem,
Fen vagyok a nagy hegyen;
S a mint innét lenézek,
Látom, hogy az emberek

Sorra szántnak és vetnek ;
Egyedül az én ekém
Sehol se szemlélhetém.
Nekem is volt ökröm haj !
De elrablá a sok baj :
Sírtam már sok gazdagnál,
Kinek földje rég kész már,
Adna ökröt vagy lovat,
Hogy szántsak egy pár holdat ;
De hijába kértem én,
Még csak nem is néz felém.
Akkor hát megfordultam,
S magamba azt gondoltam :
Majd néz hát az ég felém,
S megindul az én ekém ;
Valahogy kitelelek,
Szabad lesz a zöld berek,
Majd húzok egy barázdát,
Hosszan, túl a dombon át,
Le a falu széleig,
A gazdagnak földjeig,
De még azon is jól át
Mig elérem ajtaját.
Tudom akkor hogy majd ád !

42

Néroi szép galambom,
Be csunya férjed vagyon.

Elég rosz az énnekem,
De el nem temethetem.

Olyan hideg mint a hal,
De meghalni nem akar.

Ha nem akar, hát, látod,
Mondok egy orvosságot.

Menj 'jjel a temetőbe,
Végy földet a kezkenődbe.

Egy maroknyi sir földet,
S meggyógyitod férjedet.

Titkon tedd feje alá,
Reggel aztán borulj rá.

Sirasd az ott nyugovót,
Mert már akkor rég meghót!

43

Vén lány dala.

Férjhez menni akarnék,
Málét gyurni nem tudnék;
A lapátra ha teszem,
Előbb jól megkötözöm.

Hogy egy kutba benéztem,
Láttam, hogy vén lány lettem;
Kértem hát jó istenem,
Küldje meg már emberem.

Legyen akár mily rosz, vén,
Csakhogy kucsma a fején;
Csakhogy elhiresztelják,
Én is hogy férjhez menék!

44.

Mikor még legény voltam,
Ha jártam a faluban,
Dalolgatva az utczán
Nézve szerető után :
Lányok ha meghallották,
Ajtót, kaput nyitottak ;
Meggyujták a gyertyákat,
S ekképen szólitottak :
»Széles vállu szép ifju,
Csókra termett ajaku !«
De mióta nős vagyok,
Az utczán ha ballagok,
Alig, hogy meghallottak,
Eloltják a gyertyákat ;
Ajtót, kaput becsuknak,
És ekképen csufolnak :
»Hideg száju kalandor,
Görbe lábu komondor !«

45.

Újoncz dala.

Isten, verd meg a papot,
A birót és hadnagyot !
El kell hagynom nyájamat,
Angyal szép kis rózsámat.

El kell hagynom hazámat,
Mert befogtak bakának ;

El szép pitykés övemet,
S adtak szijból keresztet.

Elhagytam a jó subát,
Adtak érte rosz gunyát ;
El a szijas szép bocskort,
S adtak ronda bakancsot.

Elhagytam juhász botom,
S most puskával bajlódom ;
Én vezettem a juh nyájt,
Most tanulom a »rigtájt.«

46.

Napraforgó virágszál,
Voltál, rózsám, a papnál ?
Menj gyónni ha nem voltál,
Mert ajtódnál a halál.

Menjen bizony a mennykő,
Még a házba is ha jő.
Mert a gyónást ha kezdem,
Hat-hét pap is kell nekem ;
Hat-hét pap és hét kispap
Örökké gyóntassanak.

47.

Ugyan, édes kedvesem,
Szól-e anyád ellenem ?

Lelkemre, so'se hallám,
Ellened hogy szól anyám.

Semhogy kissé magas vagy,
Mindegy, kicsiny avagy nagy.

Egyre dicsér kicsiny, nagy,
Hogy te dolgos leány vagy.

Szép kis templom a lakásod,
Szóval ebben nincsen párod.

De azt mondja kicsiny, nagy,
Hogy te kissé nyelves vagy.

Ne tarts attól, kedvesem,
Mert hát teljes éltedben

So'se félj a szájastól,
Ha nem fél a munkától.

De kerüld azt egyenest,
Ki ha jó is, mindig rest!

48.

Kértem Ilyés szent atyát,
Forgassa a bibliát,
Forgassa maga rendin;
Számitsa meg bűneim.

Mert a hány unoka van,
Sorra mind megcsókoltam.
Mivel velök beszéltem,
Dolgozom majd egy héten.

A sok csókért, nem bánom,
Majd kaszálok a nyáron.
S mivel megölelgettem,
Büntessen meg keményen.

És a pap ily kánont ád:
Vegyem nőül Katiczát.
Mert ha ő lesz hitvesem,
Elég kánonom leszen.

49.

Tört virág a zöld ágon,
Busan élem világom,
Busan élem, jaj! anyám,
Nézd, hogy hervad két orczám.

Busan élem világom,
Tán nagy átok sulya nyom,
Éjjel, nappal könyezem,
Semmiben sincs örömem.

Mások élte oly hosszú,
Még sem tudják mi a bú;
Én még ifju kis leány,
S nem derül szép nap reám!

Szivem egyre szomorú,
Rég emészti már a bú;
Türj csak, szivem, míg lehet,
Vége lesz már mindennek.

Egy-két napig türj csak még,
S megvigasztal a nagy ég,

Kedvesem ha fellelem,
Siron át a menyekben !

50.

Élnék világ végeig,
Juhászt én nem szeretnék ;
Egész áldott nyáron át
Soha sem fog egy kaszát.

Kedvese ha még oly szép,
Jobb neki a hűs árnyék ;
Szépe várja keservvel,
Ő az árnyékban hever.

Kedvesével ha beszél,
Egyre nyájáról mesél ;
Alig hogy kezd szerel'mmel,
Már is látod, hogy felkel.

Azt mondja, most kedvetlen,
Mert sok farkas jár-megyen ;
Tegnap is hát megették
Birkái legszebbikét.

Bár csak őt is megennék,
Mért hagyja el kedvesét.
Élnék világ végeig,
Én juhászt nem szeretnék.

51.

— Jaj, anyám ! édes anyám,
Olyan nagyon alhatnám.

— Menj hát, lányom, feküdni,
Bátyád ágyába ott ni!
— Nem anyám, nem édesem,
Oda soha sem fekszem,
Mert a bátyám rosz ágyát
Hid deszkából csinálták,
Százan is elátkozták,
Kik a hidon mentek át.

— Jaj anyám, édes anyám,
Olyan nagyon alhatnám!
— Menj hát, lányom, feküdni
Nénéd ágyába ott ni!
— Nem én, anyám, édesem,
Oda bizony nem fekszem,
Mert a néném rosz ágyát
Diófából csinálták,
Olyan nehéz szaga van.

— Jaj anyám, édes anyám,
Olyan nagyon alhatnám!
— Menj hát, lányom, feküdni
Atyád ágyába ott ni!
— Nem én anyám, édesem.
Oda bizony nem fekszem,
Mert az atyám rosz ágyát
Szilva fából csinálták,
Olyan öreg szaga van.

— Jaj anyám, édes anyám,
Olyan nagyon alhatnám!
— Menj hát, lányom, feküdni,
Oda ni, a rétre ki,

Ki a fák hűs árnyába,
Szeretőd subájába.
— Isten áldjon, jó anyám !
Én is ép azt gondolám.
— Ejnye, lányom, lám, lám, lám !

52.

Istenem, jó istenem,
Hol lehet hű kedvesem !

Fú a szél a fák fölött,
Kergetik az ördögöt.

Én is lovam nyergeltem,
Más világba repültem,

Mert babám, hű kedvesem
Még csak ott nem kerestem.

A hogy oda len vagyok,
A pokol még nyitva volt.

Oda is hát bementem,
Egy kissé meghökkentem.

Egy nagy kerek asztalnál
Sorra csupa ördög áll.

Olyan csunyán nevettek,
Én hát keresztet vetek.

Alig hogy egy párt vetek,
Mind futásnak eredtek.

Egyedül csak egy maradt,
Ölelve hű rózsámat.

Gyorsan vissza nyargaltam,
És a gonoszt ott hagytam.

53.

A hány csillag az égen,
Reggelre mind lemégyen;
Csak is kettő marad még,
Napfeljöttekor is ég.

A mig ezek ragyognak,
Napjaim vigan folynak,
Boldogságom őrjei,
Édes rózsám szemei.

54.

Jőj babám a rétre ki
Ilyána, Ilyána!
Makvirágot ültetni,
Ilyána, Ilyána!
S ha megérik, mák szemet
Ilyána, Ilyána!
Adjunk be a férjednek
Ilyána, Ilyána!
Hogy aludjék jó mélyen,
Ilyána, Ilyána!
Mig a nap lesz az égen
Ilyána, Ilyána!
És aludjék nehezen,
Ilyána, Ilyána!

Mig a nap lesz oda fen,
Ilyána, Ilyána !

55.

Sír a madár az ágon,
Nyugta nincs e világon.
Hej be nagy a bánatja !
Két szép fiját siratja.

Mert elszálltak világba,
Az aradi nagy várba.
Jertek gyorsan, búcsúzzunk,
Mert innét eltávozunk.

Elvisznek jó távolra,
Messzi, messzi Váradra ;
Onnét — tudja a nagy ég —
Hova s merre visznek még !

56.

Irt a király levelet,
Hogy a lány nem viselhet
Rokolyát virágosat,
Mert legény nélkül marad.

És ne hordjon gyöngyöket,
Mert az ország nagy beteg ;
És ne hordjon virágot,
Mert baj érte hazánkot.

Hanem hordjon rozmarint,
Mert nem látsz csak bajt és kint.

Mind elmennek a legények,
Messzi mennek, jaj! szegények.

A leányok úgy sírtak . . .
S a királynéhoz irtak:
Bocsássa el — ha lehet —
Haza a legényeket!

57.

Istenem, jó istenem,
Mért nem hallgatsz meg engem?
Szivárvány ha lehetnék,
A szép égre fölmennék.

Megkérdezném istenem:
Miből lesz a szerelem?
De hisz tudom nagyon jól
Hogy nem lesz az aranyból.

Aranyból, nagy kincsekből,
Hanem tüzes szemekből,
Iczi-piczi kis szájból,
Ürge-fürge szép lányból.

Az én szép kis angyalom
Kincs-aranyért nem adom.
Ő tanitott meg engem,
Miből lesz a szerelem!

58.

Hallod, szépem, édesem,
Mit csináltál te velem?

Akár hova elmegyek,
Téged nem felejthetlek.

Ne kárhoztass engemet,
Mert nem tettem egyebet
Csak bal lábad egy nyomát
Egy banyának adtam át.

Ő aztán eltemette,
Misét tartott felette :
Hogy meghalj szerelmemért,
Mint én is a tiedért !

59.

Fúj a szél a fák felett,
Szeretőm oly néma lett.
Mért nem beszélsz, édesem,
Szóba sem állsz te velem ?

Talán bizony valaki
Jónak látta mondani,
Többé hogy ne járj velem
És ne ülj le mellettem ?

Részemről hát nem bánom,
Van még lány e világon :
Te ellehetsz nélkülem,
S én sem töröm be fejem.

Mi egy Péter avagy Pál ?
Mezőről egy virágszál.
Mi egy Panna, Örzsike ?
Mezőről egy gyöngyike.

Iszom hát egy jó nagyot,
S tudom, rád sem gondolok ;
Alig iszom pár cseppet,
S már is elfelejtelek.

Lesz vasárnap még talán,
S lesz énnékem is babám ;
Egyet, kettőt tánczolok,
S szeretőre találok.

60.

Istenem, egy reményem,
Ne itélj el keményen,
Ha oly nagyon szeretek,
Ohajtom a szépeket.

Egy szép férfit ha látok,
Vele szóba megállok ;
Leülök, ha leültet,
S szerelemről beszélget.

Hej ! a szépre ki-ki néz,
Mert szépsége megígéz ;
Mindenütt azt beszélik :
A szép férfi vétkezik.

A hány csunya férfi van,
Ritka ki nem ártatlan ;
Annak pedig a ki szép,
Ezer bűn nyomja lelkét.

61.

Tisztelendő szent atyám,
Mondja meg hát igazán :

Szép asszonynak szabad-e
Szerelmesnek lennie?

Erre mondá a jó pap:
Persze, fiam, hogy szabad,
Nem haragszik meg az ég
Ha enyelg mind a ki szép.

Veled is, de velem is,
Csak ne tudja férje is;
Vélem, véled s mással még,
Csak ne tudja a helység.

62.

Virágos fa a dombon,
Tudod-e még, galambom?
Milyen boldogok valánk,
De rosz szemmel néztek ránk.

Valaki irigykedett
S elválasztott bennünket;
Ki megrontott bennünket,
Gyóntatlanul haljon meg.

Útfelen tartózkodják;
A tömlöczbe nyugodjék;
Legyen kakuk hajléka,
Vadgalamb tápláléka.

Ki bontja a szerelmet,
Földben se pihenjen meg;
Elevenen temessék,
Hogy a férgek megegyék.

63.

Tánczvers.

Nézz csak ide, istenem,
Mily sok rosz lány van itt len :

Ma én fogom őt a tánczba,
Holnap ő fog már a lánczba,
És aztán — a paphoz ránt be.

64.

Csereg, csereg a kavics,
    A kavics a patakban ;
Sir-ri, sir-ri a rózsám,
    A rózsám nagy bánatban.

Csereg, csereg a kavics,
    A kavics a zöld réten ;
Sir-ri, sir-ri a rózsám,
    A rózsám keservében.

Csereg, csereg a kavics
    A sebes, a mély Oltban ;
Sir-ri, sir-ri a rózsám,
    Szerelmes bánatokban.

Csereg, csereg a kavics
    A hideg, mély habokban ;
Hol van, hol van a rózsám ?
    Halva fekszik azokban !

65.

Azért, a kit szeretek,
Robotolnék egy hetet ;
Azért, a kit utálok,
Egy napot sem szolgálok.

66.

Istenem, jó istenem,
Egy kérésem van nekem.
Nem kivánok egyebet,
Csak is aztat az egyet.

Szeretőnek adj egy lányt,
Szomszéd falu virágát,
Aztán no egy paripát,
Hogy gyakran mehessek át !

67.

Az a Szeben, Nagy-Szeben !
Róla megemlékezem :
Háromszor is megjártam,
Rózsát még sem találtam.

Üssön belé a mennykő !
Ültettem, és lám ! nem nő.
Ültettem szép rózsákat,
Sorra mind, mind elszáradt.

Ültettem mákvirágot,
De egy szem se csirázott ;
Aztán bazsalikomot,
Még csak egy szál sem fogott.

Egyre hű lányt keresek,
Mind kerűlget engemet ;
Már hijába keresem,
Mind elfordul éntőlem.

Az a Szeben, Nagy-Szeben
Rosz galibát tett nekem,
Mert mióta megláttam,
Nincs nyugtom e világban.

Sok virág van a réten,
Egy sem virúl énnékem,
Reám egy se mosolyog,
Pedig csak jót gondolok.

Hej tudom én, tudom már,
Mért kerülget minden lány :
Azért kerül engemet,
Mert oly hiven szeretek.

68.

Édes anyám házánál
Egy kis csermely folydogál.
Oda mosni jár anyám,
S mosolyogva gondol rám.
Szegény anyám mosolyog,
Gondolja, boldog vagyok.
Hej ha tudná jó anyám,
Hogy a mikor gondol rám,
Ama csermely cseppjei
Az én szemem könyei !

69.

Édesem, szép kedvesem,
Akkor tetszenél nekem,
Ágyad hogyha kün vetnéd,
Én meg nyári szél lennék.

El-elszállnék tehozzád,
Édes álmot hintve rád ;
S mig te alszol édesden,
Álmodva tán felőlem,

Selyem hajad lengetném,
Hó kebled megölelném,
Derekad átkarolnám,
Édes szád megcsókolnám.

70.

Menj odébb, te potrohos,
Mert nadrágod is rongyos !
Mozgasd szépen lábodat,
Hagyd már abba a tánczot,
S foltozd inkább nadrágod.

71.

Erdő, berek kizöldelt,
Szép rózsára tettem szert ;
Erdő, berekel hervadt,
Az én rózsám már meghalt.

72.

Csókolom azt a szép szád' . . .
Ha ugy tetszik, rajta hát!
Csókolom szép szemedet . . .
Csókold meg mindegyiket!

73.

Kakukdal.

Hej, te kakuk, szép madár,
Menj, mert rózsám várva vár,
S mondd, hogy azt izentem:
Ne felejtsen el engem,
A mint én sem felejtem,

Menj csak gyorsan, szép madár,
Mert a rózsám várva vár,
S mondd, hogy én azt izentem:
Jöjjön gyorsan érettem,
Mert nem birom keservem.

74.

Édes gyümölcs a dió,
De édesb a mogyoró;
Bizony szó már a mi szó:
Jó egy atya s anyával,
De jobb egy hű rózsával:
Mert ha meglát betegen,

Felgyürközik sebesen
S a forráshoz elmegyen,
Orvosságért szaladgál,
Mig csak fel nem gyógyultál,
És ha egyszer jobban vagy,
Átöleli derekad,
Hogy a szived megszakad
A nagy boldogság alatt.

HARMADIK CSAPAT.

VULCANU JÓZSEFTŐL.

A.

ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNYEK.

75.

A kakuk és a gerlicze.

A kakuk.

Fejér kis madárka,
Gerlicze madárka,
Jöjj, szeressük egymást,
A mig élünk folyvást.
Ha esik, ha nap süt,
Bokorban, mindenütt,
Holdvilágos éjjel,
Tisztán, hiven, kéjjel!

A gerlicze.

Lennél csak egyedül,
Szeretnélek szivből;
De anyádtól félek,
Mert ő gonosz lélek;
Félek haragjától,
Mert ő átvarázsol *),

---

*) E szavakhoz »mert ő átvarázsol« Alexandri Vazul a következő magyarázatot csatolja: A nép hisz a varázslat erejében, a varázslás tudását a vén asszonyoknak tulajdonitja,

Ha szeretni látna,
Utól érne átka
És megbabonázna.

A kakuk.

Fejér kis madárka,
Gerlicze madárka,
Ne légy nékem
Ellenségem!
Nézd a zöld tavaszt!
Im a lomb s haraszt
Sugja: szerelem!
Szeress, édesem!

---

innen a közmondás, hogy »a vén asszony az ördög lova.« (Bab'a e calulu dracului.) Az ő szemeiben egy szórakozott elméjű ember meg van varázsolva, s a szerelemtől lángra gyuladt ifju kebel szintén valamely vén vas orru banya által van megbabonázva. Az ilyen szerencsétlen aztán kénytelen egy fa husángra ülni, s arra lovagolni rajta a levegőben, a mely felől a varázsló szava hallszik; ez pedig padkán ülve, kis mogyoró-fa vesszővel egy bögrét ütöget, szüntelen híva kedvesét. Vannak emberek, kik erősitik, hogy ők láttak ily fantastikus lovagokat, haladván mint nyil a légben. Semmi sem tartóztatja fel őket utjokban, csak egy késnek a földbe szurása. A varázslónők képesek szerelmet varázsolni karácson éjjelén fogott denevér csontokkal, melyek elevenen ásattak el egy hangyaturásba. A denevér csontvázából csak egy kis horog és egy kis lapát marad. Az első a szeretettnek oda vonzására, az utóbbi pedig a gyülöltnek eltávolitására használtatik. A varázslónők képesek megfogyasztani a vizet, megállitani az esőket, s eltalálni az ember sorsát, meggyógyitani különféle betegségeket énekléssel és kezdetlen vizzel. (Lásd Alexandri népköltészeti gyüjteményét, 9. l.)

A gerlicze.

Hallgass, kakuk, kérlek !
Nem hallgatlak én meg,
Hagyj te nekem békét,
Mert megbánod végét ;
Átváltozom, várj csak,
S leszek kis pogácsa,
Könyekkel locsolva,
A parázsba dobva,
Tüztől megégetve,
Mindentől megvetve.

A kakuk.

Ölts bár mi alakot,
Békét még sem hagyok,
És követlek legott.
Átváltozom hát
S leszek kis lapát,
Tüzbe megyek hozzád,
Megcsókolom orczád,
Szépen betakarlak,
A tüztől megóvlak,
S ekként valahogy
Ellenszenved fogy,
S kényszeritve tán
Megszeretsz, babám !

A gerlicze.

Lennél csak egyedül,
Szeretnélek szivből ;
De anyádtól félek,

Mert ő gonosz lélek ;
Félek haragjától,
Mert ő átvarázsol.
S drága kincsem,
Inkább mint sem
Ő megpirongasson,
Vagy megbabonázzon,
Mert szeretni merlek,
Átváltozom s leszek
Egy sugár nádszál,
Mely a tóban áll.

A kakuk.

Ölts bár mi alakot,
Békét még sem hagyok,
És követlek legott.
Átváltozom szintén,
Leszek juhász legény,
S keresek a tóban
Egy nádszálat gyorsan.
S ha meglátlak,
Majd leváglak,
Megcsinállak
Furulyának,
S furulyázom véled,
Csókolgatlak téged.

A gerlicze.

Eredj, kakuk, kérlek !
Nem hallgatlak én meg.
Iczike
Piczike,

Eszem adta
Kis madárka,
Én is szeretnélek ;
De anyádtól félek,
Mert ő gonosz csont,
Mindent csak ront-bont.
Mint sem véle lakjam,
Átváltozom magam,
S rád gondolva ekkép,
Leszek kis templomkép.

A kakuk.

Ölts bár mi alakot,
Békét még sem hagyok,
És követlek legott.
Ha lennél templomkép,
Én meg kis pap lennék ;
Ájtatosan, mint ez,
Járnék a képekhez,
S leborulva orczám
Sorba megcsókolnám,
Hétfő reggeltől mindig
Egész vasárnapig ;
S ha megtalálnálak,
Ekkép szólitnálak :
Szentséges kis képem,
Légy madárkám nékem,
Jöjj, szeressük egymást,
A mig élünk folyvást,
Ha esik, ha nap süt,
Bokorban, mindenütt,
Ha csillag van, hold süt,
Mind örökké együtt !

76.

A kis bárány.

Kies hegyoldalról,
Egy kis mennyországból,
Ereszkedik ime
Le a völgy ölibe
Három nyáj báránya
Három kis juhászszal.
Egyik moldován,
Másik ungureán,
Harmadik vrancsán.
S amaz ungureán
És eme vrancsán,
Összebeszélének
És megesküvének,
Hogy ha a nap lemén,
Megölik lementén
Szegény moldovánt,
Ki senkit sem bánt,
Ámde nyája szebb,
Nagyobb, becsesebb,
Hűbb kutyái vannak,
És lovai jobbak!
Ámde egy kis bárány,
Göndör, jerke bárány,
Három napja már,
Szája egyre jár,
És nem eszik már.
— »Kis báránykám, lelkem,
Mi lelt, monddsza nekem?
Három napja már,

A szád mindig jár,
A fű fonnyadt már ?
Vagy beteg vagy talán,
Édes, kis báránykám ?«
— »Bácsim, hajtsd el nyájad,
Hagyd el ezt a tájat ;
Egy csalit amott
Ad füvet legott
S nektek árnyékot.
Gazdám, én jó gazdám,
Hivj egy kutyát is ám,
Szilaj, hamis ebet,
Hidd a leghivebbet,
Mert ha a nap lemén,
Meggyilkolnak estén
Amaz ungureán
És eme vrancsán.«
— »Berzai bárányka,
Ha valót beszélsz ma,
S ha meghalnék rögtön
Ott a muhar földön,
Mondd meg vrancsánnak
És ungureánnak,
Kérd : temessenek el
Itt valahol közel
Az akolban, legyek
Mindig tiveletek,
Végén az akolnak,
Hol ebim csaholnak.
Mondd nekik azt igy,
S a fejemhez vigy
Bükk-fa furulyát,
Kedves hangot ád,
Egy csont furulyát,

Mely bus hangot ád,
Bodza furulyát,
Tüzes hangot ád!
Majd ha jő a szél
Általok beszél,
Összegyül kis nyájam,
Sirni fog utánam.
De a gyilkosságról
Ajkad semmit sem szól;
Mondd meg nekik nyiltan,
Hogy megházasodtam,
A nőm király lánya,
A világ arája,
És nászunkkor legott
Egy csillag lehullott;
A hold és a nap
Tarták koszorunkat,
Fenyők és jegenyék
Voltak a násznépség,
Papok a nagy hegyek,
Madarak zenészek,
Bájdalú madárkák,
S a csillagok fáklyák.
És ha meglátsz,
Hogyha találsz
Egy jó öreg anyát,
Kit gyapju-öv fog át,
Kinek szeme nedves,
S a mezőkön keres,
Mindenkit kérdezve,
És mindenkit kérve:
»Vajon ismertétek,
Láttátok-e, kérlek,
Szépséges fiamat,

Gyűrűn áthuzottat ?
Az ő kedves arcza
Tiszta tejnek habja,
Picziny kis bajusza
Buzának kalásza,
Az ő drága haja
Hollónak tolluja,
Az ő szemefénye
Az erdők kökénye . . . «
Édes kis bárányom,
Könyörülj anyámon,
S mondd el neki nyiltan,
Hogy megházasodtam,
A nőm király lánya,
Mennyország arája.
S édes jó szülőmnek
Ne beszéld el, kérlek,
Hogy nászunkkor legott
Egy csillag lehullott,
S fenyők és jegenyék
Voltak a násznépség,
Papok a nagy hegyek,
Madarak zenészek,
Bájdalu madárkák,
S a csillagok fáklyák !«

77.

Mátyás király.

Ott fen a Duna folytában,
Ódon régi Buda várban,
Uri fényes nagy termekbe,

Sok magyar nemes gyült egybe,
S mindnyájan egy asztal mellett
Foglalnak el sorban helyet.
De ki látszik a fő helyen ?
Mátyás király ül oda fen,
És ő velök tanácskozva,
Ajka ilyenképen szóla :
— »Halljátok im, uraim,
Halljátok im, nemesim,
Merr' a honban jártam-keltem,
Ily panasz szót hallott lelkem :
»Urunk király, Mátyás király,
Kinek ez hatalmadban áll,
Segits hogyha igazunk van,
Ha hibáztunk büntess nyomban ;
Tégy mit tudsz, de igazságot,
Ne hagyd bünben az országot !«
Hallván őt a nemesek,
Egy szót sem feleltenek,
S tudván, hogy igazat beszél,
Reszkettek mint nyárfalevél.
S kérdi ismét az urakat,
De ők ismét csak hallgatnak.
Hét öreg fő ur felkél,
S a szakálok övig ér,
S lecsüggesztve mind a főt
Mátyás királyuk előtt,
Térden állva kérik őt.
Ám de őket hallgatva,
Csak erősbült haragja,
S gyorsan parancsot ada.
Ekob tüzér jött oda,
Néhány vitéz bajtársával,
Ki mind nehéz munkát vállal,

Hozva három nagy ágyut is,
Mely megdönti a falat is :
— »Ekob, te öreg tüzér,
Hallgasd mit urad beszél,
Szegezd három ágyud ki,
S ne engedd, hogy valaki
Ódon régi Buda váron
Élve tovább megmaradjon !«
Ám de Ekob elrémülve
Kéré Mátyást könyörülne :
— »Uram király, bocsáss meg,
Ám azt tennem nem lehet,
Három kedves fiam van
A te szolgálatodban,
S ezenkivül feleségem,
S öreg anyám van itt nékem !«
Mátyás király hajthatatlan :
— »Ha nem teszed, meghalsz nyomban !
Hogy a sok rosz mind kiveszszen,
Néhány jó is csak hadd veszszen;
Én ezt ekként akarom,
Ez királyi parancsom !«
Ekob erre kiszegzé
Az ágyukat s elsüté,
És a várost romba döntve,
A sok nemest mind megölte.
Ki jár a falak között ?
Ekob búba öltözött,
A romok alatt s fölött
Halva leli három fiát,
Feleségét, öreg anyját. . . .
Jaj szegénynek, jaj neki,
Éltét tőrrel oltja ki !

78.

A fenyű és a hárs.

A zöld fának zöld levele,
Két fa csak vitázott egyre,
S a kettőnek e volt neve:
Egyik hárs,
Fenyű társ.

Az dicsekvék
S szóla ekkép:
— »Fenyű gyom,
Szomszédom,
Magas vagy és ágasbogas,
Ám de észre nem vagy fogas.«

Fenyű hallgatá,
S ezt válaszolá:
— »Hallgass, te mihaszna,
Rothadt kérges fajta,
Nem való vagy használatra!«

És a hárs lobbant haragra:
— »Nem jó vagyok használatra!
A mesterek kiválasztnak,
S engem tövestül kivágnak,
Bárdaikkal megbárdolnak,
Gyaluikkal meggyalulnak,
És a festők befestenek,
Mindenféle szent képeknek,
Hogy a világnak tessem meg,
Betesznek a szent templomba,
S jön a világ imádkozva . . .

De te fenyű,
O! együgyü,
Magas vagy és ágas-bogas,
Ám de észre nem vagy fogas!«

— »Biz én vagyok, csak te hallgass
A mesterek kiszemelnek,
És a földre leteritnek,
Fűrészekkel megszabdalnak,
Bárdaikkal megvagdalnak
S belőlem zsindelyt faragnak;
Befedem a templomot,
Ne havazzék s essék ott,
Mert különben a templomba
Nem jönnének imádkozva!«

79.

A gyűrű és a holló.

I.

Volt hajdanta egy király,
Ifju, szép és derék szál,
Összegyüjtve seregét,
A csatába távozék.
Harczolt, küzdött s végre győzött,
Tönkre tette a törököt,
S hogy leverte, visszatére
Őseinek szép földére,
Hol a virág irul-pirul,
S el nem hervad szárairul,
A viz tisztán patakzik,
És a buza aranyzik,

Derült az ég arczulata,
És az ország kert alatta,
És a kertben galambocskák,
Hófejérek és piroskák,
Kedves szép román lányocskák,
Szemök fénye legényeknek,
Majd meghal a szivök értek.

II.

Az az egyszeri király
Egy ily román lányt talál,
S vele szóba ekkép áll :
— »Kis galambom, kedvesem,
Mivel mosdasz ? mondd nekem,
Hogy szemeid ilyen szépek,
Arczáid ily hófejérek,
S ajkaid pirosak, épek ?«

És a lányka mosolyogva,
Erre aztán ekként szóla :
— »Zöld mezőre sietek el,
Pitymalatkor jókor reggel,
Füvek harmatát ellopom,
S magam aztán avval mosom,
S napsugárral törlöm arczom.«

S a legényke szóla erre :
— »Kis galambom, szivem szentje,
Tudom is én, hogy mit tettél,
Csupán azt, hogy megtetszettél ;
Megfejéritett a harmat,
Pirossá tett virág-csapat,
Napsugártól fényes lettél,

Te pediglen megigéztél,
Mosolyod felgyujta engem,
Olthatlanul ég a keblem :
Add, galambom, nekem, add,
Kedves ajk-rózsáidat,
Szagoljam mig harmatos,
Vagy mind kettőt adjad most !«

A lánynak ez enyelgésre
Felhevüle arcza-vére,
S fel nem néze a legényre,
Ámbár tetszett a beszédje.
— »Kis galambom, szivem szentem,
Adj egy csókot tehát nekem !
Szép vagy nekem mint az élet,
Feláldozom magam érted,
Csak meghalva válhatok el,
Akkor is még egy nap jő fel,
És az égben ujra látlak,
Ujra szeretlek s imádlak.«

Pir boritá a lány arczát,
Ámde még sem hitte szavát,
Tette magát, hogy elmélyedt,
S ajka kezde ily beszédet :
— »Ám de hogyha elfelednéd
Szivednek ez igéretét ?«

— »Esküszöm, galambom, néked,
Hogy elveszlek majdan téged !
Ég a vágytól egész belsőm,
Meghalok ha nem leszesz nőm !«

S sugva bugva hajlik felé,
Átkarolá s megölelé,
Szerelmesen néze rá,
S ajkit hévvel csókolá.

Végre Erzsi ekként szólott:
— »Szeretlek, ha szavad tartod,
Ám de hogy ha megcsalsz engem,
Majd megátkoz szivem lelkem,
S megboszúl az ég felettem!«

— »Ne aggódj, galambom, kérlek,
Esküszöm elveszlek téged!«

III.

Az örömnek vig ideje
Esküvő nélkül eltele,
Ám a lányka hő szerelme
Aggódást szült a kebelre,
S kedvesét ő megcsókolva,
Hozzá akkor ekként szóla:
— »Mikor esküszünk meg hát?
Nem várhatok már tovább!«

— Ha meg sem esküdnénk talán,
Hallgass, ne aggódj a mián;
Mert hát tudd meg, mennem kell,
Kész vagyok s indulok el.«

— »Verjen isten tégedet,
Mert megölted lelkemet,
A te hazug esküvésed
Engem szerencsétlenné tett;

Anya leszek, csalfa vagy,
Lelked rajta, vétked nagy !«
S szegény Erzsi sirva-riva
Elmerüle bánatiba.

»— Hallgass, lelkem, ne sirj hát,
Im e gyürüt adom át,
Jöjj fel véle ős Budára,
Ős Budának ős várába ;
És ha be nem bocsátnának,
Mutasd az őr katonának,
S az megfogva kezedet
A királyhoz elvezet.
— Teremtőm, hát te volnál,
Talán maga a király !

— Hallgass s ne szomorkodj hát,
Gondom leszen mindig rád !«
S csókot nyomva ajakára,
Elindula Buda várba.

IV.

Egy-két éve elmult már,
S Erzsinek eszébe jár,
Hogy mit mondott a király.
S bepólyázva kis fiát,
Ringatva ölelte át.
Kérdezé és csókolá,
S ujra maga felelt rá :
»— Kis Jánoskám, gyermekem,
Ismered apád vagy sem ?
Nézd e gyürüt, apád adta,
Ő király, légy méltó sarja !«

S kis fiát ölébe véve,
Fivérét is hiván véle,
Indult a király elébe.
Sajnálja az esküvőt,
Ámde vigasztalja őt
Kis fiának jövő napja,
Mert hát a király az apja.

S a mint mentek, mendegéltek,
Egyszer egy nagy fához értek,
És a zöld mezőben ottan,
Hol a leghüsebb árnyék van,
Telepedtek le nyugodni,
Tarisznyából falatozni.
S mig ő és fivére evék,
A kis Jánost lefektették,
S hogy hallgasson, oda tette
A gyűrűt, mulasson vele.

S végre ők elszenderedtek,
Ámde sirni kezd a gyermek:
»— Hallgass, szép kis galambkám,
Mert apádhoz viszlek ám;
S ő mint király fogad át,
Mert szeret mint magzatát!«

S kis fiát ölébe vette,
De a gyürüt már nem lelte;
A fiu csak néze fel,
Hová száll egy holló el,
S ime az egy ágra kel.
És az anya, arra nézve,
Im, nagy isten, mit vett észre!
A gyürüt a holló-csőrben,

Tündökölve kis fénykörben !
»— Elvesztettél mindent hát ?
Nincsen neked már apád !
Átkozott légy te holló,
Reánk ily nagy vészt hozó !«

De fivére ivet feszit,
S kipattantja nyilvesszeit,
S hogy a holló lebukott,
A gyürü is lefutott.
S im az anya megtalálta,
Megörüle szive rája,
S elindula Budavárba.

V.

Hogy Budára felérkeztek,
A király után kérdeztek,
A sok ember megmutatta,
S ők beléptek az udvarba.
De az őr az ajtó mellett :
»— Vissza ! Tilos a bemenet !

— Mondd meg hát, hogy hozok itt
Egy elhagyott királyfit,
Kit egy gyürü becsesit !«

A király ezt meghallotta,
A szolgáknak parancsolta :
»— Bocsássátok, hadd nézzem meg,
Vajon szép e az a gyermek ?«
És felüle trónusába,
Koronával, mely csillámla.

S im az anya, hogy belép,
Megretten, látva ilykép
Koronával kedvesét :
»— Király, ime gyürüd, vedd,
Fijad hozza ezt neked !«

S a király, hogy reá néze,
Rá ismere gyermekére,
S beszédét igy kezdte meg:
»— Üdvözölve legyetek !
Ne aggódj, ne sirj, ha mondom,
Mert a gyermek az én gondom !
Im e levél, gondom jele,
Szeretettel van az tele ;
Keress férjet házasságra,
Mert hát egész Hunyad vára,
S körülötte egy pár helység,
A fiúé, mint örökség.
Éljetek boldogan ketten,
És ne felejtsetek engem !

— Isten áldjon meg, király,
Atyaként gondoskodál !«

80.

Zsigmond király.

I.

Amoda fen épen,
A Maros mentében,
Hol a sebes Maros
Régi váracskát mos,

A fövényes parton,
A mély gödör-sarkon,
Fényes palotában
Zsigmond királyéban,
Sok nagy ur jött össze
Zajos vig örömre . . .

S hátuk mögött állt,
Borokkal szolgált,
A mint az egyiknek,
Ép ugy mindegyiknek,
Katalina Lina,
Fiatal verbéna,
Kertbeli virágcsa,
Fejér román lányka . . .

És Zsigmondhoz lépve,
Tölte serlegébe
Ürmös bakatort,
Régi veres bort!
Zsigmond hogy rá néze,
Meg leve ígézve;
Kezét megfogá,
S ugy megszoritá,
Hogy gyürüi törve
Hullottak a földre . . .

Zsigmondnak az anyja,
Magas király anya,
Szintén ott mulatva,
Ezt hogy észrevette,
Nagyon szégyenlette;
Eszébe az juta,
Hogy király a fia,

S a lány, Katalin,
Román lány szegény,
Az udvarában van
Havi szolgálatban.

II.

A vendégség elmult,
A sok úr elindult,
Király-asszony dúlt fúlt,
S szólt Katalinának,
Ifju verbénának,
Kertbeli virágnak,
Fejér román lánynak:
»— Jer, induljunk most mi,
Ingeket kimosni,
Hol a sebes Maros
Régi váracskát mos!«

Katalina, Lina,
Fiatal verbéna,
Hallva ezeket,
Gyüjte ingeket,
S menve a Marosra,
Mindet ott kimosta.
S hogy ki voltak mosva,
Zsigmondnak az anyja,
Magas király anya,
Igy szólott hozzája:
»— Halld, szivem drágája,
Ne feledjük mostan,
S nézzük a folyóban,
Melyikünk a szebb,
S szemre kedvesebb?«

S a lány, gyenge ész,
Cselt észre nem vész,
S a folyóba néz.

Zsigmondnak az anyja,
Magas király anya,
Gyorsan hátra állt,
És Katalinát,
Ifju verbénát,
A folyóba dobta,
Hol az megfulada.

Zsigmondnak az anyja,
Magas király anya,
Aztán haza tére,
S erről nem beszéle . . .

III.

Más nap jókor reggel,
Zsigmond hogy ébredt fel,
S hogy fel kivánt kelni,
Igy kezdett beszélni :
» — Katalina, Lina,
Kertbeli verbéna,
Jere és hozz, lelkem,
Fürdő-vizet nekem
És füröszsz meg engem !«

De idegen lány
Lép be ajtaján,
Neki vizet hozva.

Zsigmond megpillantva,
Lángra gyult haragja:
»— Lina jőjön csupán,
Nem kell nekem más lány!

S az idegen lányka
Igy válaszolt rája:
»— Tegnap pitymalatkor,
A harmatban jókor,
Édes anyád és ő
Elment mind a kettő,
Hogy inget mosson ő
Hol a sebes Maros
Régi váracskát mos,
A fövényes parton,
A mély gödör sarkon . . .
Anyád visszajött,
Lina meg nem jött.«

IV.

Zsigmond most megrémlett,
S hallva e beszédet,
Gyanuja felébredt.
Felöltözve gyorsan,
Összehiva nyomban
Sok halászt hálókkal,
Számtalan fogókkal,
S a gödörbe menve,
Hálót kivetette,
S addig keresgette,
Végre mig meglelte,
S aztán kihalászta
S haza vitte házba.

Ottan a holt test re
Szép ruhát öltete,
Veres bort vett elé,
Arczát befecskendé,
S csókjaival fedé,
S leborulva mellé,
Elővette kését
És kioltá éltét . . .

Édes anyja, szüle,
A papokhoz külde
Nekik sok pénzt küldve,
Zsigmond királyt
Drága fiát
Eltemetteté
Az oltár elé,
Katalint az alatt
Kint az eresz alatt . . .

Zsigmondból fenyü ág
Kelt ki s nőtt mint virá g,
Magas fenyü s ágas,
Sürű lombú s árnyas.

Katalinból szegény,
Nőtt egy vékony repkény,
S addig nyult egy végbe,
Mig nem csak elérte
Fen az ablakot,
Azon benőtt, s ott
Fűzve indáját
Ugy karolá át
Azt a fenyű fát.

Akárki csak látá,
Mind csak azt mondá rá:
— Bár ki bontja is szét
Tiszta s hű szerelmét
Lánynak és legénynek,
Az isten verné meg!

81.

A fenyü.

Ott a hegyen, oda fen,
Virág terem bőviben,
S a virágok árnyinál
Cseresnye hidacska áll,
S a hid szélén le van festve
A leánynak hő szerelme;
Másik végén, oda át,
Nő egy magas fenyü ág,
A mely egyre izeg-mozog,
Földig hajol, a nélkül hogy
A szél érné, eső verné,
Vagy a köd megdermesztené.

»— Mi a bajod, te fenyü,
Hogy ugy inogsz, a nélkül
Hogy szél érne, eső verne,
Vagy a köd megdermesztene?
Tán a törzsöd gyengült el.
Vagy gyökered rothadt el?

— Gyökerem nem rodhadt el,
Sem törzsöm nem gyengült el.
Ingok szomoruságomban,
És hajlok mély bánatomban,

Mert szomoru hirt vettem:
Hogy elindult ellenem,
Három részről, három vitéz,
Darabokra szétvágni kész,
Három legény mind fejszével,
Hogy a földre döntsenek el,
S gerendákba szelve széjjel
Vigyenek kilencz szekérrel,
Tegyenek ki az utfélre,
Épen a határ-meszyére,
S legyek ottan örökre,
A legények tömlöcze,
A legények gyalázása,
Vitézek siralomháza,
A legények tömlöcze,
Gazdagoknak öröme;
S ottan aztán, jaj nekem,
Oda lesz szegény fejem,
Soha nyugtom nem lelem,
A leányok sohajától,
A menyecskék sirásától,
A legények nagy gyászától,
A nővérek bus voltától,
A vitézek vágyásától,
A szeretők siralmától,
És a szülők bősz átkától.«

82.

A király és nővére.

Béfagyott, fagyott egészen,
Niszter vize mélyen, mélyen;

Nem a hideg fagyasztotta,
Fagyását a bú okozta,
Mert királya egyre készül,
Hogy nővérét vegye nőül.

Margalina annak neve,
S szólt a király enyelegve:
»— Szerelmetes én nővérem,
Öltözködjél fel ma szépen:
Vedd kendődet a szobából,
Süss kalácsot uj buzából,
S esküvőre jere fel,
Nekem leány más nem kell!

— Nagy családu én fivérem,
Tündököljék élted szépen,
Mint a szent nap ott az égen!
Az országban
Sok leány van.
Válaszsz, kérlek,
S házasodj meg;
Menj el tőlem,
Ne terjeszsz rosz hirt felőlem!

— Én, növérem, jártam sokat,
Ismerem mind a lányokat;
De hol én csak jártam-keltem,
Olyat mint te sohse leltem,
Sem növésre, sem járásra,
Sem az édes csókolásra,
Sem az uton sétálásra!«

Margalina, szép nővére,
Erre aztán igy beszéle:

»— Én, fivérem, akkor megyek,
Hogy te veled összekeljek,
Ha elhagyod ős lakhelyed,
És az utat mind befested,
Hogy rá lépni leljek kedvet!«

A király meg is cselekvé,
És az utat mind befesté,
S azután a házba lépve,
Nővéréhez igy beszéle:
»— Nővér, nővér, Margalina,
Kertembeli szép verbina,
Vedd kendődet a szobából,
Süss kalácsot uj buzából,
S esküvőre jere fel,
Hitvesemül veszlek el . . .
Parancsod im elvégezve,
Az út szépen be van festve.

— Fivérem, jó fivérem,
Drága kedves testvérem,
Én csak akkor indulok,
Ha te lakod elhagyod,
S épitsz a mit gondolok:
Réz hidacskát
A folyón át;
Ezüst hidat
Hol viz szalad,
Aranyos kis hidat nekem,
Hogy rá lépni legyen kedvem;
S a híd szélén, a hidfőn,
Ültess mennyfát a tetőn,
S legyen ottan fen a fákon
Madár-fészek minden ágon,

Arany tollu kis madarak
Ha átmegyünk daloljanak.«

A király ezt megtevé,
S gondolkodva négy felé,
A hidat felépité:
Réz hidacskát
A folyón át,
Ezüst hidat
Hol viz szalad,
S a hidat megaranyzá,
Mint volt parancsolva rá,
S a hid szélén, a hidfőn,
Plántált mennyfát a tetőn,
S rakott ottan fen a fákon
Madár fészket minden ágon,
Aranytollu madarakat,
Ha átmennek daloljanak.

S a madarak ugy daloltak,
A hidlábak is inogtak;
Oly szomoruan énekeltek,
Hogy lehulltak a levelek,
Nem daloltak örömükben,
De nagy keserüségükben:
Mert a király egyre készül
Nővérével hogy megnősül,
Margalinát vegye nőül.

A király vig kedvel hallá
A madarak méla dalát,
És lakába visszatérve
Nővéréhez igy beszéle:
»— Édes kedves, jó nővérem,

Öltözködjél fel ma szépen;
Vedd kendődet a szobából,
Süss kalácsot uj buzából,
S esküvőre jere fel,
Hitvesemül veszlek el;
Parancsod im teljesedve,
Minden el van már végezve.«

De nővére Margalina,
Igy válaszolt szavaira:
»— Nem megyek én a templomba,
Ha csak meg nem hivod nyomba,
A szent napot
Nagy komának,
A szent holdat
Nász asszonynak
A szép csillagokat
Nyoszolyó lányoknak,
A hajnali csillagokat
Vőfényeknek nagyon sokat,
A legszebbek azok együtt,
Hadd mulassunk mi is velük!«

A király kiment ismét,
S gondolkodva e szerint,
El is jöttek ők tüstént.

S ő lakába visszatérve,
Nővéréhez igy beszéle:
»— Drága nővér, jó nővérem,
Öltözködjél fel ma szépen,
Vár a lakadalmas népem...
Vedd kendődet a szobából,
Süss kalácsot uj buzából,

S esküvőre jere fel,
Hitvesemül veszlek el.«

S nővérének nagy a búja,
Mit csináljon, azt sem tudja,
S a szobába viszi utja,
S nász-ruháját ott felvéve
Elindult az esküvésre . . .

S a templomhoz hogy elértek,
A templomba hogy betértek,
Összegyültek a fellegek,
Villámok czikázni kezdtek,
Rémitőn mennydörgött legott,
Hogy az egyház csak ugy ingott;
A sok szent csak néz ijjedve,
Az ur anyja sirni kezde,
De nem sirt ő mint szokott,
Vérkönyeket hullatott.
S elkezdett a pap esketni,
A szent képek mind könyezni,
Evangelium reszketni,
S szüz Mária drága képe
Ott a templom belsejébe,
Tovább már nem állhatá,
S fohászát igy kezdte rá:
»— Vigyázz, pap, nagy vétek ez!
Hol volt vajon és hol lesz,
Fivér nővért, hogy elvesz?
Vigyázz, pap, az istenért,
Ne eskess meg két testvért,
Ne fertőztesd meg a vért;
Vétked nagy lesz ezerszer,
És az isten meg is ver!«

A pap erre, megijedve,
Kezeiket összetette,
S a templomból kivezette;
S hogy ők ketten kihaladtak,
Mindjárt ottan szörnyet haltak:
A király ott közel elől,
Margalina hátrább belől.

A király lett egy virág,
Margalina rózsa-ág;
S felérték a templom csúcsát,
Egymást ottan ölelték át!

83.

A biró leánya.

»— Biró lánya, lelkem,
Adj egy csókot nekem!
— Nem lehet, galambom,
Téged meghallgatnom,
Mert csak rászedesz
S nőül nem veszesz.
— Esküszöm az égre,
Melynek nincsen vége,
Szivem azt ohajtja,
Légy gyermekim anyja!«
A lány hallgat rá,
És megcsókolá,
Ám de aztán más nap,
Midőn feljött a nap,
Sirva keservesen,
Átkozá rémesen;
A lány sírva-ríva,

A legény igy szóla:
»— Biró lánya, lelkem,
Ne átkozz te engem,
Ne sirj mint a csermely,
Hogy én vegyelek el!
Szived mit kesereg?
Mert hisz én elveszlek,
S akkor nőmmé lész,
Midőn látni vélsz
Medvét fülbevalóval
Járni bárányokkal,
Farkast csimpójával*)
Járni juh-falkával,
Drága gyöngyös rókát,
Keresni fa mohát,
És egy sánta nyulat,
Mely fatetőn mulat.«

84.

A megunt férj.

— Menj te, csunya férj,
A juhokhoz térj,
Hegytetőre fel,
S rejtőzködjél el
Ott a zöld cserjébe,
Sötét belsejébe;
Menj s hagyj békét nekem,
Mert nem élhetsz velem,
Nem akarok többé
Kinlódni örökké,

*) Duda.

S keseritni lelkem,
Lelkem, szívem, testem,
Mert az egész élet
Nyomoruság véled ! . . .
Midőn jegyet váltál,
Hitvesül kivántál,
Azt hivém eszemmel,
Ime ki veszen el :
A buza kalásza,
A vásár virága ! . . .
Csalódásom nagy,
Mert hát im mi vagy :
A rozsnak kalásza,
Az ország csunyája,
Ehetetlen konkoly,
Rút, fertelmes szipoly.
Sem el nem dobhatlak
Sem el nem adhatlak,
Férjem vagy és rája
A világ csunyája.
Veled, nagy egek,
Mit tevő legyek ?

— Tégy a mit akarsz,
Csak enyém maradsz !

— Menj te, csúnya férj,
A juhokhoz térj,
Hegytetőre fel
S rejtőzködjél el
Ott a zöld cserjébe,
Sötét belsejébe ;
És hagyj nekem békét,
Mert meglásd, hogy én még,

Hogy ne találj rám ott,
Egy kis hallá válok,
Aranyhallá vizben
Tónak legmélyiben!

— Váljál, bánom is én,
Mert hát akkor szintén
Átváltozom s leszek
Fürge halász-gyerek,
És adddig járkálok,
A mig csak találok
Aranyhalat vizben
Tónak legmélyiben;
S aztán ha meglellek,
A kezembe veszlek,
Csókolva szeretlek,
S enyim leszesz ujra,
Nem lész másé soha!

— Menj te, csunya férj,
A juhokhoz térj,
Hegytetőre fel,
S rejtőzködjél el
Ott a zöld cserjébe,
Sötét belsejébe;
Menj s hagyj nekem békét,
Mert meglásd, hogy én még,
Szilvesszővé leszek
Ott fen az út mellett.

— Légy az, bánom is én,
Még sem hagylak békén,
Mert én akkor szintén
Átváltozom s leszek

Serény utas-gyerek,
S addig járok-kelek,
Mig nem végre lelek
Szilveszőt ut mellett,
Milyen nekem kellett ;
S aztán ha meglellek,
Magamnak lemetszlek,
És ölembe veszlek,
S enyém leszesz ujra,
Nem lész másé soha !

— Menj te, csunya férj,
A juhokhoz térj,
Hegytetőre fel
S rejtőzködjél el
Ott a zöld cserjébe,
Sötét belsejébe ;
Menj s hagyj nekem békét,
Mert meglásd, hogy én még,
Csakhogy menekedjem,
Bodza ággá lészek,
Ott a folyó mentén,
Épen a hid végén.

— Légy az, bánom is én,
Még sem hagylak békén,
Mert én akkor szintén
Átváltozom s leszek
Egy kis juhász-gyerek,
Ifjú, vig juhász,
A ki furulyáz,
S addig járok-kelek,
Mig nem végre lelek,
Bodzát a viz mentén,

Épen a hid végén ;
És ha megtalállak,
Magamnak levághlak
Bodza-furulyának :
Tüzes erős hanggal,
Gyémántos lyukakkal,
Mik az én szivemnek
Mélán énekelnek,
S enyém leszesz ujra,
S nem lész másé soha !

— Menj te, csúnya férj,
A juhokhoz térj ;
Mintsem veled tovább,
Biz én leszek inkább
Sárga virág rögtön
Ott az ugar-földön.

— Légy az, bánom is én,
Még sem hagylak békén :
Mert hát akkor szintén
Én sem leszek más
Mint szerény kaszás,
Milyen nincsen más ;
És kaszámat véve,
Járok keresgélve,
Mig találok végre
Sárga rózsát rögön,
Ott az ugar-földön ;
És ha megtalállak,
Mindjárt lekaszállak,
S száritlak napfényben,
S dörzsöllek tenyérben,
S elfujlak a szélbe . . .

S nem lész enyém, nem,
Ámde másé sem !

85.

Jorgován János és a kigyó.

Vaj mi látszik ottan
Fen a zöld vadonban ?
Cserna erdejéből,
Orsova révéből,
Elindult és ment,
Kis faluból fent,
Hajnali órában,
Setétben harmatban,
Három szép nővér,
Három lány testvér.
A nagyobb nővért,
Ki a csókhoz ért,
S Garofin a neve,
Szépségit tekintve,
Szép tündérnek néznéd,
Látva haját, keblét.
A középső nővér,
Kis Mariska testvér,
Kis ördöggel felér !
Az ő kacsintása,
Szemének járása,
Kiforgat elmédből
S meghalsz igézéstől.
De a harmadik,
A legkisebbik,
Girozáni Anna,
Mint Tündér Ilona,

Felülmulja szépen :
Ő csillag az éjben,
Hajnalnak csillaga,
Virágok virága.
Mentek, mendegéltek,
Virágokat téptek,
Koszorut kötöttek,
És szavuk dalolva
Hangzék a vadonba.
S a mint ekként mentek,
Végre kimerültek,
S lefeküdve legott
A kicsi elaludt.
A két nagyobb testvér,
A két idősb nővér,
Este felé, lopva,
Visszaindult haza,
S elhagyák a kicsit,
Ki folyvást alvék itt,
Egészen hajnalig.
Kiáltá nevöket,
De nem hallá őket,
Csak egy kakuk-madárt,
Mely ott repülve járt,
Fütyölve, dalolva,
Az erdőn hangozva :
»— Hallod-e, te madár,
Vitéz kakuk madár,
Vezess innen engem,
Mutass utat nekem,
Nővérim megleljem,
S leszek én te néked.
Unoka-nővéred !
— Nem tudom, kedvesem,

Kimentselek vagy sem ;
Unoka-nővérem
Van mint virág hegyen.
— Hallod-e, te madár,
Vitéz kakuk madár,
Vezess innen engem,
Mutass utat nekem,
S leszek majdan néked
Szerető nővéred.«

S a kakuk igy szóla
»— Nem lehet, leányka ;
Van nekem nővérem,
Mint virág a réten.
— Hallod-e, te madár,
Vitéz kakuk madár,
Vezess innen engem,
Nővérem megleljem,
S leszek majdan néked
Édes feleséged.
— Nem nősülhetek én,
Mert nem vagyok legény,
Hanem kis madárka,
Nem leány a párja . . .«

S im a bérczte tőről,
Magas szikla tőről,
Csuszik le a völgybe,
Sziszeg, hömpölyögve,
Egy irtóztató,
Hosszu nagy kigyó ;
Siklik, gyorsan fut,
S a leányhoz jut,
S farkával öv gyanánt

Átfogá a leányt,
S ez elborzada,
Egyre sikolta,
Messze hangozva . . .

Fel, a Csernán fel,
Sok vitéz ment el,
S mind ott veszett el;
Mégis maradt ám
Egy vitéz román
Hires Jorgován,
Keble buzogány,
S van egy könnyü lova,
Mint a bérczek sasa,
Ügyes két kutyája,
Miknek nincsen párja,
S dicsekedve,
Hetykélkedve,
A Cserna mentén
Titokban felmén,
Lovát tánczoltatva,
Nyilakat bocsátva,
Kutyáit uszitva,
Tőrét hegyesitve.
S hallgatózni kezde,
De ki nem vehette,
Mi hangzik ott egyre?
Vajon férfi hang,
Vagy tán női hang?
Mert a Cserna nagyon
Zugott a kavicson.
Erre megfordulva,
A Csernához szóla:
» — Cserna, tiszta folyam,

Szünj meg kissé mostan,
Mert majd néked adok,
S a méhedbe dobok,
Egy kis ezüst halat,
Szép arany fonalat,
Sárkány szemekkel,
Magát szövi fel,
Magát fejti fel.«

Cserna őt meghallva,
Mindjárt meg is álla . . .
Vitéz Jorgován,
Erős buzogány,
Megérté a hangot,
S megismeré legott,
Hogy nem férfi hang,
Hanem női hang,
S felbőszülve erre,
Büszke lovát verve,
Sarkantyuzva egyre,
Mint egy oroszlán,
Ment fel a Csernán.

A kigyó őt látva,
Elfuta borzadva ;
De ő üldözé,
S átugorván
A Csernán,
Utól is éré.
A kigyó bevárá,
És ekként kiált rá :
»— Vitéz Jorgován,
Kebled buzogány,
Monddsza mostan sebten,

Mi jót hozasz nekem ?
Az jár tán eszedben,
Hogy meggyilkolj engem ?
Kérlek, hagyd meg éltem,
S eredj haza szépen!
Esküszöm magamra,
Roszabb leszek halva !
Mert ha megölesz,
Fejem büzhödt lesz,
A férgek ellepnek,
S támadnak majd legyek,
S ha lovad megcsipik,
Az rögtön megdöglik,
S megmérgezvén ökröd,
Megáll szántó-vetőd.
— Átkozott kigyó te,
Mit beszélsz itt egyre!
Megtanitom hazám,
És ez hallgatand rám,
Legyen füsttel kész,
Melytől a légy vész.
Lovam megmarad,
S elveszesz magad :
Mert hallám az imént
Fogaiddal miként
Tépéd, harapát
Ama leánykát!
— Vitéz Jorgován,
Kebled buzogány,
    Midőn hallám,
    Hogy jösz hozzám,
Hallván büszke lovad
Oroszlán hangodat,
Elhagyám tüstént

S nem bántám szegényt.
Kérlek, hagyd meg éltem,
És menj haza szépen!
Esküszöm magamra,
Roszabb leszek halva!«

Vitéz Jorgován,
Erős buzogány,
Kardját markolá
S egyet huza rá,
S összetörte testét,
Vagdalá szerteszét.

A leányka nézte,
Mig nem összetépte,
Aztán előlépve
Ekképen beszéle:
»— Vitéz Jorgován,
Kebled buzogány,
Vezess innen engem,
Mutass utat nekem,
Nővérim meglelnem,
S aztán leszek néked
Kedves feleséged!«

Midőn az meglátá,
Ámulva nézett rá,
Csodálá sok báját
És fiatalságát:
»— Édes, kis nővér,
Drága szép tündér,
Légy tehát énnékem
Kedves feleségem!«

S mig átkarolá,
A mig csókolá,

Ő elfelejté
Hogy vagdalja szét
A kigyó fejét;
A fej elfutott hát
S megvérzé a Csernát,
S a Dunába méne,
S ott elrejtőzködék
Egy barlang mélyébe.
Itt aztán megbüzhödt,
És sok férget költött,
Számtalan sok legyet,
Melyek el nem vesznek,
S e legyek azóta
Kárt tesznek a lóba,
S megölik az ökröt,
Nem szánthatnak rögöt*).

86.

A nap és a hold.

Jár a szép nap háztüz nézni,
Jár mennyasszonyt hozni, kérni,
Kilencz évben,
Kilencz ménen,
Mik legelnek éjjel égben;
Bejárja a földet s eget,
Mint csak szélnek s nyilnak lehet.
Minden lova már kiáll,
Ámde olyat nem talál,

*) Ezek az ugynevezett kolumbácsi legyek, melyek a Bánságban s a közel eső megyékben oly nagy károkat okoznak. Jorgován a román népköltészet Herku'ese.

Mint nővére, szép rokona,
Ragyogó Tündér Ilona.
Ritka ő mint rózsa télen,
Mikor nem süt nap az égen.

»— Én lelkemnek szép rokona,
Ragyogó Tündér Ilona,
Jöjj, jegyezzük el mi egymást,
Összeillünk szemlátomást,
Mind fürtinkre, mind orczánkra,
Mind egyéb más bájainkra:
Az én fürtim ragyogóak,
A tieid aranyosak;
Az én orczám égő forró,
A tied meg vigasztaló.

— Én testvérem, jó fivérem,
A te véred az én vérem;
Nem hallottam, lehetetlen,
Testvér nővért hogy elvegyen;
Maradj te fön az égövön,
Én maradok len a földön,
Mind rendelé isten ott fön!«

A nap elsötétüle,
És hamar elsiete
Föl az urnak elébe,
És ott ekként beszéle:
»— Isten, atyám,
Jó, szent atyám!
Im az idő eljött,
Hogy tarthassak menyegzőt,
Nem találtam más illőt,
Mint szivemnek rokonát,
Drága Tündér Ilonát.«

Az úr őt kihallgatá,
És kezeit megfogá,
S áthordá a poklokon,
Tán elborzad azokon;
S áthordá a mennyeken,
Lelkesül tán ezeken.
Aztán az úr fön az égben
Szóla hozzá ilyenképen,
S midőn az úr megszólamlott,
A világ fölébredt legott,
És a mennyek tündököltek,
Mindnyájan hallgaták őtet:
»— Nap, világos, tiszta nap,
Vétek nélkül test-darab!
Láttad fön a mennyet amott,
Láttad oda len a poklot:
Mit szól szived mind ezekhez?

— Azt mondom én mind ezekhez,
Inkább választom a poklot,
Csak ne legyek egyedül ott
Hanem lelkem, rokonával,
A szép Tündér Ilonával.«

És a nap leereszkedve,
Nővéréhez méne estve,
S Ilonával ottan legott
A lakodalomhoz fogott;
Vett neki szép nász ruhát,
Császárnői koronát,
Viganót, mely nincsen szőve,
Drága kővel van megöltve.
Aztán ketten büszkén nyomba,
Elindultak a templomba;

Ámde midőn eskedték
— Minő szerencsétlenség! —
A csillárok kialudtak,
A harangok elnémultak,
Arczukat födék a szentek,
S a papok letérdepeltek!
S a mennyasszony, jaj neki,
Halál-kinokat állt ki,
Mert im egy kéz nyult alá,
S a magasba hurczolá,
És a tengerbe dobá.
A habok feltornyosultak,
Zugva bőgve dultak fultak,
S ő alig hogy elmerűle,
Kis arany hal lett belőle.
A nap pedig felszállt ismét,
S nyugatra leereszkedék,
Keresve a tenger öblét,
S a tengerben szép rokonát,
Ragyogó Tündér Ilonát.
De az isten, a ki szent,
Itt alant mint oda fent,
Benyúla a habokba,
S a halacskát kifogá
És az égre földobá.
S az ott változék holddá.

S aztán az úr fön az égben
Megszólamlott ilyenképen,
S midőn az úr megszólamlott,
A föld megfélemlett legott,
Tengerek meghunnyászkodtak,
És a hegyek megrázkodtak.
Mennyek elhomályosodtak!

»—Te szép Tündér Ilona,
Szeplőtlen lélek hona !
És te nap, világos nap,
Vétek nélkül test darab !
Egymást mindig lássátok,
Soh se találkozzatok,
Éjjel nappal, hőn szeretve,
Olthatatlan tüzben égve,
Kergessétek ketten egymást,
Mind örökké folyton folyvást,
Járjátok be fön a mennyet,
Világitsátok a földet !«

87.

Az argesi zárda.

I.

Argesiu völgy medrében,
A patak mentében
Halad Negru vajda
S vele tiz bajtársa :
Kilencz hires mester,
Mind kőmives mester ;
Manoli tizedik,
A leghiresebbik.
Mennek, mendegélnek,
Helyet keresgélnek,
Hová épitnének
Egy zárdát emléknek.
S a mint haladnának,
Az utban találnak
Egy szegény juhászt,
Ki jól furulyáz.

És a mint meglátá
Az úr, így szólt hozzá:
»— Hallod-e, te legény,
Dallos juhász legény!
Nyájaddal már jártál
Fen Argesiu partjánál;
Az alját is láttad,
Arra hajtva nyájad:
Merre jártál, keltél,
Vajon nem szemléltél
Egy régi, elhagyott
Be nem végzett lakot
Az erdősarokban,
Mogyoró-bokorban?
— Biz én, uram, láttam,
A hol ott járkáltam,
Egy régi, elhagyott,
Be nem végzett lakot.
Ha látják az ebek,
Hozzá közelednek,
Ugatnak falinak
S rémesen vonítnak.«
Hallván az úr, erre
Nagyon megörvende,
S elindula gyorsan
A lak felé nyomban,
S vele kilencz mester,
Mind kőmives mester,
S Manoli tizedik,
A leghiresebbik.
»— Ime, itt van falam:
E helyt választottam
Zárda-épitésre
És örök emlékre.

Noš fel, kilencz mester,
Mind kőmives mester,
Gyorsan a dologhoz,
Kezdjetek munkához!
Épitsetek itten
Gyorsan és sebtiben
Egy gyönyörü zárdát
Mely ritkítsa párját.
Majd adok pénzt nektek,
S bojárokká teszlek;
Ha nem akarnátok,
Falt épitek rátok,
S befalazlak élve
Az alap beljébe!«

II.

Erre a mesterek
Nyujták a kötelet
S megmérék a helyet.
Nagy alapot ástak,
Szüntelen munkáltak.
Épiték a falat;
De a mit felraktak,
Ledőlt az éj alatt.
Más nap aztán ujra,
És harmad nap ujra,
És negyed nap ujra
Ledőlt a sok munka.
Az úr bámula,
S rájok támada,
És haragtól égve,
Szóla fenyegetve,
Hogy bezárja élve
Az alap beljébe.

A sok hires mester,
Mind kőmives mester,
Reszkete dolgozva
S reszketve dolgoza
Egész nyári napon
Estig ott a falon;
Csak Manoli állt,
Csak ő nem munkált;
De lefeküvék
S egyet álmodék,
Aztán felébredve
Igy szólalt meg nyelve:
»— Kilencz hires mester,
Mind kőmives mester,
Ime mit álmodtam
A mint lenyugodtam:
Egy magasabb szellem
Azt sugta énnekem,
Dolgoznánk bár mennyit,
Éjjel lehull megint,
Mig nem egyszer végre
Eltemetjük élve
A legelső nőcskét,
Az első nővérkét,
A ki megjelen
Holnap reggelen,
Hozva eleséget
Testvérnek vagy férjnek.
Ha akarjátok hát
Végezni a munkát,
Hogy a hires zárda
Fel legyen állitva:
Esküdjünk meg mind
Mostan egyenkint:

A titkot megtartjuk
És el nem áruljuk,
S akármely menyecske
S bármely nővérecske
Holnap jókor reggel
Legelsőnek jő el,
Azt feláldozzuk
És befalazzuk.«

III.

Im hajnalban sebten
Manoli felserken,
S azután felméne
A vessző-sövényre,
Fel az emelvényre,
S néze a távolba,
Hogy ki jő majd onnan?
És ime, jaj, mit lát,
Onnan ki jöve hát?
Az ő életpárja,
A mezők virága!
Az közelge ottan,
Hozva neki gyorsan
Ennivalót délre
S bort a jó ebédre.
Hitvesét meglátva,
Szorult szive tája,
S leborula térdre,
Sírva igy beszéle:
»— Adj, uram — kéri őt —
Adj egy zápor-esőt!
Támadjon sok patak,

Dagadva folyjanak,
Vizek áradjanak,
Tartsák fel rózsámat!
Tartsák fel a völgyben,
Forditsák el tőlem!«
Könyörült az úr rá,
S fohászát hallgatá,
S gyüjtve sok felleget,
Befödé az eget;
S mindjárt eső fakadt,
Zápor eső szakadt,
S lett aztán sok patak,
A folyók dagadtak.
De bár mennyit esék,
Nem tarták fel nejét:
Az csak jöve egyre,
Felé közeledve.
Manoli őt látva,
Sirva nézett rája,
S ismét leborula
S az úrhoz fordula:
» — Adj, isten, nagy szelet,
Fujjon a föld felett,
Csavarja ki tőből
Fákat az erdőből,
Forgasson hegyeket,
Tartsák fel szépemet!
Tartsák fel a völgyben,
Fordítsák el tőlem!«
Könyörült az úr rá,
S fohászát hallgatá,
S fuvott egy nagy szelet
Az egész föld felett,
Mely kicsavart tőből

Fákat az erdőből,
S hegyeket emelt át;
Ámde szép Annáját
Fel nem tartóztatták:
Az csak jöve egyre,
Széjjel nézegetve,
Felé közeledve.
S ime, jaj, szegényke
Megérkezett végre.

IV.

A sok hires mester,
Mind kőmives mester
Nagyon megőrüle,
Hogy megláták jöve;
Csak Manoli dult, fult,
Szép nejére borult,
S vivé az ölébe
Fel az emelvényre,
Letevé a falra,
S szóla tréfálgatva:
»— Állj csak itten, lelkem,
Ne félj egy cseppet sem;
Csak tréfa az egész,
Hogy befalazva lészsz!«
    Anna bizott benne,
Vígan nevetgetve;
De szegény Manoli
Sohajtva fog neki
A fal-épitésnek,
Álom-betöltésnek.
Nőtt a fal felfelé
És nejét elfedé

Egész a bokáig
És a lábikráig.
És az, szegény feje,
Többé nem nevete,
Hanem igy esdekle :
»— Manoli, Manoli,
Mesterem Manoli,
Ne tréfálj már, kérlek,
Mert nem jó ez, hidd meg.
Manoli, Manoli,
Mesterem Manoli,
Szorit a fal nagyon,
Testem zuzza agyon.«
De ez nem hallgat rá,
S a falat csak raká,
S nyúlt a fal felfelé,
És nejét elfedé
Egész a bokáig
És a lábikráig,
Oldaláig fel, fel.
Födve már a kebel.
S a szegény nő erre
Síra esdekelve,
S igy szólalt meg nyelve :
»— Manoli, Manoli,
Szorit a fal nagyon,
Keblem zuzza agyon,
S alatta magzatom !«
Manoli veszetten
Csak épitget sebten,
S nyult a fal felfelé,
És nejét befedé
Oldaláig fel.
Fedve a kebel,

Ajka is befedve,
Nem látszik két szeme.
Jaj, reá mi vár!
Őt sem látni már,
Csak siralmas hang szól
Ott alant a sirból:
»— Manoli, Manoli,
Mesterem Manoli!
Szorit a fal engem,
És kialszik éltem!«

V.

Argesiu völgy medrében,
A patak mentében,
Im jön Negru vajda,
Hogy meglátogassa
Azt a hires zárdát,
Mely rikitja párját,
És hogy ájtatosan
Imádkozzék ottan.
Látva ezt a vajda,
Megörűle rajta,
S ekkép szóla ajka:
»— Kőmives mesterek,
Tizen nagy mesterek,
Valljátok meg végre,
Kézt a szivre téve:
Tudnátok-e ti még
Épiteni ismét,
Ha van képességtek,
Egy zárdát emléknek,

Ennél fényesebbet,
Ennél is még szebbet ?«
S a hires mesterek,
Kőmives mesterek
Fen az emelvényen,
A fal tetejében,
Vigan büszkélkedve,
Igy beszéltek erre :
»— Olyan nagy mesterek
Mint mi itt nincsenek ;
Hogyne tudnánk hát mi
Ujra hozzálátni,
S építeni ékül
Egy zárdát emlékül,
Ennél sokkal szebbet,
Sokkal fényesebbet !«
Az úr megfélemlett,
Hallva e beszédet,
S gondolatba mélyedt ;
S parancsolá gyorsan,
Hogy bontsák el nyomban
Mind az állásfákat
S a magas létrákat,
S a sok hires mestert,
Tiz kőmives mestert
Hagyják ott maradni
Oda fen rothadni
Az álláson fön,
Épület-tetőn.
Mesterink össz'álltak,
Szárnyakat csináltak,
Könnyü röpke szárnyat
Zsindelyekből vágtak,
S kinyujtva egy végbe,

Fölszálltak a légbe ;
De tüstént lebuktak
S kitörék nyakukat.
De szegény Manoli,
A mester Manoli,
A midőn próbálna,
Hogy ő is felszállna,
Ime csak egyszerre
A kőfalból erre
Hallja, hogy szól egy hang,
Mint a lélekharang,
Siralmas s elfojtott,
S az ily szókat mondott :
»— Manoli, Manoli,
Mesterem Manoli !
Szorit a fal nagyon,
Keblem zuzza agyon ;
Magzatomat fojtja,
Éltemet kioltja !«
A mint ő ezt hallá,
Felháborodék rá,
S látását elvesztve,
Forgott a föld vele,
S a felhők felette ;
S az állás fejéről,
Zárda tetejéről
Meghalva rogyott le.
S im belőle ott len
Ép a zárda alatt
Egy kis forrás fakadt :
Sós ennek a nedve,
Könyekkel van telve.

B.

DALOK.

88.

Az én érző tiszta szivem
Gyakran kérdez : mi fáj nekem ?
S esküdözve felelem,
Hogy biz ez nem szerelem.
De oly ember nem lehet,
A ki senkit sem szeret :
Igy hát én is szeretek ;
De azt mondom szivemnek,
Hogy ne tudja senki meg !
Szerelmes-e az én gondom ?
Mindenkinek el nem mondom ;
Szeretek-e én avagy nem ?
A falunak nem beszélem.
A szent nap ott fen az égen
Megesküdnék tudom értem ;
De a hold,
Halvány hold
Azt mondá nekem nem rég,
Hogy nem védne s esküdnék,
Mert meglátott tegnap estve
Hogy mit tettem titkon menve
Ott a kerti kis ajtónál,
Esteli szép holdvilágnál,
Tartva lovam kantárszárát,
Csókolgatva rózsám száját. . .
Csak a hold s egy kis csillagszem
Ismerik az én szerelmem !

89.

A galambom messze ment:
Irnék neki, nem lehet,
Elküldnék, de nincsen kit,
Magam mennék, nem illik.

Elküldeném én a holdat,
Hogy elmondja bánatomat;
A hold gömbölyü nagyon,
Nem ért engem, jól tudom.

Elküldném a csillagokat,
Hogy mondják el bús gyászomat;
A csillagok kicsinyek,
Nem tudják mint szenvedek.

90.

Panaszkodnám, de nincs kinek:
Panaszkodom az utszélnek;
De az ut is szomoru már,
Rajta sok nehéz szekér jár.

Panaszkodnám, de nincs kinek:
Panaszkodom a tövisnek;
De a tövis nagyon szur,
Rajtam ő meg nem indul.

Panaszkodnám, de nincs kinek:
Panaszkodom az erdőnek;
De az erdő zöld és lombos,
Nem hiszi mint szenvedek most.

Panaszkodom a pataknak ;
De habjai gyorsan futnak,
S nem hiszik el az én búmat.

91.

Szeretem a leányokat,
Mint a papok a bankókat ;
Szeretem a menyecskéket,
Mint a papok a szent képet.

92.

Barna fürtü kedvesem,
Ne üzenj te szüntelen
Oly sok szerelmet nekem ;
Megérem én kevesebbel,
Csak hogy aztán magad hozd el !

93.

Verjen téged, édes lelkem,
Az én üldöző szerelmem,
Az epedő szerelem !
Várj ajtódnál szüntelen :
Uzsonnakor ha nap száll,
Gyuladj meg mint gyertyaszál ;
Estve ha lenyugodt az,
Olvadj miként a viasz ;
Aztán később vacsorára,
Aludj el mint gyertya lángja ;
Ha az éjfél közeleg,
Halálos kín törjön meg ;
És mikorra hajnal lesz,

Érj éltednek végihez,
S reggelre a koporsóban
Feküdj kiteritve holtan:
Mert galádul megcsaltál,
Nem tudom, mit hallottál!

94.

Mi roszabb az unalomnál?
A szerelem roszabb annál.
Attól magad rejtheted,
Szerelemtől nem lehet:
Mert bár hová is bujnál,
Mindig sziveden talál.

95.

Innét egész kedvesemig
Rövid volt az utam mindig;
Ám de onnan visszafele
Vajon ki ne unna bele!
Egy elpusztult világ erre,
Szerelemmel s vágygyal fedve.

96.

Szóla halál ablakon be:
— Meggyóntál-e, szép menyecske?
— Mit kérdesz te, halál, engem
Meggyóntam-e én avagy nem?!
Ha meggyónok, akkor nékem
Vagy hét papra lesz szükségem,
Vagy hét papra hét faluból,
Kik feloldnak vétkim alól;

S még egy magyar papot kérek,
Hogy ne értse mit beszélek!

97.

Nem sajnálod, istenem,
Hogyan múlik életem?
Sírok mint a zápor-eső,
S bánkodásom csak egyre nő.

Könyeimmel nem törődöm,
Kezkenőmmel mind letörlöm;
De sajnálom az orczámat,
Elhervasztja a sok bánat.

98.

Tégy, isten, bár micsodává,
Változtass át vékony náddá;
Legyek karcsu, magas nádszál,
Mely a tóban zöldül s felszáll.

A kaszások vágjanak le,
A sok gyüjtő hordjon egybe,
S rakjanak oszt' rudasokat,
Nagyot, kicsit, nagyon sokat.

És az ökrök jőjenek el,
S szarvaikkal lökjenek fel,
S dobjanak ki más országba,
Messze, messze egy sikságba.

S legyek ottan szőlő-vessző,
S legyen fürtöm egy vagy kettő,

Egyen meg a rózsám, lelkem,
Majd megszeret talán engem.

99.

Szemöldököd s két szemed
Heviti fel keblemet;
Szemöldököd s két szemed
Hervasztja el éltemet.

Szemöldök s szem ha nem lenne,
Oly sok vétek nem létezne;
De szemöldök s szem van ám,
Nő a vétek szaporán.

100.

Még a föld is sir alattam,
Hogy oly árvának maradtam;
Sirok én is a föld felett,
Mert a rózsám hűtelen lett.

De mit sirok, mit bánkódom,
Mit epedek s panaszkodom!
A rét sem áll egy virágból;
Kapok kedvest még akárhol.

Kapnék, kapnék! Ám de olyat
Mást a világ fel nem mutat;
Nála nélkül nem élhetek,
Érte kioltnám éltemet!

101.

A szerelem, hő szerelem,
Mint a madár itt-ott terem,

Dalolgatva fürgén lebben
Sik mezőben, zöld berekben
S a kietlen vad hegyekben.

Nagy szerelem rablóképen
Lesben támad az ut-félen ;
Kis szerelem pedig szintén
Ott vár mindig a hegy mentén.

Sáros tóban tisztán megy át,
Legényekhez köti magát ;
Nem fulad be mély vizekben,
Lány átviszi hő kebelben ;
Átmegy tüzön-s el nem olvad,
Annál jobban ég s rabolgat.

102.

Édes rózsám, nagy a vétked !
Vártalak az este téged,
Parázstüzzel, gyertyalánggal
És szivemben égő vágygyal . . .

Irva párnám felszélére
Szemeimnek tintájával,
Pilláimnak pennájával.

104.

Édes babám, pej paripás,
Ha tudnád mily rosz a vágyás :
Éjjel nappal nem nyugodnál,
Mig nem ismét nálam volnál.

A hol vágyam repülve ful,
Oda még a jó ló sem jut ;
Sem a madár röpke szárnya,
Sem a szélnek gyors fuvása.

A hol az én vágyam megyen,
Minden bús lesz völgyön hegyen ;
A hol az én vágyam megszáll,
Könyez fű, fa és virágszál.

[illegible] s panaszkodom !
A rét sem áll egy virágból;
Kapok kedvest még akárhol.

Kapnék, kapnék ! Ám de olyat
Mást a világ fel nem mutat ;
Nála nélkül nem élhetek,
Érte kioltnám éltemet !

101.

A szerelem, hő szerelem,
Mint a madár itt-ott terem,

